

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ (проект)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Книга перша. ПРО КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

[Розділ 1.1. Вихідні положення](#)

[Розділ 1.2. Принципи Кримінального кодексу України](#)

[Розділ 1.3. Значення термінів Кримінального кодексу України](#)

[Розділ 1.4. Дія Кримінального кодексу України в часі, просторі і за колом осіб](#)

Книга друга. ПРО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

[Розділ 2.1. Поняття кримінального правопорушення та його склад](#)

[Розділ 2.2. Об'єкт і об'єктивна сторона кримінального правопорушення](#)

[Розділ 2.3. Суб'єкт кримінального правопорушення](#)

[Розділ 2.4. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення](#)

[Розділ 2.5. Тяжкість кримінального правопорушення. Шкода та її види](#)

[Розділ 2.6. Незакінчений злочин](#)

[Розділ 2.7. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Причетність до кримінального правопорушення](#)

[Розділ 2.8. Множинність кримінальних правопорушень](#)

[Розділ 2.9. Обставини, що виключають протиправність діяння](#)

[Розділ 2.10. Кримінально-правова кваліфікація](#)

Книга третя. ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

[Розділ 3.1. Загальні положення про кримінально-правові засоби](#)

[Розділ 3.2. Покарання](#)

[Розділ 3.3. Призначення покарання](#)

[Розділ 3.4. Звільнення від покарання. Зміна призначеного покарання](#)

[Розділ 3.5. Пробація](#)

[Розділ 3.6. Засоби безпеки](#)

[Розділ 3.7. Реституція та компенсація](#)

[Розділ 3.8. Конфіскація майна та вилучення речі](#)

[Розділ 3.9. Судимість](#)

[Розділ 3.10. Особливості кримінально-правових засобів щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у неповнолітньому або молодому віці](#)

[Розділ 3.11. Кримінально-правові засоби щодо юридичної особи](#)

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Книга четверта. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

[Розділ 4.1. Злочини проти життя людини](#)

[Розділ 4.2. Злочини та проступки проти здоров'я людини](#)

[Розділ 4.3. Злочини проти ментальної та фізичної безпеки людини](#)

[Розділ 4.4. Злочини проти особистої свободи та гідності людини](#)

[Розділ 4.5. Злочини та проступки проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості людини](#)

[Розділ 4.6. Злочини та проступки проти сім'ї, дітей та уразливих людей](#)

[Розділ 4.7. Злочини та проступки проти приватності людини](#)

[Розділ 4.8. Злочини та проступки проти соціально-економічних прав людини](#)

[Розділ 4.9. Злочини та проступки проти свободи світогляду та віросповідання людини](#)

[Розділ 4.10. Злочини та проступки проти виборчих прав громадян та референдумного права](#)

[Розділ 4.11. Злочини та проступки проти рівноправності людей та політичних прав громадян](#)

Книга п'ята. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СУСПІЛЬСТВА

[Розділ 5.1. Злочини проти безпеки суспільства від організованої злочинної діяльності](#)

[Розділ 5.2. Злочини проти безпеки суспільства від тероризму](#)

[Розділ 5.3. Злочини та проступки проти безпеки об'єктів критичної інфраструктури та впливу небезпечних предметів](#)

[Розділ 5.4. Злочини та проступки проти безпеки руху та експлуатації транспорту](#)

[Розділ 5.5. Злочини та проступки проти публічного порядку](#)

[Розділ 5.6. Злочини та проступки проти моральності](#)

[Розділ 5.7. Злочини та проступки проти інформаційної безпеки](#)

[Розділ 5.8. Злочини та проступки проти достовірності інформації, що міститься на матеріальних носіях \(крім електронних\)](#)

Розділ 5.9. Злочини і проступки проти порядку добросовісного виконання службових чи професійних обов'язків у приватній та спортивній сферах

Книга шоста. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ

Розділ 6.1. Злочини та проступки проти публічного здоров'я

Розділ 6.2. Злочини та проступки проти небезпечного впливу на здоров'я людей наркотичних засобів та психотропних речовин

Розділ 6.3. Злочини та проступки проти безпеки довкілля

Книга сьома. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ФІНАНСІВ, ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Розділ 7.1. Злочини та проступки проти власності на речі

Розділ 7.2. Злочини та проступки проти інтелектуальної власності

Розділ 7.3. Злочини та проступки проти фінансів

Розділ 7.4. Злочини та проступки проти порядку господарювання

Розділ 7.5. Злочини та проступки проти порядку використання і захисту природних ресурсів

Книга восьма. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Розділ 8.1. Злочини проти основ правосуддя

Розділ 8.2. Злочини та проступки проти сприяння правосуддю та діяльності органів правопорядку

Розділ 8.3. Злочини проти порядку виконання судового рішення

Книга дев'ята. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ДЕРЖАВИ

Розділ 9.1. Злочини проти державної безпеки

Розділ 9.2. Злочини та проступки проти таємниці інформації, що належить державі

Розділ 9.3. Злочини та проступки порядку перетинання державного кордону України та межі тимчасово окупованої території України

Розділ 9.4. Злочини і проступки проти порядку публічної служби

Розділ 9.5. Злочини проти порядку добросовісного виконання службових повноважень у публічній сфері

Розділ 9.6. Злочини і проступки проти порядку декларування

Розділ 9.7. Злочини та проступки проти порядку публічного управління та авторитету держави

Розділ 9.8. Злочини проти порядку призову і мобілізації та проступки проти альтернативної служби і порядку проходження навчальних та спеціальних зборів

Книга десята. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Розділ 10.1. Злочини та проступки проти порядку підлеглості та військової честі

Розділ 10.2. Злочини та проступки проти порядку проходження військової служби

Розділ 10.3. Злочини та проступки проти порядку користування військовим майном та експлуатації засобів ведення бою

Розділ 10.4. Злочини та проступки проти порядку несення спеціальних служб

Розділ 10.5. Злочини та проступки проти порядку здійснення повноважень військовими службовими особами

Розділ 10.6. Злочини проти порядку несення військової служби у воєнний час

Книга одинадцята. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Розділ 11.1. Геноцид

Розділ 11.2. Злочини проти людяності

Розділ 11.3. Злочин агресії

Розділ 11.4. Воєнні злочини

Розділ 11.5. Злочини проти миру та безпеки людства

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Книга перша. ПРО КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС

Розділ 1.1. ВИХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1.1.1. Кримінальний кодекс

1. Кримінальний кодекс України є єдиним законом, який на засадах верховенства права регулює відносини, що виникають:

1) у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення (кримінально-правові відносини), з урахуванням інтересів потерпілої особи;

2) із вчинення протиправних діянь, передбачених цим Кодексом, неосудними особами та особами, які не досягли віку суб'єкта відповідного кримінального правопорушення;

3) із заподіяння особою шкоди соціальним цінностям, визначеним у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу, за обставин, що виключають протиправність діяння.

2. Цей Кодекс ґрунтується на Конституції України. Якщо в інших нормативно-правових актах України питання, визначені у частині 1 цієї статті, вирішуються інакше, ніж цим Кодексом, то, з урахуванням положень статті 1.2.8 цього Кодексу, застосовуються положення цього Кодексу.

3. У разі суперечності між положеннями Загальної та Особливої частин цього Кодексу застосовуються положення його Загальної частини.

Стаття 1.1.2. Призначення Кримінального кодексу

1. Цей Кодекс визначає:

1) ознаки складів кримінальних правопорушень – злочинів і кримінальних проступків (далі у цьому Кодексі – проступки) та вичерпний їх перелік;

2) види і розміри кримінально-правових засобів;

3) підстави та умови, за яких ці засоби застосовуються або не застосовуються.

Стаття 1.1.3. Презумпція знання та стабільність Кримінального кодексу

1. В Україні діє презумпція знання положень Кримінального кодексу з урахуванням вимог частини 5 статті 2.4.8 цього Кодексу.

2. З метою забезпечення знання положень та стабільності Кримінального кодексу:

1) цей Кодекс, а також закони про внесення змін до нього офіційно оприлюднюються в порядку, встановленому законом;

2) зміни до цього Кодексу вносяться виключно шляхом прийняття окремого закону про внесення змін до цього Кодексу, який також може містити положення про зміни до Кримінального процесуального кодексу, Кримінально-виконавчого кодексу і Кодексу України про адміністративні правопорушення;

3) зміни до цього Кодексу вносяться не частіше одного разу протягом однієї сесії Верховної Ради України, крім випадків скасування кримінальної відповідальності за діяння або поліпшення правового статусу особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

4) одна і та сама стаття (частина статті, пункт статті) цього Кодексу не може бути змінена раніше, ніж після спливу дванадцяти місяців з дня набрання чинності законом про попередні зміни до неї, крім випадків скасування кримінальної відповідальності за діяння або поліпшення правового статусу особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

5) зміни до цього Кодексу не можуть набрати чинності раніше, ніж через тридцять днів з дня, наступного за днем їх офіційного оприлюднення. Як виняток, закон, який скасовує кримінальну відповідальність за діяння або поліпшує правовий статус особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, набуває чинності з дня, наступного за днем його офіційного оприлюднення, а закон, яким змінюється розмір розрахункової одиниці, – з 1 січня року, наступного за роком, у якому цей закон був офіційно оприлюднений.

3. Положення пунктів 3–5 частини 2 цієї статті можуть не застосовуватися в особливий період і під час надзвичайного стану.

4. Положення закону про внесення змін до Кримінального кодексу включається до цього Кодексу з моменту набрання чинності таким законом.

Розділ 1.2.

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

Стаття 1.2.1. Законність

1. Не є кримінальним правопорушенням діяння, не передбачене цим Кодексом як злочин або проступок.

2. Не можуть бути застосовані кримінально-правові засоби, не передбачені цим Кодексом.

3. Застосування цього Кодексу до не врегульованих ним кримінально-правових відносин (аналогія закону) не допускається стосовно:

- 1) видів та ознак кримінальних правопорушень,
- 2) видів та розмірів кримінально-правових засобів і
- 3) підстав та умов, за яких ці засоби застосовуються або не застосовуються.

Стаття 1.2.2. Юридична визначеність

1. Положення цього Кодексу мають відповідати вимогам доступності, стабільності, достатньої чіткості, однозначності та передбачуваності, щоб давати особі можливість заздалегідь знати, які діяння є кримінальними правопорушеннями, які кримінально-правові засоби встановлені за їх вчинення і за яких підстав та умов ці засоби застосовуються або не застосовуються.

Стаття 1.2.3. Рівність перед Кримінальним кодексом

1. Всі особи є рівними перед цим Кодексом.

2. Не є порушенням принципу рівності визначені цим Кодексом особливості застосування кримінально-правових засобів щодо дітей та молодих осіб, осіб, які досягли 70-річного віку, обмежено осудних осіб, вагітних жінок, іноземців, осіб, які раніше вчинили кримінальне правопорушення, осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у співучасті, а також службових осіб.

Стаття 1.2.4. Пропорційність

1. Кримінально-правові засоби є крайніми засобами реагування держави на протиправні діяння.

2. Пропорційність є основою класифікації кримінальних правопорушень.

3. Засоби кримінальної відповідальності встановлюються пропорційно до ступеня тяжкості кримінального правопорушення і застосовуються відповідно до ступеня його тяжкості та особи винного.

4. Більш суворий кримінально-правовий засіб встановлюється та застосовується тільки тоді, коли менш суворого засобу недостатньо для досягнення його мети.

Стаття 1.2.5. Індивідуальність

1. Кримінально-правові засоби мають індивідуальний характер. Не допускаються колективна відповідальність і відповідальність особи за діяння інших осіб.

2. Не вважається порушенням принципу індивідуальності застосування кримінально-правових засобів до співучасників кримінального правопорушення, а також до юридичних осіб.

Стаття 1.2.6. Гуманізм

1. Цей Кодекс передбачає гуманне обмеження прав і свобод особи, яка вчинила протиправне діяння.

2. Кримінально-правові засоби не мають на меті спричинити фізичні страждання або принизити людську гідність.

3. Цей Кодекс забезпечує визнання та дотримання прав, свобод і законних інтересів потерпілої особи, у тому числі права на реституцію та компенсацію.

Стаття 1.2.7. Однократність застосування кримінально-правових засобів

1. Особа не може бути піддана кримінально-правовим засобам за цим Кодексом більше одного разу за те саме кримінальне правопорушення.
2. Не вважається порушенням принципу однократності застосування судом України кримінально-правових засобів до особи, засудженої іноземним судом за те саме кримінальне правопорушення.

Стаття 1.2.8. Сумлінне виконання міжнародних зобов'язань

1. Цей Кодекс має відповідати чинним міжнародним договорам, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.
2. Якщо для надання згоди на обов'язковість для України подається міжнародний договір, виконання якого потребує змін до цього Кодексу, то проєкт закону про внесення таких змін подається на розгляд Верховної Ради України разом з проєктом закону про ратифікацію (приєднання) і вони приймаються одночасно.
3. Цей Кодекс застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Стаття 1.2.9. Застосування Кримінального кодексу відповідно до його принципів

1. Цей Кодекс застосовується відповідно до принципів, визначених у його статтях 1.2.1–1.2.8.

Стаття 1.2.10. Забезпечення відповідності змін до Кримінального кодексу його принципам

1. Проєкт Закону про внесення змін до цього Кодексу розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Пленуму Верховного Суду щодо його відповідності вимогам статей 1.2.1–1.2.8 цього Кодексу.

Розділ 1.3. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ

Стаття 1.3.1. Значення термінів Кримінального кодексу

1. Терміни, вжиті у цьому Кодексі, які мають визначення в іншому законі, застосовуються відповідно до свого нормативного визначення, крім випадків, передбачених частиною 2 цієї статті та іншими статтями цього Кодексу.
2. У цьому Кодексі відповідні терміни мають таке значення:
 - 1) *близька людина* – близький родич, член сім'ї або колишній член сім'ї:
 - а) шляхом спричинення шкоди чи погрози спричинення шкоди якому здійснюється вплив на поведінку потерпілої людини чи помста за її попередню поведінку або
 - б) в інтересах якого вчинюється кримінальне правопорушення;
 - 2) *близький родич* – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний і двоюрідний брат, рідна і двоюрідна сестра, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням;
 - 3) *близькі відносини* – відносини між близькими людьми;
 - 4) *боєприпас* – предмет, призначений для здійснення пострілу з вогнепальної переносної ствольної, артилерійської зброї та враження людини чи спричинення шкоди її здоров'ю або знищення чи пошкодження матеріального об'єкта, включаючи:
 - а) патрон у комплекті, постріл для гранатомета для вогнепальної переносної ствольної зброї;
 - б) снаряд у комплекті для артилерійської зброї;
 - в) складову патрона чи снаряда до вогнепальної переносної ствольної та артилерійської зброї (гільза, капсуль, пороховий заряд, куля чи інший вистрілюваний заряд);

5) *військове формування* – Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Національна гвардія України чи інше військове формування, утворене відповідно до законів України;

б) *вибуховий пристрій* – спеціально виготовлений у промислових умовах чи саморобний пристрій одноразового застосування, спроможний до вибуху та враження людини чи спричинення шкоди її здоров'ю або знищення чи пошкодження матеріального об'єкта енергією вибухової хвилі хімічного (внаслідок детонації вибухової речовини) або фізичного (від внутрішнього тиску, електричного розряду, швидкого нагрівання, кінетичного зіткнення) походження, включаючи:

а) пристрій в цілому, придатний для здійснення вибуху (бомба, граната, міна, торпеда, фугас);

б) хімічну вибухову речовину або засіб, який накопичує та вивільняє енергію фізичного вибуху;

в) засіб приведення в дію вибухового пристрою;

г) засіб ініціації вибуху;

7) *виконання професійних обов'язків* – виконання особою обов'язків, що обумовлені її трудовими, цивільно-правовими відносинами чи самозайнятою діяльністю;

8) *виконання службових повноважень* – правомірне здійснення службовою особою покладених на неї повноважень;

9) *вимагання неправомірної вигоди*:

а) вимога надати неправомірну вигоду з погрозою вчинення дій або бездіяльності зі зловживанням стосовно особи, яка надає неправомірну вигоду, чи її близької людини або

б) умисне створення умов, за яких особа вимушена надати неправомірну вигоду з метою запобігання шкоди для її чи її близької людини прав або законних інтересів;

10) *вчинення кримінального правопорушення у зв'язку з реалізацією потерпілою людиною суб'єктивного права чи виконанням нею юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку* – вчинення його:

а) з метою перешкодити реалізації потерпілою людиною її суб'єктивного права чи виконання нею зазначеного юридичного обов'язку,

б) з метою змінити характер такої діяльності або

в) з помсти за таку діяльність, незалежно від часу, що минув з моменту реалізації потерпілою людиною її суб'єктивного права чи виконання нею юридичного обов'язку;

11) *володіння особи* – місце, де будь-хто може перебувати або отримати доступ в яке можна лише з дозволу власника, володільця, органу влади:

а) *житло* – будь-яке приміщення, яке перебуває у постійному чи тимчасовому володінні або користуванні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного чи тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення, або

б) *інше володіння* – транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інша будівля чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого або іншого призначення, що перебуває у володінні чи користуванні особи;

12) *державний орган* – суб'єкт публічного права, який згідно із законом та від імені держави здійснює функцію влади і юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю;

13) *дія сексуального характеру* – дія, спрямована на задоволення сексуального потягу, пов'язана або не пов'язана з сексуальним проникненням;

14) *дитина* – людина, яка не досягла 18-річного віку;

15) завідомість – усвідомлення особою, яка вчиняє кримінальне правопорушення, певного факту як явного, очевидного, такого, що не підлягає сумніву. Завідомість означає, що кримінальне правопорушення вчинено з прямим умислом;

15) заволодіння – вилучення предмета всупереч волі власника чи законного володільця або з фальсифікацією його волі;

16) *загальнонебезпечний спосіб* – спосіб, який спричиняє шкоду чи створює реальну небезпеку спричинення шкоди невизначеній кількості осіб (вчинення вибуху, підпалу, затоплення, використання радіоактивних матеріалів, отруйних речовин, збудників інфекційних захворювань);

17) *заякування* – умисне викликання почуття страху в іншій особі;

18) *зброя* – предмет (засіб, пристрій), який відповідає сукупності таких ознак:

а) придатний або може бути пристосований без використання спеціального обладнання для смертельного враження людини чи спричинення шкоди її здоров'ю, поєднаного або не поєднаного із знищенням чи пошкодженням матеріального об'єкта,

б) має спеціальний правовий режим – вилучений з цивільного обороту або є предметом дозвільної системи та

в) відноситься до одного з видів зброї, якими є: вогнепальна переносна ствольна зброя, здатна вистрілити кулю, снаряд, стрілу діаметром більше 4,5 мм із початковою швидкістю 100 чи більше м/сек; артилерійська зброя, ракетна зброя; бойова отруйна речовина; пристрій, вражаюча дія якого базується на використанні фізичних факторів (електромагнітного випромінювання, ультра- чи інфразвуку, лазерного проміння, плазми, радіаційного або теплового випромінювання), дії хімічних речовин чи біологічних агентів; холодна зброя, металеві зброя;

19) *зловживання* – використання влади, службових повноважень, професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей на шкоду правомірним інтересам іншого суб'єкта права;

20) *знищення* – приведення речі або інформації у повну непридатність щодо цільового використання;

21) *іноземна публічна службова особа*:

а) посадова особа іноземної держави (особа, яка обіймає посаду в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжний засідатель, інша особа, яка здійснює функції держави для іноземної держави, зокрема для її державного органу або юридичної особи публічного права),

б) іноземний третейський суддя, особа, уповноважена вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземній державі у порядку, альтернативному судовому,

в) посадова особа міжнародної організації (працівник міжнародної організації чи будь-яка інша особа, уповноважена такою організацією діяти від її імені), член міжнародної парламентської асамблеї, учасником якої є Україна, суддя і посадова особа міжнародного суду;

22) *конклюдентні дії* – поведінка, характер якої, за відсутності усного чи письмового волевиявлення особи, свідчить про її бажання вчинити певне діяння;

23) *корисливий мотив* – усвідомлене внутрішнє спонукання особи до одержання матеріального блага для себе чи іншої особи, одержання або збереження певного речового права, уникнення матеріальної витрати, досягнення іншої матеріальної вигоди;

24) *корупційне кримінальне правопорушення* – будь-який передбачений цим Кодексом злочин чи проступок, склад якого містить такі обов'язкові ознаки корупції:

а) неправомірна вигода – як предмет або засіб кримінального правопорушення та

б) зловживання або вплив на службову особу з метою схилити її до зловживання, – як спосіб кримінального правопорушення;

25) *кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією*, – будь-яке передбачене цим Кодексом кримінальне правопорушення, вчинене особою, зазначеною у частині 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», яке порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони чи обмеження, але не містить ознак корупції;

26) *малолітня дитина* – людина, яка не досягла 14-річного віку;

27) *масові дії, масові заворушення, масовий захід, масове захворювання людей* – відповідно, дії, заворушення, захід, у яких брали участь 50 чи більше осіб або захворювання понад 50 людей;

28) *міжнародний договір* – міжнародно-правовий акт, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

29) *молода особа* – особа, яка досягла 18-річного віку, але не досягла 21-річного віку;

30) *напад* – раптове відкрите насильство або замах на застосування насильства з розрахунком на відсутність опору через несподіваність для потерпілої людини або його переляк;

31) *насильство* – фізичний вплив на іншу людину, зокрема шляхом нанесення удару, побоїв, застосування акустичного, світлового, термічного чи хімічного фактору або обмеження її особистої свободи;

32) *небезпечна речовина* – токсична, вибухова, окислювальна, горюча речовина чи речовина біологічного походження, біологічний агент (біохімічний, мікробіологічний, біотехнологічний препарат, патогенний для людей і тварин мікроорганізм тощо), які або сукупність яких становлять

реальну небезпеку для життя і здоров'я людей, довкілля або матеріальних чи культурних цінностей;

33) *небезпечний пристрій* – пристрій, що містить небезпечну речовину;

34) *неповнолітня дитина (особа)* – людина, яка досягла 14-річного віку, але не досягла 18-річного віку;

35) *неправомірна вигода* – грошові кошти, інше майно, перевага, пільга, послуга, нематеріальний актив або вигода немайнового характеру, які особа без законних на те підстав:

а) набуває шляхом зловживання,

б) одержує, просить чи вимагає за вчинення чи невчинення в інтересах іншої особи певної дії шляхом зловживання, незалежно від наявності в неї реальної можливості вчинити чи не вчинювати таку дію, або

в) пропонує чи надає іншій особі за те, щоби вона, шляхом зловживання вчинила чи не вчинила будь-яку дію в інтересах того, хто пропонує чи надає неправомірну вигоду.

Набуттям, одержанням, проханням і вимаганням неправомірної вигоди визнається вчинення таких дій особою як для себе, так і для іншої особи, а її пропонуванням і наданням – пропонування і надання як особі, яка вчинює чи не вчинює будь-яку дію, так і іншій особі.

Вчиненням чи невчиненням в інтересах того, хто пропонує чи надає неправомірну вигоду, певної дії визнається її вчинення або невчинення як в інтересах особи, яка пропонує чи надає неправомірну вигоду, так і в інтересах іншої особи;

36) *неправомірна вигода у значному розмірі* – неправомірна вигода майнового характеру, розмір якої в одну тисячу і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;

37) *неправомірна вигода у великому розмірі* – неправомірна вигода майнового характеру, розмір якої в десять тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;

38) *обман* – повідомлення завідомо неправдивих відомостей або приховування певних відомостей, які особа зобов'язана була повідомити;

39) *орган правопорядку* – орган (підрозділ) досудового розслідування й оперативний підрозділ відповідного державного органу, який здійснює слідчі та розшукові дії (орган Національної поліції, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Національного антикорупційного бюро України);

40) *осквернення* – порушення чистоти, святості предмета, який охороняється цим Кодексом, його опоганювання або глузлення над предметом поклоніння людей;

41) *опір* – фізична протидія здійсненню представником влади своїх законних обов'язків чи реалізації ним своїх повноважень або реалізації представником громадськості свого суб'єктивного права в інтересах суспільства;

42) *особливе мучення* – спричинення шкоди життю або здоров'ю, яке:

а) супроводжувалось особливим фізичним, психічним чи моральним стражданням потерпілої людини або

б) вчинене в присутності людини, близької потерпілій людині, якій в такий спосіб спричинено особливого психічного чи морального страждання;

43) *особливий період* – період функціонування національної економіки, державних органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, сил цивільного захисту, юридичних осіб, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) чи доведення до виконавців рішення про приховану мобілізацію або введення воєнного стану в Україні чи в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;

44) *передавання* – форма оплатного (збут) чи безоплатного відчуження речі: її продаж, обмін, розмін, дарування, використання як засобу платежу, надання в борг чи в рахунок покриття боргу, для тимчасового зберігання чи для використання, програш в азартній грі тощо;

45) *переміщення* – перевезення, перенесення, пересилання чи інша дія, результатом якої є зміна місця перебування людини чи будь-якого предмету в просторі з використанням транспорту або без такого;

46) *переміщення через митний кордон України* – експорт, імпорт чи транзит територією України певного предмету з його переміщенням через митний кордон України або спробою такого

переміщення, незалежно від його способу (зокрема, при особі, яка переміщує, з використанням транспортного засобу чи поштового зв'язку);

47) *перешкоджання* – створення перепон для реалізації особою її прав, свобод, законних інтересів чи повноважень;

48) *підкуп* – пропозиція або надання фізичній чи юридичній особі неправомірної вигоди за вчинення нею певної дії чи бездіяльності;

49) *погроза* – усне, письмове чи конклюдентними діями залякування людини застосуванням насильства, зґвалтуванням чи сексуальним насильством, знищенням чи пошкодженням майна, розголошенням дійсних чи вигаданих відомостей, які можуть скомпрометувати особу, або спричиненням їй будь-якої іншої шкоди (звільнення з роботи, позбавлення засобів до існування, виселення із житла, відібрання дитини тощо);

50) *порнографічний предмет* – фотографія, кіно- чи відеозапис, твір образотворчого мистецтва, спеціальним змістом якого є зображення статевого органу або статевого акту у грубо натуралістичній, вульгарній формі;

51) *пошкодження* – приведення речі або інформації у часткову непридатність щодо цільового використання;

52) *працівник* – особа, яка виконує роботу чи надає послугу іншому суб'єкту відповідно до трудового або цивільно-правового договору;

53) *предикатний злочин* – злочин, передбачений цим Кодексом, в результаті вчинення якого отримано доходи (річ), що можуть бути предметом злочинів, передбачених статтями 7.1.10, 7.3.13 або 7.3.14 цього Кодексу;

54) *предмет дитячої порнографії* – порнографічний предмет із реальним чи змодельованим зображенням дитини або особи, яка виглядає як дитина;

55) *представник влади* – публічна службова особа, уповноважена у межах своєї компетенції пред'являти вимоги та приймати рішення, обов'язкові для виконання будь-якою юридичною чи фізичною особою;

56) *примушування* – вимагання від іншої людини всупереч її волі вчинити чи не вчинювати певну дію шляхом застосування насильства чи погрози щодо потерпілої людини або її близької людини;

57) *пропозиція неправомірної вигоди* – висловлення службовій особі чи працівнику наміру надати неправомірну вигоду, незалежно від того, повідомляється при цьому про час, місце чи спосіб її надання;

58) *психоактивна речовина* – речовина, потрапляння в організм якої призводить до змін психічної діяльності людини, що може проявлятися в частковій або повній втраті людиною здатності здійснювати свідомо-вольовий контроль за своєю поведінкою (наркотичний засіб, психотропна речовина, алкогольний напій, одурманюючий засіб, сильнодіючий лікарський засіб тощо);

59) *публічна службова особа*:

а) особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, – службова особа, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням владних, організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських, контрольно-ревізійних чи реєстраційних обов'язків, в органі державної влади чи органі місцевого самоврядування, зазначена у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

б) службова особа, яка виконує такі обов'язки в юридичній особі публічного права;

в) особа, яка здійснює професійну діяльність з надання публічних послуг, тобто відповідно до закону та на підставі ліцензії, включення до реєстру чи укладення публічного договору надає публічні послуги, що створюють правові наслідки для інших осіб (зокрема, нотаріус, приватний виконавець, оцінювач, незалежний посередник, член трудового арбітражу, суб'єкт державної реєстрації прав, третейський суддя);

58) *публічна службова особа, яка займає особливо відповідальне становище*:

а) Президент України,

б) Голова Верховної Ради України, Перший заступник, заступник Голови Верховної Ради України, Голова Комітету Верховної Ради України,

в) Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України або особа, яка виконує його обов'язки,

г) Секретар Ради національної безпеки і оборони України,

д) керівник іншого державного органу, передбаченого Конституцією України, або особа, яка виконує його обов'язки,

е) Директор Національного антикорупційного бюро України, Директор Державного бюро розслідувань України, Директор Бюро економічної безпеки України або особа, яка виконує їхні обов'язки,

є) керівник центрального органу виконавчої влади або особа, яка виконує його обов'язки,

ж) керівник Офісу Президента України, керівник Апарату Верховної Ради України, керівник Секретаріату Кабінету Міністрів України;

60) *публічне місце* – будівля, споруда (як внутрішні приміщення, так і території, що прилягають до них), зона, майданчик, доступні та відкриті для перебування (вільно, за запрошенням, безоплатно чи за плату), що призначені для проведення навчальних, спортивних, культурних заходів, масового відпочинку чи громадського харчування, торгівельного чи пасажирського обслуговування;

61) *службова особа* (публічна службова особа, іноземна публічна службова особа, службова особа юридичної особи приватного права) – будь-яка особа, яка:

а) обіймає постійно або тимчасово посаду, пов'язану з виконанням владних, організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських, контрольно-ревізійних чи реєстраційних обов'язків, незалежно від того, була вона призначена на посаду чи обрана, перебуває на посаді постійно чи тимчасово, обіймає посаду за плату чи безоплатно або

б) спеціально уповноважена виконувати такі обов'язки повноважним органом, повноважною службовою особою, судом чи законом;

62) *ризик вчинення нового злочину* – ймовірність вчинення особою нового злочину, що впливає на застосування виду та міри кримінально-правового засобу, визначена з урахуванням психологічних, соціальних та правових характеристик особи;

63) *розголошення інформації* – діяння особи, яка володіє інформацією з обмеженим доступом у зв'язку з професійною чи службовою діяльністю або якій ця інформація була довірена її володільцем, що полягає у:

а) повідомленні такої інформації хоча б одній сторонній особі або

б) наданні можливості ознайомитися з відповідною інформацією шляхом створення умов для цього хоча б для однієї сторонньої особи;

64) *сприяння розкриттю кримінального правопорушення та отриманню доказів його вчинення* – дії особи, спрямовані на надання допомоги органам досудового розслідування або суду у всебічному, повному та неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального правопорушення, зокрема шляхом повідомлення всієї відомої інформації про обставини його вчинення, викриття інших співучасників та осіб, причетних до кримінального правопорушення, визначення ролі кожного зі співучасників у його вчиненні та форми причетності до нього, повідомлення про місцезнаходження зазначених осіб або видачі знарядь, засобів вчинення кримінального правопорушення та майна, здобутого шляхом його вчинення;

65) *стан сп'яніння* – зміни в організмі, викликані вживанням психоактивних речовин, які не виключають осудності, але знижують увагу чи швидкість реакції або характеризуються послабленням інтелектуальної і волевої сфери психічної діяльності людини, у тому числі вживанням алкогольного напою, що перевищує 0,20 г чистого алкоголю на літр крові. До вчинення злочину у стані сп'яніння прирівнюється відмова особи після дорожньо-транспортної події за її участю від проходження огляду на стан сп'яніння, або приведення себе у стан сп'яніння до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану сп'яніння чи до прийняття рішення про звільнення її від проведення такого огляду;

66) *транспортний засіб* – механічний пристрій, призначений для перевезення людей або вантажу, який приводиться в рух двигуном або мускульною силою людини, яка знаходиться на ньому (крім колісного крісла);

67) *уразлива людина*:

а) неповнолітня дитина;

в) вагітна жінка;

г) людина, яка досягла 70-річного віку;

д) людина з інвалідністю;

е) людина, яка має психічний розлад;

ж) людина, яка перебуває в матеріальній чи службовій залежності від суб'єкта злочину;

68) *ухилення* – не вчинення необхідного діяння особою, яка має юридичний обов'язок та можливість діяти певним чином;

69) *фальсифікація* – підроблення, зміна вигляду або властивостей предмета і надання йому такого зовнішнього вигляду, який не відповідає його справжній суті;

70) *члени сім'ї*:

а) подружжя та їхні діти до досягнення ними повноліття – незалежно від спільного проживання;

б) будь-які особи, які спільно проживають, незалежно від перебування в шлюбі, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки (крім прав та обов'язків, які не мають характеру сімейних);

71) *шкода здоров'ю* – викликане діянням особи порушення анатомічної цілості або функціональної придатності тканини чи органу тіла іншої людини, яке обмежує працездатність чи іншу життєдіяльність порівняно з тією, яка мала місце до посягання;

72) *шкода майнова* – майнові втрати, яких особа зазнала внаслідок вчинення кримінального правопорушення у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного речового права (прямі збитки);

73) *щире каяття* – оцінка особою своєї протиправної поведінки, яка характеризується:

а) визнанням своєї винуватості,

б) осудом своєї протиправної поведінки,

в) висловленням жалю щодо такої поведінки та

г) у випадках спричинення шкоди – здійсненням реституції та/або компенсації.

Стаття 1.3.2. Розрахункова одиниця

1. У цьому Кодексі розрахункова одиниця, яка застосовується для визначення розмірів предмета або засобу вчинення кримінального правопорушення, а також спричиненої ним майнової шкоди і розміру штрафу та грошового стягнення, дорівнює 200 гривням.

2. Після набрання чинності цим Кодексом розмір розрахункової одиниці може змінюватися не частіше, ніж один раз на календарний рік.

Стаття 1.3.3. Розміри шкоди здоров'ю

1. У цьому Кодексі шкода здоров'ю має такі розміри:

1) *істотна шкода здоров'ю* – шкода здоров'ю, що характеризується:

а) розладом здоров'я тривалістю до 21 дня або

б) стійкою втратою загальної працездатності у розмірі до 10 відсотків;

2) *значна шкода здоров'ю* – шкода здоров'ю, якій не властиві ознаки тяжкої шкоди здоров'ю, але яка характеризується:

а) розладом здоров'я тривалістю 21 день і більше або

б) стійкою втратою загальної працездатності у розмірі, включно, від 10 до 33 відсотків;

3) *тяжка шкода здоров'ю* – шкода здоров'ю, яка характеризується:

а) втратою будь-якого органу чи його функції,

б) каліцтвом статевого органу,

в) стійким розладом психіки,

г) розладом здоров'я, поєднаним зі стійкою втратою загальної працездатності понад 33 відсотки чи повною втратою професійної працездатності,

д) зараженням особливо небезпечною інфекційною хворобою або її збудником,

е) перериванням вагітності чи стерилізацією,

є) непоправним спотворенням обличчя чи тіла або

ж) реальною небезпекою для життя людини в момент спричинення шкоди здоров'ю.

Стаття 1.3.4. Розміри майнової шкоди

1. У цьому Кодексі майнова шкода має такі розміри:

- 1) *неістотна* – майнова шкода, яка перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
 - 2) *істотна* – майнова шкода, яка в сто і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
 - 3) *значна* – майнова шкода, яка в одну тисячу і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
 - 4) *тяжка* – майнова шкода, яка в десять тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом.
2. Розміри майнової шкоди встановлюються на момент її спричинення.

Розділ 1.4. ДІЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ В ЧАСІ ТА ПРОСТОРІ

Стаття 1.4.1. Пряма дія Кримінального кодексу в часі

1. До особи, яка вчинила передбачене цим Кодексом діяння, застосовуються його положення, чинні на час вчинення діяння.

Стаття 1.4.2. Зворотна дія Кримінального кодексу в часі

1. Зворотною дією цього Кодексу в часі є застосування до особи положень цього Кодексу, що набули чинності після вчинення особою діяння, якщо кримінально-правові відносини цієї особи з державою ще не припинені.

2. Положення цього Кодексу, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, пом'якшено кримінально-правовий засіб або іншим чином поліпшено правовий статус особи, має зворотню дію в часі.

3. Положення цього Кодексу, яким встановлено кримінальну відповідальність за діяння, посилено кримінально-правовий засіб або іншим чином погіршено правовий статус особи, не має зворотної дії в часі.

4. Положення цього Кодексу, яким частково пом'якшено кримінально-правовий засіб або іншим чином поліпшено правовий статус особи, а частково посилено його або іншим чином погіршено правовий статус особи, має зворотню дію в часі тільки в тій частині, в якій воно пом'якшує кримінально-правовий засіб або іншим чином поліпшує правовий статус особи.

5. Якщо після вчинення особою діяння, передбаченого цим Кодексом, його положення змінювалися кілька разів, то зворотню дію в часі мають ті положення, якими скасовано кримінальну відповідальність за діяння, пом'якшено кримінально-правові засоби або іншим чином поліпшено правовий статус особи.

Стаття 1.4.3. Час вчинення діяння

1. У випадках, передбачених статтями 1.4.1 і 1.4.2 цього Кодексу, часом вчинення діяння визнається момент початку передбаченої цим Кодексом дії чи бездіяльності.

Стаття 1.4.4. Дія Кримінального кодексу щодо діяння, вчиненого на території України

1. Цей Кодекс застосовується до особи, яка вчинила діяння на території України.

Стаття 1.4.5. Дія Кримінального кодексу щодо злочину, вчиненого за межами території України

1. Цей Кодекс підлягає застосуванню до громадянина України або особи без громадянства, що постійно проживає в Україні, якщо вони вчинили злочин за межами території України.

2. Цей Кодекс підлягає застосуванню до іноземця або особи без громадянства, що постійно не проживає в Україні, якщо вони вчинили за межами території України:

- 1) злочин, за який можливість притягнення до відповідальності в Україні передбачена міжнародним договором України,
- 2) злочин проти основ національної безпеки України,
- 3) тяжкий чи особливо тяжкий злочин, потерпілою особою від якого є громадянин України, або

4) корупційний злочин у співучасті з громадянином України.

Стаття 1.4.6. Місце вчинення діяння

1. Для цілей застосування статті 1.4.4 цього Кодексу діяння визнається вчиненим на території України, якщо:

- 1) його було почато, продовжено, закінчено або припинено на території України, або
- 2) на території України вчинив дію чи бездіяльність хоча б один із співучасників діяння.

2. Якщо інше не передбачено міжнародним договором України, цей Кодекс застосовується до особи, яка вчинила передбачене ним діяння на:

1) території чи об'єкті дипломатичного або консульського представництва України закордоном,

2) території військового підрозділу України, дислокованого закордоном,

3) державному повітряному судні, військовому кораблі чи судні або судні прикордонної служби, служби цивільного захисту, органу Національної поліції чи органу доходів і зборів,

4) іншому морському, річковому чи повітряному судні, що зареєстроване в Україні і знаходиться у відкритому морі чи відкритому повітряному просторі або територіальних водах чи повітряному просторі іншої держави, яка не встановила свою юрисдикцію щодо вчиненого діяння, або

5) об'єкті, що належить Україні і знаходиться на території, що не належить до території жодної держави.

3. У випадках, передбачених міжнародним договором України, цей Кодекс застосовується до особи, яка вчинила передбачене ним діяння у виключній морській економічній зоні України чи на континентальному шельфі України.

Стаття 1.4.7. Наявність дипломатичного або іншого імунітету

1. Наявність імунітету, передбаченого Конституцією України або міжнародним договором України, виключає застосування засобів кримінальної відповідальності до особи, яка наділена таким імунітетом, за вчинене нею діяння.

2. До особи, зазначеної у частині першій цієї статті, засоби кримінальної відповідальності застосовуються на загальних підставах, якщо:

1) імунітет подоланий у порядку, встановленому Конституцією чи міжнародним договором України, або

2) минув строк дії такого імунітету.

Книга друга.

ПРО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Розділ 2.1.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЙОГО СКЛАД

Стаття 2.1.1. Поняття кримінального правопорушення

1. Кримінальним правопорушенням є протиправне діяння, яке відповідає складу кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом.

Стаття 2.1.2. Протиправність діяння

1. Протиправним є діяння, яке порушує норму приватного або публічного права.

Стаття 2.1.3. Склад кримінального правопорушення та його види

1. Складом кримінального правопорушення є сукупність обов'язкових ознак, що визначають об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення і передбачені у:

1) статті Особливої частини цього Кодексу, яка визначає спеціальні ознаки складу кримінального правопорушення, та

2) статтях Загальної частини цього Кодексу, які визначають загальні ознаки складу кримінального правопорушення.

2. Склад злочину, який містить ознаки складу злочину, що знижують або підвищують ступінь його тяжкості (склад привілейованого або кваліфікованого злочину) включає ознаки:

1) складу кримінального правопорушення, передбачені частиною 1 цієї статті, та

2) ознаки складу злочину, що змінюють ступінь тяжкості злочину, передбачені у статті 2.5.11 і відповідних статтях Особливої частини цього Кодексу.

3. Ознаки складу кримінального правопорушення встановлюються тільки цим Кодексом, а їх зміст визначається на підставі положень цього Кодексу та інших джерел права.

Стаття 2.1.4. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення

1. Елементами складу кримінального правопорушення є об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона, загальні ознаки яких визначені у Розділах 2.2–2.4 цього Кодексу.

Розділ 2.2.

Об'єкт і об'єктивна сторона кримінального правопорушення

Стаття 2.2.1. Об'єкт кримінального правопорушення та його види

1. Об'єктом кримінального правопорушення є соціальна цінність, якій спричинюється шкода, передбачена у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу.

2. У випадках, передбачених цим Кодексом, до складу об'єкта кримінального правопорушення належать також потерпіла особа та предмет кримінального правопорушення.

Стаття 2.2.2. Потерпіла особа

1. Потерпілою особою є фізична чи юридична особа, яка безпосередньо зазнала шкоди від кримінального правопорушення або якій було створено реальну загрозу заподіяння шкоди кримінальним правопорушенням.

Стаття 2.2.3. Предмет кримінального правопорушення

1. Предметом кримінального правопорушення є річ або нематеріальний об'єкт, який має інтелектуальну, майнову чи іншу цінність та щодо якого вчиняється правопорушення.

Стаття 2.2.3. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення

1. Об'єктивною стороною кримінального правопорушення є діяння, а у випадках, передбачених цим Кодексом, – також його наслідок, причиновий зв'язок між діянням та наслідком, спосіб, знаряддя (засіб), місце, час, обстановка вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 2.2.4. Діяння

1. З об'єктивної сторони кримінальне правопорушення вчиняється шляхом діяння – дії або бездіяльності.

2. Бездіяльність становить ознаку складу кримінального правопорушення тільки у випадках, якщо суб'єкт кримінального правопорушення:

1) мав юридичний обов'язок та можливість діяти певним чином, але **без поважних причин** не вчинив необхідної дії,

2) мав юридичний обов'язок та можливість діяти певним чином, щоб не допустити настання наслідку, передбаченого цим Кодексом, але не запобіг настанню цього наслідку, або

3) створив своєю попередньою поведінкою реальну небезпеку настання наслідку, передбаченого цим Кодексом, і міг його запобігти, але не запобіг його настанню.

3. Дія або бездіяльність відсутні у випадках непереборної сили, рефлекторної чи іншої неконтрольованої особою її поведінки.

Стаття 2.2.5. Наслідок діяння

1. Наслідком діяння є шкода, що визначена у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу та передбачена у статті Особливої частини цього Кодексу.

Стаття 2.2.6. Причинний зв'язок

1. Причинним є зв'язок між діянням та його наслідком, що передбачений цим Кодексом, якщо вчинене діяння закономірно призвело до настання цього наслідку, оскільки:

- 1) передувало в часі настанню цього наслідку та
- 2) було необхідною і достатньою умовою його настання.

Стаття 2.2.7. Спосіб вчинення кримінального правопорушення

1. Способом вчинення кримінального правопорушення є визначені цим Кодексом система дій, метод чи прийом, що застосовується суб'єктом для вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 2.2.8. Знаряддя (засіб) вчинення кримінального правопорушення

1. Знаряддям (засобом) вчинення кримінального правопорушення є визначені цим Кодексом річ (зокрема, зброя, інструмент, транспортний засіб, пристрій, речовина), інформація або енергія, які використовуються суб'єктом для впливу на об'єкт, потерпілу особу чи предмет або для полегшення вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 2.2.9. Місце вчинення кримінального правопорушення

1. Місцем вчинення кримінального правопорушення є визначені цим Кодексом житло чи інше приміщення, лінія (зокрема, Державний кордон України, митний кордон) або територія (море, поле бою), у тому числі рухома (морське, річкове чи повітряне судно), під час перебування на яких суб'єкт вчиняє передбачене цим Кодексом діяння.

Стаття 2.2.10. Час вчинення кримінального правопорушення

1. Часом вчинення кримінального правопорушення є визначений цим Кодексом строк або термін вчинення діяння і настання його наслідку (зокрема, час пологів, час голосування, особливий період).

Стаття 2.2.11. Обстановка вчинення кримінального правопорушення

1. Обстановкою вчинення кримінального правопорушення є визначені цим Кодексом територіально-часові умови, в яких вчинюється діяння (зокрема, бойова обстановка, обстановка зіткнення суден), або умови, в яких перебуває потерпіла особа (небезпека, реалізація права, виконання юридичного обов'язку).

Розділ 2.3.

Суб'єкт кримінального правопорушення

Стаття 2.3.1. Поняття та види суб'єкта кримінального правопорушення

1. Суб'єктом кримінального правопорушення є осудна фізична особа – людина, яка по досягненню віку, визначеного цим Кодексом, вчинила кримінальне правопорушення :

- 1) безпосередньо,
- 2) у співучасті з іншою особою або
- 3) з використанням іншої особи, яка не підлягає кримінальній відповідальності.

2. Суб'єкт кримінального правопорушення, є загальним, якщо для нього цим Кодексом, поряд з ознаками, передбаченими частиною 1 цієї статті, не встановлені додаткові ознаки.

3. Суб'єкт кримінального правопорушення є спеціальним, якщо для нього цим Кодексом, поряд з ознаками, передбаченими частиною 1 цієї статті, встановлена хоча б одна додаткова ознака.

Стаття 2.3.2. Осудна особа

1. Осудною є особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла:

- 1) усвідомлювати фактичні обставини та протиправність свого діяння,
- 2) передбачати його наслідок, визначений цим Кодексом, та

- 3) керувати своїм діянням.
2. Осудність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, презюмується.

Стаття 2.3.3. Неосудна особа

1. Неосудною визнається судом особа, яка внаслідок психічного розладу під час вчинення протиправного діяння, передбаченого цим Кодексом, не могла:

- 1) усвідомлювати фактичні обставини чи протиправність свого діяння,
- 2) передбачати його наслідок, визначений цим Кодексом, або
- 3) керувати своїм діянням.

Стаття 2.3.4. Обмежено осудна особа

1. Обмежено осудною визнається судом особа, яка через наявний у неї психічний розлад під час вчинення кримінального правопорушення не могла повною мірою:

- 1) усвідомлювати фактичні обставини та протиправність свого діяння,
- 2) передбачати його наслідок, визначений цим Кодексом, або
- 3) керувати своїм діянням.

2. Обмежено осудна особа є суб'єктом кримінального правопорушення.

3. Обмежена осудність особи враховується у випадках, передбачених пунктом (7) частини 1 статті 3.2.2, пунктом (3) частини 1 статті 3.6.4 цього Кодексу.

Стаття 2.3.5. Особливий психічний стан особи, який не виключає осудності

1. Особливий психічний стан особи, яка вчиняє кримінальне правопорушення, полягає у зниженні здатності особи повною мірою усвідомлювати своє діяння або керувати ним, якщо такий стан обумовлений:

- 1) протиправною поведінкою потерпілої людини чи її близької людини або
- 2) пологами.

2. Протиправна поведінка потерпілої людини чи її близької людини, як підстава виникнення особливого психічного стану, полягає у вчиненні нею щодо особи, у якої виник особливий психічний стан, або щодо іншої особи:

- 1) насильства,
- 2) знищення чи пошкодження майна,
- 3) погрози,
- 4) наруги або
- 5) тяжкої образи.

3. Особа, яка спричинила шкоду потерпілій людині під впливом особливого психічного стану, підлягає кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 4.1.5 і 4.2.6 цього Кодексу.

Стаття 2.3.6. Вчинення кримінального правопорушення в стані, викликаному добровільним вживанням психоактивних речовин

1. Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення в стані, викликаному добровільним вживанням психоактивних речовин, підлягає кримінальній відповідальності.

Стаття 2.3.7. Вік суб'єкта кримінального правопорушення

1. Суб'єктом кримінального правопорушення є особа, яка вчинила його після досягнення 15-річного віку.

2. Суб'єктом кримінального правопорушення, потерпілою особою від якого може бути тільки неповнолітня дитина, є лише повнолітня особа.

3. Суб'єктом кримінального правопорушення, потерпілою особою від якого може бути тільки малолітня дитина, є лише особа, зазначена у частині 1 цієї статті, різниця у віці якої з потерпілою особою перевищує два роки.

4. Особа вважається такою, що досягла віку, зазначеного у частинах 1 та 2 цієї статті, з початком доби, наступної за відповідним днем її народження.

5. До особи, яка вчинила кримінальне правопорушення до досягнення 21-річного віку, засоби кримінальної відповідальності застосовуються з урахуванням особливостей, передбачених Розділом 3.10 цього Кодексу.

Розділ 2.4.

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення

Стаття 2.4.1. Вина

1. Виною є психічне ставлення особи до вчинюваного нею протиправного діяння, передбаченого цим Кодексом, та його наслідку, якщо такий наслідок є обов'язковою ознакою складу кримінального правопорушення, виражене у формі умислу або необережності.

2. Особа підлягає відповідальності за вчинення кримінального правопорушення з необережності, лише якщо це передбачено у статтях Особливої частини цього Кодексу у випадках спричинення значної, тяжкої чи особливо тяжкої шкоди.

Стаття 2.4.2. Умисел прямий

1. Умисел є прямим, якщо особа:

- 1) усвідомлювала фактичні обставини і протиправність вчинюваного нею діяння та
- 2) бажала його вчинити.

2. Бажання вчинити діяння означає, що особа завідомо спрямовувала свою волю на його вчинення.

3. Якщо спричинений наслідок є ознакою складу кримінального правопорушення, то бажання вчинити діяння означає, що для особи такий наслідок був метою вчинюваної нею дії чи бездіяльності або передбачався нею як неминучий.

Стаття 2.4.3. Умисел непрямої

1. Умисел є непрямим, якщо особа:

- 1) усвідомлювала фактичні обставини і протиправність вчинюваного нею діяння,
- 2) передбачала наслідок цього діяння, який є ознакою складу кримінального правопорушення, та
- 3) хоча не бажала, але байдуже ставилася до спричинення наслідку або безпідставно сподівалася на його ненастання.

Стаття 2.4.4. Умисел конкретизований та неконкретизований

1. Умисел визнається конкретизованим, якщо особа передбачала настання шкоди у відомому їй розмірі.

2. При конкретизованому умислі кримінальне правопорушення кваліфікується за статтею Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає шкоду як ознаку відповідного складу кримінального правопорушення.

3. Умисел визнається неконкретизованим, якщо особа передбачала настання шкоди у невизначеному розмірі. Кримінальне правопорушення, вчинене при неконкретизованому умислі, кваліфікується за статтею Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає фактично спричинену шкоду.

Стаття 2.4.5. Легковажність

1. Необережність є легковажністю, якщо особа:

- 1) усвідомлювала фактичні обставини і протиправність вчинюваного нею діяння,
- 2) передбачала ймовірність настання наслідку свого діяння, який є ознакою складу кримінального правопорушення,
- 3) але необґрунтовано розраховувала на відвернення такого наслідку.

2. Необґрунтованість розрахунку на відвернення наслідку полягає у неправильній оцінці особою власних можливостей, поведінки інших людей або зовнішніх обставин щодо його відвернення.

Стаття 2.4.6. Недбалість

1. Необережність є недбалістю, якщо особа:

- 1) усвідомлювала фактичні обставини вчинюваного діяння,
- 2) не передбачала настання наслідку свого діяння,

- 3) але мала обов'язок передбачити такий наслідок і могла його передбачити.
2. Обов'язок передбачити наслідок свого діяння обумовлюється:
- 1) вимогами законодавства,
 - 2) займаною посадою, професією чи видом діяльності,
 - 3) договором або
 - 4) власною попередньою поведінкою.

Стаття 2.4.7. Фактична помилка

1. Фактичною помилкою є неправильне розуміння особою наявності або відсутності ознаки складу кримінального правопорушення у вчиненому нею діянні.
2. При кримінально-правовій кваліфікації та застосуванні засобів кримінальної відповідальності враховуються:
- 1) існуюча обставина, яку особа безпідставно не вважала ознакою складу кримінального правопорушення, і
 - 2) відсутня обставина, яку особа безпідставно вважала ознакою складу кримінального правопорушення.
3. У випадках, передбачених частиною 2 цієї статті, дія або бездіяльність особи кваліфікується як замах на вчинення того кримінального правопорушення, який особа мала намір вчинити.
4. При кримінально-правовій кваліфікації не враховується ознака складу кримінального правопорушення, яку особа не усвідомлює і не може усвідомлювати.
5. Особа, яка повинна була і могла усвідомлювати наявність ознаки складу кримінального правопорушення, але не усвідомлювала її, підлягає кримінальній відповідальності за необережне кримінальне правопорушення у випадках, передбачених цим Кодексом.

Стаття 2.4.8. Юридична помилка

1. Юридичною помилкою є неправильне розуміння особою того:
- 1) що вчинена нею дія чи бездіяльність передбачена цим Кодексом як кримінальне правопорушення або
 - 2) які засоби кримінальної відповідальності можуть бути до неї застосовані.
2. Не застосовуються засоби кримінальної відповідальності до особи, яка помилково вважала вчинену нею дію чи бездіяльність кримінальним правопорушенням.
3. Засоби кримінальної відповідальності застосовуються, крім випадку, передбаченого частиною 4 цієї статті, до особи, яка помилково не вважала вчинену нею дію чи бездіяльність кримінальним правопорушенням.
4. Кримінально-правові засоби не застосовуються у разі спростування презумпції знання особою положень цього Кодексу або іншого нормативно-правового акту, з урахуванням якого діяння, передбачене у статті Особливої частини цього Кодексу, визначається як кримінальне правопорушення.
5. Презумпція, зазначена у частині 4 цієї статті, може бути спростована у випадках встановлення судом:
- 1) порушення порядку оприлюднення нормативно-правового акту,
 - 2) об'єктивної неможливості ознайомлення особи з цим актом, або
 - 3) наявності протилежних за змістом роз'яснень цього акту уповноваженими органами державної влади, що обумовило його різне правозастосування.

Стаття 2.4.9. Випадок

1. Діяння особи визнається вчиненим без вини за відсутності передбачених складом відповідного кримінального правопорушення умислу та необережності.

Стаття 2.4.10. Мотив та мета вчинення кримінального правопорушення

1. Мотивом вчинення кримінального правопорушення є усвідомлене внутрішнє спонукання особи до вчинення дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом.
2. Метою вчинення кримінального правопорушення є уявлення особи про бажаний результат своєї дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом.

Розділ 2.5.

Тяжкість кримінального правопорушення. Шкода та її види

Стаття 2.5.1. Поняття тяжкості кримінального правопорушення

1. Тяжкість кримінального правопорушення визначається видом шкоди, спричиненої об'єкту кримінального правопорушення, та формою вини.

2. Кримінальне правопорушення, яким умисно спричинено неістотну шкоду або з необережності спричинено значну шкоду, є проступком.

3. Кримінальне правопорушення, яким умисно спричинено істотну, значну, тяжку, особливо тяжку чи винятково тяжку шкоду або з необережності спричинено тяжку або особливо тяжку шкоду, є злочином.

Стаття 2.5.2. Неістотна шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Видами неістотної шкоди є:

- 1) неістотна майнова шкода (пункт (1) частини 1 статті 1.3.4 цього Кодексу);
- 2) шкода соціальним цінностям, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як істотна, значна, тяжка, особливо тяжка чи винятково тяжка шкода.

Стаття 2.5.3. Істотна шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Видами істотної шкоди є:

- 1) істотна шкода здоров'ю (пункт (1) частини 1 статті 1.3.3 цього Кодексу);
- 2) істотна майнова шкода (пункт (2) частини 1 статті 1.3.4 цього Кодексу);
- 3) шкода інтересам сім'ї, дітей та уразливих людей;
- 4) шкода приватності людини;
- 5) шкода соціально-економічним правам людини;
- 6) шкода свободі світогляду та віросповідання людини;
- 7) шкода інформаційній безпеці;
- 8) шкода достовірності інформації, що міститься на матеріальних носіях (крім електронних);
- 9) шкода порядку добросовісного виконання службових чи професійних обов'язків у приватній та спортивній сферах;
- 10) шкода власності на речі, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як значна чи тяжка шкода;
- 11) шкода інтелектуальній власності;
- 13) шкода здоров'ю людей від небезпечного впливу наркотичних засобів та психотропних речовин, не пов'язаного з їх передаванням;
- 14) шкода порядку господарювання;
- 15) шкода порядку використання і захисту природних ресурсів;
- 16) шкода порядку сприяння правосуддю та діяльності органів правопорядку;
- 17) шкода порядку виконання судового рішення;
- 18) шкода порядку декларування;
- 19) шкода порядку публічного управління та авторитету держави;
- 20) шкода порядку призову і мобілізації;
- 21) реальна небезпека спричинення значної, тяжкої, особливо тяжкої чи винятково тяжкої шкоди.

Стаття 2.5.4. Значна шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Видами значної шкоди є:

- 1) значна шкода здоров'ю (пункт (2) частини 1 статті 1.3.3 цього Кодексу);
- 2) значна майнова шкода (пункт (3) частини 1 статті 1.3.4 цього Кодексу);
- 3) шкода особистій свободі і гідності людини;
- 4) шкода сексуальній свободі та сексуальній недоторканості людини, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як тяжка шкода;
- 5) шкода виборчим правам громадян та референдумному праву;
- 6) шкода рівноправності людей та політичним правам громадян;

- 7) шкода безпеці суспільства від діяльності організованих груп;
- 8) шкода безпеці обігу небезпечних предметів і безпеці об'єктів критичної інфраструктури;
- 9) шкода безпеці руху та експлуатації транспорту;
- 10) шкода публічному порядку та моральності;
- 11) шкода публічному здоров'ю, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як тяжка шкода;
- 12) шкода здоров'ю людей від небезпечного впливу наркотичних засобів та психотропних речовин, пов'язаного з їх передаванням;
- 13) шкода безпеці довкілля у виді масового захворювання об'єктів тваринного чи рослинного світу;
- 14) шкода власності на речі, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як тяжка шкода;
- 15) шкода фінансам;
- 16) шкода основам правосуддя;
- 17) шкода таємниці інформації, що належить державі;
- 18) шкода порядку перетинання державного кордону України або межі тимчасово окупованої території України;
- 19) шкода порядку публічної служби;
- 20) шкода порядку доброчесного виконання службових повноважень у публічній сфері;
- 21) шкода порядку несення військової служби, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як тяжка шкода;
- 22) шкода безпеці від погрози спричинення тяжкої чи особливо тяжкої шкоди або від публічних закликів до спричинення такої шкоди.

Стаття 2.5.5. Тяжка шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Видами тяжкої шкоди є:

- 1) тяжка шкода здоров'ю (пункт (3) частини 1 статті 1.3.3 цього Кодексу) людини чи плоду людини;
- 2) тяжка майнова шкода (пункт (4) частини 1 статті 1.3.4 цього Кодексу);
- 3) тяжка шкода довкіллю – епізоотія, епіфітотія або масова загибель об'єктів тваринного чи рослинного світу;
- 4) шкода сексуальній свободі чи сексуальній недоторканості людини, пов'язана з сексуальним проникненням без добровільної згоди потерпілої людини;
- 5) шкода безпеці суспільства від діяльності злочинних організацій;
- 6) шкода безпеці суспільства від тероризму;
- 7) шкода безпеці публічному здоров'ю у виді масового інфекційного чи неінфекційного захворювання людей або радіоактивного забруднення;
- 8) шкода державній безпеці;
- 9) шкода порядку несення військової служби у воєнний час;
- 10) шкода миру та безпеці людства.

Стаття 2.5.6. Особливо тяжка шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Видами особливо тяжкої шкоди є:

- 1) смерть людини;
- 2) загибель плоду людини, починаючи з двадцять другого тижня вагітності;
- 3) шкода міжнародному правопорядку внаслідок злочинів проти людяності та воєнних злочинів, якщо вона не визначена у цьому Кодексі як винятково тяжка шкода.

Стаття 2.5.7. Винятково тяжка шкода об'єкту кримінального правопорушення

1. Винятково тяжкою шкодою є шкода міжнародному правопорядку внаслідок геноциду, агресії, а також вчинених у формі вбивства злочинів проти людяності та воєнних злочинів.

Стаття 2.5.8. Мізерна шкода

1. Мізерною є шкода, яка лише формально відповідає ознакам неістотної або істотної шкоди.
2. Мізерною не може бути визнана:
 - 1) значна, тяжка, особливо тяжка та винятково тяжка шкода;
 - 2) шкода здоров'ю та майнова шкода, яка відповідає ознакам, встановленим статтями 1.3.3 та 1.3.4 цього Кодексу.
3. Протиправне діяння, яке спричинило мізерну шкоду, не є кримінальним правопорушенням.

Стаття 2.5.9. Ступені тяжкості злочину

1. Ступені тяжкості злочинів визначаються з урахуванням:
 - 1) виду шкоди, спричиненої об'єкту кримінального правопорушення (статті 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу) та
 - 2) ознак складу злочину, які змінюють ступінь тяжкості злочину (стаття 2.5.10 цього Кодексу).
2. Умисні злочини мають дев'ять ступенів тяжкості, з яких 1, 3, 5 і 7 є базовими ступенями тяжкості, а необережні злочини – п'ять ступенів тяжкості, з яких 3 та 5 є базовими ступенями тяжкості. Злочини геноциду, злочини проти людяності, злочин агресії та воєнні злочини можуть визначатися у цьому Кодексі як злочини базового 9 ступеня тяжкості.
3. Базовим є ступінь тяжкості злочину, визначений у статті Особливої частини цього Кодексу, без урахування ознак складу злочину, які змінюють ступінь його тяжкості.
4. Видам шкоди відповідають такі базові ступені тяжкості умисних злочинів:
 - 1) істотна шкода – 1 ступінь тяжкості;
 - 2) значна шкода – 3 ступінь тяжкості;
 - 3) тяжка шкода – 5 ступінь тяжкості;
 - 4) особливо тяжка шкода – 7 ступінь тяжкості;
 - 5) винятково тяжка шкода – 9 ступінь тяжкості.
5. Видам шкоди відповідають такі базові ступені тяжкості необережних злочинів:
 - 1) тяжка шкода – 3 ступінь тяжкості;
 - 2) особливо тяжка шкода – 5 ступінь тяжкості.
6. Умисні злочини 7–9 ступенів тяжкості визнаються особливо тяжкими злочинами, умисні злочини 5–6 ступенів тяжкості та необережні злочини 5 ступеня тяжкості – тяжкими злочинами, всі інші злочини – нетяжкими злочинами.
7. Під час кримінально-правової кваліфікації ступені тяжкості вчинених злочинів, за наявності ознак складу злочину, які змінюють ступінь тяжкості злочину, визначаються за правилами статей 2.5.12 і 2.5.13 цього Кодексу.

Стаття 2.5.10. Поняття та види ознак складу злочину, що змінюють ступінь його тяжкості

1. Ознакою складу злочину, яка змінює ступінь тяжкості злочину, є ознака, яка змінює його порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину та передбачена у статтях цього Кодексу як ознака, що:
 - 1) знижує ступінь тяжкості злочину (частина 3 статті 2.6.2, частина 5 статті 2.6.3 і відповідні статті Особливої частини цього Кодексу, які визначають ознаки складу злочину, що знижують ступінь тяжкості злочину);
 - 2) підвищує ступінь тяжкості злочину (стаття 2.5.11 і відповідні статті Особливої частини цього Кодексу, які визначають ознаки складу злочину, що підвищують ступінь тяжкості злочину).

Стаття 2.5.11. Майнова шкода як ознака складу злочину, яка підвищує ступінь тяжкості злочину

1. Якщо статтею Особливої частини цього Кодексу передбачено спричинення істотної майнової шкоди, але цим же умисним чи необережним злочином може бути спричинено майнову шкоду у більшому розмірі, який визначений у пунктах (3) і (4) статті 1.3.4 цього Кодексу, то тяжкість злочину підвищується, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, відповідно:
 - 1) на два ступеня – якщо спричинено значну майнову шкоду, або

2) на чотири ступеня – якщо спричинено тяжку майнову шкоду.

Стаття 2.5.12. Правила визначення ступеня тяжкості злочину за наявності ознак складу злочину, які змінюють ступінь тяжкості злочину

1. Ознаки складу злочину, які змінюють ступінь тяжкості злочину, що передбачені у відповідних статтях Особливої частини цього Кодексу, враховуються за правилами, встановленими у частинах 3–6 цієї статті.

2. Якщо у статті Особливої частини як ознака основного складу злочину передбачена ознака, що змінює ступінь тяжкості злочину, то вона:

- 1) не враховується, якщо це ознака, що підвищує ступінь тяжкості злочину;
- 2) враховується, якщо це ознака, що знижує ступінь тяжкості злочину.

3. Тяжкість умисного злочину знижується на три ступеня, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, якщо злочин вчинений:

- 1) за наявності однієї або більше ознак складу злочину, які знижують тяжкість злочину на три ступеня,
- 2) незалежно від наявності ознак складу злочину, які знижують тяжкість злочину на два ступеня, та
- 3) незалежно від наявності ознак складу злочину, які підвищують ступінь тяжкості злочину.

4. Тяжкість умисного злочину знижується на два ступеня, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, якщо злочин вчинений:

- 1) за наявності однієї або більше ознак складу злочину, які знижують тяжкість злочину на два ступеня,
- 2) за відсутності ознак складу злочину, які знижують тяжкість злочину на три ступеня, та
- 3) незалежно від наявності ознак складу злочину, які підвищують ступінь тяжкості злочину.

5. Тяжкість умисного злочину підвищується на два ступеня, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, якщо злочин вчинений:

- 1) за наявності однієї або більше ознак складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня,
- 2) за відсутності ознак складу злочину, які знижують тяжкість злочину, та
- 3) незалежно від наявності ознак складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь.

6. Тяжкість умисного злочину підвищується на один ступінь, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, якщо злочин вчинений:

- 1) за наявності однієї або більше ознак складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь, та
- 2) за відсутності ознак складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня та які знижують тяжкість злочину.

7. Наявність більше ніж однієї ознаки складу злочину, яка підвищує тяжкість злочину, враховується судом при призначенні кримінально-правових засобів.

Стаття 2.5.13. Алгоритм визначення ступеня тяжкості злочину

1. Ступінь тяжкості злочину, вчиненого за наявності ознаки складу злочину, яка змінює ступінь його тяжкості, порівняно з базовим, змінюється у послідовності, визначеній частиною 2 цієї статті.

2. Алгоритм визначення ступеня тяжкості злочину за наявності ознак, які змінюють його тяжкість, полягає в таких послідовних кроках:

- 1) якщо злочином спричинена значна чи тяжка майнова шкода, то тяжкість злочину підвищується на два або чотири ступеня за правилами статті 2.5.11 цього Кодексу;
- 2) тяжкість злочину знижується на три ступеня за правилами частини 3 статті 2.5.12. цього Кодексу;
- 3) якщо підстав для зниження тяжкості злочину на три ступеня не встановлено, то тяжкість злочину знижується на два ступеня за правилами частини 4 статті 2.5.12 цього Кодексу;

4) якщо підстав для зниження тяжкості злочину на два чи три ступеня не встановлено, то тяжкість злочину підвищується на два ступеня за правилами частини 5 статті 2.5.12 цього Кодексу;

5) якщо підстав для зниження тяжкості злочину на два чи три ступеня або для підвищення тяжкості злочину на два ступеня не встановлено, то тяжкість злочину підвищується на один ступінь за правилами частини 6 статті 2.5.12 цього Кодексу;

6) у випадку незакінченого злочину, після здійснення кроків, передбачених пунктами 1–5 цієї частини, тяжкість злочину за наявності підстав знижується за правилами частини 3 статті 2.6.2 або частини 4 статті 2.6.3 цього Кодексу.

3. Якщо підстав для зниження чи підвищення ступеня тяжкості злочину не встановлено, то суд не може змінити базовий ступінь тяжкості злочину.

Розділ 2.6. НЕЗАКІНЧЕНИЙ ЗЛОЧИН

Стаття 2.6.1. Поняття і види незакінченого злочину

1. Злочин є незакінченим, якщо він не містить усіх ознак об'єкта або об'єктивної сторони закінченого складу злочину, передбачених частиною 1 та 2 статті 2.1.3 цього Кодексу.

2. Склад незакінченого злочину встановлюється із урахуванням ознак складу відповідного закінченого злочину та ознак, передбачених статтями 2.6.2 та 2.6.3 цього Кодексу.

3. Видами незакінченого злочину є готування до злочину та замах на злочин.

4. Кримінально-правові засоби застосовуються до суб'єкта злочину, який вчинив готування до злочину або замах на злочин, але не довів злочин до кінця з причин, що не залежали від його волі.

5. Не є кримінальним правопорушенням:

- 1) готування до проступку;
- 2) замах на проступок;
- 3) готування до злочину 1–4 ступенів тяжкості;
- 4) замах на злочин 1–2 ступенів тяжкості.

Стаття 2.6.2. Готування до злочину

1. Готуванням до злочину є вчинене з прямим умислом діяння суб'єкта, який:

- 1) створив, підшукав або пристосував знаряддя (засіб) вчинення злочину,
- 2) залучив співучасника чи вступив в змову на вчинення злочину,
- 3) усунув перешкоду для вчинення злочину,
- 4) створив інші умови для вчинення злочину або
- 5) створив умови для приховування злочину чи для уникнення відповідальності за злочин, що готується.

2. Готуванням до злочину також визнається співучасть, що не відбулася (невдала співучасть):

- 1) неспроможність співучасника виконати дії, обумовлені змовою, або
- 2) відмова співучасника від участі у злочині до початку виконання його об'єктивної сторони.

3. Готування до злочину 5–9 ступеня тяжкості знижує його тяжкість на три ступеня.

Стаття 2.6.3. Замах на злочин

1. Замахом на злочин є вчинене з прямим умислом діяння суб'єкта, який частково виконав об'єктивну сторону складу закінченого злочину.

2. Замахом на злочин також визнається:

- 1) посягання на неналежну потерпілу особу чи неналежний предмет кримінального правопорушення;
- 2) посягання з відсутнім або непридатним знаряддям (засобом) вчинення кримінального правопорушення.

3. Неналежною потерпілою особою (неналежним предметом) є особа (предмет), ознаки якої (якого) не відповідають ознакам, визначеним у статті Особливої частини цього Кодексу, що передбачає злочин, на вчинення якого був спрямований умисел особи.

4. Замах на злочин є:

- 1) закінченим, якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця;
- 2) незакінченим, якщо особа не виконала усіх дій, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця.

5. Тяжкість замаху на злочин 3–8 ступеня тяжкості знижується:

- 1) при закінченому замаху – на один ступінь;
- 2) при незакінченому замаху – на два ступеня.

Стаття 2.6.4. Добровільна відмова

1. Добровільною відмовою від доведення злочину до кінця є остаточне припинення суб'єктом злочину за своєю волею вчинюваного ним готування до злочину або замаху на злочин, якщо при цьому він усвідомлював можливість доведення злочину до кінця.

2. Кримінально-правові засоби не застосовуються до суб'єкта злочину, який вчинив готування до злочину або замах на злочин до добровільної відмови від доведення злочину до кінця.

3. Кримінально-правові засоби застосовуються до суб'єкта злочину лише у разі, якщо вчинені ним до добровільної відмови готування до злочину або замах на злочин містять склад іншого закінченого кримінального правопорушення.

Стаття 2.6.5. Добровільна відмова при співучасті та провокації

1. У разі добровільної відмови виконавця від доведення злочину до кінця діяння іншого співучасника підлягає кваліфікації як готування до того злочину або замах на той злочин, від вчинення якого добровільно відмовився виконавець.

2. У разі добровільної відмови будь-кого із співучасників діяння виконавця, який не довів злочин до кінця, підлягає кваліфікації як готування до злочину або замах на злочин.

3. Добровільною відмовою організатора, підбурювача чи пособника є вчинення ними дій, внаслідок яких відвернуто вчинення злочину або своєчасне повідомлено орган державної влади про злочин, що готується або вчиняється.

4. Добровільною відмовою пособника, крім дій, передбачених частиною 3 цієї статті, також є ненадання ним знаряддя (засобу) вчинення злочину або неусунення перешкоди для його вчинення.

5. Добровільною відмовою провокатора є вчинення ним дій, внаслідок яких відвернуто вчинення злочину спровокованою особою.

Розділ 2.7.

СПІВУЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ. ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ЗЛОЧИНУ

Стаття 2.7.1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні

1. Співучастю у кримінальному правопорушенні є спільне вчинення умисного кримінального правопорушення двома або більше його суб'єктами за змовою між ними, досягнутою усно, письмово чи шляхом конклюдентних дій до моменту закінчення такого правопорушення.

2. Склад кримінального правопорушення, вчиненого у співучасті, встановлюється із урахуванням ознак складу кримінального правопорушення, вчиненого виконавцем, та ознак, передбачених частинами 4–6 статті 2.7.2 цього Кодексу.

Стаття 2.7.2. Види співучасників кримінального правопорушення

1. Співучасниками є виконавець, співвиконавець, організатор, підбурювач та пособник.
2. Виконавцем є особа, яка повністю виконала об'єктивну сторону кримінального правопорушення.

3. Співвиконавцем є особа, яка у співучасті з іншим виконавцем частково виконала об'єктивну сторону кримінального правопорушення.

4. Організатором є особа, яка:

- 1) керувала вчиненням кримінального правопорушення,
- 2) створила просту чи організовану групу або злочинну організацію, що вчинили кримінальне правопорушення,
- 3) керувала такою групою чи організацією або
- 4) координувала діяльність двох чи більше організованих груп або злочинних організацій.

5. Підбурювачем є особа, яка спонукала іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення, зокрема шляхом віддання злочинного розпорядження чи наказу.

6. Пособником є особа, яка сприяла іншому співучаснику вчинити кримінальне правопорушення:

- 1) порадою, вказівкою чи наданням інформації,
- 2) посередництвом,
- 3) наданням засобу чи знаряддя кримінального правопорушення,
- 4) усуненням перешкоди для вчинення кримінального правопорушення або
- 5) заздалегідь наданою обіцянкою: переховати іншого співучасника, який вчинив кримінальне правопорушення, знаряддя (засіб) його вчинення, сліди його вчинення чи предмет, здобутий шляхом вчинення кримінального правопорушення; набути, передати, перемістити, зберігати, приховати майно, завідомо здобуте шляхом вчинення кримінального правопорушення, або володіти чи користуватися ним; приховати факт вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 2.7.3. Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом

1. При вчиненні у співучасті кримінального правопорушення зі спеціальним суб'єктом його виконавцем чи співвиконавцем є особа, яка має ознаки такого суб'єкта.

2. Особа, яка не має ознак спеціального суб'єкта, підлягає кримінальній відповідальності як організатор, підбурювач або пособник кримінального правопорушення зі спеціальним суб'єктом.

Стаття 2.7.4. Провокація злочину

1. Не є співучастю провокація злочину, тобто спонукання особи до вчинення злочину прокурором, службовою особою органу правопорядку або особою, яка діє за їх завданням, з метою застосування до спровокованої особи кримінально-правових засобів.

2. Не визнається провокацією злочину виявлення прокурором чи службовою особою органу правопорядку вже існуючого в особи наміру на вчинення певного злочину і надання їй можливості його вчинити під контролем прокурора чи органу правопорядку, який здійснюється відповідно до закону.

3. Особа, яка спровокувала вчинення злочину, підлягає відповідальності на підставі статті 8.2.10 цього Кодексу.

4. Особа, яка вчинила злочин внаслідок провокації, підлягає кримінальній відповідальності на загальних підставах.

Стаття 2.7.5. Форми співучасті у злочині

1. Формами співучасті у злочині є його вчинення у складі:

- 1) простої групи,
- 2) організованої групи,
- 3) злочинної організації.

2. Злочин визнається вчиненим співучасником у складі простої групи за умови:

- 1) участі у злочині двох або більше співучасників та
- 2) досягнення змови між ними про спільне вчинення злочину до моменту його закінчення.

3. Злочин визнається вчиненим співучасником у складі організованої групи за умови:

- 1) участі у злочині трьох або більше співучасників, хоча б один з яких є організатором зазначеної групи,

2) попереднього об'єднання цих співучасників з метою спільного вчинення двох або більше злочинів та

3) створення групи на невизначений час.

4. Злочин визнається вчиненим співучасником у складі злочинної організації за умови:

1) участі у злочині п'яти або більше співучасників, хоча б один з яких є організатором зазначеної організації,

2) попереднього об'єднання цих співучасників з метою спільного вчинення двох або більше злочинів базового 5, 7 або 9 ступеня тяжкості, та

3) стійкості організації, тобто створення її на невизначений час та здатність протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

5. Терористична група, залежно від ознак, визначених частинами 2–4 цієї статті, може мати ознаки простої, організованої групи чи злочинної організації.

Стаття 2.7.6. Кримінальна відповідальність за злочин, вчинений у складі організованої групи чи злочинної організації

1. Особа, яка створила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею, підлягає кримінальній відповідальності як організатор кожного злочину, вчиненого такою групою чи організацією, якщо цей злочин був передбачений метою її діяльності.

2. Інший, крім організатора, учасник організованої групи чи злочинної організації підлягає кримінальній відповідальності як виконавець злочину, у вчиненні якого він брав участь, незалежно від тієї ролі, яку він виконував у злочині.

3. Особа, яка вчинила злочин у складі організованої групи чи злочинної організації, підлягає кримінальній відповідальності за цей злочин, а також за злочини, передбачені, відповідно, статтями 5.1.4, 5.1.5 або 5.2.7 цього Кодексу.

Стаття 2.7.7. Екссес співучасника

1. Екссесом співучасника є вчинення ним кримінального правопорушення, не передбаченого змовою співучасників.

2. Співучасник не підлягає кримінальній відповідальності за екссес іншого співучасника.

3. Не є екссесом співучасника вчинення учасником організованої групи чи злочинної організації злочину, передбаченого метою такої групи чи організації.

Стаття 2.7.8. Необережне спільне спричинення наслідку, передбаченого цим Кодексом

1. Не є співучастю необережне спільне спричинення наслідку, тобто вчинення двома або більше суб'єктами кримінального правопорушення взаємопов'язаних діянь, що з необережності спричинили єдиний наслідок, передбачений цим Кодексом.

2. При необережному спільному спричиненні наслідку кожен суб'єкт кримінального правопорушення самостійно підлягає кримінальній відповідальності за статтею Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає цей наслідок.

Стаття 2.7.9. Причетність до злочину

1. Причетністю до злочину, вчиненого іншою особою, є заздалегідь не обіцяне:

1) переховування особи, яка завідомо вчинила злочин, знаряддя, засобу, сліду його вчинення чи предмету, завідомо здобутого злочинним шляхом;

2) набуття, передавання, переміщення, зберігання, приховування майна, завідомо здобутого злочинним шляхом, або володіння чи користування ним;

3) потурання злочину, тобто неприпинення злочину особою, яка мала юридичний обов'язок та можливість припинити злочин.

2. Особи, причетні до злочину, підлягають кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених Особливою частиною цього Кодексу.

Розділ 2.8. МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Стаття 2.8.1. Поняття та види множинності кримінальних правопорушень

1. Множинністю кримінальних правопорушень є вчинення особою двох або більше одиничних кримінальних правопорушень.
2. Видами множинності кримінальних правопорушень є:
 - 1) сукупність кримінальних правопорушень;
 - 2) рецидив кримінальних правопорушень.

Стаття 2.8.2. Сукупність кримінальних правопорушень

1. Сукупністю кримінальних правопорушень є вчинення особою двох або більше одиничних кримінальних правопорушень:
 - 1) за жоден з яких її не було засуджено і
 - 2) за кожен з яких до особи підлягають застосуванню засоби кримінальної відповідальності.
2. За сукупності кримінальних правопорушень застосовуються спеціальні правила кваліфікації (статті 2.10.4, 2.10.5 цього Кодексу) і спеціальні правила призначення покарання (статті 3.2.6, 3.2.7, 3.2.8 цього Кодексу).

Стаття 2.8.3. Рецидив кримінальних правопорушень

1. Рецидивом кримінальних правопорушень є вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має непогашену судимість за умисне кримінальне правопорушення.
2. За наявності рецидиву кримінальних правопорушень застосовуються спеціальні правила призначення покарання (статті 3.2.9, 3.2.10 і 3.2.11 цього Кодексу).

Стаття 2.8.4. Одиничне кримінальне правопорушення та його види

1. Одиничним є кримінальне правопорушення, яке відповідає одному складу кримінального правопорушення.
2. Одиничне кримінальне правопорушення може бути простим або ускладненим.
3. Видами ускладненого одиничного кримінального правопорушення є:
 - 1) триваюче кримінальне правопорушення – вчинення суб'єктом одного діяння, що триває безперервно упродовж певного часу;
 - 2) продовжуване кримінальне правопорушення – вчинення суб'єктом кількох юридично тотожних діянь, об'єднаних єдиним наміром суб'єкта, які в сукупності відповідають одному складу кримінального правопорушення;
 - 3) складене кримінальне правопорушення – вчинення суб'єктом діяння, ознаки якого визначені в одній статті Особливої частини цього Кодексу, яка містить декілька складів кримінальних правопорушень, передбачених цим Кодексом;
 - 4) варіативне кримінальне правопорушення – вчинення суб'єктом діянь, передбачених двома або більше пунктами статті Особливої частини цього Кодексу, якщо вони об'єднані єдиним наміром суб'єкта.

Розділ 2.9.

ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ

Стаття 2.9.1. Поняття та види обставин, що виключають протиправність діяння

1. Обставиною, що виключає протиправність діяння, є дія або бездіяльність, яка:
 - 1) заподіює шкоду,
 - 2) є правомірною, тобто вчинена при використанні особою свого суб'єктивного права, виконанні юридичного обов'язку або здійсненні владних повноважень, і
 - 3) відповідає умовам, передбаченим Конституцією України, цим Розділом, законом або міжнародним договором України.
2. Обставиною, що виключає протиправність діяння, також визнається дія або бездіяльність, яка хоча і не передбачена у цьому Розділі, але відповідає вимогам, визначеним частиною 1 цієї статті.

3. Шкодою у статтях цього Розділу визнається шкода правам чи правоохоронюваним інтересам особи, інтересам суспільства чи держави або інтересам міжнародного співтовариства, визначена у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу.

4. Протиправним посяганням у статтях 2.9.2, 2.9.4, 2.9.5 цього Розділу є діяння, яким спричинена шкода, визначена у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу.

5. Положення статей 2.9.2–2.9.5 цього Кодексу не поширюються на осіб, для яких вчинення передбачених цими статтями діянь є виконанням службових повноважень або професійних обов'язків.

Стаття 2.9.2. Правомірний захист

1. Кожна особа має право на правомірний захист незалежно від можливості уникнути протиправного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб, органу державної влади чи органу місцевого самоврядування для відвернення чи припинення такого посягання.

2. Підставою правомірного захисту є протиправне посягання, яке загрожує негайним спричиненням шкоди, визначеної у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу, або спричиняє її.

3. Захист визнається правомірним, якщо шкода спричинена:

- 1) тому, хто здійснює протиправне посягання,
- 2) з метою відвернення загрожуючого чи припинення існуючого посягання, та
- 3) в межах, що відповідає тяжкості посягання та обстановці захисту.

4. Перевищенням меж правомірного захисту є умисне спричинення тому, хто здійснює протиправне посягання, смерті або тяжкої шкоди здоров'ю, що явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту.

5. Особа, яка перевищила межі правомірного захисту, підлягає кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 4.1.5 і 4.2.4 цього Кодексу.

6. Не є перевищенням меж правомірного захисту заподіяння будь-якої шкоди у випадках, коли особа:

- 1) через особливий психічний стан, викликаний протиправним посяганням, не могла правильно оцінити відповідність спричиненої нею шкоди тяжкості посягання або обстановці захисту,
- 2) захищалася від нападу особи, яка застосовувала знаряддя (зброю, вибуховий пристрій, небезпечну речовину чи небезпечний пристрій), яке використовувалося або обґрунтовано сприймалося як таке,
- 3) захищалася від нападу двох чи більше осіб,
- 4) відвертала протиправне вторгнення у житло чи інше володіння або
- 5) захищалася від насильницького зґвалтування чи сексуального насильства.

Стаття 2.9.3. Захист України від збройної агресії

1. Кожна особа має право на захист України від збройної агресії усіма доступними їй засобами.

2. Підставою заподіяння шкоди є збройна агресія проти України.

3. Правомірним визнається спричинення будь-якої шкоди державі-агресору, її збройному формуванню, комбатанту або найманцю, представнику окупаційної адміністрації або іррегулярного незаконного збройного формування, створеного державою-агресором, чи особі, яка добровільно допомагає їм.

Стаття 2.9.4. Використання захисного засобу, що вражає автономно

1. Захисним засобом, що вражає автономно, є тварина, пристрій, інший засіб, призначений для припинення протиправного посягання без участі особи, яка використала такий засіб.

2. Спричинення шкоди особі, яка здійснює протиправне посягання, з використанням захисного засобу, що вражає автономно, є правомірним, якщо:

- 1) такий засіб створює небезпеку спричинення шкоди лише тому, хто здійснює протиправне посягання,
- 2) особа, яка використала такий засіб, попередила сторонніх осіб про можливість його застосування, і
- 3) завідомо не створювалась небезпека спричинення смерті тому, хто здійснює протиправне посягання.

3. Не є перевищенням меж використання захисного засобу, що вражає автономно, спричинення тяжкої шкоди здоров'ю при його використанні для відвернення протиправного вторгнення у житло чи інше володіння, якщо попередньо був приведений в дію засіб захисту, призначений для відвернення проникнення сторонніх осіб або для спричинення меншої шкоди, але він не зупинив того, хто здійснював протиправне посягання.

4. Особа, яка перевищила межі використання захисного засобу, що вражає автономно, підлягає кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 4.1.5 і 4.2.4 цього Кодексу.

Стаття 2.9.5. Затримання особи, яка вчинила протиправне посягання

1. Правомірним є затримання особи, яка вчинила явно протиправне діяння, передбачене цим Кодексом, та вимушене спричинення їй шкоди, якщо:

- 1) особа намагається уникнути затримання,
- 2) метою спричинення шкоди є доставлення цієї особи до органу державної влади чи органу місцевого самоврядування та
- 3) не перевищені межі спричинення шкоди, необхідної для її затримання.

2. Перевищенням меж спричинення шкоди, необхідної для затримання, визнається умисне спричинення особі, яка затримується, смерті або тяжкої шкоди здоров'ю, що явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці затримання.

3. Особа, яка перевищила межі спричинення шкоди особі, що вчинила протиправне посягання, при її затриманні, підлягає кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 4.1.5 і 4.2.4 цього Кодексу.

Стаття 2.9.6. Крайня необхідність

1. Правомірним є спричинення шкоди у стані крайньої необхідності, якщо:

- 1) метою є усунення небезпеки, яка загрожує негайним спричиненням шкоди,
- 2) цю небезпеку у конкретній обстановці не можна усунути іншим чином та
- 3) не перевищені межі крайньої необхідності.

2. Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне спричинення шкоди, яка є більш значною, ніж відвернена.

3. Особа, яка перевищила межі крайньої необхідності, підлягає кримінальній відповідальності лише у випадках, передбачених статтями 4.1.5 і 4.2.4 цього Кодексу.

4. Особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності, якщо через особливий психічний стан, викликаний небезпекою, що загрозувала спричиненням шкоди, вона не могла правильно оцінити відповідність спричиненої шкоди цій небезпеці.

5. Положення цієї статті не поширюється на діяння особи, яка:

- 1) зобов'язана здійснювати заходи, спрямовані на усунення небезпеки, що загрожує спричиненням шкоди, якщо ця особа свідомо ухилилася від виконання своїх службових повноважень чи професійних обов'язків, або
- 2) свідомо створила небезпеку з метою її подальшого усунення шляхом спричинення шкоди.

Стаття 2.9.7. Виправданий ризик

1. Правомірним є спричинення шкоди, якщо діяння було вчинене в умовах виправданого ризику для досягнення значної суспільної користі.

2. Ризик визнається виправданим, якщо:

- 1) значної суспільної користі можна було досягти в цій обстановці лише діянням, поєднаним із ризиком, і
- 2) особа, яка здійснювала ризиковане діяння, обґрунтовано розраховувала, що вжиті нею заходи є достатніми для відвернення шкоди.

3. Ризик не визнається виправданим, якщо він завідомо для особи створював небезпеку смерті іншої людини або тяжкої шкоди довкіллю.

Стаття 2.9.8. Спричинення шкоди за згодою особи

1. Правомірним є спричинення шкоди за згодою особи, якщо:

1) шкода заподіюється правам чи інтересам, якими ця особа повноважна розпоряджатися,

2) згода особи є добровільною і

3) ця згода заздалегідь одержана відповідно до законодавства.

2. Особою, яка повноважна розпоряджатися відповідними правами й інтересами, є дієздатна особа або законний представник недієздатної чи обмежено дієздатної особи.

3. Не визнається правомірним спричинення смерті за згодою особи.

Стаття 2.9.9. Спричинення шкоди під час занять спортом

1. Правомірним є спричинення шкоди життю чи здоров'ю особи під час спортивного змагання або тренування, якщо:

1) відповідний вид спорту у встановленому порядку визнаний в Україні,

2) особа, якій заподіюється шкода, добровільно та заздалегідь надала згоду на зайняття цим видом спорту,

3) змагання, тренування є офіційно організованим, й

4) особа, яка заподіяла шкоду, дотримувалася правил цього виду спорту.

2. Особа, яка спричинила шкоду під час зайняття спортом з порушенням положень частини 1 цієї статті, підлягає кримінальній відповідальності згідно з цим Кодексом.

Стаття 2.9.10. Виконання службових повноважень чи професійних обов'язків

1. Правомірним є спричинення шкоди при:

1) належному виконанні особою своїх службових повноважень чи професійних обов'язків, покладених на неї законом чи іншим нормативним актом, виданим на виконання закону;

2) здійсненні на підставах та в порядку, передбачених законом, гласної чи негласної слідчої (розшукової) дії, пошукового або контррозвідувального заходу.

2. Особа, яка спричинила шкоду при неналежному виконанні службових повноважень чи професійних обов'язків, підлягає кримінальній відповідальності згідно з цим Кодексом.

Стаття 2.9.11. Бойовий імунітет

1. Правомірним є спричинення будь-якої шкоди, за винятком шкоди, передбаченої частиною 2 цієї статті, внаслідок діяння військової службової особи чи іншого військовослужбовця, добровольця Сил територіальної оборони Збройних Сил України, працівника правоохоронного органу, який:

1) в умовах воєнного стану, збройної агресії, ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту чи під час участі у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом,

2) при плануванні, санкціонуванні або здійсненні воєнної чи антитерористичної операції (бойових дій) на підставі наявної інформації,

3) відповідно до своїх повноважень, –

приймав рішення про здійснення воєнної чи антитерористичної операції (бойових дій) або здійснив таку операцію (бойові дії), необхідні для відсічі збройної агресії проти України, ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту чи припинення терористичного акту.

2. Бойовий імунітет не застосовується до особи, зазначеної у частині 1 цієї статті, у разі умисного вчинення нею злочину проти людяності, геноциду чи воєнного злочину.

Стаття 2.9.12. Виконання законного наказу або розпорядження

1. Правомірним є вимушене спричинення шкоди при належному виконанні особою законного наказу або розпорядження.

2. Наказ або розпорядження є законними, якщо вони віддані уповноваженою особою у встановленому порядку та в межах її повноважень.

3. Не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка відмовилася виконувати явно злочинний наказ або розпорядження. Явно злочинним є наказ чи розпорядження про вчинення діяння, яке є очевидно злочинним для особи, яка віддала наказ чи розпорядження, та для його виконавця.

4. Особа, яка виконала явно злочинний наказ або розпорядження, за шкоду, спричинену під час його виконання, підлягає кримінальній відповідальності згідно з цим Кодексом.

5. Якщо особа, яка виконала наказ чи розпорядження, не усвідомлювала і не могла усвідомлювати його злочинного характеру, то за його виконання підлягає кримінальній відповідальності особа, яка віддала такий наказ або розпорядження.

Стаття 2.9.13. Суперечність (колізія) обов'язків

1. Правомірним є спричинення шкоди при суперечності (колізії) щодо виконання юридичних обов'язків, якщо:

- 1) ці обов'язки покладені на особу різними законами або іншими правовими актами однакової юридичної сили, і
- 2) спричинена шкода є рівноцінною або менш значною у порівнянні зі шкодою, яка могла бути спричинена при виконанні особою іншого відповідного юридичного обов'язку.

Стаття 2.9.14. Виконання спеціального завдання із запобігання чи розкриття злочинів організованої групи, злочинної організації або терористичної групи

1. Правомірним є вимушене спричинення шкоди особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання:

- 1) беручи участь в організованій групі, злочинній організації або терористичній групі з метою запобігання чи розкриття вчинюваного нею злочину, або
- 2) будучи учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органом правопорядку.

2. Особа, зазначена у частині 1 цієї статті, підлягає кримінальній відповідальності лише за злочин 7 або 9 базового ступеня тяжкості.

Стаття 2.9.15. Застосування фізичного впливу, спеціальних засобів, зброї

1. Правомірним є вимушене спричинення шкоди при застосуванні фізичного впливу, спеціальних засобів або зброї уповноваженою особою на підставі, у межах повноважень та в порядку, що передбачені законом.

Стаття 2.9.16. Помилка щодо обставини, яка виключає протиправність діяння

1. Помилка щодо обставини, яка виключає протиправність діяння, має місце, якщо:

- 1) підстава для правомірного спричинення шкоди була відсутня,
- 2) особа неправильно оцінювала обстановку, що склалася, і
- 3) припускала наявність підстави для спричинення шкоди.

2. Помилка щодо обставини, яка виключає протиправність діяння, передбаченої статтями 2.9.1–2.9.15 цього Кодексу, є вибачальною, якщо:

- 1) обстановка, що склалася, давала особі достатні підстави вважати, що має місце реальна підстава для спричинення шкоди, і
- 2) ця особа не усвідомлювала та не могла усвідомлювати помилковості свого припущення.

3. У разі вибачальної помилки щодо обставин, які виключають протиправність діяння, застосовуються положення статей 2.9.1–2.9.15 цього Кодексу.

4. Помилка щодо обставини, яка виключає протиправність діяння, передбаченої статтями 2.9.1–2.9.14 цього Кодексу, є невибачальною, якщо:

- 1) обстановка, що склалася, не давала особі достатніх підстав вважати, що має місце реальна підстава для спричинення шкоди, і
- 2) ця особа хоча не усвідомлювала, але повинна та могла усвідомлювати помилковість свого припущення.

5. У разі невибачальної помилки щодо обставин, які виключають протиправність діяння, особа підлягає кримінальній відповідальності за шкоду, спричинену з необережності, якщо така відповідальність передбачена відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу.

Розділ 2.10.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ

Стаття 2.10.1. Поняття кримінально-правової кваліфікації

1. Кримінально-правовою кваліфікацією (далі – кваліфікація) є визначення статті, її частини, пункту (далі у цьому Розділі – стаття) цього Кодексу, що передбачає вчинене діяння та визначає його як кримінальне правопорушення або як діяння, що не є кримінальним правопорушенням.

2. Кожне кримінальне правопорушення підлягає самостійній кваліфікації з урахуванням положень цього Розділу.

Стаття 2.10.2. Формула кваліфікації

1. Формулою кваліфікації є зазначення у процесуальному акті статті, яка визначена відповідно до частини 1 статті 2.10.1 цього Кодексу.

2. Формула кваліфікації щодо закінченого кримінального правопорушення, вчиненого однією особою, має містити послідовне посилання на:

1) статтю Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає вчинене кримінальне правопорушення;

2) статтю 2.5.11. цього Кодексу – у випадку спричинення кримінальним правопорушенням значної чи тяжкої майнової шкоди;

3) відповідну статтю Особливої частини цього Кодексу, яка визначає ознаки складу злочину, що змінюють ступінь тяжкості злочину, – за наявності таких ознак.

3. У формулі кваліфікації діяння, яке не є кримінальним правопорушенням, зазначається стаття цього Кодексу, яка визначає це діяння як таке, що не є кримінальним правопорушенням.

Стаття 2.10.3. Обґрунтування кваліфікації

1. Обґрунтування кваліфікації полягає у доведенні відповідності між обставинами вчиненого кримінального правопорушення та ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею Особливої частини цього Кодексу, з урахуванням, за їх наявності:

1) конкретної ознаки складу злочину, яка змінює ступінь тяжкості злочину,

2) обставин, які вказують на те, що має місце готування до злочину або замах на вчинення злочину, або

3) обставин, які вказують на те, що особа є співучасником кримінального правопорушення.

2. Якщо зміст ознак складу кримінального правопорушення встановлюється з урахуванням іншого нормативно-правового акта, то при обґрунтуванні кваліфікації кримінального правопорушення зазначаються повна назва цього акта та його відповідна структурна частина (стаття, частина, пункт, параграф, абзац).

3. Кваліфікація здійснюється за статтями цього Кодексу в редакції, чинній на час вчинення кримінального правопорушення. Якщо застосовується редакція статті цього Кодексу, що має зворотну дію у часі, то при обґрунтуванні кваліфікації вказується закон України, яким встановлена відповідна редакція статті.

4. Обґрунтування кваліфікації діяння як такого, що не є кримінальним правопорушенням, полягає у встановленні відповідності фактичних ознак вчиненого діяння ознакам обставини, що виключає протиправність діяння, або ознакам статті цього Кодексу, яка визначає це діяння як таке, що не є кримінальним правопорушенням.

Стаття 2.10.4. Кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень

1. Кожне із кримінальних правопорушень, який утворює сукупність, кваліфікується окремо.

2. Кримінальні правопорушення, вчинені одним чи кількома діяннями, якими спричинена шкода двом або більше потерпілим особам, кваліфікуються окремо щодо кожної з потерпілих осіб з урахуванням шкоди, спричиненої кожній з них, крім випадку, передбаченого пунктом (5) статті 4.1.3 цього Кодексу.

Стаття 2.10.5. Кваліфікація сукупності злочину і проступку

1. Вчинення однією особою злочину і проступку (сукупність злочину і проступку), кваліфікується за відповідними статтями цього Кодексу.

Стаття 2.10.6. Кваліфікація кримінального правопорушення у разі конкуренції частини та цілого

1. Кримінальне правопорушення, передбачене двома статтями цього Кодексу, одна з яких містить усі ознаки складу цього кримінального правопорушення, а інша – лише частину таких ознак, кваліфікується за статтею, яка містить усі ознаки складу кримінального правопорушення.

Стаття 2.10.7. Кваліфікація кримінального правопорушення у разі конкуренції статей, які передбачають спеціальний та загальний склади кримінального правопорушення

1. Якщо при кваліфікації кримінального правопорушення встановлено конкуренцію статей цього Кодексу про спеціальний і загальний склади кримінального правопорушення, то застосовується стаття про спеціальний склад кримінального правопорушення.

2. Якщо кримінальне правопорушення передбачене одночасно кількома статтями цього Кодексу про спеціальні склади кримінального правопорушення, то діяння кваліфікується за тією з них, яка містить найбільшу кількість додаткових ознак складу вчиненого кримінального правопорушення.

3. Спеціальним є склад кримінального правопорушення, який включає ознаки загального складу, передбаченого певною статтею Особливої частини цього Кодексу, та додаткові ознаки складу кримінального правопорушення, які передбачені статтею 2.5.11 або статтею Особливої частини цього Кодексу, яка визначає ознаки складу злочину, що змінюють ступінь тяжкості злочину.

Стаття 2.10.8. Кваліфікація незакінченого злочину

1. Готування до злочину кваліфікується з посиланням на:

- 1) статтю Особливої частини цього Кодексу, що передбачає відповідний закінчений злочин,
- 2) статтю 2.5.11 цього Кодексу – у випадку готування до злочину, склад якого передбачає спричинення значної чи тяжкої майнової шкоди,
- 3) відповідну статтю Особливої частини цього Кодексу, яка визначає ознаки складу злочину, що змінюють ступінь тяжкості злочину, – за наявності таких ознак, та
- 4) частину 1 статті 2.6.2 цього Кодексу.

2. Якщо готування до злочину становить собою інше кримінальне правопорушення, передбачене окремою статтею Особливої частини цього Кодексу, то скоєне кваліфікується за статтями, які передбачають готування до злочину та вчинення відповідного закінченого кримінального правопорушення.

3. Замах на злочин кваліфікується з посиланням на:

- 1) статті, визначені у пунктах (1)–(3) частини 2 статті 2.10.2 цього Кодексу;
- 2) пункт (1) чи (2) частини 4 статті 2.6.3 цього Кодексу.

Стаття 2.10.9. Кваліфікація добровільної відмови від доведення злочину до кінця

1. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця кваліфікується з посиланням на:

- 1) статті, визначені у пунктах (1)–(3) частини 2 статті 2.10.2 цього Кодексу;
- 2) частину 1 статті 2.6.2 або пункти 1 чи 2 частини 4 статті 2.6.3 цього Кодексу, та
- 3) статтю 2.6.4 або 2.6.5 цього Кодексу, яка передбачає добровільну відмову при незакінченому злочині.

2. Обґрунтування кваліфікації добровільної відмови від доведення злочину до кінця полягає у встановленні відповідності між фактичними ознаками готування до відповідного злочину чи замаху на нього та ознаками добровільної відмови, передбаченими у статті 2.6.4 або 2.6.5 цього Кодексу.

Стаття 2.10.10. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого у співучасті

1. Кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті, кваліфікується окремо щодо кожного співучасника з посиланням на:

- 1) статті, визначені у пунктах (1)–(3) частини 2 статті 2.10.2 цього Кодексу;
- 2) частину 1 статті 2.6.2 або пункти 1 чи 2 частини 4 статті 2.6.3 цього Кодексу, – за наявності ознак готування чи замаху на вчинення кримінального правопорушення у співучасті, та
- 3) частини 3–6 статті 2.7.2 цього Кодексу, яка передбачає вид співучасника.

2. Ознаки об'єкта, об'єктивної сторони та суб'єктивної сторони складу кримінального

правопорушення, вчиненого у співучасті, включаючи ознаки, які змінюють ступінь тяжкості злочину, враховуються при кваліфікації діяння кожного співучасника.

3. Ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, вчиненого у співучасті, включаючи ознаки, які змінюють ступінь тяжкості злочину, враховуються при кваліфікації діяння лише особи, яка має такі ознаки.

4. Кримінальне правопорушення, вчинене у складі простої групи співучасником, який виконує одночасно кілька ролей, кваліфікується за статтею Особливої частини цього Кодексу про кримінальне правопорушення, вчинене виконавцем, з посиланням на кожну з частин 3, 4, 5 або 6 статті 2.7.2 цього Кодексу, яка передбачає відповідний вид співучасника.

Стаття 2.10.11. Зміна кваліфікації

1. Зміна кваліфікації означає складання формули кваліфікації, яка відрізняється від попередньої.

2. Зміна кваліфікації передбачає поліпшення, а у випадках, передбачених пунктами (5) і (6) частини 3 цієї статті, і погіршення правового статусу особи, діяння якої кваліфікується.

3. Підставами зміни кваліфікації є:

1) зміна положень цього Кодексу чи іншого законодавства, зокрема внаслідок прийняття рішення Конституційним Судом України;

2) надання Верховною Радою України згоди на обов'язковість міжнародного договору;

3) надання висновку Верховного Суду;

4) набрання чинності остаточним рішенням Європейського суду з прав людини у справі проти України;

5) встановлення нових фактичних обставин вчиненого діяння;

6) встановлення неправильного застосування цього Кодексу внаслідок помилки або зловживання слідчого, детектива, дізнавача, прокурора чи судді під час кримінального провадження,—

що вплинуло на визначення змісту ознак складу кримінального правопорушення або формули кваліфікації.

4. Неправильним застосуванням цього Кодексу, що тягне за собою зміну кваліфікації, є:

1) незастосування його положення, яке підлягає застосуванню;

2) застосування його положення, яке не підлягає застосуванню.

Книга третя.

ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Розділ 3.1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ

Стаття 3.1.1. Поняття та мета кримінально-правового засобу

1. Кримінально-правовим засобом є передбачені цим Кодексом обмеження прав особи або покладення на неї обов'язків, що застосовуються судом як реагування на вчинення кримінального правопорушення чи іншого передбаченого цим Кодексом протиправного діяння.

2. Метою кримінально-правового засобу є убезпечення суспільства від кримінальних правопорушень та інших передбачених цим Кодексом протиправних діянь.

Стаття 3.1.2. Види кримінально-правових засобів

1. Видами кримінально-правових засобів є:

1) покарання;

2) пробація;

3) засоби безпеки;

4) реституція;

- 5) компенсація;
- 6) конфіскація майна;
- 7) вилучення речі;
- 8) судимість;
- 9) кримінально-правові засоби щодо юридичної особи.

Стаття 3.1.3. Кримінальна відповідальність

1. Кримінальною відповідальністю є кримінально-правові засоби, передбачені частиною 1 статті 3.1.2 цього Кодексу, які підлягають застосуванню до особи, засудженої за вчинення кримінального правопорушення.

Стаття 3.1.4. Кримінально-правові засоби щодо особи, яка не вчинила кримінальне правопорушення

1. У випадках, передбачених цим Кодексом, кримінально-правові засоби, зазначені у пунктах 3–7 і 9 частини 1 статті 3.1.2 цього Кодексу, можуть бути застосовані до особи, яка не вчинила кримінальне правопорушення.

Розділ 3.2. ПОКАРАННЯ

Стаття 3.2.1. Види покарань за злочини і проступки

1. За вчинення злочину встановлюються як основні такі види покарань:
 - 1) штраф;
 - 2) ув'язнення на певний строк;
 - 3) довічне ув'язнення.
2. Штраф може призначатися разом з ув'язненням на певний строк як додаткове покарання.
3. За вчинення проступку встановлюються як основні такі види покарань:
 - 1) грошове стягнення;
 - 2) безоплатні роботи;
 - 3) обмеження свободи пересування;
 - 4) арешт.
4. Грошове стягнення може призначатися разом з обмеженням свободи пересування або арештом як додаткове покарання.

Стаття 3.2.2. Штраф

1. Штраф – це примусове обмеження у реалізації права власності шляхом сплати засудженою особою визначеної судом грошової суми до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим.

2. Штраф як основне покарання за злочини 1–3 ступенів призначається в розмірах, визначених у статті 3.2.5 цього Кодексу.

3. Штраф як основне покарання не призначається у разі засудження:

- 1) за злочини, пов'язані із домашнім насильством;
- 2) особи, яка не має доходу або майна, достатніх для сплати штрафу, якщо його стягнення поставить таку особу у стан крайньої нужди, та за відсутності можливості його сплати в порядку, передбаченому частиною 7 цієї статті.

4. Штраф як додаткове покарання призначається у разі вчинення:

- 1) злочину з корисливого мотиву,
- 2) корупційного злочину або
- 3) умисного злочину, яким спричинено значну чи тяжку майнову шкоду.

5. Штраф як додаткове покарання призначається у таких розмірах:

- 1) за злочин 1 ступеня – від 50 до 200 розрахункових одиниць;
- 2) за злочин 2 ступеня – від 200 до 300 розрахункових одиниць;
- 3) за злочин 3 ступеня – від 300 до 400 розрахункових одиниць;
- 4) за злочин 4 ступеня – від 400 до 500 розрахункових одиниць;
- 5) за злочин 5 ступеня – від 500 до 750 розрахункових одиниць;

- 6) за злочин 6 ступеня – від 750 до 1000 розрахункових одиниць;
- 7) за злочин 7 ступеня – від 1000 до 1500 розрахункових одиниць;
- 8) за злочин 8 ступеня – від 1500 до 2000 розрахункових одиниць;
- 9) за злочин 9 ступеня – від 2000 до 2500 розрахункових одиниць.

6. Штраф сплачується протягом 60 днів з дня набрання вироком законної сили, крім випадків, передбачених частиною 7 цієї статті.

7. З урахуванням майнового стану особи суд у вирокі може прийняти рішення про:

1) розстрочення штрафу, тобто його сплату частинами на строк до п'яти років, з визначенням розмірів платежів та періодичності (не рідше ніж один раз на 60 днів), або

2) відстрочення сплати штрафу на строк до одного року.

8. У разі несплати особою без поважної причини штрафу, призначеного як основне чи додаткове покарання:

1) у строк, передбачений частиною 6 цієї статті,

2) відповідно до порядку, визначеного в пункті (1) частини 7 цієї статті, або

3) на наступний день після закінчення строку відстрочення, визначеного в пункті (2) частини 7 цієї статті, –

несплачену суму штрафу суд замінює ув'язненням на певний строк з розрахунку, встановленому у частині 3 статті 3.2.11 цього Кодексу.

9. У разі несплати засудженою особою з поважної причини штрафу, призначеного як основне чи додаткове покарання, у строки, визначені частинами 6 та 7 цієї статті, суд ухвалює рішення про розстрочення або продовження розстрочення штрафу в порядку, передбаченому пунктом (1) частини 7 цієї статті, на строк до 5 років.

10. Поважними причинами несплати штрафу є особливі обставини, передбачені пунктом (1) частини 1 статті 3.4.8 цього Кодексу.

Стаття 3.2.3. Ув'язнення на певний строк

1. Ув'язнення на певний строк – це примусове обмеження у реалізації права на особисту свободу шляхом строкового тримання засудженої особи в місці ув'язнення.

2. Ув'язнення на певний строк встановлюється на строк від трьох місяців до двадцяти років, а за злочини геноцид, агресії, а також пов'язані з умисним позбавленням життя людини злочини проти людяності і воєнні злочини (розділи 11.1–11.4 цього Кодексу), до тридцяти років.

3. Ув'язнення на певний строк призначається у місяцях, роках або роках і місяцях.

4. Ув'язнення на строк до двох років, що призначене військовослужбовцю чоловічої статі за вчинення військового злочину, за рішенням суду може відбуватися в дисциплінарному батальйоні відповідно до кримінально-виконавчого законодавства.

Стаття 3.2.4. Довічне ув'язнення

1. Довічне ув'язнення – це примусове обмеження у реалізації права на особисту свободу шляхом безстрокового тримання засудженої особи в місці ув'язнення.

2. Довічне ув'язнення встановлюється і призначається лише за злочини 9 ступеня тяжкості.

3. Довічне ув'язнення не може бути призначене особі, яка:

1) була вагітною на час вчинення злочину,

2) вчинила злочин у віці до 21 року або

3) досягла 70 років на час ухвалення вироку.

Стаття 3.2.5. Санкції за злочини

1. За злочини залежно від ступеня їхньої тяжкості встановлюються такі санкції:

1) злочин 1 ступеня – штраф у розмірі від 100 до 500 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від трьох місяців до двох років;

2) злочин 2 ступеня – штраф у розмірі від 500 до 1000 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від двох до трьох років;

3) злочин 3 ступеня – штраф у розмірі від 1000 до 2000 розрахункових одиниць або ув'язнення на строк від трьох до чотирьох років;

4) злочин 4 ступеня – ув'язнення на строк від чотирьох до шести років;

5) злочин 5 ступеня – ув'язнення на строк від шести до восьми років;

6) злочин 6 ступеня – ув'язнення на строк від восьми до десяти років;

- 7) злочин 7 ступеня – ув'язнення на строк на строк від десяти до тринадцяти років;
- 8) злочин 8 ступеня – ув'язнення на строк від тринадцяти до шістнадцяти років;
- 9) злочин 9 ступеня – ув'язнення на строк від шістнадцяти до двадцяти років або довічне ув'язнення.

2. За злочин 9 ступеня, який є злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином (розділи 11.1–11.4 цього Кодексу), санкція передбачає ув'язнення на строк від шістнадцяти до тридцяти років або довічне ув'язнення.

Стаття 3.2.6. Грошове стягнення за проступок

1. Грошове стягнення – це примусове обмеження у реалізації права власності шляхом сплати засудженою особою визначеної судом грошової суми до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим.

2. Грошове стягнення як основне покарання призначається у розмірі від 50 до 100 розрахункових одиниць.

3. Грошове стягнення як основне покарання не призначається у разі засудження:

- 1) за проступки, пов'язані із домашнім насильством;
- 2) особи, яка не має доходу або майна, достатніх для сплати грошового стягнення, якщо його стягнення поставить таку особу у стан крайньої нужди, та за відсутності можливості його сплати в порядку, передбаченому частиною 7 цієї статті.

4. Грошове стягнення як додаткове покарання призначається у розмірі від 10 до 50 розрахункових одиниць.

5. Грошове стягнення як додаткове покарання призначається у разі вчинення:

- 1) проступку з корисливого мотиву або
- 2) корупційного проступку.

6. Грошове стягнення сплачується протягом 60 днів з дня набрання вироком законної сили, крім випадків, передбачених частиною 7 цієї статті.

7. З урахуванням майнового стану особи суд у вирокі може прийняти рішення про:

- 1) розстрочення грошового стягнення, тобто його сплату частинами на строк до двох років, з визначенням розмірів платежів та періодичності (не рідше ніж один раз на 60 днів), або
- 2) відстрочення його сплати на строк до одного року.

8. У разі несплати особою без поважної причини грошового стягнення, призначеного як основне чи додаткове покарання:

- 1) у строк, передбачений частиною 6 цієї статті,
- 2) відповідно до порядку, визначеного в пункті (1) частини 7 цієї статті, або
- 3) протягом строку відстрочення, визначеного в пункті (2) частини 7 цієї статті,–

несплачену суму грошового стягнення суд замінює арештом з розрахунку, встановленому у частині 4 статті 3.3.12 цього Кодексу.

9. У разі несплати особою з поважної причини грошового стягнення, призначеного як основне чи додаткове покарання, у строки, визначені частинами 6 та 7 цієї статті, суд ухвалює рішення про розстрочення або продовження розстрочення грошового стягнення в порядку, передбаченому пунктом (1) частини 7 цієї статті, на строк до одного року.

10. Поважними причинами несплати грошового стягнення є особливі обставини, передбачені пунктом (1) частини 1 статті 3.3.9 цього Кодексу.

Стаття 3.2.7. Безоплатні роботи

1. Безоплатні роботи – це примусове обмеження у реалізації права на працю шляхом не оплачуваного виконання засудженою особою у вільний від роботи та навчання час праці, відповідної стану її здоров'я, види якої та перелік об'єктів, на яких вона виконується, визначають органи місцевого самоврядування.

2. Безоплатні роботи призначаються судом на строк від 1 до 3 місяців та відбуваються:

- 1) особою, яка досягла 18 років і має постійне місце роботи або навчається заочною формою,– 30 годин на місяць, але не більше ніж 4 години на день;
- 2) особою, яка досягла 18 років, але належить до незайнятого населення,– 60 годин на місяць, але не більше ніж 8 годин на день;
- 3) особою, яка не досягла 18 років,– 20 годин на місяць, але не більше ніж 2 години

на день.

3. Безоплатні роботи не можуть бути призначені:

- 1) вагітній жінці;
- 2) особі, яка має на утриманні дитину віком до трьох років;
- 3) особі з інвалідністю I групи;
- 4) особі, яка досягла 70 років.

4. Якщо обставини, передбачені частиною 3 цієї статті, виникли в період відбування безоплатних робіт, особа звільняється від подальшого відбування цього покарання.

Стаття 3.2.8. Обмеження свободи пересування

1. Обмеження свободи пересування – це примусове обмеження у реалізації права на свободу пересування шляхом виконання засудженою особою обов'язку у вихідні, святкові дні та/або у нічний час у будні дні не залишати житло, яке є місцем її проживання.

2. Обмеження свободи пересування встановлюється на строк від 15 днів до 3 місяців.

3. Обмеження свободи пересування призначається у днях, місяцях або місяцях і днях.

Стаття 3.2.9. Арешт

1. Арешт – це примусове обмеження у реалізації права на особисту свободу шляхом тримання засудженої особи в установі виконання покарання на строк від 15 днів до 3 місяців.

2. Арешт призначається у днях, місяцях або місяцях і днях.

3. Арешт не може бути призначений:

- 1) вагітній жінці;
- 2) особі з інвалідністю I групи.

4. Якщо обставини, передбачені частиною 3 цієї статті, виникли в період відбування арешту, особа звільняється від подальшого відбування цього покарання.

Стаття 3.2.10. Санкція за проступок

1. За проступок встановлюється така санкція:

- 1) грошове стягнення у розмірі від 50 до 100 розрахункових одиниць,
- 2) безоплатні роботи на строк від 1 до 3 місяців,
- 3) обмеження свободи пересування на строк від 15 днів до 3 місяців або
- 4) арешт на строк від 15 днів до 3 місяців.

Розділ 3.3. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 3.3.1. Загальні правила призначення покарання

1. Суд призначає покарання, яке за видом та розміром є необхідним і достатнім для досягнення його мети. Більш сувора міра покарання призначається лише у разі, якщо менш сувора міра є недостатньою для досягнення цієї мети.

2. Суд призначає покарання у межах санкції, встановленої статтями 3.2.5 і 3.2.10 цього Кодексу за злочин відповідного ступеня тяжкості або за проступок, та з урахуванням:

- 1) особливостей конкретного кримінального правопорушення,
- 2) особи винного,
- 3) кількості ознак, які підвищують ступінь тяжкості злочину,
- 4) обставин, які пом'якшують покарання за злочин та проступок (стаття 3.3.2 цього Кодексу) або обтяжують покарання за проступок (стаття 3.3.3 цього Кодексу),
- 5) висновку щодо ризиків вчинення нового кримінального правопорушення та інших висновків досудової доповіді органу пробації (при призначенні покарання за злочин),
- 6) положень статей 3.3.4–3.3.13 та інших положень Загальної частини цього Кодексу.

3. Щодо особи, якій призначене ув'язнення на певний строк за один злочин або за сукупністю злочинів, за наявності умов, передбачених частиною 1 статті 3.4.4 цього Кодексу, суд повинен розглянути питання про можливість невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк.

4. Щодо особи, якій призначено штраф або грошове стягнення, суд у вирокі визначає, що в разі їх несплати без поважної причини, вони підлягають заміні відповідно до частини 8 статті 3.2.3, частини 8 статті 3.2.7 та частин 3 і 4 статті 3.2.12 цього Кодексу.

Стаття 3.3.2. Обставини, які пом'якшують покарання за злочин та проступок

1. Обставинами, які пом'якшують покарання за злочин та проступок, визнаються:

- 1) добровільне зізнання особи органу правопорядку чи прокурору про вчинене кримінальне правопорушення;
- 2) сприяння розкриттю та розслідуванню кримінального правопорушення;
- 3) розкаяння у вчиненому кримінальному правопорушенні;
- 4) надання допомоги потерпілій особі після вчинення кримінального правопорушення;
- 5) добровільна реституція та компенсація;
- 6) вчинення кримінального правопорушення неповнолітньою особою;
- 7) вчинення кримінального правопорушення жінкою в стані вагітності;
- 8) вчинення кримінального правопорушення обмежено осудною особою;
- 9) вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин;
- 10) вчинення кримінального правопорушення через матеріальну, службову чи іншу залежність;
- 11) вчинення кримінального правопорушення внаслідок провокації.

2. Суд може визнати обставиною, яка пом'якшує покарання за злочин та проступок, й іншу обставину, не зазначену в частині 1 цієї статті, крім обставин, які знижують ступінь тяжкості злочину, зазначених у відповідних статтях Особливої частини цього Кодексу, при призначенні покарання за злочин.

Стаття 3.3.3. Обставини, які обтяжують покарання за проступок

1. Обставинами, які обтяжують покарання за проступок, визнаються вчинення проступку:

- 1) щодо малолітньої дитини чи уразливої людини;
- 2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт проступку перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання нею юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 5) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для спричинення шкоди життю або здоров'ю людини;
- 6) з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 7) у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
- 8) у складі простої групи;
- 9) з мотиву статі або гендеру;
- 10) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин.

Стаття 3.3.4. Призначення покарання за незакінчений злочин

1. При призначенні покарання за незакінчений злочин суд, керуючись статтями 2.6.2 і 2.6.3 цього Кодексу, враховує ступінь здійснення злочинного наміру та причини, внаслідок яких злочин не було доведено до кінця.

2. За замах на злочин 9 ступеня довічне ув'язнення не призначається, крім випадків вчинення злочину геноцид, злочину агресії, злочинів проти людяності та воєнних злочинів.

Стаття 3.3.5. Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті

1. При призначенні покарання співучасникам кримінального правопорушення суд враховує характер та ступінь участі кожного з них у вчиненні кримінального правопорушення.

Стаття 3.3.6. Призначення покарання за сукупністю злочинів

1. При сукупності злочинів суд:

- 1) призначає покарання за кожний злочин окремо,
- 2) складає покарання, призначені за кожний злочин, крім випадків, передбачених частинами 4 і 5 цієї статті, і
- 3) визначає остаточне покарання з урахуванням обмежень, передбачених частинами 2 і 3 цієї статті.

2. Остаточне покарання у виді ув'язнення на певний строк не може перевищувати, якщо до сукупності входить (входять):

- 1) лише злочини 1-2 ступенів – 5 років;
- 2) хоча б один злочин 3-4 ступенів, за відсутності злочину 5-9 ступенів, – 10 років;
- 3) хоча б один злочин 5-6 ступенів, за відсутності злочину 7-9 ступенів, – 15 років;
- 4) хоча б один злочин 7-9 ступенів – 25 років;
- 5) хоча б один злочин 9 ступеня, який є злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином (розділи 11.1–11.4 цього Кодексу), – 30 років.

3. При складанні основних покарань у виді штрафу остаточне покарання не може перевищувати трикратного розміру штрафу, передбаченого за більш тяжкий злочин із тих, що утворюють сукупність злочинів.

4. Якщо хоча б за один із злочинів призначено довічне ув'язнення, то остаточне покарання за злочини призначається шляхом поглинення будь-яких покарань довічним ув'язненням.

5. Якщо після набрання законної сили вироком буде встановлено, що засуджена особа винна ще і в іншому злочині, вчиненому до набрання законної сили цим вироком, суд:

- 1) призначає покарання за вказаний інший злочин, вчинений до набрання законної сили вироком суду,
- 2) визначає остаточне покарання за правилами, передбаченими частинами 1–4 цієї статті,
- 3) зараховує у строк покарання, визначеного за сукупністю злочинів, покарання, відбусте за попереднім вироком і
- 4) визначає покарання, яке підлягає відбуванню.

Стаття 3.3.7. Призначення покарання за сукупністю проступків

1. При сукупності проступків суд:

- 1) призначає покарання за кожний проступок окремо,
- 2) складає покарання, призначені за кожний проступок і
- 3) визначає остаточне покарання з урахуванням обмежень, передбачених частиною 2 цієї статті.

2. У разі призначення покарання при сукупності проступків остаточне покарання не може перевищувати при складанні основних покарань у виді:

- 1) безоплатних робіт – 6 місяців;
- 2) обмеження свободи пересування – 6 місяців;
- 3) арешту – 6 місяців;
- 4) грошового стягнення – 200 розрахункових одиниць.

3. Якщо після набрання законної сили вироком буде встановлено, що засуджена особа винна ще і в іншому проступку, вчиненому до набрання законної сили цим вироком, суд:

- 1) призначає покарання за вказаний інший проступок, вчинений до набрання законної сили вироком суду,
- 2) визначає остаточне покарання за правилами, передбаченими частинами 1–2 цієї статті,
- 3) зараховує у строк покарання, визначеного за сукупністю проступків, покарання, відбусте за попереднім вироком і
- 4) визначає покарання, яке підлягає відбуванню.

Стаття 3.3.8. Визначення покарання у разі засудження за проступок і злочин

1. Покарання, призначені за проступок і злочин, складанню не підлягають та виконуються самостійно.

Стаття 3.3.9. Призначення покарання за сукупністю вироків за злочин

1. Якщо особа, засуджена за злочин, після набрання вироком законної сили, але до повного відбуття покарання вчинила новий злочин, суд до покарання, призначеного за новим вироком, приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком, крім випадків, передбачених частинами 3, 4 і 5 цієї статті.

2. При складанні покарань у виді ув'язнення на певний строк загальний строк покарання, остаточно призначеного за сукупністю вироків, не може перевищувати, якщо до сукупності входить (входять):

- 1) лише злочини 1-2 ступенів – 5 років;
- 2) хоча б один злочин 3-4 ступенів, за відсутності злочину 5-9 ступенів, – 10 років;
- 3) хоча б один злочин 5-6 ступенів, за відсутності злочину 7-9 ступенів, – 15 років;
- 4) хоча б один злочин 7-9 ступенів – 25 років;
- 5) хоча б один злочин 9 ступеня, який є злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином, – 30 років.

3. Якщо хоча б одним із вироків призначене довічне ув'язнення, то остаточно покарання призначається шляхом поглинення будь-яких основних покарань довічним ув'язненням.

4. При вчиненні нового необережного злочину або умисного злочину 1-4 ступенів тяжкості особою, якій було відстрочено виконання покарання з пробацією, суд частково або повністю приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком, з урахуванням:

- 1) стану виконання засудженим покладених на нього обов'язків,
- 2) виконання додаткового покарання у виді штрафу, і
- 3) висновків досудової доповіді органу пробації.

5. При вчиненні особою, якій було зупинено під умовою виконання довічного ув'язнення, нового умисного злочину 5–9 ступенів тяжкості, суд призначає покарання за правилами, передбаченими частинами 1 та 3 цієї статті.

6. При вчиненні особою, якій було зупинено під умовою виконання довічного ув'язнення, нового необережного злочину або умисного злочину 1-4 ступенів тяжкості суд до покарання, призначеного за новим вироком, приєднує покарання у виді ув'язнення строком на десять років.

7. Якщо особа, засуджена за злочин, після набрання вироком законної сили, але до повного відбуття покарання вчинила два або більше злочини, суд призначає покарання за ці злочини відповідно до статті 3.3.6 цього Кодексу, а потім призначає покарання за сукупністю вироків.

Стаття 3.3.10. Призначення покарання за сукупністю вироків за проступок

1. Якщо особа, засуджена за проступок, після набрання вироком законної сили, але до повного відбуття покарання вчинила новий проступок, суд за новим вироком призначає їй покарання за правилами, передбаченими статтями 3.3.1–3.3.3, 3.3.5 цього Кодексу, яке складанню з невідбutoю частиною покарання за попереднім вироком не підлягає і виконується самостійно.

Стаття 3.3.11. Правила призначення за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків різних видів покарань

1. При призначенні їх за сукупністю кримінальних правопорушень і за сукупністю вироків не підлягають складанню та поглинанню між собою і виконуються самостійно покарання у виді:

- 1) штрафу та ув'язнення на певний строк або довічного ув'язнення;
- 2) штрафу та безоплатних робіт;
- 3) штрафу та обмеження свободи пересування;
- 4) грошового стягнення та арешту;
- 5) обмеження свободи пересування та арешту.

Стаття 3.3.12. Правила зарахування строку попереднього ув'язнення та заміни покарань

1. Попереднє ув'язнення зараховується судом у строк покарання у разі засудження до обмеження свободи пересування, арешту, ув'язнення на певний строк або довічного ув'язнення з розрахунку день за день.

2. Попереднє ув'язнення зараховується судом у строк покарання у разі засудження до штрафу або грошового стягнення з розрахунку один день попереднього ув'язнення за три розрахункових одиниці.

3. Несплачений штраф суд замінює ув'язненням на певний строк із розрахунку один день ув'язнення за три розрахункові одиниці несплаченого штрафу, але не більше ніж максимальний строк ув'язнення за злочин відповідного ступеня тяжкості.

4. Несплачене грошове стягнення суд замінює арештом, а особі, яка не досягла 16-річного віку – обмеженням свободи пересування, із розрахунку один день арешту за три розрахункові одиниці несплаченого грошового стягнення, але не більше ніж максимальний строк арешту, обмеження свободи пересування за проступок.

Стаття 3.3.13. Призначення покарання за угодою про примирення або про співпрацю

1. При призначенні покарання за угодою про примирення з потерпілою особою або угодою про співпрацю суд, перевіrivши відповідність положень такої угоди вимогам цього Кодексу, призначає покарання, узгоджене сторонами угоди, яке може:

- 1) дорівнювати нижній межі менш суворого покарання за злочин,
- 2) бути призначене у межах санкції за злочин, який є менш тяжким на один чи два ступеня тяжкості порівняно зі вчиненим злочином, або
- 3) передбачати невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк.

Розділ 3.4. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ. ЗМІНА ПРИЗНАЧЕНОГО ПОКАРАННЯ

Стаття 3.4.1. Види звільнення від покарання та зміни призначеного покарання

1. Видами звільнення від покарання є:

- 1) непризначення покарання;
- 2) невиконання призначеного покарання;
- 3) відстрочення виконання призначеного покарання;
- 4) зупинення виконання покарання під умовою;
- 5) припинення виконання покарання.

2. Видами зміни призначеного покарання є:

- 1) скорочення (зменшення) призначеного покарання;
- 2) заміна призначеного покарання;
- 3) скорочення невідбутої частини покарання.

Стаття 3.4.2. Непризначення покарання у зв'язку з позитивною поведінкою особи після вчинення кримінального правопорушення

1. Не призначається покарання особі, яка вперше вчинила проступок або злочин 1-2 ступенів, якщо вона:

- 1) щиро покаялася та
- 2) примирилася з потерпілою особою.

2. Не призначається покарання особі, яка вчинила злочин, передбачений пунктом 3 статті 5.1.4, пунктом 3 статті 5.1.5, пунктом 3 статті 5.1.8, пунктами 3 і 4 статті 5.1.9, пунктами 2 і 4 статті 5.2.7 цього Кодексу, якщо вона:

- 1) щиро покаялася,
- 2) добровільно припинила зв'язок з організованою групою, злочинною організацією, незаконним збройним формуванням чи терористичною групою або сприяння їй,
- 3) добровільно повідомила прокурору чи органу правопорядку всю відому їй інформацію про діяльність такої групи, організації чи формування, її власну участь у ній (ньому) чи сприяння їй (йому) та
- 4) сприяла розкриттю злочину.

3. Не призначається покарання особі, яка вчинила злочин, передбачений статтями 9.1.7, 9.1.8 цього Кодексу, якщо вона:

- 1) щиро покаялась,

2) добровільно повідомила прокурора чи орган правопорядку про зв'язок з іноземною державою, іноземною чи міжнародною організацією або їх представником, про отримане від них завдання, а також всю іншу відому їй інформацію про вчинення злочину,

3) сприяла його розкриттю та

4) не виконала злочинне завдання або виконала дії в інтересах контррозвідувальної чи розвідувальної діяльності на користь України.

4. Не призначається покарання особі, яка вчинила злочин, передбачений статтями 5.2.8, 9.1.6, якщо вона:

1) щиро покаялася,

2) добровільно повідомила прокурора чи орган правопорядку всю відому їй інформацію про фінансування тероризму або злочинів проти державної безпеки та

3) сприяла розкриттю вчиненого нею злочину і злочину, який вона фінансувала.

5. Не призначається покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями 5.3.4, 5.3.6, 5.3.7, 5.3.10, 5.3.12, 5.3.13, 5.3.14, 5.5.8, 5.6.5, 5.6.9, 6.1.8, 6.1.11, 6.1.16, 6.2.4, 6.2.5, 6.2.6, 6.2.7, 6.2.14, 6.2.15, 6.2.16, 6.2.17, 6.3.8, 6.3.10, 6.3.18, 6.3.19, 7.3.4, 7.3.5, 7.3.6, 7.3.16, 7.5.8 або 9.7.19 цього Кодексу (за винятком збуту чи іншого передавання предмета), якщо вона:

1) щиро покаялася,

2) добровільно повідомила прокурору чи органу правопорядку всю відому їй інформацію про вчинення кримінального правопорушення, сприяла його розкриттю та

3) добровільно видала прокурору чи органу правопорядку предмет, щодо якого вона здійснювала відповідне діяння, та вказала джерело його набуття.

6. Не призначається покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями 4.6.8, 4.6.20, 4.8.6, 4.8.13, 7.3.7, 7.3.8, 7.3.9 або 7.3.15 цього Кодексу, якщо вона до повідомлення їй про підозру сплатила відповідні платежі у двократному розмірі, а також передбачені законом або договором фінансові санкції чи неустойку (штраф, пеню).

7. Не призначається покарання особі, яка вперше вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями 8.3.5, 8.3.6, 8.3.7, 8.3.8, 9.8.3, 9.8.4, 9.8.5, 9.8.6, 9.8.7, 9.8.8 або 9.8.9 цього Кодексу, якщо вона:

1) щиро покаялася та

2) до повідомлення їй про підозру добровільно розпочала виконувати обов'язок, встановлений законом або угодою.

8. Не призначається покарання особі, щодо якої мало місце прохання надати чи вимагання неправомірної вигоди та яка вчинила злочин, передбачений статтями 5.9.4, 5.9.9, 6.1.5 або 9.5.5 цього Кодексу, якщо вона:

1) щиро покаялася,

2) добровільно та своєчасно, до отримання з інших джерел інформації про цей злочин, повідомила прокурора чи орган правопорядку всю відому їй інформацію про його вчинення та

3) сприяла розкриттю злочину щодо особи, яка просила надати чи вимагала неправомірну вигоду.

Положення частини 8 цієї статті не застосовується у разі, якщо пропозиція чи надання неправомірної вигоди були вчинені по відношенню до іноземної публічної службової особи.

9. Не призначається покарання особі, яка вчинила злочин, передбачений 11.5.10 цього Кодексу, якщо вона:

1) щиро покаялася,

2) добровільно припинила участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях,

3) добровільно повідомила прокурора чи орган правопорядку про свою участь у збройному конфлікті, воєнних або насильницьких діях, всю іншу відому їй інформацію про вчинення злочину та

4) сприяла розкриттю злочину найманства.

10. Не призначається покарання особі (крім організатора), яка вчинила злочин, передбачений статтею 7.4.10 цього Кодексу, якщо вона:

1) щиро покаялася,

2) добровільно та своєчасно, раніше за інших учасників антиконкурентних

узгоджених дій, повідомила про вчинення злочину Антимонопольний комітет України чи його територіальне відділення, надавши всю відому їй інформацію щодо його вчинення,

3) сприяла розкриттю злочину та

4) вжила ефективних заходів щодо припинення нею антиконкурентних узгоджених дій.

11. Вирішення питання про непризначення покарання у зв'язку з позитивною поведінкою особи після вчинення кримінального правопорушення, у випадках, передбачених частиною 1 цієї статті, здійснюється на підставі угоди про примирення, а у випадках, передбачених частинами 2–10 цієї статті – на підставі угоди про співпрацю.

Стаття 3.4.3. Непризначення покарання у зв'язку із закінченням строків давності

1. Не призначається покарання особі, якщо з часу вчинення нею кримінального правопорушення (його закінчення або припинення) і до дня набрання обвинувальним вироком законної сили минули:

1) два роки – у разі вчинення проступку;

2) строк, який дорівнює максимальному строку ув'язнення за відповідний злочин, вказаний у статті 3.2.5 цього Кодексу, – у разі вчинення злочину 1-8 ступеня тяжкості.

2. Давність не застосовується у разі вчинення злочину 9 ступеня тяжкості.

3. Перебіг строків давності переривається, якщо до закінчення зазначених у частині 1 цієї статті строків особа вчинила проступок, передбачений у статті 8.2.25 цього Кодексу, або інше умисне кримінальне правопорушення. У цьому разі обчислення строку давності починається з часу вчинення нового кримінального правопорушення, а строки давності обчислюються окремо за кожне кримінальне правопорушення.

4. Перебіг строків давності, зазначених у частині 1 цієї статті, зупиняється з дня закриття кримінального провадження або постановлення виправдувального вироку щодо особи, які мали місце в результаті вчиненого в її інтересах зловживання, поєднаного з пропозицією чи наданням неправомірної вигоди. У цьому разі перебіг давності відновлюється (з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо особи, яка вчинила зазначене зловживання), але покарання не призначається, якщо з часу вчинення кримінального правопорушення минуло 15 років.

Стаття 3.4.4. Невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк

1. Суд, з урахуванням відомостей про особу засудженого, ризику вчинення нею нового злочину та інших висновків доповіді уповноваженого органу пробації, за згодою особи на застосування до неї пробації, може за вчинення злочину (злочинів):

1) 1–5 ступенів, якщо особі призначено ув'язнення на строк не більше 6 років, – ухвалити не виконувати під умовою призначене ув'язнення на певний строк або

2) 1–6 ступенів, якщо сторонами угоди узгоджено ув'язнення на строк не більше 8 років, а також 7 ступеня, не пов'язаного із застосуванням насильства, якщо сторонами угоди узгоджено ув'язнення на строк не більше 10 років, – затвердити угоду про примирення з потерпілою особою або про співпрацю, якщо сторонами угоди узгоджено невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк.

2. Щодо особи, стосовно якої під умовою не виконується призначене ув'язнення на певний строк, застосовується пробація на строк, встановлений статтею 3.5.4 цього Кодексу.

3. Покарання у виді ув'язнення на певний строк не звертається до виконання, якщо особа під час пробації, призначеної відповідно до частини 2 цієї статті:

1) дотримувалась засобів пробації,

2) не ухилялась від амбулаторної психіатричної допомоги,

3) дотримувалась обмежувальних засобів та

4) не вчинила злочин або два чи більше проступки.

4. Невиконання під умовою призначеного ув'язнення на певний строк не застосовується щодо особи, яка:

1) була організатором злочину, вчиненого організованою групою, злочинною організацією або терористичною групою;

2) вчинила новий умисний злочин під час виконання пробаційних обов'язків.

Стаття 3.4.5. Невиконання ув'язнення на певний строк у зв'язку з проходженням військової служби під час воєнного стану

1. Засудженому військовослужбовцю, військовозобов'язаному чи резервісту, щодо якого не встановлено високого ризику вчинення нового злочину, за його згодою пройти військову службу в умовах воєнного стану, суд може за вчинення злочину (злочинів) 1–6 ступенів, якщо особі призначено ув'язнення на строк не більше 8 років, а також 7 ступеня, не пов'язаного із застосуванням насильства, якщо особі призначено ув'язнення на строк не більше 10 років, за клопотанням такої особи ухвалити не виконувати призначене ув'язнення на певний строк.

2. Покарання у виді ув'язнення на певний строк не звертається до виконання, якщо особа в умовах воєнного стану під час безпосередньої участі у бойових діях:

1) виявила мужність, відвагу чи героїзм і за особисті заслуги у захисті Вітчизни була представлена до державної нагороди України чи заохочена військовим командуванням, або

2) отримала тяжке або середньої тяжкості поранення.

3. Якщо особа, щодо якої не виконувалося ув'язнення на певний строк у зв'язку з проходженням військової служби в умовах воєнного стану, вчинить новий злочин або два чи більше проступків, суд скасовує рішення про невиконання ув'язнення на певний строк і призначає покарання за сукупністю вироків.

Стаття 3.4.6. Невиконання призначеного покарання у зв'язку із закінченням строків давності його виконання

1. Призначене покарання не виконується, якщо з дня набрання обвинувальним вироком законної сили його не було виконано у такі строки:

1) п'ять років – у разі призначення покарання за вчинення проступку;

2) десять років – у разі призначення покарання за вчинення злочинів 1–4 ступенів тяжкості;

3) двадцять років – у разі призначення покарання за вчинення злочинів 5–8 ступенів тяжкості.

2. Давність не застосовується у разі засудження за злочин 9 ступеня тяжкості.

3. До строку давності не зараховується строк, протягом якого покарання не відбувалося у зв'язку із його:

1) невиконанням (статті 3.4.4, 3.4.5, 3.4.6, 3.4.7 цього Кодексу),

2) відстроченням (статті 3.4.8, 3.4.9 цього Кодексу) або

3) зупиненням (статті 3.4.10, 3.4.11, 3.4.12 цього Кодексу).

4. Перебіг давності зупиняється з дня ухилення особи від покарання.

5. У випадку, передбаченому частиною 4 цієї статті, перебіг давності відновлюється з дня з'явлення засудженого для відбування покарання або з дня його затримання, але покарання не виконується, якщо з часу набрання вироком законної сили минуло двадцять років.

6. Перебіг давності зупиняється з дня, коли вирок щодо особи повинен був бути звернений до виконання, якщо це не відбулося в результаті вчиненого в її інтересах зловживання, поєднаного з пропозицією чи наданням неправомірної вигоди. У цьому разі перебіг давності відновлюється з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо особи, яка вчинила зазначене зловживання, але покарання не виконується, якщо з часу набрання вироком законної сили минуло двадцять п'ять років.

7. Перебіг давності переривається, якщо до закінчення строків, зазначених у частині 1 цієї статті, засуджений вчинить нове кримінальне правопорушення. У цьому разі обчислення строку давності виконання покарання починається з часу вчинення нового кримінального правопорушення.

Стаття 3.4.7. Відстрочення виконання призначеного покарання у зв'язку з хворобою

1. Судом відстрочується виконання призначеного покарання особі, яка хворіє на тяжку хворобу, що заподіює їй фізичних страждань та перешкоджає відбуванню покарання.

2. Судом відстрочується виконання призначеного покарання особі, якщо наявний у неї психічний розлад перешкоджає відбуванню покарання. До такої особи за рішенням суду застосовується примусова психіатрична допомога.

3. У разі зникнення підстав для відстрочення виконання призначеного покарання, зазначених у частинах 1 та 2 цієї статті, щодо особи виконується призначене покарання.

4. Перелік тяжких хвороб, передбачених частиною 1 цієї статті, визначається законодавством України.

5. Строк, протягом якого особі відстрочено покарання, не зараховується до строку призначеного покарання.

Стаття 3.4.8. Відстрочення виконання призначеного покарання у зв'язку з особливою обставиною

1. Особі, яка вчинила проступок або злочин 1–4 ступенів, може бути відстрочено виконання призначеного судом покарання у виді ув'язнення на певний строк, арешту, обмеження свободи пересування або безоплатних робіт, якщо:

1) виникла особлива обставина (збройний конфлікт, воєнний чи надзвичайний стан, смерть або тяжка хвороба члена сім'ї, вагітність засудженої особи),

2) ця обставина загрожує серйозним порушенням прав, свобод чи законних інтересів засудженої особи або члена її сім'ї та

3) для відвернення такої загрози чи зменшення її наслідків потрібна тривала (понад один місяць) участь засудженої особи.

2. Виконання покарання може бути відстрочено на строк існування підстави, передбаченої частиною 1 цієї статті, але не більше ніж на один рік.

3. У разі відстрочення покарання у зв'язку з особливою обставиною щодо особи, яка вчинила злочин 1–4 ступенів, застосовується пробація.

4. Якщо особа не вживає заходів для відвернення загрози серйозним порушенням прав, свобод чи законних інтересів засудженої особи або члена її сім'ї, чи зменшення її наслідків, суд за поданням уповноваженого органу з питань пробації достроково направляє її для виконання призначеного покарання.

5. Строк, протягом якого особі відстрочено покарання, не зараховується до строку призначеного покарання.

Стаття 3.4.9. Зупинення під умовою виконання ув'язнення на певний строк

1. Щодо особи, яка відбуває покарання у виді ув'язнення на певний строк, якщо вона має низький ризик вчинення нового злочину та здійснила повністю реституцію або компенсацію чи вжила усіх залежних від неї заходів для їх здійснення, суд за її згодою на застосування пробації зупиняє виконання невідбутої частини покарання після фактичного відбуття:

1) однієї третини строку ув'язнення, призначеного за злочин 1-4 ступенів, але не менше одного року ув'язнення;

2) половини строку ув'язнення, призначеного за умисний злочин 5-6 ступенів;

3) двох третин строку ув'язнення, призначеного за злочин 7-9 ступенів або злочин, вчинений під час пробації.

2. У разі, якщо особа відбуває ув'язнення на певний строк, призначене за сукупністю злочинів чи сукупністю вироків, то строк фактично відбутого особою покарання визначається виходячи зі встановленого в частині 1 цієї статті строку ув'язнення, призначеного за більш тяжкий злочин.

3. У разі зупинення виконання невідбутої частини ув'язнення на певний строк до засудженої особи застосовується пробація на строк, встановлений статтею 3.4.4 цього Кодексу, а також можуть бути призначені обмежувальні засоби.

4. Невідбута частина ув'язнення на певний строк звертається до виконання, якщо особа під час пробації:

1) не дотримувалась засобів пробації,

2) не дотримувалась обмежувальних засобів або

3) вчинила злочин або два чи більше проступки.

Стаття 3.4.10. Зупинення виконання ув'язнення на певний строк у зв'язку з проходженням військової служби під час воєнного стану

1. Щодо особи, яка відбуває покарання у виді ув'язнення на певний строк, стосовно якої не встановлено високого ризику вчинення нового злочину, суд за згодою такої особи пройти військову службу в умовах воєнного стану, за вчинення злочину (злочинів) 1–6 ступенів, якщо особі призначено ув'язнення на строк не більше 8 років, а також 7 ступеня, не пов'язаного із застосуванням насильства, якщо особі призначено ув'язнення на строк не більше 10 років, за клопотанням засудженого може зупинити виконання невідбутої частини покарання для проходження військової служби.

2. Невідбута частина ув'язнення на певний строк звертається до виконання, якщо особа:

- 1) ухиляється від військової служби в умовах воєнного стану та
- 2) вчинила новий злочин або два чи більше проступків.

3. Якщо особа, щодо якої було зупинено виконання ув'язнення на певний строк у зв'язку з проходженням військової служби в умовах воєнного стану, вчинить новий злочин або два чи більше проступків, суд скасовує рішення про зупинення виконання покарання і призначає покарання за сукупністю вироків.

Стаття 3.4.11. Зупинення під умовою виконання довічного ув'язнення

1. Особі, яка відбуває довічне ув'язнення, якщо вона має низький ризик вчинення нового злочину, здатна інтегруватися в суспільство та здійснила повністю реституцію або компенсацію чи вжила усіх залежних від неї заходів для їх здійснення, суд за її згодою на застосування пробації може зупинити виконання цього покарання після відбуття нею двадцяти п'яти років ув'язнення.

2. У разі зупинення виконання довічного ув'язнення до засудженої особи застосовується пробація, а також можуть бути призначені обмежувальні засоби.

3. Довічне ув'язнення звертається до виконання, якщо особа під час пробації:

- 1) не дотримувалась засобів пробації,
- 2) не дотримувалась обмежувальних засобів або
- 3) вчинила злочин або два чи більше проступки.

Стаття 3.4.12. Припинення виконання покарання або скорочення невідбутої його частини у зв'язку з амністією

1. Амністія відповідно до Конституції України і з урахуванням положень цього Кодексу оголошується законом України стосовно визначеної категорії осіб. Індивідуальна амністія не допускається.

2. Закон про оголошення амністії може бути прийнятий не частіше одного разу на три роки або у зв'язку з особливою подією у житті суспільства.

3. Законом про оголошення амністії особі, яка відбуває покарання у виді обмеження свободи пересування чи арешту або ув'язнення на певний строк, може бути передбачено:

- 1) припинення виконання покарання або
- 2) скорочення невідбутої частини покарання.

4. Амністія не звільняє особу від виконання:

- 1) штрафу чи грошового стягнення як додаткового покарання,
- 2) засобів безпеки та
- 3) обов'язку щодо реституції чи компенсації.

5. Амністія поширюється на особу, яка на день набрання чинності законом про оголошення амністії відбула не менше однієї чверті строку покарання.

6. Амністія не застосовується до особи, яка вироком суду визнана винною у вчиненні злочину:

- 1) 6–9 ступеня тяжкості;
- 2) 3–5 ступеня тяжкості, якщо щодо особи судом встановлено високий ризик повторного вчинення злочину;
- 3) 1–5 ступеня тяжкості протягом одного року після постановлення обвинувального вироку суду, яким особі не призначено покарання з підстав, передбачених частинами 1–11 статті 3.4.2 цього Кодексу;
- 4) 1–5 ступеня тяжкості після постановлення обвинувального вироку суду, але до повного відбуття покарання;

5) 1–5 ступеня тяжкості в період пробації;

6) 1–5 ступеня тяжкості, якщо до особи раніше застосовувалися амністія або помилування за злочин, за який судимість з неї не знята.

7. До особи, яка відбуває покарання, призначене їй за сукупністю кримінальних правопорушень чи сукупністю вироків, амністія застосовується лише тоді, коли щодо жодного кримінального правопорушення, що утворюють сукупність, не виключається встановлена в частині 6 цієї статті можливість її застосування.

8. Амністія застосовується за такими правилами:

1) рішення про застосування амністії ухвалюється судом щодо кожної особи індивідуально не пізніше, ніж протягом трьох місяців після набрання чинності законом про оголошення амністії;

2) застосування амністії не допускається, якщо особа проти цього заперечує;

3) якщо до особи може бути застосовано кілька підстав, передбачених законом про оголошення амністії, застосовується та із них, яка найбільше поліпшує становище особи.

9. Питання про застосування амністії до особи, засудженої судом іноземної держави, яка відбуває покарання на території України, вирішується судом України з дотриманням вимог міжнародних договорів України, та умов видачі цієї особи.

10. Положення закону про оголошення амністії, що не відповідають вимогам цього Кодексу, застосуванню не підлягають.

Стаття 3.4.13. Припинення виконання покарання або скорочення невідбутої частини покарання у зв'язку з помилуванням

1. Помилування відповідно до Конституції України і з урахуванням положень цього Кодексу здійснюється Указом Президента України стосовно індивідуально визначеної особи.

2. Помилування поширюється на особу, яка на день набрання чинності законом про оголошення амністії відбула не менше однієї чверті строку покарання.

3. Указом про помилування щодо особи, яка відбуває покарання у виді ув'язнення на певний строк, може бути передбачено:

1) припинення виконання покарання або

2) скорочення невідбутої частини покарання.

4. Помилування не звільняє особу від виконання:

1) штрафу як додаткового покарання,

2) засобів безпеки та

3) обов'язку щодо реституції чи компенсації.

5. Під час вирішення питання про помилування враховуються:

1) ступінь тяжкості вчиненого злочину,

2) строк відбутого особою покарання,

3) ставлення особи до вчиненого злочину і стан здійснення нею реституції чи компенсації,

4) ризик вчинення особою нового злочину,

5) обставини, що доводять доцільність помилування особи,

6) думка адміністрації установи виконання покарань, спостережної комісії, потерпілої особи про доцільність помилування особи та

7) висновок органу пробації.

6. Указ про помилування чи про відмову у помилуванні підлягає обов'язковому опублікуванню.

Стаття 3.4.14. Припинення виконання довічного ув'язнення або його заміна у зв'язку з помилуванням

1. Щодо особи, яка відбуває довічне ув'язнення, Указом Президента України про її помилування, з дотриманням положень статті 3.4.13 цього Кодексу, може бути передбачено:

1) припинення виконання покарання після відбуття особою не менше 35 років цього покарання або

2) заміна довічного ув'язнення, після відбуття особою не менше 25 років цього покарання, ув'язненням на строк не менше 10 років

Стаття 3.4.15. Припинення кримінального переслідування або виконання покарання у

зв'язку з помилюванням

1. Указом Президента України про помилювання у виняткових випадках може бути передбачено припинення кримінального переслідування особи або припинення виконання покарання щодо особи, у тому числі поєднане із обміном її на особу, яка затримана чи притягується до кримінальної відповідальності або засуджена на тимчасово окупованій території України чи в іноземній державі.

Стаття 3.4.16. Припинення виконання покарання або скорочення (зменшення) призначеного покарання на підставі положення Кримінального кодексу, що має зворотну дію в часі

1. Виконання покарання щодо особи, засудженої за діяння, кримінальна відповідальність за яке скасована, припиняється.

2. Якщо новий закон пом'якшує покарання за кримінальне правопорушення, то суд скорочує (зменшує) призначену засудженому міру покарання до максимальної межі, встановленої новим законом.

3. Якщо особа відбуває покарання, призначене їй за сукупністю кримінальних правопорушень або за сукупністю вироків, і законом, що має зворотну дію, скасовано відповідальність або пом'якшено покарання за окреме з них, суд:

- 1) застосовує відповідні положення частини 1 або 2 цієї статті та
- 2) визначає остаточне покарання, яке повинна відбути особа.

Розділ 3.5. ПРОБАЦІЯ

Стаття 3.5.1. Засоби пробації

1. Контрольними засобами пробації є покладення на особу обов'язку:

- 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації;
- 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання;
- 3) не виїжджати за межі України, а також на тимчасово окуповану територію України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації.

2. Корекційними засобами пробації є покладення на особу обов'язку:

- 1) брати участь у складанні та реалізації індивідуального плану ресоціалізації;
- 2) виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою;
- 3) працевлаштуватися самостійно або за направленням органу державної служби зайнятості;
- 4) пройти навчання чи професійну підготовку;
- 5) пройти курс лікування від розладу психіки або поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або іншого соціально небезпечного захворювання;
- 6) пройти курс консультацій у психолога;
- 7) забезпечувати догляд за дитиною та її виховання.

3. Наглядовими засобами пробації є покладення на особу обов'язку:

- 1) виконувати суспільно корисні роботи;
- 2) перебувати під електронним моніторингом;
- 3) дотримуватися обмежень пробаційного арешту.

Стаття 3.5.2. Особи, до яких застосовується пробація

1. Пробація застосовується до особи, щодо якої:

- 1) призначено штраф як основне покарання;
- 2) не виконується призначене під умовою ув'язнення на певний строк (частина 2 статті 3.4.4 цього Кодексу);
- 3) відстрочено виконання призначеного покарання у зв'язку з особливою обставиною (частина 3 статті 3.4.9 цього Кодексу);
- 4) зупинено під умовою виконання невідбутої частини ув'язнення на певний строк (частина 3 статті 3.4.10 цього Кодексу);

5) зупинено під умовою виконання довічного ув'язнення (частина 2 статті 3.4.12 цього Кодексу);

6) встановлено високий ризик вчинення нового злочину після відбуття нею покарання за умисний злочин 5–9 ступенів.

2. Щодо особи, зазначеної у:

1) пунктах (1), (2), (4) частини 1 цієї статті, – обов'язковим є застосування контрольних засобів та можуть бути застосовані один або декілька корекційних чи наглядових засобів пробації;

2) пункті (3) частини 1 цієї статті, – обов'язковим є застосування контрольних засобів пробації;

3) пункті (5) частини 1 цієї статті, – обов'язковим є застосування контрольних засобів та можуть бути застосовані один або декілька корекційних засобів пробації;

4) пункті (6) частини 1 цієї статті, – обов'язковим є застосування контрольних засобів, можуть бути застосовані один або декілька корекційних засобів пробації, а також наглядовий засіб у вигляді покладення обов'язку перебувати під електронним моніторингом.

Стаття 3.5.3. Загальні засади застосування засобів пробації

1. Засоби пробації мають бути мінімально необхідними та достатніми для досягнення мети застосування кримінально-правових засобів.

2. При застосуванні засобів пробації враховуються відомості про:

1) відомості про особливості конкретного вчиненого злочину;

2) відомості про особу засудженого;

3) висновки щодо ризиків вчинення особою нового злочину та інші висновки доповіді уповноваженого органу пробації.

Стаття 3.5.4. Тривалість пробації

1. Тривалість пробації встановлюється щодо особи, якій:

1) призначено штраф як основне покарання (стаття 3.2.3 цього Кодексу) – на час до повної сплати суми штрафу;

2) призначене під умовою ув'язнення на певний строк не виконується (стаття 3.4.4 цього Кодексу) – на строк призначеного покарання у виді ув'язнення;

3) виконання призначеного ув'язнення на певний строк відстрочено у зв'язку з особливою обставиною (стаття 3.4.8 цього Кодексу) – на строк такого відстрочення;

4) виконання невідбутої частини ув'язнення на певний строк зупинено під умовою (стаття 3.4.9 цього Кодексу) – на строк невідбутої частини покарання;

5) виконання довічного ув'язнення зупинено під умовою (стаття 3.4.11 цього Кодексу) – на строк 10 років;

6) встановлено високий ризик вчинення нового злочину після відбуття покарання за умисний злочин 5–9 ступенів, – на строк 3 роки.

2. Тривалість пробації може бути збільшена на строк від 1 до 3 років з підстав, передбачених частиною 2 статті 3.5.8 цього Кодексу.

Стаття 3.5.5. Виконання суспільно корисних робіт

1. Суспільно корисні роботи полягають у безоплатному виконанні засудженою особою у вільний від роботи та навчання час праці, види якої та перелік об'єктів, на яких вона виконується, визначають органи місцевого самоврядування.

2. Суспільно корисні роботи призначаються на строк від 3 до 12 місяців.

3. Суспільно корисні роботи відбуваються:

1) засудженим, який досяг 18 років і має постійне місце роботи або навчається заочною формою, – не більше 30 годин на місяць, від 1 до 4 годин на день;

2) засудженим, який досяг 18 років, але належить до незайнятого населення, – не більше 60 годин на місяць, від 4 до 8 годин на день;

3) засудженим, який не досяг 18 років, – не більше 20 годин на місяць, від 1 до 2 годин на день.

4. Суспільно корисні роботи не застосовуються щодо:

- 1) вагітної жінки;
- 2) особи, яка має на утриманні дитину віком до трьох років;
- 3) особи з інвалідністю I групи;
- 4) особи, яка досягла 70 років.

Стаття 3.5.6. Перебування під електронним моніторингом

1. Електронний моніторинг полягає у нагляді за місцем перебування, переміщенням та особливостями поведінки засудженої особи за допомогою закріплення на її тілі електронного засобу.

2. Електронний моніторинг застосовується на строк від 2 до 12 місяців.

3. Електронний моніторинг не застосовується за наявності медичних протипоказань, визначених Міністерством охорони здоров'я України.

Стаття 3.5.7. Пробаційний арешт

1. Пробаційний арешт є частковою ізоляцією засудженої особи від суспільства шляхом виконання нею обов'язку у вихідні, святкові дні та/або у нічний час у будні дні:

1) не залишати житло, яке є місцем її проживання (домашній пробаційний арешт), або

2) перебувати в установі виконання покарань (пенітенціарний пробаційний арешт).

2. Пробаційний арешт встановлюється на строк від 1 до 6 місяців, а за злочини, пов'язані із застосуванням насильства, – від 2 до 12 місяців і застосовується з урахуванням особливостей конкретного вчиненого злочину, особи засудженого, встановлення високого ризику вчинення нового злочину та інших висновків досудової доповіді органу пробації.

3. Пенітенціарний пробаційний арешт не застосовується до:

1) особи віком до 16 років;

2) вагітної жінки та жінки, яка має дитину віком до трьох років;

3) особи, яка самотійно виховує дитину віком до чотирнадцяти років (крім особи, яка вчинила злочин щодо дитини або в її присутності).

4. Домашній пробаційний арешт не застосовується до особи, яка вчинила домашнє насильство.

5. Пенітенціарний пробаційний арешт стосовно особи віком від 16 до 18 років встановлюється на строк від 15 днів до 3 місяців, а за злочини, пов'язані із застосуванням насильства, – від 3 до 6 місяців.

Стаття 3.5.8. Скасування, зміна або доповнення засобів пробації

1. Корекційні засоби можуть бути скасовані, змінені або доповнені, а частота з'явлення для реєстрації як контрольний засіб пробації – збільшена уповноваженим органом з питань пробації з урахуванням ризиків вчинення нового злочину та потреб особи.

2. Корекційні засоби пробації підлягають розширенню, а частота з'явлення для реєстрації як контрольний засіб пробації – збільшена, якщо особа:

1) без поважних причин не виконує хоча б один із покладених на неї обов'язків,

2) без поважних причин ухиляється від амбулаторної психіатричної допомоги, не виконує обмежувальні засоби або не здійснює реституцію чи компенсацію, або

3) вчинила проступок під час пробації.

3. Наглядові засоби пробації можуть бути змінені або доповнені судом за поданням уповноваженого органу з питань пробації з підстав, зазначених в частині 2 цієї статті.

Стаття 3.5.9. Правові наслідки пробації

1. Призначене покарання не підлягає виконанню, якщо особа під час пробації:

1) повністю виконала покладені на неї пробаційні обов'язки;

2) не вчинила новий злочин або два чи більше проступків.

2. Щодо особи, якій призначено штраф як основне покарання та яка протягом строку пробації повністю його сплатила, пробація припиняється з дня, наступного за днем сплати повної суми штрафу.

3. Особа, зазначена у пункті (2) частини 1 статті 3.5.2 цього Кодексу, направляється судом для відбування призначеного вироком покарання, якщо після зміни (розширення, збільшення чи доповнення) застосування засобів пробації вона без поважних причин:

- 1) не виконує хоча б один із застосованих до неї засобів пробації,
- 2) ухиляється від амбулаторної психіатричної допомоги,
- 3) не виконує обмежувальні засоби або
- 4) не здійснює реституцію чи компенсацію.

4. Щодо особи, зазначеної у пунктах (1), (2), (3), (4) частини 1 статті 3.5.2 цього Кодексу, яка протягом строку застосування пробації вчинила новий злочин або два чи більше проступків, суд скасовує рішення про пробацію і призначає покарання за сукупністю вироків.

5. Щодо особи, зазначеної у пункті (5) частини 1 статті 3.5.2 цього Кодексу, яка протягом строку застосування пробації вчинила новий необережний злочин або умисний злочин 1–4 ступенів, покарання призначається відповідно до частини 5 статті 3.3.9 цього Кодексу.

6. Суд призначає покарання особам, зазначеним у частинах 4 та 5 цієї статті за правилами, передбаченими в статтях 3.3.6, 3.3.9 цього Кодексу, якщо буде встановлено, що засуджений вчинив:

- 1) ще й інший злочин до постановлення вироку, у зв'язку з яким застосовувалася пробація;
- 2) під час застосування пробації злочин, у вчиненні якого його визнано винним після закінчення пробації.

7. Особа, зазначена у пункті (6) частини 1 статті 3.5.2 цього Кодексу, яка порушила пробаційні обов'язки, підлягає відповідальності за вчинення проступку, передбаченого статтею 8.3.8 цього Кодексу.

Розділ 3.6. ЗАСОБИ БЕЗПЕКИ

Стаття 3.6.1. Види засобів безпеки

1. Засобами безпеки є:

- 1) примусова психіатрична допомога;
- 2) обмежувальні засоби;
- 3) оприлюднення інформації про особу, яка вчинила злочин.

Стаття 3.6.2. Загальні засади застосування засобів безпеки

1. До особи, яка вчинила діяння, передбачене цим Кодексом, може бути застосовано один або декілька засобів безпеки, незалежно від призначення покарання.

2. Засоби безпеки застосовуються судом з урахуванням кримінально-правової кваліфікації вчиненого нею діяння, відомостей про особу, та відповідно до правил, передбачених статтями цього Розділу.

Стаття 3.6.3. Примусова психіатрична допомога

1. Видами примусової психіатричної допомоги є:

- 1) надання амбулаторної психіатричної допомоги;
- 2) поміщення до закладу з наданням стаціонарної психіатричної допомоги – щодо осіб, вказаних у пунктах (1) і (2) частини 1 статті 3.6.4 цього Кодексу.

2. Під час визначення виду примусової психіатричної допомоги особі, яка вчинила протиправне діяння, суд, крім відомостей, зазначених у частині 2 статті 3.6.2 цього Кодексу, враховує її психічний стан та ймовірність вчинення нею нового протиправного діяння.

3. Зміст примусової психіатричної допомоги і тривалість її надання судом не визначаються.

Стаття 3.6.4. Застосування примусової психіатричної допомоги

1. Примусова психіатрична допомога може бути застосована до особи, яка:

- 1) визнана неосудною,
- 2) після вчинення кримінального правопорушення через наявний в неї психічний розлад не здатна відбувати покарання або

3) визнана судом обмежено осудною.

2. Строк, протягом якого особа була поміщена до закладу з надання стаціонарної психіатричної допомоги відповідно до пункту (2) частини 1 статті 3.6.3 цього Кодексу, зараховується у строк призначеного покарання із розрахунку один день перебування у закладі з надання стаціонарної психіатричної допомоги за один день ув'язнення на певний строк чи арешту.

Стаття 3.6.5. Обмежувальні засоби

1. Обмежувальні засоби полягають у забороні вчинення особою певних діянь, а також в обмеженні її прав та свобод з метою убезпечення суспільства від зловживання ними.

2. Судом можуть застосовані такі обмежувальні засоби:

1) заборона:

а) перебувати у визначених місцях (зокрема в місці спільного проживання з потерпілою людиною, її близькою людиною або з дитиною, яка була свідком чи співучасником кримінального правопорушення, або якщо кримінальне правопорушення було вчинене з використанням дитини);

б) наблизитися на визначену відстань до місця, у якому потерпіла людина або її близька людина, свідок чи співучасник кримінального правопорушення може постійно чи тимчасово перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням або з інших причин;

в) переслідувати потерпілу людину або її близьких, що включає фізичне слідування за ними, стеження або доведення до них факту, що за ними стежать чи будуть стежити;

г) спілкуватися з потерпілою людиною, її близькою людиною або з особою, яка була свідком чи співучасником кримінального правопорушення, особисто, через третіх осіб чи засоби зв'язку;

д) відвідувати спортивні та розважальні заходи з покладенням обов'язку перебувати під час їх проведення у певному місці або без такого;

2) обмеження права:

а) обіймати певні посади, у тому числі на громадських засадах;

б) брати участь в конкурсі на посади в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування;

в) брати участь у виборах або референдумі;

г) здійснювати певні види діяльності;

д) використовувати транспортні засоби, механізми чи обладнання або використовувати чи зберігати боєприпас, вибуховий пристрій, зброю, небезпечну речовину чи небезпечний пристрій, або утримувати диких звірів, службових собак чи собак бійцівських порід, або здійснювати іншу діяльність, що створює підвищену небезпеку для особи, яка її здійснює, чи інших осіб;

е) перебувати на території України іноземцю або особі без громадянства, яка постійно не проживає в Україні.

3. Обмежувальні засоби, передбачені пунктом (1) частини 2 цієї статті, застосовуються на строк:

1) за проступок – від 2 до 6 місяців;

2) за злочин – від 6 місяців до 2 років.

4. Обмежувальні засоби, передбачені пунктом (2) частини 2 цієї статті, застосовуються на строк:

1) за проступок – від 6 місяців до 2 років;

2) за вчинений злочин 1–4 ступенів тяжкості – від 2 до 5 років;

3) за вчинений злочин 5–9 ступенів тяжкості – від 5 до 15 років.

Стаття 3.6.6. Застосування обмежувальних засобів

1. Обмежувальні засоби застосовуються до осіб:

1) яким призначено покарання за вчинення кримінального правопорушення;

2) які звільнені від покарання у випадках, передбачених статтями 3.4.2, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.7, 3.4.8, 3.4.9, 3.4.10, 3.4.11, 3.4.12, 3.4.13, 3.4.14 цього Кодексу.

2. Суд може застосувати один чи декілька обмежувальних засобів, передбачених частиною 2 статті 3.6.5 цього Кодексу, залежно від особливостей конкретного кримінального правопорушення та особи винного.

3. Строк обмежувальних засобів обчислюється з дня набрання рішенням суду законної сили у разі:

- 1) призначення особі покарання у виді грошового стягнення, безоплатних робіт (статті 3.2.7 і 3.2.8 цього Кодексу) чи штрафу (стаття 3.2.3 цього Кодексу) або
- 2) звільнення від покарання у випадках, передбачених статтями 3.4.2, 3.4.4, 3.4.5, 3.4.7, 3.4.8, 3.4.9, 3.4.10, 3.4.11, 3.4.12, 3.4.13, 3.4.14 цього Кодексу.

4. У разі призначення особі покарання у виді обмеження свободи пересування чи арешту, ув'язнення на певний строк або довічного ув'язнення обмежувальні засоби поширюються на весь час відбування цього покарання і, крім цього, на строк, визначений судом відповідно до частин 3 або 4 статті 3.6.5 цього Кодексу. Строк обмежувальних засобів у такому разі обчислюється з моменту закінчення відбування обмеження свободи пересування чи арешту, ув'язнення на певний строк або зупинення під умовою виконання довічного ув'язнення.

5. У разі застосування обмеження права обіймати певні посади або здійснювати певні види діяльності суд повинен точно зазначити характер та коло відповідних посад або вид (рід) відповідної діяльності. При цьому засуджений позбавляється можливості обіймати відповідні посади або займатися забороненою діяльністю у будь-якій сфері, а також обіймати такі посади або займатися такою діяльністю, які за своїм змістом і обсягом повноважень є аналогічними тим, з якими було пов'язане вчинення кримінального правопорушення.

6. Контроль за дотриманням обмежувальних засобів здійснює орган пробації та орган Національної поліції України у межах їх компетенції.

Стаття 3.6.7. Оприлюднення інформації про засудження особи

1. Оприлюднення інформації є засобом безпеки, що полягає у розміщенні інформації про особу, яка засуджена за вчинення умисного злочину 3–9 ступенів тяжкості, у:

- 1) засобах масової інформації, визначених судом, і
- 2) Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили злочини, передбачені статтями 4.5.4–4.5.9, 5.6.4–5.6.5 цього Кодексу.

2. У разі оприлюднення інформації про засудження особи не допускається розміщення відомостей про персональні дані інших учасників кримінального провадження.

Розділ 3.7. РЕСТИТУЦІЯ ТА КОМПЕНСАЦІЯ

Стаття 3.7.1. Реституція та компенсація

1. Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, внаслідок якого порушене особисте право потерпілої особи та/або спричинена шкода потерпілій особі, територіальній громаді або державі, зобов'язана здійснити реституцію та/або компенсацію.

2. Реституцією є:

- 1) поновлення порушеного особистого права потерпілої людини,
- 2) повернення потерпілій особі (цивільному позивачу) майна, здобутого шляхом вчинення кримінального правопорушення, або
- 3) за згодою потерпілої особи (цивільного позивача) надання рівноцінного майна замість майна, здобутого шляхом вчинення кримінального правопорушення або знищеного чи пошкодженого, відновлення майна у натуральному вигляді чи відновлення властивостей пошкодженого майна.

3. Компенсацією є грошове відшкодування спричиненої кримінальним правопорушенням шкоди.

4. Добровільне здійснення особою реституції та/або компенсації враховується відповідно до положень цього Кодексу під час визначення засобів кримінальної відповідальності.

5. Якщо особа до моменту постановлення вироку не здійснила реституцію та/або компенсацію, суд зобов'язує її відшкодувати (компенсувати) спричинену кримінальним правопорушенням шкоду у півторакратному розмірі, а у разі вчинення кримінального правопорушення з корисливого мотиву – у двократному розмірі.

6. У разі встановлення неможливості здійснення компенсації особою, визнаною винною у вчиненні умисного насильницького кримінального правопорушення, визначена вироком суду

школа компенсується потерпілій особі державою у випадках та в порядку, передбачених законом, за рахунок Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим.

Розділ 3.8.

КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА ТА ВИЛУЧЕННЯ РЕЧІ

Стаття 3.8.1. Конфіскація майна

1. Конфіскація майна полягає у примусовому безоплатному вилученні грошей, майнових прав та іншого майна, яке належить засудженій особі на праві власності, до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим.

2. Конфіскація застосовується щодо майна, яке:

- 1) є предметом кримінального правопорушення або доходом від такого предмета,
- 2) підшукане, пристосоване, використане як знаряддя або засіб вчинення кримінального правопорушення чи для схилення особи до його вчинення,
- 3) використовувалося для фінансування чи матеріального забезпечення вчинення кримінального правопорушення, або
- 4) використовувалося як винагорода за вчинення кримінального правопорушення.

3. Конфіскація не застосовується щодо майна, яке:

- 1) підлягає поверненню власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про його протиправне використання, або
- 2) не може бути стягнене за виконавчими документами (крім знаряддя та засобу вчинення кримінального правопорушення).

4. Конфіскація майна застосовується у випадках засудження особи за умисне кримінальне правопорушення як з призначенням покарання, так і зі звільненням від покарання.

Стаття 3.8.2. Конфіскація еквіваленту майна

1. Якщо майно, зазначене у частині 2 статті 3.8.1 цього Кодексу, було повністю або частково перетворене в інше майно, то конфіскації підлягають:

- 1) перетворене майно та
- 2) доходи від перетвореного майна.

2. Конфіскації підлягає грошова сума, що відповідає вартості майна на момент постановлення рішення суду, якщо майно, зазначене у частині 2 статті 3.8.1 цього Кодексу:

- 1) використане,
- 2) відчужене,
- 3) неможливо виділити з набутого законним шляхом майна або
- 4) втрачене, зіпсоване чи з інших причин його конфіскація є неможливою.

3. Конфіскація еквіваленту майна застосовується у випадках, передбачених частиною 4 статті 3.8.1 цього Кодексу.

Стаття 3.8.3. Вилучення речі

1. Вилучення речі полягає у безоплатному відчуженні речі, яка не належить засудженій особі на праві власності, у тому числі речі, вилученої з цивільного обороту, до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим.

2. Вилучення застосовується щодо речі, якій властиві ознаки майна, перелічені в частині 2 статті 3.8.1 цього Кодексу, а також речі, яка була одержана внаслідок вчинення кримінального правопорушення або є доходом від такої речі.

3. Вилучення не застосовується щодо речі, яка:

- 1) була предметом кримінального правопорушення чи одержана внаслідок його вчинення і підлягає поверненню потерпілій особі, або
- 2) підлягає поверненню власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про її протиправне використання.

4. Вилучення речі застосовується у випадках, передбачених частиною 4 статті 3.8.1 цього Кодексу.

Стаття 3.8.4. Особливі випадки конфіскації майна і вилучення речі

1. У випадках, визначених статтями 3.8.1–3.8.3 цього Кодексу, конфіскація майна,

конфіскація еквіваленту майна і вилучення речі можуть бути застосовані щодо майна або речі, пов'язаних із вчиненням неосудною особою чи особою, яка не досягла віку, встановленого статтею 2.3.6 цього Кодексу, протиправного діяння, передбаченого цим Кодексом.

2. Майно або річ, передбачені частиною 2 статті 3.8.1, частинами 1 і 2 статті 3.8.2, частиною 2 статті 3.8.3 цього Кодексу, які перебувають у третьої особи (в тому числі у банків або інших фінансових установ), підлягають:

1) поверненню власнику (законному володільцю) – якщо третя особа отримала їх безпосередньої від особи, яка вчинила кримінальне правопорушення чи інше протиправне діяння, передбачене цим Кодексом, або

2) конфіскації чи вилученню – якщо третя особа отримала їх від іншої особи відплатно, однак знала чи повинна була і могла знати, що такі майно або річ відповідають ознакам, визначеним у частині 2 статті 3.8.1, частинах 1 і 2 статті 3.8.2, частині 2 статті 3.8.3 цього Кодексу;

3) конфіскації чи вилученню – якщо третя особа отримала їх від іншої особи безоплатно.

3. У разі вчинення кримінального правопорушення або іншого протиправного діяння, передбаченого цим Кодексом, коли майно або річ використовувалися як засіб підкупу, вони підлягають поверненню власнику (законному володільцю), якщо:

1) мало місце вимагання неправомірної вигоди;

2) особа виконала умови, передбачені частиною 8 статті 3.4.2 цього Кодексу.

Розділ 3.9. СУДИМІСТЬ

Стаття 3.9.1. Поняття і значення судимості

1. Судимість – це правовий статус, в якому перебуває особа, засуджена за вчинення кримінального правопорушення, з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду і до дня зняття судимості.

2. Судимість має кримінально-правове значення у випадках, передбачених цим Кодексом, а також загальноправове значення у випадках, передбачених іншими законами України.

Стаття 3.9.2. Погашення судимості

1. Погашення судимості означає припинення застосування державою покарання, пробації, засобів безпеки, реституції чи компенсації, конфіскації майна чи вилучення речі, покладених на особу у зв'язку із її засудженням за кримінальне правопорушення.

2. Судимість погашається з дня закінчення виконання усіх застосованих до особи кримінально-правових засобів, зазначених в частині 1 цієї статті, а у випадку непризначення покарання у зв'язку з позитивною поведінкою особи після вчинення кримінального правопорушення (стаття 3.3.2 цього Кодексу), – через один рік після набрання законної сили обвинувальним вироком суду.

3. Після погашення судимості, яка вчинила нове кримінальне правопорушення, не застосовуються положення щодо рецидиву.

4. Після погашення судимості і до її зняття залишаються загальноправові обмеження, покладені на особу у зв'язку із її засудженням.

5. Судимість особи, яка не здійснила реституцію чи компенсацію і спричинена нею шкода була компенсована державою за рахунок Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим, може бути погашена лише у випадку, якщо ця особа відшкодувала шкоду Фонду в розмірі, передбаченому частиною 5 статті 3.7.1 цього Кодексу.

Стаття 3.9.3. Зняття судимості

1. Зняття судимості означає скасування судом щодо особи загальноправових обмежень, які вона мала у зв'язку із її засудженням за кримінальне правопорушення.

2. Зняття судимості здійснюється за клопотанням засудженої особи, якщо вона після погашення судимості не вчинила іншого умисного кримінального правопорушення протягом строку, який відповідає:

1) тривалості фактично відбутого ув'язнення;

- 2) щодо особи, засудженої до штрафу, – двом рокам;
- 3) щодо особи, засудженої за проступок, – одному року.

Розділ 3.10.
ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ
ЗАСОБІВ ЩОДО ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРАВОПОРУШЕННЯ У НЕПОВНОЛІТНЬОМУ
АБО МОЛОДОМУ ВІЦІ

Стаття 3.10.1. Вікова неосудність та вікова обмежена осудність

1. Неповнолітня особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення або протиправного діяння, передбаченого цим Кодексом, досягла віку, встановленого частиною 1 статті 2.3.7 цього Кодексу, але має затримку психічного розвитку, пов'язану з педагогічною чи соціальною занедбаністю, і внаслідок цього не здатна:

- 1) усвідомлювати значення свого діяння або керувати ним, визнається неосудною (вікова неосудність);
- 2) повною мірою усвідомлювати значення свого діяння або керувати ним, визнається обмежено осудною (вікова обмежена осудність).

Стаття 3.10.2. Врахування ознак, які підвищують тяжкість злочину, вчиненого неповнолітньою особою

У разі вчинення злочину неповнолітньою особою ознаки, які підвищують його тяжкість на один ступінь, не враховуються, а ознаки, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня, враховуються так, що підвищують його тяжкість на один ступінь.

Стаття 3.10.3. Застосування кримінально-правових засобів щодо неповнолітньої або молоді особи

1. Кримінально-правові засоби щодо неповнолітньої або молоді особи застосовуються з урахуванням:

- 1) віку такої особи,
- 2) рівня її інтелектуального розвитку,
- 3) її умов життя і виховання та
- 4) впливу на неповнолітню особу дорослих.

Стаття 3.10.4. Покарання щодо неповнолітньої або молоді особи

1. Штраф і грошове стягнення застосовуються до неповнолітньої або молоді особи, якщо вона має самостійний дохід або власне майно, на яке може бути звернене стягнення.

2. Ув'язнення на певний строк призначається особі, яка вчинила злочин у віці до 18 років, на строк не більше 20 років:

- 1) за сукупністю злочинів;
- 2) за сукупністю вироків за злочини;
- 3) за злочини 9 ступеня, які є злочинами геноциду, проти людяності або воєнними злочинами.

3. Довічне ув'язнення не призначається особі, яка вчинила злочин у віці до 21 року.

Стаття 3.10.5. Відстрочення виконання ув'язнення на певний строк неповнолітній особі

1. Щодо особи, якій призначено ув'язнення на певний строк за вчинені у віці до 18 років один злочин або сукупність злочинів, суд ухвалює рішення про невиконання ув'язнення на певний строк під умовою, крім випадків, коли мета застосування кримінально-правових засобів може бути досягнута лише шляхом виконання такого ув'язнення.

2. У разі невиконання під умовою призначення ув'язнення на певний строк щодо неповнолітньої особи застосовується хоча б один наглядовий засіб пробації, а також можуть застосовуватися контрольні та корекційні засоби, передбачені статтею 3.5.1 цього Кодексу.

Стаття 3.10.6. Зупинення виконання під умовою ув'язнення на певний строк щодо особи, яка вчинила злочин у неповнолітньому або молодому віці

1. Зупинення виконання під умовою ув'язнення на певний строк щодо особи, яка вчинила злочин у неповнолітньому або молодому віці та не має високого ризику вчинення злочину, здійснюється після фактичного відбуття нею:

- 1) однієї чверті строку ув'язнення, призначеного за злочин 1–4 ступеня;
- 2) однієї третини строку ув'язнення, призначеного за умисний злочин 5–6 ступеня;
- 3) половини строку ув'язнення, призначеного за злочин 7–9 ступеня або злочин, вчинений під час пробації.

**Розділ 3.11.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ
ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ**

Стаття 3.11.1. Юридичні особи, до яких застосовуються кримінально-правові засоби

1. Кримінально-правові засоби у випадках, передбачених статтею 3.11.2 цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до юридичних осіб, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та організацій, створених ними у встановленому законом порядку, що фінансуються за рахунок відповідного державного чи місцевого бюджету, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій.

Стаття 3.11.2. Підстава застосування до юридичної особи кримінально-правових засобів

1. Підставою застосування до юридичної особи кримінально-правових засобів є вчинення:

1) від імені юридичної особи та в її інтересах або інтересах її асоційованої особи уповноваженою особою юридичної особи будь-якого передбаченого цим Кодексом умисного злочину 3–9 ступенів тяжкості;

2) внаслідок неналежного контролю з боку уповноваженої особи юридичної особи, підпорядкованою (підконтрольною) їй особою будь-якого передбаченого цим Кодексом злочину 3–9 ступенів тяжкості:

- проти особистої свободи та гідності людини (стаття 4.4.6);
- проти сексуальної свободи та сексуальної недоторканості, вчиненого щодо дитини (статті 4.5.4–4.5.9);
- проти безпеки суспільства від організованої злочинної діяльності (статті 5.1.4–5.1.9);
- проти безпеки суспільства від тероризму (статті 5.2.4–5.1.10);
- проти моральності, вчиненого щодо дитини (статті 5.6.4, 5.6.5);
- проти інформаційної безпеки (статті 5.7.4–5.7.8);
- проти порядку добросовісного виконання службових чи професійних обов'язків у сфері спорту (статті 5.9.6, 5.9.7);
- проти публічного здоров'я (статті 6.1.4–6.1.9);
- проти власності на речі, вчиненого з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей (статті 7.1.4, 7.1.5);
- проти інтелектуальної власності (стаття 7.2.3);
- пов'язаного з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, чи використанням доходів, одержаних злочинним шляхом, для вчинення іншого злочину (статті 7.3.13, 7.3.14);
- проти правосуддя (статті 8.1.4–8.1.7, 8.2.3–8.2.16, 8.3.3, 8.3.4, 8.3.7);
- проти порядку добросовісного виконання службових повноважень у публічній сфері (статті 9.5.4–9.5.9).

2. Уповноваженою особою юридичної особи є суб'єкт злочину, який:

1) відповідно до закону, установчих документів юридичної особи, спеціального повноваження, договору чи рішення суду представляє юридичну особу чи приймає рішення від її імені,

- 2) є кінцевим бенефіціарним власником (контролером) цієї юридичної особи, або
- 3) є службовою особою, яка здійснює контроль у межах цієї юридичної особи.

3. Злочин визнається вчиненим в інтересах юридичної особи, якщо цей злочин:

- 1) створив умови для отримання юридичною особою неправомірної вигоди або призвів до набуття такої вигоди,
- 2) створив умови для реалізації нематеріального інтересу юридичної особи або призвів до його реалізації, або
- 3) був спрямований на її ухилення від юридичної відповідальності.

4. Застосування кримінально-правового засобу до юридичної особи не виключає кримінальної відповідальності уповноваженої особи за вчинення нею злочину, передбаченого частиною 1 цієї статті.

5. Відмова від застосування покарання до уповноваженої особи не тягне за собою відмови від застосування кримінально-правових засобів щодо юридичної особи, від імені та в інтересах якої або в інтересах асоційованої особи якої, або внаслідок неналежного контролю з боку уповноваженої особи якої вчинено злочин, за винятком непризначення покарання уповноваженій особі у зв'язку із закінченням строків давності.

6. Кримінально-правові засоби до юридичної особи не застосовуються, якщо потерпілою особою від злочину, вчиненого уповноваженою особою юридичної особи, є тільки ця юридична особа.

Стаття 3.11.3. Види стягнень та інших кримінально-правових засобів, що застосовуються до юридичних осіб

1. До юридичної особи суд може застосувати такі стягнення:

- 1) штраф або
- 2) ліквідація юридичної особи з конфіскацією її майна.

2. Додатково до штрафу або замість нього до юридичної особи суд може застосувати такі інші кримінально-правові засоби:

- 1) обмеження підтримки за рахунок публічних фінансів;
- 2) обмеження здійснення певної діяльності.

3. При застосуванні кримінально-правового засобу юридична особа зобов'язана здійснити реституцію чи компенсацію у повному обсязі.

4. При визначенні виду і розміру кримінально-правового засобу, що застосовується до юридичної особи, враховуються такі обставини:

- 1) ступінь тяжкості злочину, вчиненого уповноваженою особою;
- 2) характер та тривалість злочинної діяльності уповноваженої особи;
- 3) розмір і характер вигоди, отриманої юридичною особою або її асоційованою особою в результаті злочину, вчиненого уповноваженою особою;
- 4) сприяння уповноваженою особою або працівником юридичної особи у розкритті злочину, викритті його учасників, розшуку і знаходженні майна, отриманого в результаті злочину, вчиненого уповноваженою особою;
- 5) добровільне здійснення реституції та компенсації;
- 6) майновий стан юридичної особи;
- 7) застосування раніше кримінально-правових засобів щодо юридичної особи;
- 8) заняття юридичною особою благодійністю чи іншою суспільно корисною діяльністю.

5. З моменту винесення судом рішення про застосування кримінально-правового засобу щодо юридичної особи і до його повного виконання або скасування (звільнення від застосування) забороняються реорганізація юридичної особи та її ліквідація за рішенням засновників (учасників) або органу, уповноваженого статутом юридичної особи. Якщо юридична особа реорганізована до винесення судом рішення про застосування кримінально-правового засобу, то цей засіб застосовується до правонаступника юридичної особи.

Стаття 3.11.4. Штраф, що накладається на юридичну особу

1. Штраф – це примусове грошове стягнення, що підлягає сплаті юридичною особою на підставі судового рішення до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим, у розмірі, встановленому цим Кодексом.

2. Суд призначає штраф у двократному розмірі одержаної неправомірної вигоди.

3. Якщо неправомірну вигоду не було одержано або її розмір неможливо обчислити, суд, залежно від ступеня тяжкості злочину, вчиненого уповноваженою особою юридичної особи, призначає штраф у разі вчинення злочину:

- 1) 1 ступеня тяжкості – у розмірі від 500 до 1000 розрахункових одиниць;
- 2) 2 ступеня тяжкості – у розмірі від 1000 до 2000 розрахункових одиниць;
- 3) 3 ступеня тяжкості – у розмірі від 2000 до 3000 розрахункових одиниць;
- 4) 4 ступеня тяжкості – у розмірі від 3000 до 6000 розрахункових одиниць;
- 5) 5 ступеня тяжкості – у розмірі від 6000 до 12000 розрахункових одиниць;
- 6) 6 ступеня тяжкості – у розмірі від 12000 до 18000 розрахункових одиниць;
- 7) 7 ступеня тяжкості – у розмірі від 18000 до 24000 розрахункових одиниць;
- 8) 8 ступеня тяжкості – у розмірі від 24000 до 36000 розрахункових одиниць;
- 9) 9 ступеня тяжкості – у розмірі від 36000 до 48000 розрахункових одиниць.

Стаття 3.11.5. Ліквідація юридичної особи з конфіскацією її майна

1. Юридична особа підлягає ліквідації у зв'язку із вчиненням її уповноваженою особою від імені юридичної особи та в її інтересах або в інтересах її асоційованої особи будь-якого з передбачених цим Кодексом злочину проти основ державної безпеки України, проти безпеки суспільства від діяльності злочинних організацій чи проти безпеки суспільства від тероризму.

2. У разі ліквідації юридичної особи застосовується конфіскація майна, яка полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду до Державного фонду відшкодування шкоди потерпілим, грошей, майнових прав та іншого майна, яке перебуває у власності чи фактичному володінні юридичної особи або її асоційованої особи, в інтересах яких було вчинено злочин уповноваженою особою.

3. При ліквідації юридичної особи суд може визнати недійсними угоди, укладені такою юридичною особою у зв'язку зі злочиним, вчиненим від її імені та в її інтересах або в інтересах її асоційованої особи уповноваженою особою.

4. Судом може бути ухвалено рішення про оприлюднення інформації щодо ліквідації юридичної особи.

Стаття 3.11.6. Обмеження підтримки юридичної особи за рахунок публічних фінансів

1. Обмеження підтримки юридичної особи за рахунок публічних фінансів полягає в:

- 1) анулюванні наданих юридичній особі раніше пільг, субсидій, податкових переваг, квот та преференцій, для одержання яких, за допомогою яких або з використанням яких уповноваженою особою було вчинено злочин від імені та в інтересах юридичної особи або в інтересах її асоційованої особи, та
- 2) забороні на строк від одного року до трьох років отримувати нові пільги, субсидії, податкові переваги, квоти та преференції.

Стаття 3.11.7. Обмеження здійснення юридичною особою певної діяльності

1. Обмеження здійснення юридичною особою певної діяльності може полягати в забороні на строк від одного року до трьох років:

- 1) провадити певний вид господарської діяльності з анулюванням відповідного загального або спеціального дозволу (ліцензії) або певний вид іншої діяльності;
- 2) вчиняти певні правочини;
- 3) брати участь у публічних закупівлях;
- 4) випускати акції чи інші цінні папери.

2. Обмеження здійснення юридичною особою певної діяльності застосовується щодо того виду діяльності юридичної особи, при здійсненні якого злочин було вчинено її уповноваженою особою.

Стаття 3.11.8. Застосування до юридичної особи кримінально-правових засобів за вчинення уповноваженою особою двох або більше злочинів

1. У випадку, коли уповноважена особа вчинила два або більше злочинів від імені та в інтересах юридичної особи або в інтересах її асоційованої особи, або внаслідок неналежного контролю з боку уповноваженої особи юридичної особи, суд застосовує до юридичної особи

стягнення та інші кримінально-правові засоби за кожний злочин окремо і визначає остаточне стягнення та інші кримінально-правові засоби із урахуванням положень частини 4 статті 3.11.3 цього Кодексу шляхом:

- 1) поглинання інших кримінально-правових засобів – якщо у зв'язку із вчиненням хоча б одного злочину призначена ліквідація юридичної особи;
- 2) повного або часткового складання стягнень у виді штрафу;
- 3) повного складання інших кримінально-правових засобів.

2. При застосуванні до юридичної особи кримінально-правових засобів за злочин, вчинений уповноваженою особою, за наявності невиконаного призначеного раніше кримінально-правового засобу, кожний з них виконується самостійно, крім випадків застосування судом ліквідації юридичної особи згідно зі статтею 3.11.5 цього Кодексу.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

...

Книга четверта. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Розділ 4.1. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Стаття 4.1.1. Ознаки складу злочину, що знижують на три ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками складу злочину, що знижують на три ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, є вчинення злочину:

- 1) передбаченого статтею 4.1.5, з перевищенням меж правомірного захисту, меж використання захисного засобу, що вражає автономно, меж спричинення шкоди особі, яка вчинила протиправне посягання, при її затриманні, або меж крайньої необхідності;
- 2) передбаченого статтею 4.1.5, під впливом обумовленого положами особливого психічного стану, у якому перебувала мати, яка вчинила вбивство своєї дитини;
- 3) передбаченого статтею 4.1.11, що полягає у перериванні жінкою власної вагітності і спричинення смерті плоду людини після початку 22 тижня вагітності.

Стаття 4.1.2. Ознаки складу злочину, що знижують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками складу злочину, що знижують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, є вчинення злочину:

- 1) передбаченого статтею 4.1.5, виключно з мотиву співчуття до невиліковно хворої людини (крім неповнолітньої дитини або вагітної жінки) та з метою позбавлення її нестерпних фізичних страждань за її неодноразовим, явно вираженим проханням;
- 2) передбаченого статтею 4.1.5, під час виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи, злочинної організації або терористичної групи;
- 3) передбаченого статтями 4.1.6 чи 4.1.12, якщо смерть людини або плоду людини спричинена з необережності внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків медичним чи фармацевтичним працівником через його фізичне, розумове або емоційне перенавантаження.

Стаття 4.1.3. Ознаки складу злочину, що підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;

2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;

3) загальнонебезпечним способом;

4) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;

5) що спричинив смерть двох чи більше людей;

6) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин, передбачений статтями 4.1.5, 4.1.7–4.1.11.

Стаття 4.1.4. Ознаки складу злочину, що підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) щодо уразливої людини;

2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;

3) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;

4) в складі простої групи;

5) передбаченого статтею 4.1.5, способом, що має характер особливого мучення;

6) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;

7) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

8) у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;

9) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин, крім злочинів, передбачених статтями 4.1.5, 4.1.7–4.1.11;

10) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;

11) з мотиву статі або гендеру;

12) з корисливого мотиву;

13) передбаченого статтею 4.1.6, особою, яка керувала транспортним засобом у стані сп'яніння;

14) передбаченого статтею 4.1.6, особою, яка не мала права на керування відповідним транспортним засобом або позбавлена такого права;

15) передбаченого статтею 4.1.6, особою, на яку покладено обов'язок дотримуватися спеціальних правил безпеки.

Стаття 4.1.5. Вбивство

Особа, яка спричинила смерть іншій людині,— вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 4.1.6. Необережне спричинення смерті

Особа, яка з необережності спричинила смерть іншій людині,— вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.1.7. Доведення до самогубства

Особа, яка:

1) жорстоко чи негуманно поводитись з іншою людиною,

2) погрожувала їй,

3) систематично принижувала її гідність або

4) систематично примушувала до дій чи бездіяльності,

внаслідок чого людина здійснила самогубство,—
вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 4.1.8. Доведення до спроби самогубства

Особа, яка:

- 1) жорстоко чи негуманно поводитись з іншою людиною,
- 2) погрожувала їй,
- 3) систематично принижувала її гідність або
- 4) систематично примушувала до дій чи бездіяльності,

внаслідок чого людина здійснила спробу самогубства, не доведену до кінця з причин, що не залежали від її волі,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.1.9. Схилення до самогубства

Особа, яка схилила іншу людину до самогубства, за відсутності ознак доведення до самогубства,—
вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 4.1.10. Схиляння до спроби самогубства

Особа, яка схиляла іншу людину до самогубства, що не було доведене до кінця з причин, що не залежали від волі цієї людини, за відсутності ознак доведення до спроби самогубства,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.1.11. Спричинення смерті плоду людини

Особа, яка спричинила смерть плоду людини, який виношувала вагітна жінка, після початку 22 тижня її вагітності,—
вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 4.1.12. Необережне спричинення смерті плоду людини

Особа, яка з необережності спричинила смерть плоду людини, який виношувала вагітна жінка, після початку 22 тижня її вагітності,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Примітка. Не є суб'єктом цього злочину вагітна жінка, яка з необережності спричинила смерть плоду людини, який вона виношувала.

Розділ 4.2.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Стаття 4.2.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *тяжке ушкодження плоду людини* — ушкодження, спричинене плоду людини під час внутрішньоутробного розвитку, що спричинило тяжку шкоду його здоров'ю, яка встановлюється після народження дитини.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.2.2. Ознаки складу злочину, що знижують на три ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками складу злочину, що знижують на три ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, є вчинення злочину:

- 1) передбаченого статтею 4.2.6, з перевищенням меж правомірного захисту, меж спричинення шкоди особі, яка вчинила протиправне посягання, при її затриманні або меж крайньої необхідності;
- 2) передбаченого статтею 4.2.6, під час виконання спеціального завдання з

попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи, злочинної організації або терористичної групи;

3) передбаченого статтею 4.2.6, під впливом обумовленого положами особливого психічного стану, у якому перебувала мати, яка спричинила тяжку шкоду здоров'ю дитини;

4) передбаченого статтею 4.2.10, що полягає у спричиненні жінкою тяжкого ушкодження власному плоду людини, який вона виношувала, після початку 22 тижня вагітності.

Стаття 4.2.3. Ознаки складу злочину, що знижують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом

Ознаками складу злочину, що знижують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, визнається вчинення злочину:

1) передбаченого статтею 4.2.12, якщо штучне переривання вагітності або стерилізація людини здійснені за її добровільною попередньою та інформованою згодою;

2) передбаченого статтями 4.2.9 чи 4.2.11, якщо тяжка шкода здоров'ю людини або тяжке ушкодження плоду людини спричинені з необережності внаслідок неналежного виконання професійних обов'язків медичним чи фармацевтичним працівником через його фізичне, розумове або емоційне перенавантаження.

Стаття 4.2.4. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) щодо малолітньої дитини;

2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;

3) загальнонебезпечним способом;

4) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.2.5. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) щодо уразливої людини;

2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;

3) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;

4) в складі простої групи;

5) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;

7) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

8) у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;

9) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;

10) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;

11) з мотиву статі або гендеру;

12) з корисливого мотиву;

13) передбаченого статтями 4.2.9 чи 4.2.11, особою, яка керувала транспортним засобом у стані сп'яніння;

14) передбаченого статтями 4.2.9 чи 4.2.11, особою, яка не мала права на керування відповідним транспортним засобом або позбавлена такого права;

15) передбаченого статтею 4.2.9, особою, на яку покладено обов'язок дотримуватись спеціальних правил безпеки.

Стаття 4.2.6. Спричинення тяжкої шкоди здоров'ю

Особа, яка спричинила тяжку шкоду здоров'ю іншої людини,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.2.7. Спричинення значної шкоди здоров'ю

Особа, яка спричинила значну шкоду здоров'ю іншої людини,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.2.8. Спричинення істотної шкоди здоров'ю

Особа, яка спричинила істотну шкоду здоров'ю іншої людини,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.2.9. Спричинення тяжкої шкоди здоров'ю з необережності

Особа, яка з необережності спричинила тяжку шкоду здоров'ю іншої людини,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.2.10. Тяжке ушкодження плоду людини

Особа, яка спричинила тяжке ушкодження плоду людини,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.2.11. Тяжке ушкодження плоду людини з необережності

Особа, яка з необережності спричинила тяжке ушкодження плоду людини,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Примітка. Не є суб'єктом цього злочину мати, яка вчинила діяння, передбачене цією статтею, що призвело до спричинення тяжкої шкоди здоров'ю її новонародженої дитини.

Стаття 4.2.12. Штучне переривання вагітності

Особа, яка здійснила операцію чи процедуру штучного переривання вагітності:

- 1) не маючи права на її здійснення,
- 2) поза межами закладу охорони здоров'я, якому надане право на здійснення такої операції чи процедури, або
- 3) строк якої становить понад дванадцять тижнів, але до початку двадцять другого тижня, за відсутності передбаченої законодавством підстави, що дозволяє штучне переривання вагітності протягом цього строку,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.2.13. Штучне переривання вагітності внаслідок примушування або обману

Особа, яка:

- 1) примушувала вагітну жінку до штучного переривання вагітності або
 - 2) повідомила вагітній жінці завідомо неправдиві відомості,
- якщо внаслідок цього було здійснено штучне переривання її вагітності,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.2.14. Стерилізація людини внаслідок примушування або обману

Особа, яка:

- 1) примушувала іншу людину до стерилізації або
 - 2) повідомила їй завідомо неправдиві відомості,
- якщо внаслідок цього було здійснено стерилізацію,—
вчинила злочин 5 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.2.15. Насильство, яке завдало фізичного болю

Особа, яка вчинила насильство щодо іншої людини, яке завдало фізичного болю, але не спричинило розладу здоров'я, шляхом:

- 1) нанесення удару,
 - 2) завдання побоїв або
 - 3) застосування акустичного, світлового, термічного чи хімічного фактору,—
- вчинила проступок.

Стаття 4.2.16. Спричинення значної шкоди здоров'ю з необережності

Особа, яка з необережності спричинила значну шкоду здоров'ю іншої людини,— вчинила проступок.

Розділ 4.3. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МЕНТАЛЬНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

Стаття 4.3.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.3.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) в складі простої групи;
- 5) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;
- 6) передбаченого статтею 4.3.3, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 7) передбаченого статтею 4.3.3, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 8) передбаченого статтею 4.3.3, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
- 9) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;
- 10) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 11) з мотиву статі або гендеру.

Стаття 4.3.3. Погроза спричинити смерть чи тяжку шкоду здоров'ю

Особа, яка виразила іншій людині погрозу спричинити смерть чи тяжку шкоду здоров'ю, якщо ця людина сприйняла погрозу як таку, що може бути реалізована, – вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.3.4. Залишення в небезпеці

Особа, яка завідомо залишила без допомоги іншу людину, життю якої загрожувала реальна небезпека і яка була позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження, якщо особа:

- 1) була зобов'язана піклуватися про цю людину і мала змогу надати їй допомогу або
- 2) сама поставила цю людину в небезпечний для її життя стан, –

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.3.5. Створення небезпеки для життя чи здоров'я іншої людини

Особа, яка небезпеку настання особливо тяжкої шкоди або значної чи тяжкої шкоди здоров'ю іншої людини:

- 1) створила або
- 2) не відвернула, будучи зобов'язаною та маючи можливість її відвернути, –

вчинила злочин 1 ступеня.

Розділ 4.4. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ТА ГІДНОСТІ ЛЮДИНИ

Стаття 4.4.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *експлуатація людини*:

- а) сексуальна експлуатація,
- б) залучення до участі в порнобізнесі,
- в) залучення до праці чи надання послуг без оплати або з оплатою, яка явно не відповідає інтенсивності і характеру праці чи надання послуг,
- г) підкорення рабству або звичаям, подібним до рабства,
- д) уведення у підневільний стан,
- е) залучення у боргову кабалу,
- є) вилучення у неї органів,
- ж) проведення над нею дослідів,
- з) усиновлення (удочеріння) з корисливого мотиву,
- и) примусове запліднення,
- і) примусове переривання вагітності чи примусова стерилізація,
- ї) втягнення у зайняття жебрацтвом,
- й) втягнення у злочинну діяльність,
- к) використання у збройному конфлікті;

2) *заручник* – людина, яку інша особа позбавила особистої свободи з метою змусити орган державної влади, орган місцевого самоврядування, міжнародну організацію чи представництво іноземної держави, фізичну чи юридичну особу вчинити певну дію або утриматися від вчинення певної дії як умови звільнення людини.

Стаття 4.4.2. Ознака складу злочину, яка знижує на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознакою складу злочину, яка знижує на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, визнається вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 4.4.5, якщо людина була добровільно звільнена протягом дванадцяти годин з моменту позбавлення її особистої свободи, до неї не застосовувалось катування і не було спричинено шкоди її здоров'ю.

Стаття 4.4.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;
- 4) передбаченого статтею 4.4.5, поєднаного з поміщенням в заклад з надання психіатричної допомоги завідомо психічно здорової людини або людини, яка не потребує госпіталізації до такого закладу;
- 5) передбаченого статтею 4.4.5, поєднаного з примушуванням органу державної влади, органу місцевого самоврядування, міжнародної організації чи представництва іноземної держави, фізичної чи юридичної особи вчинити дію або утриматися від вчинення дії як умови звільнення захопленого заручника.

Стаття 4.4.4. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) в складі простої групи;
- 5) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;
- 6) передбаченого статтею 4.4.5, представником держави, у тому числі іноземної, або політичної організації, за їх завданням, за їх підтримки, з їх дозволу або за їх згодою;
- 7) передбаченого статтею 4.4.5, з поміщенням людини, позбавленої особистої свободи, у шкідливі для здоров'я умови;
- 8) передбаченого статтею 4.4.5, з утриманням людини, позбавленої особистої свободи, понад сім діб;
- 9) з корисливого мотиву.

Стаття 4.4.5. Позбавлення особистої свободи людини

Особа, яка:

- 1) без передбачених законом підстав затримала чи заарештувала людину,
 - 2) захопила людину або
 - 3) позбавила її особистої свободи в будь-якій іншій формі,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.4.6. Торгівля людьми

Особа, яка:

- 1) завербувала,
- 2) перемістила,
- 3) передала,
- 4) приховала або
- 5) одержала людину,—

якщо це діяння було здійснене з метою експлуатації людини та шляхом примушування, обману чи зловживання довірою, використання стану людини, яка є уразливою людиною (крім неповнолітньої дитини), або підкупу третьої особи, яка контролює людину, а щодо неповнолітньої дитини – незалежно від мети та способу вчинення діяння, –
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.4.7. Примушування

Особа, яка примушувала іншу людину вчинити чи не вчинювати певну дію, крім випадків примушування, передбачених іншими статтями цього Кодексу, –
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.4.8. Примушування до співжиття у шлюбі чи без укладання шлюбу

Особа, яка примушувала іншу людину до:

- 1) співжиття у шлюбі чи без укладання шлюбу,
 - 2) продовження примусово укладеного шлюбу або співжиття у шлюбі чи без укладання шлюбу, або
 - 3) переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає, для вступу в шлюб або для співжиття у шлюбі чи без укладання шлюбу, –
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.4.9. Застосування жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження

Особа, яка застосувала до людини жорстоке, нелюдське або таке, що принижує її гідність, поводження, –
вчинила злочин 3 ступеня.

Розділ 4.5.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СЕКСУАЛЬНОЇ СВОБОДИ ТА СЕКСУАЛЬНОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ЛЮДИНИ

Стаття 4.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *сексуальне проникнення* – вагінальне, оральне або анальне проникнення сексуального характеру будь-якою частиною тіла або будь-яким предметом в тіло іншої людини;
- 2) *відсутність добровільної згоди* – відсутність вираженої зовні волі потерпілої людини на вчинення щодо неї діяння, передбаченого статтями 4.5.4 чи 4.5.5 цього Кодексу, при усвідомленні такою особою значення вчинюваного діяння та за наявності у неї реальної можливості в будь-який момент відмовитися від вчинення щодо неї такого діяння. Не визнається добровільною згода, надана малолітньою дитиною на вчинення щодо неї діяння, передбаченого статтями цього Розділу.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.5.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 4.5.4–4.5.6, пунктами 1–3 статті 4.5.10, щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.5.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один

ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 4.5.4–4.5.6, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтями 4.5.4–4.5.6, щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) передбаченого статтями 4.5.4–4.5.6, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) в складі простої групи;
- 5) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;
- 6) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 7) передбаченого статтями 4.5.4–4.5.9, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
- 8) передбаченого статтею 4.5.7, якщо дія сексуального характеру була поєднана з сексуальним проникненням;
- 9) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;
- 10) з мотиву расової, національної чи релігійної ворожнечі.

Стаття 4.5.4. Зґвалтування

Особа, яка здійснила сексуальне проникнення за відсутності добровільної згоди іншої людини,–

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 4.5.5. Дія сексуального характеру, не пов'язана з сексуальним проникненням

Особа, яка здійснила дію сексуального характеру, не пов'язану з сексуальним проникненням, за відсутності добровільної згоди іншої людини,–

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.6. Примушування до дії сексуального характеру

Особа, яка примушувала іншу людину до дії сексуального характеру з третьою особою,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.7. Дія сексуального характеру з людиною віком від 14 до 16 років

Повнолітня особа, яка здійснила дію сексуального характеру щодо іншої людини віком від 14 до 16 років за її добровільною згодою,–

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.8. Розбещення дитини

Повнолітня особа, яка:

- 1) схилила дитину віком до 16 років до споглядання за дією сексуального характеру або
- 2) демонструвала чи передала людині віком до 16 років порнографічний предмет,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.9. Залучення дитини до виготовлення предмету дитячої порнографії

Повнолітня особа, яка залучила дитину до виготовлення предмету дитячої порнографії,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.10. Сутенерські та інші дії, пов'язані з дитячою проституцією

Повнолітня особа, яка:

- 1) схилила дитину до проституції,

- 2) примусила дитину до проституції,
 - 3) отримала прибуток від заняття дитиною проституцією або
 - 4) вчинила дію сексуального характеру з неповнолітньою дитиною, яка займається проституцією,–
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.5.11. Примушування до каліцтва жіночих геніталій

Особа, яка:

- 1) примушувала жінку до видалення у неї, інфібуляції або будь-якого іншого каліцтва в цілому чи частково зовнішніх геніталій або
 - 2) спонукала неповнолітню жінку до цього,–
- вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.5.12. Сексуальне домагання

Особа, яка здійснила вербальну (словесну), невербальну або фізичну дію сексуального характеру, поєднану з порушенням гідності іншої людини шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого чи образливого середовища,–

вчинила проступок.

Стаття 4.5.13. Пропозиція неповнолітній дитині щодо сексуального спілкування

Повнолітня особа, яка запросила дитину віком від 14 до 16 років до спілкування щодо дій сексуального характеру,–

вчинила проступок.

Розділ 4.6.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА ІНШИХ УРАЗЛИВИХ ЛЮДЕЙ

Стаття 4.6.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *економічне насильство* – позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів, на які потерпіла людина має передбачене законом право, або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, примушування до праці або заборона працювати чи навчатися;

2) *емоційна залежність* – залежність від відносин з людиною-агресором, яка характеризується неможливістю вибору у відносинах, що є руйнівними, поєднаною із відчайдушним страхом самотності;

3) *ухилення від сплати коштів на утримання члена сім'ї* – дії чи бездіяльність боржника, що полягають у невиконанні договору чи рішення суду щодо сплати коштів на утримання свого члена сім'ї чи колишнього члена сім'ї (зокрема приховування доходів, зміна місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця, приватного виконавця), які призвели до виникнення заборгованості зі сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складає суму виплат за два місяці відповідних платежів, починаючи з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання;

4) *злісне ухилення від сплати коштів на утримання члена сім'ї* – ухилення від сплати коштів на утримання члена сім'ї, що призвело до виникнення заборгованості зі сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складає суму виплат за шість місяців відповідних платежів;

5) *погіршення якості життя* – стан, визначений за будь-якими двома з таких критеріїв:

а) фізичний стан: потерпіла людина втратила звичайну енергійність, у неї виникли неминаюча втома, фізичний дискомфорт, безсоння, нездатність до спокійного відпочинку та/або залежність від лікування, ліків чи психоактивних речовин;

б) інтелектуальні дисфункції: у потерпілої людини знизилась концентрація уваги, погіршилась пам'ять, виникли негнучкість, некритичність та/або вузькість мислення;

в) соціальна дезадаптація чи дезорієнтація: у потерпілої людини послабились соціальні зв'язки – поступово зникли близькі, з якими вона могла б поділитися і від яких одержати допомогу, гранично зменшились коло соціальних відносин, соціальна активність чи працездатність, виникли залежність, нездатність до самостійних рішень та/або відповідальних дій, посилилась безініціативність в роботі й особистому житті;

г) економічна недостатність як наслідок економічного насильства;

б) *психологічне страждання* – емоційна дезадаптація та/або дезорієнтація, за яких потерпіла людина внаслідок насильства відчуває хронічне почуття провини, депресію, високу тривожність та/чи песимізм, в неї знизилась самооцінка чи концентрація, виникли негативні переживання, зникли позитивні емоції або виникли психосоматичні порушення – зміна ваги, алергійні реакції, виразки, неояснені болі та/або нервово-психічні захворювання (заїкуватість, тики, енурез, енкопрез тощо).

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.6.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.6.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 5) передбаченого статтею 4.6.9, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 6) передбаченого статтею 4.6.4, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
- 7) передбаченого статтями 4.6.4, 4.6.6, 4.6.7 чи 4.6.13, внаслідок якого виникла безпритульність людини;
- 8) передбаченого статтею 4.6.11, з метою зміни громадянства дитини;
- 9) з корисливого мотиву;
- 10) передбаченого статтями 4.6.4 чи 4.6.5, щодо дитини особою, позбавленою батьківських прав.

Стаття 4.6.4. Домашнє насильство

Особа, яка систематично застосовувала фізичне, психологічне або економічне насильство щодо подружжя чи іншої близької людини, у тому числі колишньої, що спричинило:

- 1) фізичне чи психологічне страждання,
 - 2) розлад здоров'я,
 - 3) втрату працездатності,
 - 4) емоційну залежність або
 - 5) погіршення якості життя потерпілої людини,–
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.5. Використання у жебрацтві

Особа, яка використовувала дитину, людину, яка досягла 70-річного віку, людину, що має психічний розлад, або людину з інвалідністю для випрошування грошей, речей чи іншого майна у осіб, які не є для потерпілої людини близькими людьми,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.6. Зловживання опікунськими правами

Опікун чи піклувальник, який використав свої права на шкоду підопічної людини, що спричинило істотну майнову шкоду,—

вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.7. Неналежне виконання обов'язків щодо підопічної людини, що спричинило тяжку майнову шкоду

Особа, яка з необережності не виконала або неналежно виконала свій обов'язок стосовно дитини чи людини, щодо якої встановлена опіка або піклування, якщо це спричинило підопічній особі тяжку майнову шкоду,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.6.8. Злісне ухилення від сплати коштів на утримання члена сім'ї

Особа, яка злісно ухилилась від сплати коштів на утримання свого члена сім'ї чи колишнього члена сім'ї,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.9. Розголошення таємниці усиновлення

Особа, яка розголосила таємницю усиновлення всупереч волі усиновителя або усиновленої особи,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.10. Посередницька або комерційна діяльність щодо дитини

Особа, яка здійснила посередницьку або комерційну діяльність щодо:

1) усиновлення дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, чи дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, або

2) передавання такої дитини під опіку, піклування або на виховання в сім'ю громадян України чи іноземців,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.11. Вивезення дитини із України

Особа, яка незаконно:

1) вивезла дитину із України або

2) залишила її за кордоном,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.12. Підміна малолітньої дитини

Особа, яка:

1) підмінила чужу малолітню дитину іншою чужою чи своєю дитиною, внаслідок чого була змінена сім'я дитини, або

2) знищила докази походження підміненої дитини,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.6.13. Невжиття належних заходів щодо чужої дитини

Особа, яка невідкладно:

1) не повідомила орган влади, батьків чи опікунів про знайдену нею завідомо підкинуту, загублену або таку, що заблукала, малолітню дитину або

2) не передала цю дитину органу влади, батькам чи опікуну,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.6.14. Домашнє насильство, що не спричинило наслідків для потерпілої людини

Особа, яка систематично застосовувала фізичне, психологічне або економічне насильство щодо подружжя чи іншої близької людини, у тому числі колишньої,—
вчинила проступок.

Стаття 4.6.15. Протиправне використання праці дитини

Особа, яка без застосування примушування використовувала працю дитини, котра не досягла віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування,—
вчинила проступок.

Стаття 4.6.16. Втягнення дитини в асоціальну діяльність

Особа, яка втягнула дитину у:

- 1) пияцтво,
- 2) бродяжництво або
- 3) заняття азартною грою,—

вчинила проступок.

Стаття 4.6.17. Продаж алкогольного напою дитині

Особа, яка:

- 1) продала алкогольний чи слабоалкогольний напій дитині або
- 2) придбала алкогольний чи слабоалкогольний напій для дитини,—

вчинила проступок.

Стаття 4.6.18. Неналежне виконання обов'язків щодо підопічної людини, що спричинило значну майнову шкоду

Особа, яка з необережності не виконала або неналежно виконала свій обов'язок стосовно дитини чи людини, щодо якої встановлена опіка або піклування, якщо це спричинило значну майнову шкоду,—

вчинила проступок.

Стаття 4.6.19. Ухилення від утримання члена сім'ї

Особа, яка ухилилась від сплати коштів на утримання свого члена сім'ї чи колишнього члена сім'ї,—

вчинила проступок.

Стаття 4.6.20. Самочинне відібрання дитини

Особа, яка всупереч рішенням суду про відібрання дитини самочинно змінила місце проживання малолітньої дитини,—

вчинила проступок.

Стаття 4.6.21. Приховування обставини, за якої шлюб є недійсним

Особа, яка при вступі в шлюб завідомо приховала відому їй обставину, за якої шлюб відповідно до закону є недійсним,—

вчинила проступок.

Розділ 4.7.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПРИВАТНОСТІ

Стаття 4.7.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *конфіденційна інформація про іншу фізичну особу* – будь-які відомості та/чи дані про відносини немайнового або майнового характеру, обставини, події чи стосунки, пов'язані з особою або членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави чи органів місцевого самоврядування, її службових повноважень.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИННИ

Стаття 4.7.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.7.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) передбаченого статтею 4.7.7 цього Кодексу, щодо особи, зокрема журналіста (чи її близької людини), у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) в складі простої групи;
- 5) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 6) з використанням спеціального технічного засобу отримання інформації;
- 7) з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 8) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 9) з корисливого мотиву.

Стаття 4.7.4. Незаконні дії щодо інформації про особисте чи сімейне життя

Особа, яка конфіденційну інформацію про особисте чи сімейне життя незаконно:

- 1) збрала,
- 2) зберігала,
- 3) використала або
- 4) поширила,–

вчинила злочин 1 ступеня.

Примітка. Не є незаконними діями щодо інформації про особисте чи сімейне життя публічне повідомлення інформації:

- 1) про особу за її згодою,
- 2) про вчинення нею кримінального або іншого правопорушення, що підтверджено рішенням суду, крім випадків, коли розголошення цих даних становить кримінальне правопорушення, передбачене статтями 4.6.9, 4.7.6, 4.7.10, 4.10.15, 8.1.7, 8.2.11, 8.2.21, 8.2.22 цього Кодексу, або
- 3) в інших випадках, визначених законом, та в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Стаття 4.7.5. Порушення недоторканності житла чи іншого володіння

Особа, яка всупереч волі або з фальсифікацією волі власника чи законного користувача:

- 1) проникла до житла чи іншого володіння,
 - 2) відмовилася залишити його,
 - 3) перебувала у ньому в заборонений час або
 - 4) отримала доступ до осіб, майна, інших речей чи інформації, які перебувають у такому житлі чи іншому володінні,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.7.6. Розголошення таємниці кореспонденції

Особа, яка розголосила таємницю телефонних розмов, листування чи іншої кореспонденції,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.7.7. Обмеження інформаційних прав людини

Особа, яка:

- 1) обмежила свободу вільного вираження іншою людиною своїх поглядів чи переконань,
 - 2) обмежила право вільно збирати, зберігати, використовувати чи поширювати інформацію, у тому числі право на вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, чи право на її поширення, або
 - 3) заборонила висвітлювати окремі теми, показувати окремих осіб або в інший спосіб встановила цензуру процесу творчості чи результатів творчої діяльності,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.7.8. Обмеження права на інформацію

Особа, яка:

- 1) знищила конфіденційну інформацію про іншу людину,
 - 2) змінила таку інформацію,
 - 3) не надала іншій людині інформацію про стан її здоров'я, стан здоров'я її дитини чи підопічної людини,
 - 4) приховала інформацію про причину смерті людини від члена її сім'ї чи іншої фізичної особи, уповноваженої членом сім'ї, або
 - 5) відмовила громадянину у можливості ознайомитися в органі державної влади, органі місцевого самоврядування, юридичній особі з інформацією про себе, яка не є державною або іншою захищеною законом таємницею,—
- вчинила проступок.

Стаття 4.7.9. Порушення права на особисті папери та зображення

Особа, яка особисті папери іншої людини, її фотографію або художній твір, на якому вона зображена, всупереч волі того, кому вони належать:

- 1) опублікувала чи публічно показала,
 - 2) розповсюдила або
 - 3) використала,—
- вчинила проступок.

Стаття 4.7.10. Розголошення таємниці інформації про стан здоров'я

Особа, яка, будучи зобов'язаною зберігати лікарську таємницю, всупереч волі іншої людини розголосила інформацію про:

- 1) стан її здоров'я,
 - 2) факт її звернення за медичною допомогою,
 - 3) діагноз чи відомості, одержані при її медичному обстеженні, або
 - 4) методи її лікування,—
- вчинила проступок.

Стаття 4.7.11. Порушення права на використання імені

Службова особа, яка обнародувала ім'я як винуватої особи, яка затримана, підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, до набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї,—
вчинила проступок.

Стаття 4.7.12. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів

Особа, яка:

- 1) вилучила зібрані, опрацьовані, підготовлені журналістом матеріали,
- 2) тимчасово вилучила технічні засоби, якими він користується у зв'язку з професійною діяльністю,
- 3) відмовила у доступі журналіста до інформації,
- 4) заборонила критикувати публічну службову особу або
- 5) не допускала журналіста до певного місця чи території,—
вчинила проступок.

Розділ 4.8. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.8.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.8.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтею 4.8.3, щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) передбаченого статтями 4.8.3, 4.8.5–4.8.10, щодо особи (чи її близької людини), у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 4) передбаченого статтями 4.8.4 чи 4.8.5, щодо самотнього батька, матері або особи, яка їх замінює, що виховує дитину віком до 14 років або дитину з інвалідністю;
- 5) в складі простої групи;
- 6) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 7) передбаченого статтею 4.8.3, що спричинило позбавлення людини можливості понад **сім діб** користуватися своїм житлом;
- 8) з корисливого мотиву.

Стаття 4.8.3. Позбавлення житла

Особа, яка:

- 1) виселила із житла іншу людину або
- 2) позбавила власника чи законного володільця можливості користуватися житлом,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.4. Порухнення трудових прав викривача

Службова особа, яка у зв'язку з повідомленням працівником як викривачем про вчинення іншою особою корупційного злочину, іншого корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення обмежила трудові права працівника, а саме:

- 1) звільнила його з роботи чи примусила до звільнення,
- 2) притягнула до дисциплінарної відповідальності,
- 3) здійснила переведення чи переміщення,
- 4) погіршила умови праці,
- 5) відмовила у призначенні на іншу посаду,
- 6) зменшила заробітну плату (винагороду),
- 7) позбавила права підвищити кваліфікацію (пройти перепідготовку) або
- 8) позбавила права на відпочинок,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.5. Порухнення угоди про працю

Службова особа юридичної особи, фізична особа — підприємець або уповноважена нею особа, яка шляхом примушування, обману чи зловживання довірою порушила угоду про працю, внаслідок чого:

- 1) працівник виконував роботу, не обумовлену угодою про працю, або
- 2) праця жінки чи дитини використовувалась на небезпечній для її здоров'я роботі,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.6. Невиплата заробітної плати чи іншої установленої законом виплати

Керівник юридичної особи або фізична особа — підприємець, який не виплатив у повному або неповному обсязі заробітну плату (винагороду), стипендію, пенсію чи іншу установлену законом виплату людині більш як за два місяці,—

вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.7. Обмеження права на отримання загальної середньої освіти

Службова особа, яка:

- 1) відмовила у зарахуванні дитини до закладу загальної середньої освіти або
- 2) відрахувала її з такого закладу,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.8. Порухнення права на користування об'єктом права власності народу

Особа, яка:

1) порушила право на безперешкодний чи безоплатний доступ до узбережжя моря, морської затоки, лиману чи острову у внутрішніх морських водах у межах пляжної зони або до берегу річки, водойми чи острову для загального водокористування або

2) створила перешкоду в праві користування відповідно до закону природним ресурсом, який знаходиться в межах території України, чи природним ресурсом її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.9. Порухнення права на підприємницьку діяльність

Особа, яка створила перешкоду в реалізації права на підприємницьку діяльність,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.8.10. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку

Особа, яка:

- 1) примушувала іншу людину до участі у страйку або
- 2) перешкодила іншій людині в участі у страйку,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.8.11. Порушення трудових прав

Службова особа, яка незаконно обмежила трудові права працівника, а саме:

- 1) звільнила його з роботи чи примушувала до звільнення,
- 2) притягнула до дисциплінарної відповідальності,
- 3) здійснила переведення чи переміщення,
- 4) погіршила умови праці,
- 5) відмовила у призначенні на іншу посаду,
- 6) зменшила заробітну плату (винагороду),
- 7) позбавила права пройти перепідготовку або
- 8) позбавила права на відпочинок,—

вчинила проступок.

Стаття 4.8.12. Невиплата заробітної плати чи іншої установленої законом виплати

Керівник юридичної особи або фізична особа – підприємець, який не виплатив у повному або неповному обсязі заробітну плату (винагороду), стипендію, пенсію чи іншу установлену законом виплату особі більш як за один місяць,—

вчинив проступок.

Стаття 4.8.13. Обмеження права на отримання освіти

Службова особа, яка:

- 1) відмовила у зарахуванні людини до закладу освіти, крім закладу загальної середньої освіти, або
- 2) відрахувала її з такого закладу,—

вчинила проступок.

Стаття 4.8.14. Неправомірне стягнення оплати за навчання

Службова особа, яка стягнула оплату за навчання у закладі освіти, не передбачену законом чи договором,—

вчинила проступок.

Стаття 4.8.15. Порушення права на користування об'єктом державної чи комунальної власності

Особа, яка створила перешкоду в користуванні громадянином відповідно до закону для задоволення своїх потреб об'єктом права державної чи комунальної власності,—

вчинила проступок.

Стаття 4.8.16. Порушення права на соціальне забезпечення

Службова особа, яка:

- 1) відмовила іншій особі у призначенні виплати із фонду державного соціального страхування чи фонду загальнообов'язкового державного пенсійного страхування або
 - 2) встановила розмір виплати із такого фонду менший, ніж передбачений законом,—
- вчинила проступок.

Розділ 4.9.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СВОБОДИ СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ ЛЮДИНИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.9.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) утримування релігійної святині – самоправні діяння щодо збереження під своїм контролем предмету або місця релігійного поклоніння чи паломництва вірян, які особа зобов'язана передати релігійній чи іншій організації чи звільнити на її користь згідно з рішенням відповідного державного органу.

Стаття 4.9.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.9.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) передбаченого статтею 4.9.6, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 4) передбаченого статтею 4.9.6, з корисливого мотиву.

Стаття 4.9.4. Порушення права на свободу світогляду чи віросповідання

Особа, яка порушила свободу іншої людини сповідувати будь-яку релігію, не сповідувати ніякої релігії або вести релігійну діяльність,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.9.5. Посягання на права людини під приводом сповідання релігії

Особа, яка керувала простою чи організованою групою осіб, діяльність якої здійснювалася під приводом сповідання релігії і була спрямована на спричинення шкоди правам чи свободам людини або моральності,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.9.6. Захоплення, утримання, зруйнування, пошкодження або осквернення релігійної споруди чи святині

Особа, яка релігійну споруду чи святиню:

- 1) захопила,
 - 2) утримувала,
 - 3) зруйнувала чи пошкодила, що спричинило істотну майнову шкоду, або
 - 4) осквернила,
- за винятком вчинення передбачених статтею 5.6.8 цього Кодексу дій щодо культурної цінності,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.9.7. Примушування до богослужіння або перешкоджання його відправленню

Особа, яка:

- 1) примушувала священнослужителя до проведення богослужіння або
- 2) перешкодила відправленню богослужіння чи ритуального обряду, якщо це зірвало богослужіння чи обряд,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 4.9.8. Зруйнування чи пошкодження релігійної споруди або святині

Особа, яка зруйнувала чи пошкодила релігійну споруду або святиню, що спричинило неістотну майнову шкоду, – вчинила проступок.

Розділ 4.10.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА РЕФЕРЕНДУМНОГО ПРАВА

Стаття 4.10.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *предмети непрямого підкупу* – гроші, товари, пільги, переваги, послуги, роботи, цінні папери, кредити, лотерейні білети, інші матеріальні чи нематеріальні активи, що надаються виборцям чи учасникам референдуму. До товарів не відносяться матеріали передвиборної агітації, передавання яких у певних розмірах дозволено Виборчим кодексом України¹.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.10.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.10.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) в складі простої групи;

2) передбаченого статтями 4.10.4 чи 4.10.5, з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей членом виборчої комісії чи комісії з референдуму, уповноваженим представником кандидата на пост Президента України, представником партії, представником суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму у Центральній виборчій комісії, уповноваженою особою політичної партії, представником організації політичної партії у виборчій комісії, уповноваженою особою суб'єкта процесу всеукраїнського референдуму, членом ініціативної групи референдуму, кандидатом або довіреною особою кандидата;

3) передбаченого статтями 4.10.6 чи 4.10.7, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;

4) передбаченого статтями 4.10.4–4.10.7, що завідомо спричинило визнання голосування на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму недійсним або неможливість проведення підрахунку голосів чи встановлення результатів голосування на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму, або неможливість встановлення підсумків голосування у відповідному виборчому окрузі чи окрузі з референдуму, або неможливість встановлення результатів виборів чи референдуму;

5) передбаченого статтями 4.10.6 чи 4.10.7, з корисливого мотиву.

¹ Див.: Частина 6 статті 57 Виборчого кодексу України: виготовлені за рахунок виборчого фонду, що містять візуальні зображення партійної символіки та брендування виборчої кампанії, згадування імені або зображення кандидата, який балотується на виборах, такі як плакати, листівки, календарі, блокноти, ручки, запальнички, сірники, значки, бейджі, USB-флешки, вимпели, прапори, книги, пакети, футболки, кепки, шарфи, парасолі та інші матеріали передвиборної агітації, **вартість яких не перевищує 6 відсотків неоподаткованого мінімуму доходів громадян.**

Стаття 4.10.4. Перешкоджання здійсненню виборчих прав або референдумного права громадян

Особа, яка шляхом обману чи примушування перешкодила:

- 1) вільному здійсненню виборцем, учасником референдуму своїх виборчих прав чи права брати участь у референдумі або
- 2) діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, процесу референдуму, ініціативної групи референдуму, комісії з референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень чи здійсненні своїх прав,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.5. Втручання у діяльність виборчої комісії, комісії з референдуму

Особа, яка втрутилася у діяльність виборчої комісії, комісії з референдуму або члена виборчої комісії, комісії з референдуму з метою змінити їхні дії чи рішення,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.6. Зрив роботи виборчої комісії чи комісії з референдуму

Член виборчої комісії чи комісії з референдуму, який ухилився від виконання своїх обов'язків у роботі відповідної комісії, що завідомо призвело до зриву роботи виборчої комісії, комісії з референдуму під час:

- 1) голосування,
- 2) підрахунку голосів на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму,
- 3) встановлення підсумків голосування у відповідному виборчому окрузі чи окрузі з референдуму або
- 4) встановлення результатів виборів чи референдуму,— вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.7. Втручання в роботу Державного реєстру виборців

Особа, яка:

- 1) подала до органу ведення Державного реєстру виборців неправдиві відомості про виборця,
- 2) внесла неправдиві відомості до бази даних Державного реєстру виборців або
- 3) несанкціоновано втрутилася в роботу бази даних Державного реєстру виборців,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.8. Незаконне фінансування політичної партії або передвиборної агітації чи агітації референдуму

Особа, яка:

- 1) здійснила внесок на підтримку політичної партії,
 - 2) отримала такий внесок,
 - 3) надала фінансову чи матеріальну підтримку для здійснення передвиборної агітації чи агітації референдуму або
 - 4) отримала таку підтримку,
- якщо розмір внеску чи підтримки або розмір перевищення дозволеного законом розміру внеску чи підтримки є більшим за сто розрахункових одиниць,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.9. Прийняття пропозиції або одержання неправомірної вигоди суб'єктом виборчого процесу чи процесу референдуму

Виборець, учасник референдуму, член виборчої комісії чи комісії з референдуму, кандидат або офіційний спостерігач, який:

- 1) прийняв пропозицію неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним своїх виборчих прав, права на участь у референдумі або права на участь у виборчому процесі чи процесі референдуму, або
- 2) одержав для себе чи третьої особи таку неправомірну вигоду,—

вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 4.10.10. Пропозиція чи надання неправомірної вигоди суб'єкту виборчого процесу чи процесу референдуму

Особа, яка виборцю чи учаснику референдуму, члену виборчої комісії чи комісії з референдуму, кандидату або офіційному спостерігачу за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним своїх виборчих прав, права на участь у референдумі або права на участь у виборчому процесі чи процесі референдуму:

1) надала неправомірну вигоду або

2) запропонувала її,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.10.11. Перешкоджання участі у виборчому процесі чи процесі референдуму

Особа, яка перешкодила іншій людині реалізувати право на участь у виборчому процесі чи процесі референдуму, а саме:

1) бути членом виборчої комісії чи комісії з референдуму, які організовують підготовку та проведення відповідних виборів чи референдуму,

2) бути членом ініціативної групи з проведення виборів чи референдуму,

3) брати участь у проведенні передвиборчої агітації чи агітації щодо проведення референдуму,

4) бути офіційним спостерігачем на виборах чи референдумі,

5) оскаржувати порушення прав виборця чи учасника референдуму або

6) здійснювати опитування виборців чи учасників референдуму щодо їх волевиявлення під час голосування,—

вчинила проступок.

Стаття 4.10.12. Незаконні дії з виборчим бюлетенем чи бюлетенем для голосування на референдумі

Особа, яка виборчий бюлетень чи бюлетень для голосування на референдумі:

1) отримала, не маючи на це право,

2) надала особі, яка не мала права його отримувати,

3) надала заповненим виборцю чи учаснику референдуму або

4) незаконно опустила до виборчої скриньки чи додала його до бюлетенів, призначених для підрахунку,—

вчинила проступок.

Стаття 4.10.13. Знищення, пошкодження чи приховування виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі або заволодіння ними

Особа, яка виборчий бюлетень або бюлетень для голосування на референдумі:

1) знищила,

2) пошкодила,

3) приховала або

4) заволоділа ним,—

вчинила проступок.

Примітка. Предметом цього проступку є виборчий бюлетень або бюлетень для голосування на референдумі, який не був у встановленому законом порядку виданий виборцю чи учаснику референдуму.

Стаття 4.10.14. Голосування більше одного разу під час виборів чи референдуму

Виборець чи учасник референдуму, який проголосував більше одного разу,—

вчинив проступок.

Стаття 4.10.15. Незаконне підписання протоколу членом виборчої комісії, комісії з референдуму

Голова, заступник голови, секретар чи інший член виборчої комісії або комісії з референдуму, який підписав протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму або протокол про підсумки голосування в межах відповідного виборчого округу чи округу з референдуму або про результати виборів чи референдуму:

- 1) до остаточного заповнення протоколу або
- 2) не на засіданні виборчої комісії чи комісії з референдуму, –
вчинив проступок.

Стаття 4.10.16. Розголошення таємниці голосування

Особа, яка розголосила зміст волевиявлення іншого виборця або учасника референдуму під час виборів чи референдуму, –
вчинила проступок.

Стаття 4.10.17. Подання завідомо недостовірних відомостей у звіті політичної партії

Особа, яка подала завідомо недостовірні відомості:

- 1) у звіті політичної партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру або
- 2) у фінансовому звіті про надходження та використання коштів виборчого фонду політичної партії, місцевої організації політичної партії чи кандидата на виборах, –
вчинила проступок.

Стаття 4.10.18. Передвиборна агітація чи агітація референдуму, поєднана з непрямым підкупом

Особа, яка надала предмети непрямого підкупу фізичним чи юридичним особам, що супроводжувалося закликами або пропозицією голосувати чи не голосувати за певного кандидата (кандидатів), згадуванням імені такого кандидата (кандидатів) або партійної символіки, –
вчинила проступок.

Розділ 4.11.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ

ПРОТИ РІВНОПРАВНОСТІ ЛЮДЕЙ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Стаття 4.11.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *мирне зібрання* – збори, мітинг, похід, демонстрація, конференція, засідання, фестиваль тощо, що проводяться їх учасниками без використання зброї; ексцес одного чи кількох учасників зібрання, що виник попри волю організаторів, не перетворює зібрання у немирне;
- 2) *регіональна належність* – належність людини за народженням чи проживанням до регіону – частини території України або території компактного проживання українців за межами України, якій властиві певні історичні, географічні, мовні чи інші особливості.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 4.11.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого пунктами 2 чи 3 статті 4.11.4 або пунктами 2 чи 3 статті 4.11.5, щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 4.11.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один

ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого пунктами 2 чи 3 статті 4.11.4 або статтею 4.11.5, щодо уразливої людини;
- 2) в складі простої групи;
- 3) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 4) передбаченого статтями 4.11.4 або 4.11.5 цього Кодексу, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 5) передбаченого статтями 4.11.4 чи 4.11.5, в особливий період або під час надзвичайного стану.

Стаття 4.11.4. Розпалювання ворожнечі чи ненависті

Особа, яка:

- 1) розпалювала чи пропагувала національну, расову або релігійну ворожнечу чи ненависть або ворожнечу чи ненависть за ознакою регіональної належності,
 - 2) принижувала національну честь чи гідність або
 - 3) ображала почуття людини у зв'язку з її приналежністю до певної раси чи її релігійними переконаннями,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.11.5. Дискримінація

Особа, яка прямо чи опосередковано за будь-якою ознакою, зокрема ознакою раси, кольору шкіри, мови, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, інвалідності, стану здоров'я, етнічного або соціального походження, майнового стану, регіональної належності чи місця проживання:

- 1) обмежила рівне право на доступ до державної служби чи служби в органах місцевого самоврядування,
 - 2) порушила рівність прав жінки і чоловіка,
 - 3) обмежила інше конституційне право людини чи громадянина або
 - 4) встановила для людини прямі чи непрямі привілеї,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.11.6. Перешкоджання мирному зібранню

Особа, яка шляхом насильства чи погрози перешкоджала організації або проведенню мирного зібрання,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.11.7. Порушення права на об'єднання

Особа, яка:

- 1) перешкодила створенню, реєстрації чи діяльності професійної спілки, політичної партії, громадського, професійного або іншого об'єднання громадян чи членству людини в такому об'єднанні, або
 - 2) примусила людину до вступу в будь-яке об'єднання громадян,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Примітка. Не вважається злочином, передбаченим цією статтею, ненасильницьке перешкоджання створенню, реєстрації чи діяльності професійної спілки, політичної партії, громадського, професійного чи іншого об'єднання громадян, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, а також перешкоджання членству людини в такому об'єднанні.

Стаття 4.11.8. Утворення або діяльність заборонених політичних партій та громадських організацій

Особа, яка:

- 1) утворила політичну партію чи громадську організацію або
 - 2) керувала діяльністю політичної партії чи громадської організації, програмні цілі або дії якої спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини чи здоров'я населення,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 4.11.9. Обмеження свободи пересування чи прав громадянства

Особа, яка:

- 1) обмежила свободу пересування іншої людини, вільний вибір нею місця проживання чи право вільно залишати територію України,
 - 2) позбавила громадянина України права в будь-який час повернутися в Україну,
 - 3) позбавила громадянина України громадянства чи права змінити громадянство,
 - 4) вигнала громадянина України за межі України або
 - 5) видала його іншій державі,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 4.11.10. Незаконне створення організаційної структури політичної партії

Особа, яка:

- 1) створила організаційну структуру політичної партії в органі виконавчої чи судової влади, виконавчому органі місцевого самоврядування, військовому формуванні, на державному підприємстві, у навчальному закладі або іншій юридичній особі публічного права або
 - 2) керувала нею,—
- вчинила проступок.

Стаття 4.11.11. Обмеження місця перебування

Особа, яка видворила іншу людину з обраного нею місця перебування, доступ до якого не заборонений законом, договором, адміністративним актом чи рішенням суду,—

вчинила проступок.

**Книга п'ята.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ СУСПІЛЬСТВА**

**Розділ 5.1.
ЗЛОЧИНИ
ПРОТИ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА
ВІД ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Стаття 5.1.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *незаконне збройне формування* — не передбачене законом об'єднання з п'яти або більше співучасників, ознаками якого є:
 - а) єдиноначальність,
 - б) стійкість,

в) наявність хоча б однієї одиниці вогнепальної чи артилерійської ствольної зброї, ракети, торпеди, вибухового пристрою, радіоактивного матеріала або бойової отруйної речовини.

Стаття 5.1.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 5.1.4, 5.1.5 чи 5.1.9, якщо учасники злочинної організації чи незаконного збройного формування володіють вогнепальною зброєю у кількості 10 чи більше одиниць або артилерійською ствольною зброєю, ракетою чи торпедою, вибуховим пристроєм, радіоактивним матеріалом чи бойовою отруйною речовиною;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 5.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 5.1.4, 5.1.5 чи 5.1.9, якщо хоча б один учасник злочинної організації володіє вогнепальною зброєю;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 4) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;
- 5) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 5.1.4. Створення організованої групи або участь у ній чи її діяльності

Особа, яка:

- 1) створила організовану групу,
 - 2) керувала нею або вчиненням злочину учасниками організованої групи,
 - 3) була учасником організованої групи або
 - 4) брала участь у злочині, вчиненому учасниками організованої групи, не входячи до її складу, –
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.1.5. Створення злочинної організації або участь у ній чи її діяльності

Особа, яка:

- 1) створила злочинну організацію,
 - 2) керувала нею чи її структурною частиною або вчиненням злочину учасниками злочинної організації,
 - 3) була учасником злочинної організації або
 - 4) брала участь у злочині, вчиненому учасниками злочинної організації, не входячи до її складу, –
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.1.6. Потурання діяльності злочинної організації

Службова особа, яка не виконала покладеного на неї обов'язку щодо припинення діяльності злочинної організації, –

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.1.7. Злочинне лідерство

Особа, яка:

- 1) запровадила правила поведінки для учасників однієї чи кількох злочинних організацій чи поширила їх на інших осіб,

- 2) одноосібно або за участі інших осіб примушувала до дотримання таких правил,
 - 3) представила злочинну організацію у перемовинах з іншими особами щодо злочинної діяльності,
 - 4) організувала зібрання представників злочинних організацій чи осіб, які виступають від імені чи в інтересах груп, які мають ознаки злочинних організацій,
 - 5) розпорядилась застосувати насильство або інші заходи впливу щодо учасника злочинної організації чи особи, яка протидіє злочинній організації, або
 - 6) розпорядилась формуванням та витратами спільних активів однієї чи кількох злочинних організацій,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.1.8. Сприяння злочинному лідерству

Особа, яка:

- 1) безпосередньо або через інших осіб звернулася до особи, яка здійснює злочинне лідерство, з проханням сприяти, спонукати, координувати чи організувати вчинення кримінального правопорушення,
 - 2) на виконання вказівки особи, яка здійснює злочинне лідерство, з метою його підтримання, вчинила кримінальне правопорушення, або
 - 3) взяла участь у зібранні представників злочинних організацій чи осіб, які виступають від імені чи в інтересах груп, які мають ознаки злочинних організацій, або осіб, які здійснюють злочинне лідерство,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.1.9. Створення незаконного збройного формування або участь у ньому

Особа, яка:

- 1) створила незаконне збройне формування,
 - 2) керувала ним чи його структурною частиною,
 - 3) була його учасником або
 - 4) сприяла його створенню чи функціонуванню,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Розділ 5.2. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА ВІД ТЕРОРИЗМУ

Стаття 5.2.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *терористична група* — будь-яка форма співучасті у злочині, передбаченому цим Розділом.

Стаття 5.2.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.2.7, якщо учасники терористичної групи володіють вогнепальною зброєю у кількості 10 чи більше одиниць або артилерійською ствольною зброєю, ракетою чи торпедою, вибуховим пристроєм, радіоактивним матеріалом чи бойовою отруйною речовиною;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 5.2.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.2.7, якщо хоча б один учасник терористичної групи володіє вогнепальною зброєю;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 4) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;
- 5) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 5.2.4. Терористичне діяння

Особа, яка з метою залякати населення або дестабілізувати діяльність публічної влади чи міжнародної організації, або примусити їх вчинити яку-небудь дію чи утриматися від її вчинення:

- 1) захопила людину,
 - 2) застосувала зброю чи інший предмет, яким може бути спричинена шкода життю чи тяжка шкода здоров'ю людини,
 - 3) захопила, утримувала, знищила або пошкодила об'єкт критичної інфраструктури чи його устаткування, необхідне для діяльності цього об'єкта, або вивела його з ладу,
 - 4) захопила повітряне, морське судно або інший засіб пасажирського чи вантажного транспорту,
 - 5) влаштувала перешкоду для руху на вулиці, дорозі, іншому шляху сполучення, заблокувала транспортну комунікацію, роботу морського, річкового порту чи аеропорту, трубопровідного транспорту,
 - 6) виготовила, придбала, перевезла, поставила, використала вогнепальну зброю, вибуховий пристрій, ядерний, біологічний чи хімічний боєприпас або заволоділа такою зброєю чи таким боєприпасом,
 - 7) вивільнила у навколишнє середовище небезпечну речовину або здійснила небезпечну для життя людей пожежу, повінь чи вибух, або
 - 8) припинила постачання води, електроенергії чи іншого природного ресурсу, що має життєво важливе значення для людей,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.2.5. Погроза терористичним діянням

Особа, яка погрожувала:

- 1) вчинити одне із діянь, передбачених у статті 5.2.4 цього Кодексу,
 - 2) використати ядерний матеріал для спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю чи тяжкої майнової шкоди або
 - 3) заволодіти ядерним матеріалом для примушування органу державної влади, органу місцевого самоврядування, міжнародної організації чи представництва іноземної держави, фізичної чи юридичної особи вчинити дію або утриматися від вчинення дії,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.2.6. Публічні заклики до тероризму

Особа, яка публічно закликала до:

- 1) вчинення терористичного діяння, передбаченого статтею 5.2.4 цього Кодексу,
 - 2) підтримки діяльності терористичної групи,
 - 3) дій, метою яких є поширення тероризму, або
 - 4) протидії антитерористичній діяльності,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.2.7. Участь у діяльності терористичної групи

Особа, яка:

- 1) створила терористичну групу або керувала її діяльністю,
- 2) була учасником такої групи,
- 3) брала участь у злочині, вчиненому учасниками терористичної групи, чи іншою особою на виконання завдання терористичної групи або

4) сприяла такій групі чи вчиненню злочину її учасниками або іншою особою на виконання завдання терористичної групи,–
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.2.8. Фінансування тероризму

Особа, яка надала кошти чи матеріальні засоби або зібрала їх завідомо для:

- 1) вчинення злочину, передбаченого цим розділом,
 - 2) створення або діяльності терористичної групи,
 - 3) приховування діяльності терористичної групи або злочину, вчиненого її учасником чи на виконання завдання терористичної групи,
 - 4) поширення тероризму або
 - 6) протидії антитерористичної діяльності,–
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.2.9. Потурання діяльності терористичної групи

Службова особа, яка не виконала покладеного на неї обов'язку щодо припинення діяльності терористичної групи,–
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 5.2.10. Підготовка до терористичної діяльності

Особа, яка з метою здійснення будь-якого терористичного діяння, участі в діяльності терористичної групи чи фінансування тероризму:

- 1) проходила навчання,
 - 2) в'їхала до України чи переміщувалась транзитом Україною або
 - 3) виїхала з України чи на тимчасово окуповану територію України,–
- вчинила злочин 5 ступеня.

Розділ 5.3.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ І БЕЗПЕКИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Стаття 5.3.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *автоматична переносна вогнепальна ствольна зброя* – переносна вогнепальна ствольна зброя, яка може здійснювати кілька пострілів при одному натисканні на спусковий гачок;
- 2) *виготовлення зброї, боєприпасів, вибухового пристрою* – умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по створенню зброї, боєприпасів чи вибухового пристрою, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей:
 - а) зі складових частин і компонентів, які перебувають у незаконному обігу,
 - б) без відповідної ліцензії або дозволу компетентного державного органу,
 - в) без передбаченого законодавством маркування вогнепальної зброї чи вибухового пристрою під час їх виготовлення, або
 - г) створення вибухового пристрою чи боєприпасу з використанням компонентів, які самі по собі не є вибухівкою, але внаслідок з'єднання компонентів набувають здатності до вибуху;
- 3) *гладкоствольна мисливська зброя* – вогнепальна зброя, що має гладкий (без нарізів) канал ствола довжиною не менше 450 мм при загальній довжині зброї не менше 800 мм та призначена для здійснення одного пострілу за одне натискання спускового гачка. До такої зброї не відносяться мисливські карабіни, гладкоствольні рушниці зі свердловиною «парадокс» або «сюпра», комбіновані рушниці з одним чи кількома нарізними стволами;
- 4) *зберігання зброї, її складових частин і компонентів чи боєприпасів, вибухового пристрою* – умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідної ліцензії або дозволу компетентного державного органу зброєю, її складовою частиною чи компонентом, боєприпасом чи вибуховим пристроєм, що знаходиться не при особі, а у визначеному цією особою

місці. При цьому незаконне зберігання зброї особою, яка мала (або член сім'ї якої мав) відповідну ліцензію чи дозвіл, із простроченням їх дії може бути підставою тільки для адміністративної відповідальності;

5) *набуття зброї, її складових частин і компонентів чи боєприпасів, вибухового пристрою* – як умисні дії, в результаті яких особа без відповідної ліцензії або дозволу компетентного державного органу фактично набуває права власника, у т.ч. купівля, обмін, одержання як подарунок, на відшкодування боргу, привласнення знайденого тощо;

6) *перероблення зброї, боєприпасів, вибухового пристрою* – вчинене без відповідної ліцензії або дозволу компетентного державного органу перероблення пристрою, пристосованого для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії (ракетниці, стартового, будівельного, газового пістолета тощо) у зброю, придатну до стрільби, або перероблення зброї з тим, щоби вона стала більш придатною для прихованого переміщення чи зручної стрільби (зокрема, мисливської зброї – в обріз);

7) *ремонт зброї, боєприпасів, вибухового пристрою* – без відповідної ліцензії або дозволу компетентного державного органу відновлення характерних властивостей зброї, боєприпасу чи вибухового пристрою шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування частин і механізмів, внаслідок якого зброя, боєприпас чи вибуховий пристрій стають придатними до використання за цільовим призначенням;

8) *складова частина (компонент) вогнепальної зброї* – елемент чи запасна деталь, спеціально призначені для вогнепальної переносної ствольної, артилерійської чи ракетної зброї, без використання яких неможливе здійснення пострілу зі ствольної зброї чи пуску ракети, у тому числі ствол, корпус або ствольна коробка, затвор або барабан, вісь затвору або казенник, а також пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом;

9) *травматичний засіб* – вилучений з цивільного обороту або такий, що є предметом дозвільної системи, засіб, призначений для спричинення несмертельних уражень людині шляхом здійснення пострілу гумовою чи пластиковою кулею, електричного розряду або поширення сильнодіючої хімічної речовини.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.3.2. Ознаки, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення умисного злочину з:

1) переносною вогнепальною зброєю у кількості 10 чи більше одиниць або артилерійською ствольною зброєю, ракетою, торпедою, вибуховим пристроєм, радіоактивним матеріалом чи бойовою отруйною речовиною;

2) радіоактивними матеріалами у кількості достатній, щоб викликати захворювання хоча б однієї людини на променеву хворобу 2, 3 або 4 ступеня чи достатній для виготовлення ядерного вибухового пристрою;

3) використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 5.3.3. Ознаки, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

1. Ознаками, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення умисного злочину:

1) з автоматичною переносною вогнепальною ствольною зброєю;

2) в складі простої групи;

3) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

4) в особливий період або під час надзвичайного стану;

5) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;

6) з корисливого мотиву.

Стаття 5.3.4. Поводження зі зброєю, боєприпасами чи вибуховим пристроєм

Особа, яка зброєю, боєприпаси у кількості десять і більше одиниць до переносної вогнепальної ствольної зброї чи вибуховий пристрій (крім діянь, передбачених статтею 5.3.12 цього Кодексу):

- 1) набула,
- 2) передала,
- 3) зберігала,
- 4) перемістила,
- 5) переміщувала через митний кордон України,
- 6) виготовила,
- 7) відремонтувала або
- 8) переробила,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.3.5. Заволодіння зброєю, боєприпасами чи вибуховим пристроєм

Особа, яка заволоділа:

- 1) зброєю,
- 2) боєприпасами у кількості десять і більше одиниць до переносної вогнепальної ствольної зброї або
- 3) вибуховим пристроєм,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.3.6. Поводження зі складовими частинами і компонентами зброї

Особа, яка пристрій, призначений чи адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом, або іншу складову частину чи компонент зброї (крім складової частини і компоненту гладкоствольної мисливської вогнепальної зброї):

- 1) переміщувала через митний кордон України або
- 2) передала,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.3.7. Поводження з радіоактивними матеріалами

Особа, яка на порушення встановлених правил радіаційної безпеки радіоактивні матеріали:

- 1) виготовила,
- 2) набула,
- 3) зберігала,
- 4) використала,
- 5) передала,
- 6) перемістила,
- 7) переміщувала через митний кордон України,
- 8) видозмінила,
- 9) розпилила або
- 10) знищила,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.3.8. Порушення правил обігу радіоактивних матеріалів, що спричинило радіоактивне забруднення

Особа, яка на порушення встановлених правил радіаційної безпеки радіоактивні матеріали:

- 1) зберігала,
- 2) використала,
- 3) передала,
- 4) перемістила,
- 5) видозмінила,
- 6) розпилила або
- 7) знищила,

якщо це з необережності спричинило радіоактивне забруднення або тяжку майнову шкоду,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.3.9. Недотримання вимог щодо убезпечення від діяльності, яка становить підвищену небезпеку

Особа, яка не дотрималась вимог щодо:

- 1) охорони праці,
 - 2) пожежної безпеки,
 - 3) ядерної чи радіаційної безпеки на виробництві,
 - 4) безпечного використання промислової продукції,
 - 5) експлуатації будівель і споруд під час їх проектування чи будівництва,
 - 6) експлуатації електричних мереж чи електричного обладнання,
 - 7) використання мереж газопостачання чи газового обладнання,
 - 8) експлуатації обладнання чи устаткування з підвищеним тиском газів чи рідини,
 - 9) експлуатації високочастотного обладнання,
 - 10) експлуатації ліфтів, ескалаторів, канатних, канатно-крісельних доріг чи гірсько-лижних витягів,
 - 11) експлуатації атракціонів,
 - 12) зберігання зброї, боєприпасів чи інших предметів, обіг яких відповідно до цього Кодексу є кримінальним правопорушенням, або
 - 13) утримання тварин,
- що створило реальну небезпеку спричинення значної, тяжкої чи особливо тяжкої шкоди,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.3.10. Поводження з предметом, який перебував у зоні посиленого радіаційного контролю

Особа, яка предмет, що перебував у зоні посиленого радіаційного контролю:

- 1) перемістила за межі такої зони,
 - 2) набула або
 - 3) передала іншій особі,—
- вчинила проступок.

Стаття 5.3.11. Порушення правил поведінки на об'єкті критичної інфраструктури

Особа, яка на об'єкті критичної інфраструктури:

- 1) перебуває без належного дозволу або
 - 2) не виконала правомірну вимогу щодо дотримання правил безпеки на вказаному об'єкті,—
- вчинила проступок.

Стаття 5.3.12. Поводження з боєприпасами до переносної вогнепальної ствольної зброї у незначній кількості, гладкоствольною мисливською зброєю чи боєприпасами до неї, холодною або метальною зброєю

Особа, яка боєприпаси до переносної вогнепальної ствольної зброї у кількості до десяти одиниць, гладкоствольну мисливську зброю чи боєприпаси до неї або холодну чи метальну зброю:

- 1) набула,
 - 2) передала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила,
 - 6) переміщувала через митний кордон України,
 - 7) виготовила,
 - 8) відремонтувала або
 - 9) переробила,—
- вчинила проступок.

Стаття 5.3.13. Поводження з травматичним засобом

Особа, яка:

- 1) набула,
- 2) передала,
- 4) зберігала,
- 5) перемістила,
- 6) переміщувала через митний кордон України,
- 7) виготовила,
- 8) відремонтувала або
- 9) переробила травматичний засіб –

вчинила проступок.

Стаття 5.3.14. Передавання або носіння травматичного засобу

Особа, яка травматичний засіб:

- 1) передала або
- 2) носила (мала при собі у стані, який надає можливість негайного застосування) в

публічному місці, –

вчинила проступок.

Розділ 5.4. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ЧИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.4.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 5.4.2–5.4.5, на повітряному, морському чи річковому шляху міжнародного сполучення або щодо повітряного, морського чи річкового транспортного засобу, що використовується у міжнародному сполученні;
- 2) в складі простої групи;
- 3) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 4) в особливий період або під час надзвичайного стану.

Стаття 5.4.2. Створення небезпеки для польоту або плавання

Особа, яка:

- 1) пошкодила устаткування, споруду аеропорту чи повітряне судно, що знаходиться в експлуатації,
 - 2) пошкодила навігаційне обладнання,
 - 3) втрутилася в експлуатацію навігаційного обладнання,
 - 4) порушила роботу служби аеропорту, морського чи річкового порту або
 - 5) повідомила завідомо неправдиву інформацію, яка впливає на убезпечення польоту чи плавання,
- якщо таке діяння створило реальну небезпеку для польоту або плавання, – вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.4.3. Небезпечні дії на борту судна

Особа, яка під час перебування на борту повітряного, морського чи річкового судна, що перебуває у польоті чи плаванні:

- 1) застосувала насильство до особи, яка перебуває на борту судна,

2) пошкодила повітряне, морське чи річкове судно,
3) пошкодила вантаж, розміщений на такому судні або
4) помістила на борт судна небезпечну речовину чи небезпечний пристрій,
якщо таке діяння створило реальну небезпеку для польоту або плавання,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.4.4. Протиправні діяння у повітряному просторі

Особа, яка протиправно:

1) здійснила вибух або пуск ракети, піротехнічного засобу чи дрону у повітряному просторі, що використовується для польотів, або
2) звела споруду у зоні повітряної лінії понад дозволену висоту чи не обладнала її сигнальними вогнями,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.4.5. Ненадання допомоги особам, що зазнали лиха

Капітан судна, який не надав допомогу, маючи можливість її надати без серйозної небезпеки для свого судна, його екіпажу і пасажирів:

1) особам, що зазнали лиха, яких судно зустріло в морі чи на іншому водному шляху, або
2) екіпажу чи пасажирам іншого судна, з яким відбулося зіткнення судна, керованого цим капітаном,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 5.4.6. Блокування транспортної комунікації

Особа, яка заблокувала рух по автомобільній дорозі загального користування, вулиці чи дорозі населеного пункту, що спричинило затримку більше ніж на одну годину проїзду автомобіля швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, аварійної служби газу чи гірничорятувальної служби з увімкненим синім проблисківим маячком або спеціальним звуковим сигналом,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.4.7. Пошкодження підводного кабелю або трубопроводу

Особа, яка пошкодила у відкритому морі підводний:

1) кабель зв'язку,
2) високовольтний кабель або
3) трубопровід,
що спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.4.8. Порушення правил польотів

Особа, яка керуючи повітряним судном, не дотримувалася встановлених маршруту, місця посадки, повітряної траси, коридору або ешелону,—
вчинила проступок.

Стаття 5.4.9. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден

Капітан судна, що зіткнулося з іншим судном, який не повідомив членам екіпажу такого судна чи його пасажирам назву, порт приписки свого судна, місце його відправлення чи призначення,—
вчинив проступок.

Стаття 5.4.10. Агресивне водіння

Особа, яка, керуючи наземним чи водним транспортним засобом, завідомо створила аварійну ситуацію шляхом:

1) участі в перегонах, які не є офіційними змаганнями, по автомобільній дорозі загального користування, вулиці, дорозі населеного пункту чи акваторії загального користування,

2) змушення іншого учасника дорожнього руху різко змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів щодо забезпечення особистої безпеки чи безпеки інших осіб, або

3) перешкоджання руху в дозволеному для іншого учасника дорожнього руху місці, якщо це спричинило зіткнення з ним,—
вчинила проступок.

Стаття 5.4.11. Керування транспортним засобом особою, яка перебуває у стані сп'яніння

Особа, яка керувала транспортним засобом, повітряним, морським чи річковим судном та:

1) перебувала у стані сп'яніння під час його руху,

2) відмовилась від проходження огляду на стан сп'яніння або

3) вжила психоактивну речовину до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану сп'яніння,—
вчинила проступок.

Стаття 5.4.12. Допуск до керування транспортним засобом особи, яка не має права ним керувати

Власник, законний володілець транспортного засобу або уповноважена ними особа, що протиправно допустила до керування транспортним засобом іншу особу, яка завідомо:

1) не мала належної кваліфікації для керування таким засобом,

2) не могла керувати таким засобом за станом здоров'я або

3) перебувала у стані сп'яніння,—

вчинила проступок.

Стаття 5.4.13. Перешкоджання руху транспортного засобу

Особа, яка з метою перешкодити руху автомобільною дорогою загального користування, дорогою чи вулицею населеного пункту або залізничним шляхом:

1) стояла на проїзній частині чи залізничному шляху,

2) ходила або повільно їздила наземним пішохідним переходом чи іншою проїзною частиною або залізничним шляхом,

3) вигнала тварин на проїзну частину або залізничний шлях,

4) влаштувала барикаду з транспортних засобів чи інших предметів або

5) зупинила поїзд,—

вчинила проступок.

Стаття 5.4.14. Протиправні діяння особи, яка є учасником дорожньо-транспортної події

Особа, яка, будучи учасником дорожньо-транспортної події, внаслідок якої спричинено шкоду здоров'ю або смерть людини:

1) не повідомила про таку подію компетентний орган,

2) знищила чи змінила сліди такої події або

3) відмовилась повідомити дані про себе чи керований нею транспортний засіб іншому учаснику події,—
вчинила проступок.

.

Розділ 5.5.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Стаття 5.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) об'єкт, що перебуває у публічному доступі,– будівля, споруда чи територія, право на доступ до якої має будь-яка особа відповідно до встановлених щодо такого об'єкта правил.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.5.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.5.5, щодо малолітньої дитини.

Стаття 5.5.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.5.5, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтею 5.5.5, щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 5) передбаченого статтею 5.5.5, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала фактичні обставини вчинюваного злочину;
- 6) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 7) передбаченого статтею 5.5.5, під час засідання в суді, Верховній Раді України чи місцевій раді, під час голосування на виборчій дільниці чи дільниці з референдуму, під час проведення занять у навчальному закладі, під час руху в пасажирському літаку, пасажирському поїзді чи громадському транспорті.

Стаття 5.5.4. Немирна участь у масовому заході

Особа, яка, маючи при собі зброю, використала або застосувала її під час участі у мітингу, демонстрації чи іншому масовому заході,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.5.5. Агресивна поведінка

Особа, яка порушила публічний порядок чи спокій та виявила поєднану з цинічним знущанням агресію щодо іншої людини чи групи людей, виражену у:

- 1) насильстві або
- 2) погрозі негайного спричинення потерпілій людині шкоди здоров'ю або істотної, значної чи тяжкої майнової шкоди,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.5.6. Завідомо неправдиве повідомлення про небезпеку для життя людей

Особа, яка повідомила органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, міжнародній організації чи представнику іноземної держави, юридичній або фізичній особі завідомо неправдиву інформацію про небезпеку для життя невизначеної кількості людей на об'єкті, що перебуває у публічному доступі, внаслідок:

- 1) вибуху, підпалу, застосування радіоактивних, отруйних чи сильнодіючих речовин,
- 2) техногенної катастрофи або
- 3) стихійного лиха,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.5.7. Пропаганда збройної агресії чи тоталітаризму

Особа, яка:

- 1) публічно закликала до збройної агресії чи розв'язування воєнного конфлікту,

- 2) пропагувала комуністичний чи націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарний режим,
- 3) виготовила матеріали із закликами до збройної агресії, розв'язування воєнного конфлікту чи з пропагандою тоталітарного режиму або
- 4) поширила чи публічно використала такі матеріали, –
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.5.8. Публічні заклики до вчинення злочинів

Особа, яка:

- 1) публічно закликала інших осіб до вчинення злочину, яким може бути спричинена тяжка чи особливо тяжка шкода,
- 2) публічно схвалила вчинення іншою особою такого злочину або
- 3) розповсюдила матеріали з такими закликами чи схваленням,
крім випадків, передбачених статтями 5.2.6, 5.5.7, 9.1.5 і 11.3.3 цього Кодексу, –
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.5.9. Бешкет

Особа, яка бешкетувала, непристойно порушивши публічний порядок чи спокій, а саме:

- 1) провокувала бійку чи образливо та настійливо чіплялася до іншої людини всупереч її ясно вираженому небажанню спілкуватися,
- 2) брутально та голосно лаялася в публічному місці,
- 3) у нічний час голосно вигукувала або використовувала звукопідсилювальну апаратуру чи піротехнічний засіб,
- 4) у нічний час використовувала транспортний засіб без передбаченого його конструкцією глушника чи застосовувала звуковий сигнал транспортного засобу без крайньої потреби,
- 5) перешкодила учасникам весілля, похорону, церковної церемонії, культурного, мистецького, наукового чи освітнього заходу дією акустичних, візуальних, механічних чи хімічних факторів,
- 6) вторглася чи намагалася вторгнутися в тимчасово зачинене публічне місце всупереч забороні особи, яка слідкує за порядком,
- 7) знищила, пошкодила, забруднила чи іншим чином привела у непридатний для використання стан або осквернила чуже майно чи об'єкт, що перебуває у публічному доступі,
- 8) публічно справила природну потребу у не відведеному для цього місці,
- 9) вульгарно демонструвала статевий орган чи перебувала в повністю оголеному вигляді в публічному місці, крім спеціально визначеного місця для відпочинку нудистів, або
- 10) публічно здійснила дію сексуального характеру чи, перебуваючи в оголеному вигляді, її імітацію, –
вчинила проступок.

Стаття 5.5.10. Участь у бійці

Особа, яка взяла участь у бійці між трьома або більше особами, якщо вона не перебувала у стані правомірного захисту, –
вчинила проступок.

Стаття 5.5.11. Поводження з символікою тоталітарних режимів

Особа, яка на території України символіку комуністичного чи націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, у тому числі сувенір:

- 1) набула,
- 2) передала,
- 3) зберігала або
- 4) перемістила, –

вчинила проступок.

Розділ 5.6. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Стаття 5.6.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *культурна цінність* – рухомий чи нерухомий предмет, будівля або центр концентрації культурних цінностей, визначені статтею 1 Конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 року;
- 2) *місце пам'яті* – офіційно визнане місце в знак пам'яті про померлу людину чи групу людей або про подію, пов'язану з загибеллю людей;
- 3) *сексуальна експлуатація* – використання дій сексуального характеру, вчинюваних іншою особою за матеріальну чи іншу винагороду:
 - а) систематично (проституція) або
 - б) не систематично;
- 4) *унікальна культурна цінність України* – культурна цінність, що належить до об'єктів національного культурного надбання, об'єктів культурної спадщини національного значення, внесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, унікальних пам'яток Музейного фонду України, особливо цінних, рідкісних документів та колекцій.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.6.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.6.4, щодо малолітньої дитини;
- 2) передбаченого статтею 5.6.4, щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;
- 4) передбаченого статтями 5.6.8 чи 5.6.9, якщо предметом злочину є матеріальний об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО.

Стаття 5.6.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 5.6.4, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтею 5.6.4, щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 3) передбаченого статтями 5.6.8 чи 5.6.9, щодо унікального документа Національного архівного фонду України або унікальна культурна цінність України;
- 4) передбаченого статтями 5.6.8, 5.6.9 чи 5.6.10, щодо культурної цінності чи об'єкта археологічної спадщини, який перебуває на тимчасово окупованій території України;
- 5) передбаченого статтею 5.6.6, щодо пам'ятника, місця поховання чи місця пам'яті, спорудженого на честь борців проти комуністичного чи націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, жертв такого режиму або борців за незалежність України;
- 6) передбаченого статтею 5.6.6, щодо братської могили, декількох пам'ятників чи

місця поховання або місця пам'яті масових жертв;

7) передбаченого статтею 5.6.7, щодо двох чи більше тварин;

8) в складі простої групи;

9) передбаченого статтею 5.6.7, жорстоким способом;

10) передбаченого статтею 5.6.7, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;

11) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

12) передбаченого статтею 5.6.9, поєднаного з вивезенням культурної цінності з тимчасово окупованої території України за межі території України;

13) передбаченого статтями 5.6.8 чи 5.6.9, в особливий період або під час надзвичайного стану.

Стаття 5.6.4. Сексуальна експлуатація

Особа, яка для вдоволення похоті іншої особи:

1) спокусила для заняття проституцією іншу особу, навіть за її згоди,

2) експлуатувала проституцію іншої особи, навіть за згодою цієї особи, або

3) утримувала будинок розпусти чи управляла ним,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.5. Поводження з предметами дитячої порнографії

Особа, яка предмет дитячої порнографії:

1) виготовила,

2) запропонувала чи передала іншій особі,

3) зробила доступним для перегляду іншою особою,

4) придбала,

5) зберігала або

6) використала для отримання прибутку внаслідок будь-якого з діянь, передбачених пунктами (1) – (5) цієї статті,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.6. Поводження з тілом померлої людини, місцем її поховання або місцем пам'яті

Особа, яка:

1) осквернила тіло (останки, прах) померлої людини,

2) розкопала могилу чи здійснила доступ до місця поховання,

3) заволоділа тілом (останками, прахом) померлої людини,

4) привласнила предмет, який перебуває в могилі, іншому місці поховання чи на тілі (останках, праху) померлої людини,

5) знищила або пошкодила місце поховання померлої людини чи місце пам'яті або

6) осквернила місце поховання померлої людини чи місце пам'яті,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.7. Негуманне поведження з твариною

Особа, яка щодо тварини, що належить до хребетних:

1) спричинила фізичне ушкодження, скалічила чи умертвила,

2) піддала досліді з порушенням встановленого порядку, що спричинило каліцтво чи загибель тварини,

3) виснажила шляхом обмеження доступу до їжі, води, повітря чи тепла або

4) нацькувала на іншу таку тварину,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.8. Вандалізм

Особа, яка культурну цінність або документ Національного архівного фонду:

1) знищила, пошкодила, забруднила чи іншим чином привела у непридатний для використання стан або

2) осквернила,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.9. Поводження з культурною цінністю або документом Національного архівного фонду

Особа, яка культурну цінність або документ Національного архівного фонду:

- 1) приховала,
- 2) вивезла з території України без посвідчення, яким надається дозвіл на таке вивезення,
- 3) привласнила або не повернула після закінчення строку правомірного користування чи володіння ним або
- 4) придбала чи отримала безоплатно культурну цінність або документ Національного архівного фонду, що завідомо протиправно були вилучені у власника чи законного володільця,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.6.10. Привласнення або передавання археологічного предмета

Особа, яка під час археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт з пошуку об'єктів археологічної спадщини виявила археологічний предмет та його:

- 1) привласнила або
- 2) передала особі, яка не мала права володіти таким предметом,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.6.11. Привласнення предмета, що знаходиться на могилі, місці поховання або місці пам'яті

Особа, яка привласнила рослину чи ритуальний предмет, що знаходиться на могилі, місці поховання або місці пам'яті,—
вчинила проступок.

Стття 5.6.12. Пропаганда негуманного поводження з тваринами

Особа, яка:

- 1) публічно закликала до жорстокого поводження з тваринами,
- 2) поширила матеріали із закликами до вчинення таких дій,
- 3) створила твір, що пропагує жорстоке поводження з тваринами, або
- 4) збула, поширила чи продемонструвала такий твір,—
вчинила проступок.

Стаття 5.6.13. Втрата унікального документу Національного архівного фонду

Особа, яка з необережності втратила унікальний документ Національного архівного фонду,—
вчинила проступок.

Стаття 5.6.14. Ввезення культурних цінностей без посвідчення

Особа, яка культурну цінність ввезла на територію України без посвідчення, яке підтверджує законність її набуття,—
вчинила проступок.

Стаття 5.6.15. Роботи на об'єкті археологічної спадщини

Особа, яка на об'єкті археологічної спадщини з порушенням встановленого порядку:

- 1) здійснила археологічну розвідку,
- 2) провела розкопку,
- 3) провела будівельні роботи,
- 4) здійснила випасання тварин чи інші сільськогосподарські роботи або
- 5) складувала вантаж чи засмітила його відходами,—

вчинила проступок.

Стаття 5.6.16. Привласнення скарбу чи археологічного предмета

Особа, яка привласнила знайдений чи такий, що випадково опинився у неї:

- 1) скарб, який має культурну цінність, або
- 2) археологічний предмет,—

вчинила проступок.

Стаття 5.6.17. Перегляд дитячої порнографії

Повнолітня особа, яка переглядала дитячу порнографію,—

вчинила проступок.

Розділ 5.7.

**ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

Стаття 5.7.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *комп'ютерна система* – пристрій чи група взаємно поєднаних або пов'язаних пристроїв, один чи більше з яких, відповідно до певної програми, виконує автоматичну обробку даних;

2) *комп'ютерні дані* – подання фактів, інформації або концепцій у формі, придатній для обробки у комп'ютерній системі, включаючи програму, придатну для виконання певної функції комп'ютерною системою;

3) *несанкціоноване діяння щодо інформації* (у тому числі цифрового образу) – дія або бездіяльність, вчинені без дозволу власника інформації, уповноваженої особи або за відсутності інших передбачених законом підстав;

4) *новинна інформація* – інформація, яка випускається засобом масової інформації, що містить повідомлення про новини;

5) *суспільно необхідна інформація* – інформація, яка свідчить про небезпеку державному суверенітету, територіальній цілісності України, забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків, свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних чи юридичних осіб тощо;

6) *цифровий образ* – дані профілю на інформаційній платформі (у соціальній мережі, відеоконференції, електронній пошті, пошуковому запиті, наукометричній базі даних тощо) у вигляді візуального або аудіовізуального зображення, що ідентифікують певного суб'єкта;

7) *шкідливий програмний засіб* – комп'ютерна програма, розроблена для незаконних дій щодо комп'ютерних даних або комп'ютерних систем;

8) *шкідливий технічний засіб* – пристрій, розроблений для незаконних дій щодо комп'ютерних даних, комп'ютерних систем або телекомунікаційних мереж.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.7.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;

2) передбаченого статтями 5.7.8, з використанням засобів масової інформації або інших інформаційних технологій, що забезпечують доступ до інформації значної кількості осіб.

Стаття 5.7.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один

ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 4) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 5) передбаченого статтею 5.7.4, шляхом подолання засобів захисту комп'ютерних даних;
- 6) передбаченого статтями 5.7.4, 5.7.5, шляхом використання шкідливого програмного чи технічного засобу;
- 7) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 8) з корисливого мотиву;
- 9) передбаченого статтями 5.7.4, 5.7.5, особою, яка має правомірний доступ до комп'ютерних даних, телекомунікаційних мереж або інформації з обмеженим доступом;
- 10) передбаченого статтею 5.7.5, особою, яка уповноважена контролювати дотримання відповідних правил безпеки іншими особами.

Стаття 5.7.4. Дії щодо комп'ютерних даних

Особа, яка втрутилась в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж та:

- 1) знищила комп'ютерні дані,
- 2) заблокувала комп'ютерні дані,
- 3) порушила цілісність комп'ютерних даних,
- 4) порушила порядок маршрутизації комп'ютерних даних або
- 5) спотворила процес обробки комп'ютерних даних,

якщо це спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.7.5. Дії щодо комп'ютерних даних, що з необережності спричинили тяжку майнову шкоду

Особа, яка втрутилась в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж та:

- 1) знищила комп'ютерні дані,
- 2) заблокувала комп'ютерні дані,
- 3) порушила цілісність комп'ютерних даних,
- 4) порушила порядок маршрутизації комп'ютерних даних або
- 5) спотворила процес обробки комп'ютерних даних,

якщо це з необережності спричинило тяжку майнову шкоду,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.7.6. Дії в сфері телекомунікаційних послуг

Особа, яка незаконно:

- 1) створила перешкоди для надання телекомунікаційних послуг або
- 2) отримала телекомунікаційні послуги,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.7.7. Діяння щодо інформації з обмеженим доступом

Особа, яка, крім випадків, передбачених цим Кодексом:

- 1) надала доступ до інформації з обмеженим доступом або
- 2) отримала доступ до інформації з обмеженим доступом шляхом подолання засобів захисту інформації,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.7.8. Порушення вимог безпеки комп'ютерних даних

Особа, яка з необережності спричинила тяжку майнову шкоду внаслідок невиконання або неналежного виконання обов'язку щодо убезпечення комп'ютерних даних,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 5.7.9. Несанкціоноване використання чужого цифрового образу

Особа, яка несанкціоновано використала чужий цифровий образ, якщо це спричинило істотну майнову шкоду або шкоду особистим немайновим правам людини чи репутації юридичної особи,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.7.10. Поширення завідомо неправдивої новини

Особа, яка, будучи відповідальною за випуск новини, допустила до ефіру, тиражу або допису редакції в соціальній мережі завідомо неправдиву суспільно необхідну інформацію,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.7.11. Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж

Особа, яка втрутилась в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж,—
вчинила проступок.

Стаття 5.7.12. Дії щодо комп'ютерних даних, що спричинили значну майнову шкоду

Особа, яка втрутилась в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж та:

- 1) знищила комп'ютерні дані,
- 2) заблокувала комп'ютерні дані,
- 3) порушила цілісність комп'ютерних даних,
- 4) порушила порядок маршрутизації комп'ютерних даних або
- 5) спотворила процес обробки комп'ютерних даних,

якщо це з необережності спричинило значну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Стаття 5.7.13. Порушення вимог безпеки комп'ютерних даних, що спричинило значну майнову шкоду

Особа, яка з необережності спричинила значну майнову шкоду внаслідок невиконання або неналежного виконання обов'язку щодо убезпечення комп'ютерних даних,—
вчинила проступок.

**Розділ 5.8.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ДОСТОВІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ,
ЩО МІСТИТЬСЯ НА МАТЕРІАЛЬНИХ
НОСІЯХ (КРІМ ЕЛЕКТРОННИХ)**

Стаття 5.8.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *офіційний документ* — документ, який складається, видається чи посвідчується з метою:
 - а) надання права чи звільнення від обов'язку або
 - б) підтвердження чи посвідчення певної події, явища, обставини або факту, що спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру;
- 2) *важливий особистий документ* — офіційний документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство або спеціальний статус особи, передбачений Законом України «Про

єдиний державний демографічний реєстр», Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» та Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»;

3) *виборча документація* – списки виборців, виборчі бюлетені, постанови, протоколи, акти виборчих комісій, заяви та подання членів виборчої комісії, суб'єктів виборчого процесу, інші документи, що приймаються (складаються) виборчими комісіями та/або подаються до виборчих комісій під час виборчого процесу та підлягають зберіганню після проведення виборів в Центральній виборчій комісії або у державних архівних установах;

4) *документація референдуму* – списки учасників референдуму, бюлетені для голосування на референдумі, контрольні талони бюлетенів для голосування на референдумі, постанови, протоколи, акти, заяви та подання членів комісій з референдуму, інші документи, що приймаються (складаються) комісіями з референдуму або подаються до комісій з референдуму під час проведення референдуму, та підлягають зберіганню після проведення референдуму в архівних установах або в Центральній виборчій комісії.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.8.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 5.8.6 чи 5.8.7, щодо протоколу про підсумки голосування в межах відповідного виборчого округу на виборах чи референдумі;
- 2) передбаченого статтями 5.8.6 чи 5.8.7, щодо протоколу про результати виборів чи референдуму;
- 3) щодо судового рішення;
- 4) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 5.8.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо важливого особистого документа;
- 2) щодо документа на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або інших предметів, обіг яких відповідно до цього Кодексу є кримінальним правопорушенням;
- 3) щодо документа для використання його як доказу під час досудового розслідування у кримінальному провадженні або в суді.
- 4) щодо важливого особистого документа;
- 5) щодо документа на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або інших предметів, обіг яких відповідно до цього Кодексу є кримінальним правопорушенням;
- 6) щодо документа для використання його як доказу під час досудового розслідування у кримінальному провадженні або в суді;
- 7) в складі простої групи;
- 8) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 10) з корисливого мотиву.

Стаття 5.8.4. Фальсифікація офіційного документа, його видання, передавання чи використання

Особа, яка:

- 1) сфальсифікувала офіційний документ з метою використання його підроблювачем чи іншою особою,
- 2) видала сфальсифікований офіційний документ,
- 3) передала такий сфальсифікований документ або

4) використала його,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.5. Привласнення офіційного документа

Особа, яка привласнила офіційний документ,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.6. Знищення, пошкодження чи приховання офіційного документа

Особа, яка:

- 1) знищила офіційний документ,
- 2) пошкодила або
- 3) приховала його,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.7. Фальсифікація виборчої документації, документації референдуму

Особа, яка:

1) включила до виборчої документації чи документації референдуму завідомо недостовірні відомості,

2) іншим способом сфальсифікувала таку документацію,

3) незаконно виготовила виборчу документацію чи документацію референдуму,

4) зберігала таку сфальсифіковану чи незаконно виготовлену документацію або

5) використала її,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.8. Знищення, пошкодження або приховування печатки виборчої комісії чи комісії з референдуму, виборчої скриньки, виборчої документації чи документації референдуму або заволодіння ними

Особа, яка печатку виборчої комісії чи комісії з референдуму, виборчу скриньку з бюлетенями, список виборців чи учасників референдуму, протокол про підрахунок голосів виборців чи учасників референдуму, протокол про підсумки голосування в межах відповідного виборчого округу на виборах чи референдумі або протокол про результати виборів чи референдуму:

- 1) знищила,
- 2) пошкодила,
- 3) приховала або
- 4) заволоділа ним (нею, ними),—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.9. Знищення, пошкодження або приховання виборчої документації чи документації референдуму після проведення виборів чи референдуму

Особа, яка після проведення виборів чи референдуму незаконно:

- 1) знищила виборчу документацію або документацію референдуму,
- 2) пошкодила або
- 3) приховала її,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.10. Порушення вимог щодо маркування зброї чи вибухівки

Особа, яка на порушення встановлених законодавством вимог щодо маркування вогнепальної зброї чи вибухівки:

- 1) знищила,
- 2) видалила або
- 3) змінила чи фальсифікувала таке маркування,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.8.11. Дії щодо немаркованої зброї чи вибухівки

Особа, яка:

- 1) виготовила немарковану зброю чи вибухівку або
 - 2) переміщувала її через митний кордон України,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.8.12. Знищення, фальсифікація або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу

Особа, яка ідентифікаційний номер, номер двигуна, шасі чи кузова або без дозволу відповідних органів номерну панель з ідентифікаційним номером транспортного засобу:

- 1) знищила,
 - 2) сфальсифікувала або
 - 3) замінила,—
- вчинила проступок.

Стаття 5.8.13. Видача працівником закладу охорони здоров'я неправдивого документа

Працівник закладу охорони здоров'я, який видав неправдивий документ про стан здоров'я, народження або причину смерті особи,—

вчинив проступок.

Стаття 5.8.14. Використання неправдивого документа

Особа, яка використала завідомо сфальсифікований або чужий документ,—

вчинила проступок.

Розділ 5.9. ЗЛОЧИНИ І ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ДОБРОЧЕСНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЧИ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ У ПРИВАТНІЙ СФЕРІ ТА СФЕРІ СПОРТУ

Стаття 5.9.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) функціонер чи працівник приватної сфери:

а) службова особа юридичної особи приватного права — службова особа, яка у юридичній особі приватного права виконує організаційно-розпорядчі, адміністративно-господарські чи контрольно-ревізійні обов'язки на підставі закону, статуту, договору або рішення суду;

б) фізична особа, яка має найманих працівників;

в) штатний працівник юридичної особи приватного права, особа, яка виконує роботу чи надає послугу відповідно до договору з такою юридичною особою або є найманим працівником фізичної особи;

2) особа, яка здійснює діяльність у сфері спорту:

а) спортсмен,

б) особа допоміжного спортивного персоналу, що бере участь у спортивному змаганні,

в) власник, акціонер, керівник чи працівник юридичної особи, що організовує чи сприяє спортивному змаганням,

г) особа, уповноважена на проведення офіційного спортивного змагання, або

д) керівник чи працівник міжнародної спортивної організації, іншої компетентної спортивної організації, яка визнає змагання.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 5.9.2. Ознаки, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину:

1) передбаченого статтями 5.9.4, 5.9.5 чи 5.9.6, якщо їх предметом чи засобом була неправомірна вигода у великому розмірі

Стаття 5.9.3. Ознаки, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину:

- 1) передбаченого статтями 5.9.4–5.9.7, у складі простої групи;
- 2) передбаченого статтями 5.9.4, 5.9.5 чи 5.9.6, якщо їх предметом чи засобом була неправомірна вигода у значному розмірі.

Стаття 5.9.4. Надання функціонеру чи працівнику приватної сфери неправомірної вигоди у значному розмірі

Особа, яка надала неправомірну вигоду у значному розмірі функціонеру чи працівнику приватної сфери,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.9.5. Одержання функціонером чи працівником приватної сфери неправомірної вигоди у значному розмірі

Функціонер чи працівник приватної сфери, який неправомірну вигоду у значному розмірі:

- 1) одержав,
- 2) просив надати або
- 3) вимагав,—
вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 5.9.6. Підкуп з метою впливу на результати офіційного спортивного змагання

Особа, яка надала неправомірну вигоду особі, що здійснює діяльність у сфері спорту, з метою вплинути на результати офіційного спортивного змагання,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 5.9.7. Одержання неправомірної вигоди за вплив на результати офіційного спортивного змагання або маніпулювання офіційним спортивним змаганням

Особа, що здійснює діяльність у сфері спорту, яка одержала неправомірну вигоду:

- 1) за вплив на результати офіційного спортивного змагання або
- 2) у розмірі, що перевищує 250 розрахункових одиниць, внаслідок розміщення нею ставки на спорт щодо результатів офіційного спортивного змагання, в якому вона або її команда беруть участь,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 5.9.8. Одержання неправомірної вигоди функціонером чи працівником приватної сфери в розмірі, що не є значним

Функціонер чи працівник приватної сфери, який неправомірну вигоду в розмірі, що не є значним:

- 1) одержав,
- 2) просив надати або
- 3) вимагав,—
вчинив проступок.

Стаття 5.9.9. Надання функціонеру чи працівнику приватної сфери неправомірної вигоди в розмірі, що не є значним

Особа, яка надала функціонеру чи працівнику приватної сфери неправомірну вигоду в розмірі, що не є значним,—
вчинила проступок.

Стаття 5.9.10. Змова з метою впливу на результати офіційного спортивного змагання
Особа, яка вступила у змову щодо забезпечення певного результату офіційного спортивного змагання з особою, що здійснює діяльність у сфері спорту, – вчинила проступок.

Книга шоста.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
ТА БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ

Розділ 6.1.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПУБЛІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Стаття 6.1.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *медична продукція*:

- а) лікарський засіб;
- б) ветеринарний препарат;
- в) допоміжна речовина, призначена для використання при виробництві лікарського засобу або ветеринарного препарату;
- г) медичний виріб;
- д) допоміжний засіб до медичного виробу, частина або матеріал, розроблені та призначені для використання у виробництві та експлуатації медичного виробу та які є важливими для його цілісності;
- е) програмне забезпечення для медичного виробу;
- є) реагент для лабораторного дослідження;
- ж) харчовий продукт для спеціальних медичних цілей, дієтична добавка;

2) *небезпечна продукція* – виріб (товар), робота чи послуга, що не відповідає вимогам безпечності та за звичайних умов використання, зберігання, транспортування, виготовлення або утилізації становить небезпеку для життя, здоров'я, майна людини чи навколишнього природного середовища;

3) *розмір фальсифікованої медичної продукції* – її вартість (великий і особливо великий розмір), яка визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

4) *фальсифікована медична продукція* – медична продукція, щодо якої здійснене підроблення її:

- а) ідентичності,
- б) пакування,
- в) маркування,
- г) назви,
- д) складу,
- е) джерела походження, у тому числі даних про виробника, державу виробництва, державу походження чи державу, в якій зареєстрований власник маркетингового дозволу на медичне застосування, або
- є) історії створення, у тому числі даних чи документів про використані шляхи поставок.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 6.1.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними

можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;

2) передбаченого статтями 6.1.7 чи 6.1.8, в особливо великому розмірі.

Стаття 6.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 4) передбаченого статтями 6.1.7 чи 6.1.8, у великому розмірі;
- 5) передбаченого статтями 6.1.10–6.1.13, особою, яка уповноважена контролювати дотримання відповідних норм чи правил іншими особами.

Стаття 6.1.4. Примушування до надання згоди на вилучення анатомічних матеріалів людини

Особа, яка примушувала іншу особу до надання згоди на вилучення в неї або її близької людини:

- 1) крові чи її компонентів для подальшого використання або
 - 2) іншого анатомічного матеріалу для трансплантації чи виготовлення біоімплантата,–
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.5. Надання неправомірної вигоди за просування медичної продукції

Особа, яка надала неправомірну вигоду за просування медичної продукції шляхом її призначення чи рекомендації пацієнту або здійснення оптової чи роздрібної торгівлі нею,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.6. Одержання неправомірної вигоди за просування медичної продукції

Особа, яка неправомірну вигоду:

- 1) одержала,
- 2) просила або
- 3) вимагала

за просування медичної продукції шляхом її призначення чи рекомендації пацієнту або здійснення оптової чи роздрібної торгівлі нею,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.7. Незаконна діяльність у сфері охорони здоров'я

Особа, яка, не маючи передбаченого законом дозволу на здійснення відповідного виду господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, здійснила діяльність з:

- 1) медичної практики,
- 2) виготовлення чи виробництва лікарського засобу,
- 3) ввезення в Україну лікарського засобу з метою його продажу або
- 4) продажу лікарського засобу,–

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.8. Фальсифікація медичної продукції

Особа, яка виготовила фальсифіковану медичну продукцію,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.9. Поводження з фальсифікованою медичною продукцією

Особа, яка:

- 1) придбала,
- 2) зберігала,
- 3) переміщувала або

4) передала фальсифіковану медичну продукцію,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.10. Порушення санітарно-протиепідемічних норм та правил, що спричинило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка порушила санітарні або санітарно-протиепідемічні норми чи правила, що створило реальну небезпеку спричинення епізоотії чи епіфітотії, значної чи тяжкої майнової шкоди, значної чи тяжкої шкоди здоров'ю людини, масового інфекційного чи неінфекційного захворювання людей або особливо тяжкої шкоди,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.1.11. Порушення санітарно-протиепідемічних норм та правил, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка порушила санітарні або санітарно-протиепідемічні норми чи правила, що з необережності спричинило масове інфекційне чи неінфекційне захворювання людей або тяжку майнову шкоду,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.1.12. Порушення правил поводження з інфекційними агентами, токсинами чи продуктами біотехнологій, що спричинило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка при поводженні з інфекційним агентом, токсином чи продуктом біотехнології, порушила правила:

- 1) виробництва (виготовлення),
- 2) зберігання,
- 3) використання,
- 4) обліку,
- 5) переміщення або
- 6) утилізації,

що створило реальну небезпеку спричинення епізоотії чи епіфітотії, значної чи тяжкої майнової шкоди, значної чи тяжкої шкоди здоров'ю людини, масового інфекційного чи неінфекційного захворювання людей або особливо тяжкої шкоди,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.1.13. Порушення правил поводження з інфекційними агентами, токсинами чи продуктами біотехнологій

Особа, яка при поводженні з інфекційним агентом, токсином чи продуктом біотехнології порушила правила:

- 1) виробництва (виготовлення),
- 2) зберігання,
- 3) використання,
- 4) обліку,
- 5) переміщення або
- 6) утилізації,

що з необережності спричинило масове інфекційне чи неінфекційне захворювання людей або тяжку майнову шкоду,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 6.1.14. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, що спричинило значну шкоду здоров'ю

Медичний або фармацевтичний працівник, який неналежно виконав свої професійні обов'язки, що з необережності спричинило значну шкоду здоров'ю людини,—
вчинив проступок.

Стаття 6.1.15. Порушення порядку здійснення діяльності щодо анатомічних матеріалів

Особа, яка:

- 1) порушила порядок вилучення, зберігання, обміну чи транспортування анатомічного матеріалу людини,
 - 2) уклала чи пропонувала укладення договору, що передбачає його купівлю-продаж, або
 - 3) **незаконно** його рекламувала,–
- вчинила проступок.

Стаття 6.1.16. Порушення права на безоплатну медичну допомогу

Медичний працівник, який, маючи обов'язок та можливість надати безоплатну медичну допомогу, звернувся з проханням або вимогою оплати за таку допомогу шляхом:

- 1) сплати коштів, у тому числі благодійного, членського внеску чи передавання товару, надання послуги чи виконання роботи на користь певної особи як умови надання медичної допомоги,
 - 2) придбання необхідного для лікування лікарського засобу чи медичного виробу або
 - 3) сплати коштів за проведення медичного дослідження чи направлення для проведення такого дослідження до закладу охорони здоров'я, який здійснює його за плату,–
- вчинив проступок.

Стаття 6.1.17. Поводження з небезпечною продукцією

Особа, яка небезпечну продукцію незаконно з метою передавання:

- 1) заготовила,
 - 2) виготовила,
 - 3) переробила,
 - 4) випустила на ринок,
 - 5) зберігала,
 - 6) перемістила,
 - 7) переміщувала через митний кордон або
 - 8) передала її,–
- вчинила проступок.

Стаття 6.1.18. Порушення санітарно-протиепідемічних норм та правил, що спричинило значну шкоду

Особа, яка порушила санітарні або санітарно-протиепідемічні норми чи правила, що з необережності спричинило поширення епізоотії чи епіфітотії або значну майнову шкоду,–

вчинила проступок.

Стаття 6.1.19. Порушення правил поведження з інфекційними агентами, токсинами чи продуктами біотехнологій, що спричинило значну шкоду

Особа, яка при поведженні з інфекційним агентом, токсином чи продуктом біотехнології, порушила правила:

- 1) виробництва (виготовлення),
- 2) зберігання,
- 3) використання,
- 4) обліку,
- 5) переміщення або
- 6) утилізації,

що з необережності спричинило поширення епізоотії чи епіфітотії або значну майнову шкоду,–

вчинила проступок.

ПРОТИ НЕБЕЗПЕЧНОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

Стаття 6.2.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

1. У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *допінг* – засоби і методи, які належать до переліку заборонених Антидопінговим кодексом Олімпійського руху;
- 2) *немедичне вживання наркотичного або одурманюючого засобу, психотропної речовини* – вживання наркотичного засобу чи психотропної речовини без призначення лікаря або одурманюючого засобу всупереч його цільовому призначенню;
- 3) *одурманюючий засіб* – синтетична речовина, препарат, засіб (що не є наркотичним засобом або психотропною речовиною) лікарського, промислового, побутового чи іншого призначення, що вживається особою з метою одурманення та може призвести до захворювання на токсикоманію;
- 4) *розмір наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів* – кількість предмета окремих злочинів (значний, великий, особливо великий розмір), передбачених цим Розділом, який визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, протидії їх незаконному обігу. *Значним* визнається розмір, який перевищує невеликий розмір і є меншим ніж великий розмір наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 6.2.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 6.2.9, щодо малолітньої дитини;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;
- 3) з предметом злочинів, передбачених статтями 6.2.4, 6.2.5, 6.2.6, 6.2.7, 6.2.8 чи 6.2.9, в особливо великих розмірах.

Стаття 6.2.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 6.2.9, щодо уразливої людини;
- 2) з предметом злочинів, передбачених статтями 6.2.4, 6.2.5, 6.2.6, 6.2.7, 6.2.8 чи 6.2.9, у великих розмірах.
- 3) передбаченого статтями 6.2.4 чи 6.2.9, з особливо небезпечним наркотичним засобом або психотропною речовиною;
- 4) передбаченого статтею 6.2.10, з прекурсором чи обладнанням, призначеним для виробництва чи виготовлення особливо небезпечного наркотичного засобу або психотропної речовини;
- 5) в складі простої групи;
- 6) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 10) передбаченого статтею 6.2.9, у публічному місці;
- 11) передбаченого 6.2.4, 6.2.5, 6.2.6, 6.2.7, 6.2.9, 6.2.10, 6.2.11 чи 6.2.12, в установі виконання покарання;

12) передбаченого статтею 6.2.9, 6.2.11 чи 6.2.12, особою, на яку покладено обов'язки щодо навчання, виховання чи піклування стосовно дитини або особи, яка перебуває під опікою чи піклуванням.

Стаття 6.2.4. Поводження з наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами з метою передавання

Особа, яка наркотичний засіб, психотропну речовину або їх аналог незаконно з метою передавання:

- 1) виробила,
 - 2) виготовила,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.2.5. Поводження з наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами у значних розмірах без мети передавання

Особа, яка наркотичний засіб, психотропну речовину або їх аналог незаконно, у значних розмірах, без мети передавання:

- 1) виробила,
 - 2) виготовила,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.2.6. Поводження з рослинами або грибами, що містять наркотичні засоби чи психотропні речовини, з метою передавання

Особа, яка рослину або гриб (частини рослин чи грибів), що містить наркотичний засіб, психотропну речовину, незаконно з метою передавання:

- 1) посіяла,
 - 2) вирощувала,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.2.7. Поводження з рослинами або грибами, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини чи прекурсори, у значних розмірах без мети передавання

Особа, яка рослину, гриб (частини рослин чи грибів), що містить наркотичний засіб, психотропну речовину або прекурсори, у значних розмірах, без мети передавання:

- 1) посіяла,
 - 2) вирощувала,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через державний кордон України,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.2.8. Заволодіння наркотичним засобом, психотропною речовиною, їх аналогом, рослиною чи грибом, що містить наркотичний засіб або психотропну речовину, прекурсором чи обладнанням, призначеними для виробництва чи виготовлення наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогу

Особа, яка заволоділа:

- 1) наркотичним засобом чи психотропною речовиною,
 - 2) рослиною або грибом (частиною рослин чи грибів), що містить наркотичний засіб чи психотропну речовину або
 - 3) прекурсором або обладнанням, призначеними для виробництва чи виготовлення наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогу,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.2.9. Незаконне передавання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, рослин чи грибів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, або прекурсорів

Особа, яка незаконно передала іншій особі наркотичний засіб, психотропну речовину, їх аналог, рослину чи гриб (частиною рослин чи грибів), що містить наркотичний засіб, психотропну речовину, або прекурсор,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.2.10. Сприяння незаконному виробництву або виготовленню наркотичних засобів, психотропних речовин чи обладнання, призначеного для виробництва або виготовлення наркотичного засобу чи психотропної речовини

Особа, яка:

- 1) надала приміщення чи інше місце для виробництва чи виготовлення обладнання, призначеного для виробництва чи виготовлення наркотичного засобу або психотропної речовини,
 - 2) надала приміщення чи інше місце, обладнане для виробництва або виготовлення наркотичного засобу чи психотропної речовини,
 - 3) організувала,
 - 4) утримувала таке місце або
 - 5) передала прекурсор чи обладнання для виробництва або виготовлення наркотичного засобу чи психотропної речовини,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.2.11. Сприяння немедичному вживанню наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогів чи одурманюючого засобу

Особа, яка сприяла немедичному вживанню іншою особою наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогу чи одурманюючого засобу, а саме:

- 1) надала приміщення чи інше місце для такого вживання,
 - 2) організувала або
 - 3) утримувала таке місце,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.2.12. Спонування до немедичного вживання наркотичного засобу, психотропної речовини, їх аналогів, одурманюючого засобу чи допінгу

Особа, яка спонукала іншу особу до немедичного вживання наркотичного засобу, психотропної речовини, їх аналогу, одурманюючого засобу чи допінгу, а саме:

- 1) незаконно рекламувала такий засіб, речовину чи допінг,
 - 2) поширила інформацію про місце придбання такого засобу, речовини чи допінгу,
 - 3) схилила іншу особу до вживання такого засобу, речовини чи допінгу,
 - 4) ввела такий засіб, речовину чи допінг в організм іншої особи проти її волі або
 - 5) у публічному місці вжила такий засіб, речовину чи допінг,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.2.13. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів

Особа, яка, будучи зобов'язаною дотримуватись встановлених правил обігу:

- 1) наркотичних засобів або психотропних речовин, крім тих, обіг яких обмежено і щодо яких допускаються виключення окремих заходів контролю,

- 2) рослин чи грибів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини,
 - 3) прекурсорів, крім тих, щодо яких встановлюються заходи контролю, але обіг яких не обмежено, або
 - 4) обладнання, призначеного для виробництва, виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин,
- порушила ці правила,—
вчинила злочин 1 ступеня.

ПРОСТУПКИ

Стаття 6.2.14. Поводження з наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами у невеликих розмірах без мети передавання

Особа, яка наркотичний засіб, психотропну речовину або їх аналог у невеликих розмірах без мети передавання:

- 1) виробила,
 - 2) виготовила,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила проступок.

Стаття 6.2.15. Поводження з рослинами чи грибами, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, у невеликих розмірах без мети передавання

Особа, яка рослину чи гриб (частини рослин чи грибів), що містить наркотичний засіб чи психотропну речовину у невеликих розмірах, без мети передавання:

- 1) посіяла,
 - 2) вирощувала,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила проступок.

Стаття 6.2.16. Поводження з прекурсорами або обладнанням, призначеними для виробництва чи виготовлення наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогу

Особа, яка прекурсори або обладнання, призначені для виробництва чи виготовлення наркотичного засобу, психотропної речовини або їх аналогу:

- 1) виробила,
 - 2) виготовила,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала або
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України,—
- вчинила проступок.

Стаття 6.2.17. Поводження з рослинами чи грибами, що містять прекурсор

Особа, яка рослину, гриб (частини рослин чи грибів), що містить прекурсор, незаконно:

- 1) посіяла,
 - 2) вирощувала,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) перемістила або
 - 6) переміщувала через митний кордон України або
 - 7) заволоділа нею (ним, ними),—
- вчинила проступок.

Розділ 6.3.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ

Стаття 6.3.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *забруднення* – накопичення у землях, надрах, водах чи атмосферному повітрі забруднюючих речовин, що призвело до негативних змін у стані землі, надр, вод чи атмосферного повітря;
- 2) *засмічення* – розміщення сміття, відходів чи вторинної сировини у місцях, що не призначені для цього, яке не призвело до забруднення довкілля.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 6.3.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 6.3.3. Ознаки складу злочину, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознакою складу злочину, яка підвищує на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) на територіях чи об'єктах, що належать до природно-заповідного фонду України;
- 4) в місцевостях, що оголошені зоною надзвичайної екологічної ситуації.

Стаття 6.3.4. Порушення правил убезпечення довкілля, що створило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка порушила правила:

- 1) оцінки впливу на довкілля господарської чи іншого виду діяльності,
 - 2) встановлення або використання обов'язкових інженерних систем захисту довкілля або
 - 3) інші правила убезпечення довкілля під час здійснення господарської чи підприємницької діяльності,
- що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.5. Порушення правил убезпечення довкілля, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка порушила правила:

- 1) оцінки впливу на довкілля господарської чи іншого виду діяльності,
 - 2) встановлення або використання обов'язкових інженерних систем захисту довкілля або
 - 3) інші правила убезпечення довкілля під час здійснення господарської чи підприємницької діяльності,
- що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.3.6. Забруднення довкілля, що створило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка забруднила:

- 1) землі,
- 2) надра,
- 3) води або
- 4) атмосферне повітря,

що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.7. Забруднення довкілля, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка забруднила:

- 1) землі,
- 2) надра,
- 3) води або
- 4) атмосферне повітря,

що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.3.8. Поводження з речовинами, небезпечними для довкілля, що створило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка радіоактивні матеріали чи шкідливі хімічні речовини:

- 1) виробила,
- 2) придбала,
- 3) зберігала,
- 4) передала,
- 5) переробила або
- 6) перемістила,
- 7) ввезла на територію України або
- 8) переміщувала через митний кордон України,

що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.9. Поводження з речовинами, небезпечними для довкілля, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка радіоактивні матеріали чи шкідливі хімічні речовини:

- 1) виробила,
- 2) придбала,
- 3) зберігала,
- 4) передала,
- 5) переробила або
- 6) перемістила,
- 7) ввезла на територію України або
- 8) переміщувала через митний кордон України,

що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.3.10. Поводження з відходами або вторинною сировиною, що створило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка без передбаченого законом дозволу відходи або вторинну сировину:

- 1) ввезла на територію України,
- 2) перемістила транзитом через територію України,

- 3) зберігала,
- 4) захоронила або
- 5) утилізувала,

що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.11. Поводження з відходами або вторинною сировиною, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка без передбаченого законом дозволу відходи або вторинну сировину:

- 1) ввезла на територію України,
- 2) перемістила транзитом через територію України,
- 3) зберігала,
- 4) захоронила або
- 5) утилізувала,

що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.3.12. Невжиття заходів щодо очищення довкілля, що створило небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка не вжила своєчасних або належних заходів щодо очищення забрудненого довкілля, що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.13. Невжиття заходів щодо очищення довкілля, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка не вжила своєчасних або належних заходів щодо очищення забрудненого довкілля, що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 6.3.14. Дії з інформацією про стан довкілля, що створили небезпеку спричинення шкоди

Особа, яка інформацію про забруднене довкілля:

- 1) знищила,
- 2) приховала або
- 3) спотворила,

що створило реальну небезпеку спричинення смерті людини, тяжкої шкоди здоров'ю, тяжкої майнової шкоди або тяжкої шкоди довкіллю,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 6.3.15. Дії з інформацією про стан довкілля, що спричинили тяжку шкоди

Особа, яка інформацію про забруднене довкілля:

- 1) знищила,
- 2) приховала або
- 3) спотворила,

що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю, тяжку майнову шкоду або тяжку шкоду довкіллю,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 6.3.16. Порухення правил убезпечення довкілля

Особа, яка порушила

- 1) правила оцінки впливу на довкілля господарської чи іншого виду діяльності,
 - 2) правила встановлення або використання обов'язкових інженерних систем захисту довкілля або
 - 3) інші правила убезпечення довкілля під час здійснення господарської чи підприємницької діяльності,
- що створило реальну небезпеку забруднення довкілля,—
вчинила проступок.

Стаття 6.3.17. Забруднення довкілля

Особа, яка забруднила:

- 1) землі,
- 2) надра,
- 3) води або
- 4) атмосферне повітря,

вчинила проступок.

Стаття 6.3.18. Поводження з речовинами, небезпечними для довкілля

Особа, яка радіоактивні матеріали чи шкідливі хімічні речовини:

- 1) виробила,
- 2) придбала,
- 3) зберігала,
- 4) передала,
- 5) переробила,
- 6) перемістила,
- 7) ввезла на територію України або
- 8) переміщувала через митний кордон України,—

вчинила проступок.

Стаття 6.3.19. Поводження з відходами, вторинною сировиною або сміттям

Особа, яка відходи, вторинну сировину або сміття без передбаченого законом дозволу:

- 1) ввезла на територію України,
- 2) перемістила транзитом через територію України,
- 3) зберігала,
- 4) захоронила,
- 5) утилізувала або
- 6) засмітила ними землі, надра чи воду,—

вчинила проступок.

Стаття 6.3.20. Невжиття заходів щодо очищення довкілля

Особа, яка не вжила своєчасних або належних заходів щодо очищення забрудненого чи засміченого довкілля,—

вчинила проступок.

Стаття 6.3.21. Дії з інформацією про стан довкілля

Особа, яка інформацію про забруднене довкілля:

- 1) знищила,
- 2) приховала або
- 3) спотворила,—

вчинила проступок.

Стаття 6.3.22. Перевищення допустимого рівня шуму

Особа, яка перевищила державні санітарні норми допустимих рівнів шуму,—

вчинила проступок.

Стаття 6.3.23. Спалювання сухих рослин чи частин рослин

Особа, яка спалювала:

- 1) сухостій,
 - 2) сухі дикорослі трави,
 - 3) стерню чи інші залишки рослинності,
 - 4) хмиз або
 - 5) листя,–
- вчинила проступок.

**КНИГА СЬОМА.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ВЛАСНОСТІ НА РЕЧІ, ФІНАНСІВ
І ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Розділ 7.1.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ВЛАСНОСТІ НА РЕЧІ**

Стаття 7.1.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі.

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *викрадення* – вилучення чужої речі без дійсного та вільного волевиявлення її власника чи законного володільця, що спричинило йому пряму майнову шкоду;
- 2) *чужа річ* – предмет матеріального світу, що має:
 - а) мінову або споживчу вартість, сформовану в результаті людської праці,
 - б) власника чи законного володільця та
 - в) щодо якого суб'єкт не уповноважений здійснювати право володіння і розпорядження.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 7.1.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) передбаченого статтями 7.1.4–7.1.6, щодо чужої речі, яка була ввірена особі чи перебувала в її віданні;
- 4) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 7.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 7.1.4 чи 7.1.5, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтями 7.1.4 чи 7.1.5, щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
- 7) передбаченого статтями 7.1.4 чи 7.1.5, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 8) в складі простої групи;

9) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

11) передбаченого статтею 7.1.4, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

14) передбаченого статтями 7.1.4 чи 7.1.5, поєднаного із проникненням у володіння особи;

15) передбаченого статтями 7.1.4 чи 7.1.5, поєднаного із насильством (пункт 30 статті 1.3.1) або погрозою його застосування (пункт 48 статті 1.3.1);

16) в особливий період або під час надзвичайного стану;

17) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;

18) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;

19) передбаченого статтею 7.1.4., з корисливого мотиву;

20) передбаченого статтею 7.1.9, особою, яка уповноважена контролювати дотримання відповідних правил безпеки іншими особами.

Стаття 7.1.4. Викрадення

Особа, яка викрала чужу рухому річ, що спричинило істотну майнову шкоду,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.5. Привласнення

Особа, яка привласнила:

1) чужу нерухому річ або

2) право на чужу рухому чи нерухому річ шляхом обману або зловживання довірою, що спричинило істотну майнову шкоду,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.6. Незаконне використання чужої речі

Особа, яка шляхом обману чи зловживання довірою самовільно та безоплатно використала:

1) чужу річ, не вилучаючи її, або

2) електричну чи теплову енергію, що спричинило істотну майнову шкоду,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.7. Незаконні правочини щодо розпорядження гуманітарною допомогою чи благодійними пожертвами

Особа, яка:

1) використала товар (предмет) гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням,

2) незаконно використала благодійну жертву або

3) вчинила інший незаконний правочин щодо розпорядження таким товаром (предметом) чи жертвою,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.8. Знищення чи пошкодження чужої речі

Особа, яка знищила чи пошкодила чужу річ, що спричинило істотну майнову шкоду,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.9. Необережне знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило тяжку шкоду

Особа, яка з необережності знищила чи пошкодила чужу річ, що спричинило тяжку майнову шкоду,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.1.10. Перешкоджання здійсненню права власності

Особа, яка перешкодила власникові чи законному володільцеві, крім випадків, передбачених статтями 7.1.4–7.1.9 цього Кодексу, реалізувати право володіння, користування чи

розпорядження належною йому на законних підставах річчю, що спричинило істотну майнову шкоду,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.1.11. Незаконні дії з річчю, одержаною злочинним шляхом

Особа (крім особи, що вчинила предикатний злочин), яка річ, завідомо для неї одержану злочинним шляхом:

- 1) набула,
- 2) передала,
- 3) переміщувала,
- 4) зберігала або
- 5) приховала,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 7.1.12. Привласнення знахідки

Особа, яка привласнила знайдену чи таку, що випадково опинилася в неї, чужу річ, вартість якої становить понад 500 розрахункових одиниць,—

вчинила проступок.

Стаття 7.1.13. Дрібне викрадення

Особа, яка вчинила викрадення чужої речі, що спричинило неістотну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Стаття 7.1.14. Знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило неістотну майнову шкоду

Особа, яка знищила або пошкодила чужу річ, що спричинило неістотну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Стаття 7.1.15. Необережне знищення чи пошкодження чужої речі, що спричинило значну майнову шкоду

Особа, яка з необережності знищила або пошкодила чужу річ, що спричинило значну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Розділ 7.2. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 7.2.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 7.2.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;

- 2) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 4) з корисливого мотиву.

Стаття 7.2.3. Порухення майнових прав інтелектуальної власності

Особа, яка порушила майнове право інтелектуальної власності, якщо це спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 7.2.4. Порухення особистих немайнових прав інтелектуальної власності

Особа, яка:

- 1) привласнила авторство або
- 2) іншим способом порушила особисте немайнове право інтелектуальної власності,—
вчинила проступок.

Стаття 7.2.5. Порухення майнових прав інтелектуальної власності, що спричинило неістотну шкоду

Особа, яка порушила майнове право інтелектуальної власності, якщо це спричинило неістотну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Розділ 7.3.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ФІНАНСІВ

Стаття 7.3.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *великий розмір фальсифікованих грошей або цінних паперів* – номінальна вартість фальсифікованих грошей або цінних паперів в п'ятсот і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
- 2) *особливо великий розмір фальсифікованих грошей або цінних паперів* – номінальна вартість фальсифікованих грошей або цінних паперів в п'ять тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 7.3.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 7.3.4, з фальсифікованими грошима або цінними паперами в особливо великому розмірі;
- 2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 7.3.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 7.3.4, з фальсифікованими грошима або цінними паперами у великому розмірі;

- 2) передбаченого статтею 7.3.11, з інформацією щодо оптових енергетичних продуктів;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей.
- 5) з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 6) в особливий період або під час надзвичайного стану.

Стаття 7.3.4. Поводження з фальсифікованими грошима або цінним папером

Особа, яка фальсифіковані гроші або цінний папір, що існують у паперовій формі:

- 1) виготовила,
 - 2) придбала,
 - 3) зберігала,
 - 4) переміщувала або
 - 5) передала,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.3.5. Поводження з фальсифікованим платіжним інструментом

Особа, яка фальсифіковану платіжну картку або інший платіжний інструмент:

- 1) виготовила,
 - 2) використала,
 - 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) переміщувала або
 - 6) передала,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.3.6. Поводження з предметом, призначеним для фальсифікації грошей, цінного паперу чи платіжного інструменту

Особа, яка предмет, спеціально призначений для фальсифікації грошей, цінного паперу чи платіжного інструменту:

- 1) виготовила,
 - 2) придбала,
 - 3) зберігала,
 - 4) переміщувала або
 - 5) передала,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.3.7. Несплата податку, збору або єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Особа, яка не сплатила податок чи збір, що входить у систему оподаткування і введений у встановленому законом порядку, або єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спричинило істотну майнову шкоду,—

вчинила злочин 1 ступеня

Стаття 7.3.8. Ухилення від погашення податкового боргу

Особа, яка ухилилась від погашення боргу зі сплати податку або збору шляхом:

- 1) незаконного використання,
 - 2) розпорядження без належного дозволу або
 - 3) приховування майна, яке перебуває у податковій заставі чи під адміністративним арештом,
- що спричинило істотну майнову шкоду,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.3.9. Несплата податку, збору чи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з необережності

Особа, яка з необережності не сплатила податок, збір або єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спричинило тяжку майнову шкоду,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.3.10. Кредитне шахрайство

Особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію банку або іншій фінансовій установі з метою одержання кредиту, що внаслідок неповернення кредиту спричинило істотну майнову шкоду кредитору,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.3.11. Незаконне використання інсайдерської інформації, що спричинило майнову шкоду

Особа, яка порушила заборону використання інсайдерської інформації, що спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.3.12. Приховування інформації про діяльність емітента

Особа, яка інвестору в цінні папери:

- 1) не надала офіційну інформацію про діяльність емітента або
 - 2) надала недостовірну офіційну інформацію про таку діяльність,
- що спричинило інвестору в цінні папери істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.3.13. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

Особа, яка дохід, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання, прямо чи опосередковано, повністю чи частково, шляхом вчинення предикатного злочину:

- 1) набула чи використала або володіла ним, крім особи, яка вчинила предикатний злочин,
 - 2) перетворила чи передала такий дохід з метою приховування чи маскуванню його справжнього походження або з метою сприяння особі, яка вчинила предикатний злочин, в уникненні кримінальної відповідальності за такий злочин, або
 - 3) приховала чи маскувала справжній характер такого доходу, джерела його походження, місцезнаходження, стану, переміщення чи прав на нього,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 7.3.14. Використання доходів, одержаних злочинним шляхом, для вчинення іншого злочину

Особа, яка дохід, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання, прямо чи опосередковано, повністю чи частково, шляхом вчинення предикатного злочину, використала для вчинення іншого злочину,—
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 7.3.15. Несплата податку, збору чи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з необережності

Особа, яка з необережності не сплатила податок, збір або єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спричинило значну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Стаття 7.3.16. Поводження з фальсифікованими марками акцизного податку

Особа, яка фальсифіковані марки акцизного податку:

- 1) виготовила,
- 2) використала при продажі товару,

- 3) придбала,
 - 4) зберігала,
 - 5) переміщувала або
 - 6) передала,—
- вчинила проступок.

Стаття 7.3.17. Незаконне використання інсайдерської інформації

Особа, яка незаконно використала інсайдерську інформацію,—
вчинила проступок.

Стаття 7.3.18. Неналежне інформування про операції, які підлягають фінансовому моніторингу

Особа, яка спеціально уповноваженому органу:

- 1) не подала інформацію про операції, які підлягають фінансовому моніторингу,
 - 2) несвоєчасно подала таку інформацію або
 - 3) подала недостовірну інформацію про зазначені операції,—
- вчинила проступок.

Стаття 7.3.19. Розголошення таємниці фінансового моніторингу

Особа, яка розголосила таємницю фінансового моніторингу,—
вчинила проступок.

**Розділ 7.4.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПОРЯДКУ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Стаття 7.4.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

1. У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *значний розмір контрабанди* – вартість предмету контрабанди, яка в п'ятсот і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
- 2) *великий розмір контрабанди* – вартість предмету контрабанди, яка в п'ять тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом
- 3) *особливо великий розмір контрабанди* – вартість предмету контрабанди, яка в п'ятдесят тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці, встановленої цим Кодексом;
- 4) *фіктивні юридичні інструменти* – завідомо незаконні чи підроблені:
 - а) позов чи заява,
 - б) судове рішення,
 - в) акт органу державної влади чи органу місцевого самоврядування,
 - г) договір чи інший документ.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 7.4.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 7.4.4, в особливо великому розмірі;
- 2) передбаченого статтею 7.4.5, у виді банківської діяльності, діяльності з надання фінансових послуг;
- 3) передбаченого статтею 7.4.5, у виді медичної практики;
- 4) передбаченого статтею 7.4.5, у виді виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів;
- 5) передбаченого статтею 7.4.5, у виді діяльності на ринку азартних ігор, яка ліцензується відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»;
- 6) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними

можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 7.4.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбачених статтями 7.4.8 або 7.4.9, щодо суб'єкта господарювання, який здійснює банківську діяльність чи діяльність з надання фінансових послуг;
- 2) передбаченого статтею 7.4.4, у великому розмірі;
- 3) передбаченого статтею 7.4.5, у виді виробництва підакцизних товарів і торгівлі ними;
- 4) передбаченого статтею 7.4.5, у виді будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками;
- 5) в складі простої групи;
- 6) з використанням влади, службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних з ними можливостей;
- 7) передбачених статтями 7.4.5, 7.4.8 чи 7.4.10, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет.

Стаття 7.4.4. Контрабанда

Особа, яка переміщувала через митний кордон України без передбаченого законом декларування, поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю у значному розмірі:

- 1) підакцизні товари або
 - 2) лісоматеріали, заборонені до вивозу за межі митної території України,–
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.5. Здійснення господарської діяльності без ліцензії

Особа, яка здійснила господарську діяльність без дійсної ліцензії на провадження виду господарської діяльності, яка відповідно до закону підлягає ліцензуванню,–

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.6. Фіктивне господарювання

Особа, яка створила чи використала суб'єкт господарської діяльності завідомо для:

- 1) приховування діяльності, за здійснення якої законом передбачена кримінальна чи адміністративна відповідальність,
 - 2) незаконного одержання кредиту, платежу чи відшкодування або
 - 3) ухилення від сплати податку, збору чи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування,–
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.7. Незаконне встановлення контролю над суб'єктом господарювання (рейдерство)

Особа, яка встановила незаконний контроль над суб'єктом господарювання – юридичною особою шляхом використання завідомо фіктивних юридичних інструментів, а саме:

- 1) заблокувала чи обмежила фактичний доступ до голосування акціонера, учасника, члена виконавчого чи іншого органу суб'єкта господарювання,
 - 2) спотворила рішення такого органу,
 - 3) порушила чи обмежила переважне право на придбання цінних паперів цього суб'єкта господарювання,–
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.8. Доведення до неплатоспроможності

Власник, у тому числі кінцевий бенефіціарний власник (контролер), службова особа суб'єкта господарської діяльності або фізична особа – підприємець, яка вчинила дії у власних

інтересах або в інтересах третіх осіб, що завідомо призвели до неплатоспроможності суб'єкта господарської діяльності та спричинили істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.9. Незаконні дії у разі неплатоспроможності

Особа, яка під час здійснення щодо боржника процедури розпорядження майном, санації, ліквідації, реструктуризації або погашення боргів незаконно:

- 1) приховала, відчужила чи знищила майно або
- 2) сфальсифікувала, приховала чи знищила документи, які відображають фінансову чи господарську діяльність,
що спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.4.10. Антиконтурентні узгоджені дії

Особа, яка вчинила антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання, заборонені законодавством про захист економічної конкуренції, що спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 7.4.11. Порухення порядку здійснення господарської діяльності

Особа, яка здійснила господарську діяльність без:

- 1) державної реєстрації як суб'єкта господарювання,
- 2) подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, обов'язковість подання якого передбачена законом, або
- 3) документа дозвільного характеру, одержання якого передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди),—
вчинила проступок.

Стаття 7.4.12. Діяння щодо комерційної та банківської таємниці

Особа, яка відомості, що становлять комерційну чи банківську таємницю, незаконно:

- 1) зібрала,
- 2) розголосила або
- 3) використала,—
вчинила проступок.

Стаття 7.4.13. Приховування неплатоспроможності

Власник, у тому числі кінцевий бенефіціарний власник (контролер), службова особа суб'єкта господарської діяльності або фізична особа — підприємець, яка завідомо приховала неплатоспроможність суб'єкта господарської діяльності,—
вчинила проступок.

Стаття 7.4.14. Фіктивне банкрутство

Службова особа суб'єкта господарської діяльності або фізична особа — підприємець, яка надала кредиту (кредиторам) або державі завідомо неправдиву офіційну інформацію про неплатоспроможність,—
вчинила проступок.

Стаття 7.4.15. Порухення правил бухгалтерського обліку

Особа, відповідальна за організацію або здійснення бухгалтерського обліку суб'єкта господарської діяльності, яка:

- 1) не організувала бухгалтерський облік відповідно до законодавства або
- 2) не забезпечила його ведення у порядку, встановленому законодавством,
якщо внаслідок таких діянь неможливо встановити діяльність суб'єкта господарювання, її результати, фінансовий стан або оцінити майно,—
вчинила проступок.

Розділ 7.5.
ЗЛОЧИНИ І ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПОРЯДКУ ВИКОРИСТАННЯ
ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Стаття 7.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *природні ресурси* – компоненти довкілля, природні об'єкти і природно-антропогенні об'єкти, які використовуються або можуть бути використані при здійсненні господарської чи іншої діяльності в якості джерел енергії, продуктів виробництва чи предметів споживання, та мають споживчу цінність (землі, надра, води, атмосферне повітря, рослинний і тваринний світ).

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 7.5.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 7.5.3. Ознаки складу злочину, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознакою складу злочину, яка підвищує на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого пунктами 5, 6 статті 7.5.4, статтею 7.5.5 цього Кодексу, щодо видів рослинного або тваринного світу, занесених до Червоної книги України;
- 2) передбаченого пунктом 4 статті 7.5.4 цього Кодексу, щодо бурштину;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 6) на територіях чи об'єктах, що належать до природно-заповідного фонду України;
- 7) передбаченого пунктами 5, 6 статті 7.5.4, статтею 7.5.5 цього Кодексу, способом масового знищення рослинного або тваринного світу.

Стаття 7.5.4. Заволодіння природним ресурсом, що спричинило істотну майнову шкоду

Особа, яка:

- 1) заволоділа ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель,
 - 2) заволоділа поверхневим (ґрунтовим) шаром земель водного фонду,
 - 3) заволоділа водами,
 - 4) видобула корисну копалину,
 - 5) зрубала дерево чи чагарник у лісі чи лісовому насадженні,
 - 6) добула дикого звіра чи птаха, виловила рибу чи інший водний живий організм, що перебуває у стані природної волі чи напівволі, що спричинило істотну майнову шкоду, –
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.5.5. Знищення або пошкодження рослинного чи тваринного природного ресурсу, що спричинило істотну майнову шкоду

Особа, яка:

- 1) знищила або пошкодила дерево чи чагарник у лісі чи лісовому насадженні,
 - 2) умертвила або скалічила дикого звіра, птаха, рибу чи інший водний живий організм, що перебуває у стані природної волі чи напівволі,
 - 3) порушила фітосанітарні правила чи правила щодо боротьби зі шкідниками рослин або
 - 4) порушила ветеринарні правила чи інші правила охорони диких тварин, що спричинило істотну майнову шкоду,–
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 7.5.6. Виснаження природного ресурсу, що спричинило істотну майнову шкоду
Особа, яка порушила правила використання:

- 1) земель,
- 2) вод або
- 3) надр,

що призвело до їхнього виснаження, яке спричинило істотну майнову шкоду,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 7.5.7. Заволодіння природним ресурсом, що спричинило неістотну майнову шкоду

Особа, яка:

- 1) заволоділа ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель,
 - 2) заволоділа поверхневим (ґрунтовим) шаром земель водного фонду,
 - 3) заволоділа водами,
 - 4) видобула корисну копалину,
 - 5) зрубала дерево чи чагарник у лісі чи лісовому насадженні,
 - 6) добула дикого звіра чи птаха, виловила рибу чи інший водний живий організм, що перебуває у стані природної волі чи напівволі,
- що спричинило неістотну майнову шкоду,–
вчинила проступок.

Стаття 7.5.8. Поводження з незаконно добутим природним ресурсом

Особа, яка завідомо незаконно добутий природний ресурс:

- 1) придбала,
- 2) зберігала,
- 3) передала,
- 4) переробила або
- 5) перемістила,–

вчинила проступок.

Стаття 7.5.9. Порушення правил використання морських вод

Особа, яка:

- 1) засмітила море в результаті порушення правил скидання чи поховання у морських водах матеріалів чи речовин, шкідливих для життя або здоров'я людей, чи відходів, або
 - 2) не повідомила спеціально відповідальній за те особі, уповноваженому органу чи організації, яка видає дозволи на скидання, інформацію про підготовлене або здійснене внаслідок крайньої потреби скидання чи невідворотні втрати шкідливих речовин або сумішей, що містять такі речовини понад встановлені норми, інших відходів,–
- вчинила проступок.

Стаття 7.5.10. Незаконні дії на континентальному шельфі

Особа, яка природні ресурси на континентальному шельфі незаконно:

- 1) досліджувала або
- 2) розвідувала,–

вчинила проступок.

Стаття 7.5.11. Знищення або пошкодження природного ресурсу, що спричинило неістотну майнову шкоду

Особа, яка:

- 1) знищила або пошкодила дерево чи чагарник у лісі чи лісовому насадженні,
 - 2) умертвила або скалічила дикого звіра, птаха, рибу чи інший водний живий організм, що перебуває у стані природної волі чи напівволі,
 - 3) порушила фітосанітарні правила чи правила щодо боротьби зі шкідниками рослин або
 - 4) порушила ветеринарні правила чи інші правила охорони диких тварин, що спричинило неістотну майнову шкоду, –
- вчинила проступок.

Стаття 7.5.12. Порушення правил полювання чи риболовлі

Особа, яка полювала чи рибалила:

- 1) стосовно звірів, птахів, риб чи інших водних живих організмів, що заборонені до вполювання чи вилову,
 - 2) у заборонений час,
 - 3) у забороненому місці,
 - 4) з використанням заборонених знарядь чи засобів,
 - 5) забороненим способом або
 - 6) без належного дозволу, –
- вчинила проступок.

Стаття 7.5.13. Виснаження природного ресурсу, що спричинило неістотну майнову шкоду

Особа, яка порушила правила використання:

- 1) земель,
- 2) вод або
- 3) надр,

що призвело до їхнього виснаження, яке спричинило неістотну майнову шкоду, – вчинила проступок.

**Книга восьма.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ**

**Розділ 8.1.
ЗЛОЧИНИ
ПРОТИ ОСНОВ ПРАВОСУДДЯ**

Стаття 8.1.1. Значення термінів, вжитих у Розділах 8.1–8.3 цього Кодексу

У Розділах 8.1–8.3 цього Кодексу відповідні терміни мають таке значення:

1) *суд* – державний орган, що входить до визначеної законом судової системи України та ухвалює загальнообов’язкові судові рішення, юрисдикція якого поширюється на будь-який юридичний спір чи будь-яке кримінальне обвинувачення, а в передбачених законом випадках – і на інші справи;

2) *суддя* – громадянин України, який відповідно до Конституції України та закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду у Верховному Суді, Вищому спеціалізованому суді, апеляційному суді або місцевому загальному суді і на професійній основі уповноважений одноосібно чи в колегії суддів здійснювати правосуддя або судовий контроль, а також присяжний.

Стаття 8.1.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 8.1.4, щодо малолітньої дитини;
- 2) передбаченого статтею 8.1.4, з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 8.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 8.1.4, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтею 8.1.4, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 6) передбаченого статтями 8.1.4–8.1.6, в складі простої групи;
- 7) передбаченого статтями 8.1.5 чи 8.1.6, з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 8) передбаченого статтею 8.1.4, з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 10) передбаченого статтями 8.1.4–8.1.6, з корисливого мотиву.

Стаття 8.1.4. Постановлення завідомо незаконного та необґрунтованого судового рішення

Суддя або слідчий суддя, який постановив завідомо незаконне та необґрунтоване судове рішення (вирок, рішення, ухвалу, постанову суду або судовий наказ),– вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 8.1.5. Втручання в діяльність судді

Особа, яка втрутилася в діяльність судді або слідчого судді, у тому числі шляхом насильства щодо його близької людини чи погрози їй, з метою:

- 1) домогтися ухвалення незаконного та необґрунтованого судового рішення або
- 2) в інший спосіб перешкодити здійсненню ним правосуддя чи судового контролю,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 8.1.6. Порухення порядку автоматичного розподілу справ між суддями

Особа, яка порушила порядок розподілу справ між суддями чи слідчими суддями шляхом:

- 1) внесення завідомо неправдивих відомостей до системи автоматичного розподілу справ,
- 2) невнесення чи несвоєчасного внесення відомостей до системи автоматичного розподілу справ, або
- 3) вчинення несанкціонованих дій з інформацією, що міститься в системі автоматичного розподілу справ,– вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 8.1.7. Розголошення таємниці нарадчої кімнати

Суддя, який розголосив відомості, що становлять таємницю нарадчої кімнати,– вчинив злочин 3 ступеня.

Розділ 8.2. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ СПРІЯННЯ ПРАВОСУДДЮ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 8.2.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 8.2.5, 8.2.7 чи 8.2.12, щодо малолітньої дитини;
- 2) передбаченого статтями 8.2.7 чи 8.2.12, щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;
- 4) шляхом надання показань, висновку або перекладу під присягою у суді;
- 5) передбаченого пунктом 4 статті 8.2.4, у провадженні щодо особливо тяжкого злочину;
- 6) передбаченого статтею 8.2.5, щодо особливо тяжкого злочину;
- 7) передбаченого статтею 8.2.10, пов'язаного з провокацією особливо тяжкого злочину.

Стаття 8.2.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 8.2.5, 8.2.7 чи 8.2.12, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтями 8.2.5, 8.2.7 чи 8.2.12, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 6) в складі простої групи;
- 7) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 9) передбаченого пунктом 4 статті 8.2.4, у провадженні щодо тяжкого злочину;
- 10) передбаченого статтею 8.2.5, щодо тяжкого злочину;
- 11) передбаченого статтею 8.2.10, пов'язаного з провокацією тяжкого злочину;
- 12) передбаченого статтями 8.2.14–8.2.16, шляхом надання показань, висновку або перекладу під присягою у суді.
- 13) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 14) з корисливого мотиву.

Стаття 8.2.3. Втручання в діяльність прокурора, слідчого, детектива, дізнавача, захисника, представника особи, судового експерта, працівника державної виконавчої служби чи приватного виконавця

Особа, яка втрутилася в діяльність прокурора, слідчого, детектива, дізнавача, співробітника оперативного підрозділу, захисника, представника особи, судового експерта, працівника державної виконавчої служби чи приватного виконавця, у тому числі шляхом насильства щодо його близької людини чи погрози їй, з метою:

- 1) перешкодити виконанню ним службових повноважень чи професійних обов'язків або
 - 2) домогтися вчинення ним незаконної дії чи бездіяльності,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.4. Перешкоджання діяльності прокуратури чи органів правопорядку

Особа, яка:

- 1) завідомо неправдиво повідомила прокурора чи орган правопорядку про вчинення злочину,

- 2) будучи підозрюваним чи обвинуваченим, обмовила іншу особу у вчиненні злочину,
- 3) підкупила учасника кримінального провадження, який не є службовою особою, або
- 4) сфальсифікувала, знищила чи зіпсувала доказ у кримінальному провадженні,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.5. Перешкоджання реєстрації кримінального правопорушення

Прокурор або службова особа органу правопорядку, що застосували обман чи погрозу щодо особи, яка звернулась із заявою (повідомленням) про достовірно відоме таке, що готується, або вчинене кримінальне правопорушення, з метою відмовити її від подання такої заяви (повідомлення),— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.6. Приховування злочину

Особа, яка заздалегідь не обіцяючи, переховувала особу, яка завідомо вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, зняряддя, засіб чи слід вчинення такого злочину, — вчинила злочин 1 ступеня.

Примітка. Не підлягають кримінальній відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування злочину члени сім'ї та близькі родичі особи, яка вчинила злочин, коло яких визначено у пункті 1 частини 1 статті 3 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 8.2.7. Незаконне притягнення до кримінальної відповідальності

Прокурор, слідчий або детектив, який без встановлених законом підстав повідомив особі про підозру у вчиненні злочину,— вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.8. Порушення права на захист

Прокурор, слідчий, детектив, дізнавач або співробітник оперативного підрозділу, який:

- 1) безпідставно не допустив захисника до участі у кримінальному провадженні,
- 2) своєчасно не залучив захисника для здійснення захисту за призначенням або
- 3) здійснив процесуальну дію без обов'язкової участі захисника,— вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.9. Примушування під час проведення слідчих дій

Прокурор, слідчий, детектив, дізнавач або співробітник оперативного підрозділу, який під час допиту, пред'явлення для впізнання або слідчого експерименту примушував:

- 1) свідка чи потерпілу людину до давання пояснень або показань чи до відмови від їх давання або
- 2) перекладача до завідомо неправильного перекладу,— вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.10. Провокація злочину

Прокурор, службова особа органу правопорядку або особа, що діє за їх завданням, яка спровокувала вчинення злочину іншою особою,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.11. Розголошення відомостей оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування або про заходи безпеки

Прокурор, слідчий, детектив, дізнавач, співробітник оперативного підрозділу або інша службова особа, яка розголосила відомості:

- 1) оперативно-розшукової діяльності,
 - 2) досудового розслідування або
 - 3) про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист,
- якщо вони були їй довірені або стали відомими у зв'язку із її службовим становищем,— вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.12. Незабезпечення безпеки особи, взятої під захист

Службова особа органу, на який покладено функції убезпечення особи, взятої під захист, яка не вжила передбачених законом заходів для забезпечення безпеки такої особи, члена її сім'ї чи її близького родича,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.13. Відмова свідка давати показання

Свідок, який відмовився без поважних причин надати показання під час досудового розслідування або в суді будь-якої юрисдикції,—
вчинив злочин 1 ступеня.

Примітка. Свідок не підлягає кримінальній відповідальності за відмову давати показання під час провадження досудового розслідування або в суді щодо себе, а також членів своєї сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається у пункті 1 частини 1 статті 3 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 8.2.14. Неправдиві показання

Особа, яка надала завідомо неправдиві показання під час досудового розслідування або в суді будь-якої юрисдикції,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Примітка. Підозрюваний та обвинувачений не підлягає кримінальній відповідальності за неправдиві показання, крім випадку, передбаченого пунктом (2) статті 8.2.3 цього Кодексу.

Стаття 8.2.15. Ненадання висновку або надання неправдивого висновку судовим експертом, спеціалістом

Судовий експерт, спеціаліст, який в суді або під час досудового розслідування чи виконавчого провадження:

- 1) не надав висновок без поважних причин,
- 2) надав завідомо неправдивий висновок або
- 3) відмовився роз'яснити висновок чи завідомо неправдиво роз'яснив його,—

вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 8.2.16. Неправдивий переклад

Перекладач, який надав завідомо неправдивий переклад органу, що здійснює досудове розслідування, або в суді,—
вчинив злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 8.2.17. Невжиття заходів за заявою (повідомленням) про вчинення кримінального правопорушення

Службова особа, яка:

- 1) не вжила передбачених законом заходів за заявою (повідомленням) про вчинення кримінального правопорушення або
 - 2) приховала виявлене нею кримінальне правопорушення,—
- вчинила проступок.

Стаття 8.2.18. Порухення вимог обмежувального засобу

Особа, яка без поважних причин порушила вимоги обмежувального засобу, призначеного судом,—
вчинила проступок.

Стаття 8.2.19. Діяння щодо доказів

Особа, яка здійснила фальсифікацію, приховала, знищила чи зіпсувала доказ, що використовується у цивільному, господарському, адміністративному провадженні чи провадженні у справах про адміністративні правопорушення,—

вчинила проступок.

Стаття 8.2.20. Перешкоджання громадянину виконувати обов'язки присяжного
Службова особа, яка перешкодила виконанню обов'язків присяжного іншою особою, – вчинила проступок.

Стаття 8.2.21. Розголошення адвокатської таємниці
Особа, яка, будучи зобов'язаною зберігати адвокатську таємницю, розголосила її, – вчинила проступок.

Стаття 8.2.22. Розголошення слідчої таємниці
Особа, яка після письмового попередження прокурором, слідчим, детективом, дізнавачем або співробітником оперативного підрозділу про недопустимість їх розголошення розголосила відомості:

- 1) оперативно-розшукової діяльності,
 - 2) досудового розслідування або
 - 3) про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, –
- вчинила проступок.

Стаття 8.2.23. Відмова судового експерта чи перекладача від виконання обов'язків
Судовий експерт чи перекладач, який відмовився без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків під час провадження досудового розслідування чи в суді, а також при здійсненні виконавчого провадження, – вчинила проступок.

Стаття 8.2.24. Злісне нез'явлення до суду
Адвокат, прокурор або присяжний, який без поважних причин не з'явився до суду, що два або більше разів спричинило відкладення судового засідання у кримінальному провадженні, – вчинив проступок.

Стаття 8.2.25. Злісне ухилення від явки на виклик
Підозрюваний чи обвинувачений, який більше як два рази не прибув на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді або суду без поважної причини, – вчинив проступок.

Розділ 8.3. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 8.3.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 8.3.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;

2) передбаченого статтею 8.3.3, з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

3) передбаченого статтями 8.3.3, 8.3.4 чи 8.3.7, з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 8.3.3. Невиконання або перешкоджання виконанню судового рішення

Особа, яка:

1) не виконала судові рішення (вирок, рішення, ухвалу, постанову суду або судовий наказ), що набрало законної сили, або

2) перешкоджала його виконанню,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.3.4. Дії щодо майна, на яке накладено арешт, або майна, яке описане, підлягає конфіскації чи вилученню

Особа, яка:

1) відчужила, приховала, підмінила, пошкодила, знищила або здійснила інші незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, або майна, яке описане, якщо це майно було їй ввірене,

2) порушила обмеження (обтяження) права користуватися таким майном, якщо це майно було їй ввірене,

3) здійснила банківську операцію з коштами (вкладами), на які накладено арешт, будучи представником фінансової установи, або

4) вчинила дії, передбачені пунктами (1) – (3) щодо майна, яке підлягає конфіскації або речі, яка підлягає вилученню, за рішенням суду, що набрало законної сили,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.3.5. Ухилення від відбування покарання у виді ув'язнення на певний строк

Особа, що відбуває покарання у виді ув'язнення на певний строк, якій було дозволено короточасний виїзд і яка не повернулася без поважних причин до місця відбування покарання після закінчення строку виїзду,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.3.6. Втеча з місця ув'язнення або з-під варти

Особа, яка втекла від затримання, з-під варти або з місця ув'язнення, будучи:

1) затриманою за підозрою у вчиненні злочину,

2) взятою під варту або

3) такою, що відбуває арешт, ув'язнення на певний строк чи довічне ув'язнення,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 8.3.7. Невиконання рішення Європейського суду з прав людини або Міжнародного кримінального суду

Службова особа, яка не виконала:

1) рішення Європейського суду з прав людини або

2) вирок, постанову чи рішення з основоположного питання Міжнародного кримінального суду,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 8.3.8. Невиконання пробації

Особа, яка не виконала засіб пробації, застосований до неї на підставі пункту 6 частини 2 статті 3.5.2 цього Кодексу,—

вчинила проступок.

ПРОТИ ДЕРЖАВИ

Розділ 9.1. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 9.1.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *держава-агресор*: держава, яка здійснює збройну агресію проти України; збройне чи воєнізоване формування держави-агресора; окупаційна адміністрація держави-агресора; підконтрольний державі-агресору самопроголошений орган, який узурпував виконання владних функцій на тимчасово окупованій території України; незаконне збройне чи воєнізоване формування, кероване та фінансоване державою-агресором;

2) *здійснення інформаційної діяльності* – створення, збирання, одержання, зберігання, використання чи поширення інформації з метою забезпечити підтримку державі-агресору та спричинити шкоду Україні;

3) *публічний виступ* – виступ із закликом, виправдовуванням, запереченням тощо, спрямований на невизначене коло осіб, здійснений у мережі Інтернет, за допомогою інформаційної системи, засобу масової інформації або під час публічного зібрання;

4) *захід політичного характеру* – з'їзд, збори, мітинг, похід, демонстрація, конференція, круглий стіл тощо.

Стаття 9.1.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 9.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) передбаченого статтею 9.1.10, щодо таємної інформації, яка містить державну чи розвідувальну таємницю або службової інформації у сфері оборони країни;

2) в складі простої групи;

3) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

4) передбаченого статтями 9.1.4, 9.1.5, 9.1.11, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

5) передбаченого статтями 9.1.4–9.1.5, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;

6) передбаченого статтею 9.1.8, поєднаного з участю у бойових діях проти України;

7) в особливий період або під час надзвичайного стану;

8) передбаченого статтями 9.1.8 чи 9.1.9, особою, яка присягнула на вірність Україні чи народу України.

Стаття 9.1.4. Діяння, спрямовані на зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади

Особа, яка вчинила діяння, спрямоване на:

1) насильницьку зміну конституційного ладу,

2) його повалення або

3) насильницьке захоплення державної влади, –
вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.5. Діяння, спрямовані на зміну територіальної цілісності чи недоторканності державного кордону України

Особа, яка на порушення порядку, встановленого Конституцією України, вчинила діяння, спрямоване на зміну:

- 1) територіальної цілісності України або
 - 2) державного кордону України,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.6. Публічні заклики на шкоду державній безпеці

Особа, яка публічно закликала до:

- 1) насильницької зміни конституційного ладу, його повалення чи захоплення державної влади,
 - 2) зміни територіальної цілісності України чи державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України,
 - 3) проведення виборів чи референдуму, спрямованих на зміну конституційного ладу, його повалення чи захоплення державної влади,
 - 4) підтримки рішень чи дій держави-агресора або до співпраці з нею,
 - 5) зради України,
 - 6) підтримки збройної агресії проти України, її окупації або дій, спрямованих на уникнення відповідальності за таку агресію чи окупацію, або
 - 7) розповсюдила матеріали із такими закликами,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.1.7. Фінансування злочинів проти державної безпеки

Особа, яка надала кошти чи матеріальні засоби або збрала їх завідомо для:

- 1) вчинення злочину, передбаченого цим Розділом, або
 - 2) приховування такого злочину,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.8. Зрада Україні

Громадянин України або особа без громадянства, що постійно проживає на території України, яка перейшла на бік ворога:

- 1) вступила в збройні сили чи інше військове формування держави-агресора, у тому числі іррегулярне збройне або воєнізоване формування, чи формування, кероване та фінансоване державою-агресором, або
 - 2) надала такому формуванню допомогу у веденні бойових дій проти військових формувань України або проти добровольчих формувань, що утворені чи самоорганізовувалися для захисту України,—
- вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.9. Колабораційна діяльність

1. Громадянин України чи особа без громадянства, що постійно проживає на території України, яка в умовах окупації території України або її частини підтримала державу-агресора, добровільно співпрацюючи з нею, а саме:

- 1) у публічному виступі закликала до підтримки рішень чи дій держави-агресора чи до співпраці з нею,
- 2) у публічному виступі закликала до проведення незаконних виборів чи референдуму,
- 3) організувала або провела незаконні вибори чи референдум,
- 4) організувала чи провела захід політичного характеру щодо реалізації або підтримки рішень чи дій держави-агресора, або взяла активну участь у такому заході,
- 5) здійснювала пропаганду, у тому числі в закладах освіти, науки чи культури, з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, тимчасової окупації частини її території або уникненню відповідальності за таку агресію чи окупацію,

- 6) вчинила дії, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти України,
- 7) здійснювала іншу інформаційну діяльність,
- 8) провадила узгоджену з державою-агресором господарську діяльність, поєднану зі здійсненням на її користь платежів податкового характеру,
- 9) передавала державі-агресору матеріальні ресурси чи інші активи,
- 10) внаслідок призначення чи обрання зайняла посаду в окупаційній адміністрації держави-агресора або підконтрольному державі-агресору самопроголошеному органі, який узурпував виконання владних функцій на тимчасово окупованій території України, або в установі чи організації, створеній такою адміністрацією чи таким органом,— вчинила злочин 5 ступеня.

Примітка. Не вважається колабораційною діяльністю в розумінні цієї статті співпраця з державою-агресором, яка була:

- а) вимушеною, тобто здійснюваною проти волі особи, яка вжила можливих за конкретних умов заходів, щоби не спричинити або мінімізувати шкоду державній безпеці України, або
- б) спрямованою виключно на забезпечення життєдіяльності населеного пункту чи інтересів громади, що не суперечать законам України.

Стаття 9.1.10. Шпигунство

Особа, яка:

- 1) отримала від іноземної держави, іноземної організації, незаконного збройного формування чи їх представників завдання збирати інформацію, яка може бути використана на шкоду державній безпеці України,
- 2) збрала для передавання або
- 3) передала їм таку інформацію,— вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.11. Диверсія

Особа, яка з метою спричинення шкоди державній безпеці:

- 1) знищила чи пошкодила об'єкт критичної інфраструктури,
- 2) здійснила радіоактивне забруднення,
- 3) отруїла людей,
- 4) поширила епідемію, епізоотію чи епіфітотію,
- 5) зі зброєю напала на військову частину, військову установу чи військовий корабель або
- 6) підняла бунт у військовій частині, військовій установі чи на військовому кораблі,— вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.12. Використання військового формування з протиправною метою

Службова особа, яка використала військове формування з метою:

- 1) обмеження прав і свобод громадян,
- 2) повалення конституційного ладу,
- 3) усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності,
- 4) захоплення державної влади або
- 5) зміни територіальної цілісності України чи державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України,— вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.13. Виправдовування збройної агресії проти України

Особа, яка у публічному виступі:

- 1) виправдовувала збройну агресію проти України,
- 2) визнавала її правомірною,
- 3) заперечувала її, у тому числі шляхом її представлення як внутрішнього громадянського конфлікту,

- 4) виправдовувала тимчасову окупацію частини території України,
 - 5) визнавала таку окупацію правомірною,
 - 6) заперечувала її або
 - 7) вихваляла чи звеличувала представника держави-агресора,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.14. Несанкціоноване поширення інформації про направлення чи переміщення товарів військового призначення

Особа, яка в умовах воєнного стану поширила раніше не розміщену у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України чи Службою безпеки України або в офіційному джерелі країни-партнера інформацію:

- 1) про направлення в Україну або з України озброєння чи інших товарів військового призначення або
 - 2) їх переміщення територією України чи закордоном,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 9.1.15. Несанкціоноване поширення інформації про переміщення або розміщення військових формувань України

Особа, яка, крім випадків, передбачених статтею 9.1.10 цього Кодексу, в умовах воєнного стану публічно поширила раніше не розміщену у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншим уповноваженим державним органом інформацію про:

- 1) розташування підрозділу Збройних Сил України чи іншого утвореного відповідно до законів України військового формування, за можливості його ідентифікації на місцевості, або
 - 2) переміщення такого підрозділу,—
- вчинила злочин 5 ступеня.

Розділ 9.2.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ТАЄМНИЦІ ІНФОРМАЦІЇ,
ЩО НАЛЕЖИТЬ ДЕРЖАВІ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.2.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище;
- 2) передбаченого статтею 9.2.4, з передаванням відповідної інформації державі, визнаній державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України, або фізичній особі, яка має громадянство держави, визнаній державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України.

Стаття 9.2.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) особою, якій відповідна інформація була довірена або стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень чи професійних обов'язків;

- 3) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 4) передбаченого статтею 9.2.3, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 5) передбаченого статтею 9.2.4, з передаванням відповідної інформації іноземній державі, іноземній юридичній особі або фізичній особі, яка має громадянство іншої держави;
- 6) з корисливого мотиву.

Стаття 9.2.3. Розголошення державної таємниці

Особа, яка розголосила відомості, що завідомо для неї становлять державну таємницю,— вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.2.4. Збирання або передавання службової інформації у сфері оборони країни

Особа, яка службову інформацію у сфері оборони країни, отриману під час оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності:

- 1) збрала з метою передавання будь-якій сторонній особі або
 - 2) передала сторонній особі,—
- вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.2.5. Необережне розголошення державної таємниці

Особа, яка з необережності розголосила відомості, що становлять державну таємницю, які були довірені або стали відомі їй у зв'язку з виконанням службових обов'язків,— вчинила проступок.

Стаття 9.2.6. Втрата носія інформації, що містить державну таємницю

Особа, яка з необережності втратила:

- 1) довірений їй документ чи інший матеріальний носій секретної інформації, що містить державну таємницю, або
 - 2) предмет, відомості про який становлять державну таємницю, внаслідок порушення порядку поводження з ним,—
- вчинила проступок.

Стаття 9.2.7. Розголошення службової інформації у сфері оборони країни

Особа, яка розголосила службову інформацію у сфері оборони країни, отриману під час оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності та довірену або відому їй у зв'язку з виконанням службових обов'язків,— вчинила проступок.

Розділ 9.3.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПЕРЕТИНАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ ТА МЕЖІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.3.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 9.3.6 цього Кодексу, з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 9.3.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) передбаченого статтею 9.3.6, з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 3) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 4) передбаченого статтями 9.3.3–9.3.6, з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 5) передбаченого статтями 9.3.5 чи 9.3.6, з корисливого мотиву;
- 6) передбаченого статтями 9.3.3 чи 9.3.4, військовослужбовцем або службовою особою держави, визнаної державою-агресором та/або державою-окупантом стосовно України.

Стаття 9.3.3. Перетинання державного кордону України особою, якій заборонено в'їзд на територію України

Особа, якій заборонено в'їзд на територію України та яка перетнула державний кордон України:

- 1) поза пунктами пропуску через державний кордон України або
- 2) в пункті пропуску через державний кордон України з використанням документа, що містить недостовірні відомості,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.3.4. Самовільне перетинання державного кордону України або межі тимчасово окупованої території України

Особа, яка, керуючи повітряним судном, без відповідного дозволу перетнула:

- 1) державний кордон України або
- 2) межу тимчасово окупованої території України,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.3.5. Переміщення особи через державний кордон України

Особа, яка незаконно перемістила іншу особу через державний кордон України,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.3.6. Сприяння перетинанню державного кордону або межі тимчасово окупованої території України

Службова особа, яка сприяла незаконному перетинанню іншою особою державного кордону або межі тимчасово окупованої території України,–
вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.3.7. Незаконне перетинання державного кордону України

Особа, яка перетнула державний кордон України:

- 1) поза пунктами пропуску через державний кордон України або
- 2) в пункті пропуску через державний кордон України без документа на право перетинання державного кордону України чи з використанням документа, що містить недостовірні відомості,–
вчинила проступок.

Примітка. Чинність цієї статті не поширюється на випадки:

- 1) повернення в Україну без встановлених документів громадянина (громадянки) України;
- 2) прибуття в Україну іноземця чи особи без громадянства з наміром отримати притулок чи бути визнаним в Україні біженцем або особою, яка потребує додаткового

захисту, якщо вони звернулися із заявою про надання притулку чи заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до законодавства.

Стаття 9.3.8. Переміщення іноземця чи особи без громадянства в схованці

Особа, яка перемістила іноземця чи особу без громадянства в обладнаній у транспортному засобі спеціальній схованці для переміщення людей,—
вчинила проступок.

Стаття 9.3.9. Порухнення порядку перетинання межі тимчасово окупованої території України

Особа, яка порушила порядок перетинання межі тимчасово окупованої території України,—
вчинила проступок.

Стаття 9.3.10. Зміна демаркації державного кордону України

Особа, яка після демаркації державного кордону України прикордонний знак:

- 1) вилучила,
- 2) перемістила або
- 3) знищила,—

вчинила проступок.

Розділ 9.4.

ЗЛОЧИНИ І ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.4.1. Ознаки, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину, передбаченого статтею 9.4.3:

- 1) щодо малолітньої дитини;
- 2) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище, або прокурором чи службовою особою органу правопорядку.

Стаття 9.4.2. Ознаки складу злочину, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину, передбаченого статтею 9.4.3:

- 1) щодо уразливої людини;
- 2) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень, професійних функцій або реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 5) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 6) у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
- 7) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 8) з корисливого мотиву;

9) з мотиву статі або гендеру.

Стаття 9.4.3. Катування

Публічна службова особа, яка спричинила потерпілій людині біль або страждання шляхом застосування насильства чи погрози з метою:

- 1) примусити потерпілу чи іншу людину вчинити дії, що суперечать їх волі,
 - 2) отримати від потерпілої чи іншої людини відомості або зізнання,
 - 3) покарати потерпілу чи іншу людину за дії, скоєні нею чи іншою людиною або у скоєнні яких потерпіла чи інша людина підозрюється, або
 - 4) залякати чи дискримінувати потерпілу чи іншу людину, –
- вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.4.4. Службова легковажність чи недбалість, що спричинила тяжку майнову шкоду

Публічна службова особа, яка внаслідок легковажності чи недбалості не виконала або неналежно виконала свої службові повноваження, що з необережності спричинило тяжку майнову шкоду, –

вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.4.5. Службова легковажність чи недбалість, що спричинила значну майнову шкоду

Публічна службова особа, яка внаслідок легковажності чи недбалості не виконала або неналежно виконала свої службові повноваження, що з необережності спричинило значну майнову шкоду, –

вчинила проступок.

Стаття 9.4.6. Неособисте голосування народного депутата України

Народний депутат України, який на пленарному засіданні Верховної Ради України проголосував замість іншого народного депутата України, –

вчинив проступок.

Розділ 9.5. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ДОБРОЧЕСНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Стаття 9.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *активи* – грошові кошти (у тому числі готівкові кошти, кошти, що перебувають на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування;

2) *законні доходи особи* – доходи, правомірно отримані особою, уповноваженою на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, із законних джерел, зокрема визначених пунктами 7 і 8 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції». При визначенні різниці між вартістю набутих активів та законними доходами особи не враховуються активи, які є предметом провадження у справах про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, а також активи, стягнуті в дохід держави в рамках такого провадження;

3) *набуття активів* – їх набуття у власність:

- а) особою, уповноваженою на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування,

б) іншою фізичною чи юридичною особою, якщо доведено, що таке набуття було здійснено за дорученням особи, уповноваженої на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, або

в) іншою фізичною чи юридичною особою, якщо доведено, що особа, уповноважена на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, може прямо чи опосередковано вчиняти щодо таких активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИННИ

Стаття 9.5.2. Ознаки, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на два ступеня тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину, передбаченого:

- 1) статтями 9.5.5–9.5.8, якщо його предметом чи засобом була неправомірна вигода у великому розмірі;
- 2) статтею 9.5.9, щодо активів, вартість яких більше ніж на триста тисяч розрахункових одиниць перевищує законні доходи особи;
- 3) статтями 9.5.4, 9.5.6 і 9.5.8 цього Кодексу, з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 9.5.3. Ознаки, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину, передбаченого:

- 1) статтями 9.5.5–9.5.8, якщо його предметом чи засобом була неправомірна вигода у значному розмірі;
- 2) статтею 9.5.9, щодо активів, вартість яких більше ніж на сто тисяч розрахункових одиниць перевищує законні доходи особи;
- 3) статтями 9.5.4–9.5.8 цього Кодексу, в складі простої групи;
- 4) в особливий період або під час надзвичайного стану;
- 5) статтями 9.5.4, 9.5.5, 9.5.7 цього Кодексу, з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 9.5.4. Зловживання службовими повноваженнями, становищем чи пов'язаними з ними можливостями

Публічна службова особа, яка шляхом використання службових повноважень, становища чи пов'язаних з ними можливостей незаконно:

- 1) користувалась державним чи комунальним майном або надала його в користування (оренду, лізинг) іншій особі,
- 2) одержала чи надала сприяння іншій особі в одержанні кредиту, субсидії, субвенції, дотації, пільги,
- 3) звільнила себе чи іншу особу від обов'язкового платежу або зменшила його,
- 4) встановила собі чи іншій особі надбавку, доплату, премію, іншу заохочувальну, компенсаційну чи гарантійну виплату,
- 5) набула неправомірну вигоду шляхом використання державного або комунального майна чи бюджетних коштів не за їх цільовим призначенням,
- 6) придбала товар, роботу чи послугу до чи без проведення або з порушенням процедури закупівлі чи спрощеної закупівлі, визначеної законом, або уклала договір про закупівлю, який передбачає оплату замовником товару, роботи чи послуги до чи без проведення або з порушенням процедури закупівлі чи спрощеної закупівлі, визначеної законом, або
- 7) набула неправомірну вигоду шляхом вчинення іншої дії чи бездіяльності, крім випадків, передбачених статтями 4.10.8, 6.1.6, 7.1.4–7.1.6 та 9.5.6 цього Кодексу, що спричинило істотну майнову шкоду,–

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.5.5. Пропозиція або надання неправомірної вигоди

Особа, яка неправомірну вигоду публічній службовій особі:

- 1) запропонувала або
- 2) надала,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.5.6. Прийняття пропозиції неправомірної вигоди, її одержання від іншої особи, прохання її надати чи її вимагання

Публічна службова особа, яка від іншої особи:

- 1) прийняла пропозицію неправомірної вигоди,
- 2) одержала неправомірну вигоду,
- 3) просила її надати або
- 4) вимагала її,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.5.7. Надання неправомірної вигоди за вплив

Особа, яка надала неправомірну вигоду іншій особі, яка за надання такої вигоди погодилась вплинути на прийняття рішення публічною службовою особою чи іноземною публічною службовою особою,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.5.8. Одержання неправомірної вигоди за вплив (торгівля впливом)

Особа, яка одержала неправомірну вигоду за реальний або удаваний вплив на прийняття рішення публічною службовою особою чи іноземною публічною службовою особою,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Стаття 9.5.9. Незаконне збагачення

Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яка набула активи, вартість яких більше ніж на тридцять п'ять тисяч розрахункових одиниць перевищує її законні доходи,—

вчинила злочин 3 ступеня.

**Розділ 9.6.
ЗЛОЧИНИ І ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПОРЯДКУ ДЕКЛАРУВАННЯ**

Стаття 9.6.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *декларація* – передбачена Законом України «Про запобігання корупції» декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування»;

2) *суб'єкт декларування* – особа, яка відповідно до частин 1 та 2 статті 45 Закону України "Про запобігання корупції" зобов'язана подавати декларацію.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.6.2. Ознаки, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом

Ознаками, які підвищують на один ступінь тяжкість злочинів, передбачених цим Розділом, визнаються вчинення злочину:

1) передбаченого статтею 9.6.4, якщо недостовірні відомості відрізняються від достовірних на суму понад 35000 розрахункових одиниць;

2) передбаченого статтею 9.6.3, з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 9.6.3. Неподання декларації суб'єктом декларування

Суб'єкт декларування, який не подав декларацію,—
вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 9.6.4. Недостовірне декларування на велику суму

Суб'єкт декларування, який подав декларацію, що містить завідомо недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму понад 10000 розрахункових одиниць,—
вчинив злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.6.5. Недостовірне декларування на суму, яка не є великою

Суб'єкт декларування, який подав декларацію, що містить завідомо недостовірні відомості, які відрізняються від достовірних на суму від 5000 до 10000 розрахункових одиниць,—
вчинив проступок.

Розділ 9.7. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АВТОРИТЕТУ ДЕРЖАВИ

Стаття 9.7.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

1) *громадська організація* – громадське об'єднання, професійна спілка чи об'єднання громадян за професійною ознакою, організація роботодавців, організація споживачів, орган самоорганізації населення, громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону, добровільне формування територіальної громади;

2) *представник громадськості* – член громадської організації, який з метою захисту прав, свобод людини і громадянина, задоволення законних суспільних інтересів добровільно контролює процес підготовки державними органами чи органами місцевого самоврядування нормативно-правових актів, їх прийняття або виконання;

3) *спеціальний технічний засіб негласного отримання інформації* – технічний, апаратно-програмний, програмний чи інший засіб, призначений та придатний для негласного прийому, обробки, реєстрації та/або передавання інформації у скритний спосіб під час здійснення оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.7.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) передбаченого статтями 9.7.4, 9.7.5 або 9.7.6, щодо публічної службової особи, яка займає особливо відповідальне становище;

2) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 9.7.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) передбаченого статтею 9.7.4, якщо опір здійснюється працівникові правоохоронного органу чи військовослужбовцеві Національної гвардії України під час виконання ним службових обов'язків з охорони громадського порядку або члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону під час реалізації ним свого суб'єктивного права в інтересах суспільства;

2) передбаченого статтею 9.7.7, щодо будівлі чи споруди, що забезпечує діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду або щодо приміщення, яке має міжнародний захист;

3) в складі простої групи;

4) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

5) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

6) передбаченого статтею 9.7.4, 9.7.5, 9.7.10 чи 9.7.11, у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;

7) в особливий період або під час надзвичайного стану;

8) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин;

9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 9.7.4. Опір

Особа, яка здійснила опір:

1) представникові влади, який законно виконує службові обов'язки чи реалізує свої повноваження,

2) особі, яка законно здійснює професійну діяльність з надання публічних послуг, або

3) представникові громадськості, який реалізує своє суб'єктивне право в інтересах суспільства,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.5. Насильство у зв'язку з виконанням особою службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією суб'єктивного права чи виконанням юридичного обов'язку

Особа, яка застосувала насильство щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, зокрема як журналіста, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконанням юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.6. Вплив на особу, яка виконує службові повноваження чи професійні обов'язки в інтересах держави чи суспільства

Особа, яка перешкодила виконанню іншою особою, у тому числі шляхом насильства щодо її близької людини чи погрози їй, службових повноважень чи професійних обов'язків, зокрема як журналіста,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.7. Захоплення публічної будівлі чи споруди

Особа, яка:

1) захопила будівлю чи споруду, що забезпечує діяльність органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, або

2) утримувала її чи блокувала доступ до неї, що більш ніж протягом чотирьох годин перешкождало нормальній діяльності відповідного органу,—
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.8. Самоправство

Особа, яка самовільно та всупереч установленому законом порядку:

1) здійснила своє дійсне або гадане право шляхом вчинення дії, правомірність якої оспорується іншою особою, або

2) виконала прийняте на її користь рішення суду чи адміністративного органу, якщо це спричинило істотну шкоду,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.9. Використання привласнених владних повноважень

Особа, яка використала привласнені нею:

- 1) владні повноваження працівника органу правопорядку, прокурора чи судді,
- 2) його службове посвідчення, формений одяг чи відзнаку або
- 3) найменування органу правопорядку на транспортному засобі,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.10. Осквернення державного символу України

Особа, яка публічно осквернила Державний Прапор України, Державний Герб України або Державний Гімн України,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.7.11. Осквернення державного символу іноземної держави

Особа, яка публічно осквернила офіційно піднятий або встановлений прапор чи герб іноземної держави,–
вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.7.12. Злісна непокора владі

Особа, яка, будучи зобов'язаною та маючи можливість виконати законну вимогу представника влади:

- 1) відкрито відмовилась виконати її,
- 2) не виконала тричі виголошену таку вимогу або
- 3) закликала іншу особу до непокори такій вимозі,–
вчинила проступок.

Стаття 9.7.13. Ненадання інформації чи надання неправдивої інформації державному органу або публічній службовій особі

Службова особа, яка:

- 1) не виконала законну та обов'язкову до виконання вимогу державного органу або публічної службової особи, яка займає особливо відповідальне становище, щодо надання інформації, або
- 2) надала на його (її) запит завідомо неправдиву інформацію,–
вчинила проступок.

Стаття 9.7.14. Утримування чи блокування доступу до публічної будівлі чи споруди

Особа, яка:

- 1) захопила будівлю чи споруду, що забезпечує діяльність політичної партії чи громадської організації, або
- 2) утримувала будівлю чи споруду, що забезпечує діяльність органу державної влади, органу місцевого самоврядування, політичної партії чи громадської організації, або блокувала доступ до неї, що більш ніж протягом однієї години перешкоджало нормальній діяльності відповідного органу, політичної партії чи громадської організації,–
вчинила проступок.

Стаття 9.7.15. Обманне використання владних повноважень публічної службової особи

Особа, яка для вчинення злочину використала привласнені нею владні повноваження публічної службової особи,–

вчинила проступок.

Стаття 9.7.16. Самоправство, що спричинило неістотну шкоду

Особа, яка самовільно та всупереч установленому законом порядку:

- 1) здійснила своє дійсне або гадане право шляхом вчинення дії, правомірність якої оспорується іншою особою, або
 - 2) виконала прийняте на її користь рішення суду чи адміністративного органу, якщо це спричинило неістотну шкоду,—
- вчинила проступок.

Стаття 9.7.17. Передавання спеціального технічного засобу отримання інформації

Особа, яка незаконно передала спеціальний технічний засіб отримання інформації,—
вчинила проступок.

Стаття 9.7.18. Порушення порядку міжнародного передавання товарів, що підлягають державному експортному контролю

Особа, яка порушила порядок міжнародного передавання товарів, що підлягають державному експортному контролю,—
вчинила проступок.

Стаття 9.7.19. Поводження з державною нагородою України

Особа, яка державну нагороду України незаконно:

- 1) виготовила,
- 2) передала,
- 3) придбала або
- 4) носила,—

вчинила проступок.

Стаття 9.7.20. Передавання забороненого предмета особі, яку тримають у слідчому ізоляторі чи установі виконання покарань

Особа, яка передала заборонений для передавання предмет особі, яку тримають у слідчому ізоляторі чи установі виконання покарань,—
вчинила проступок.

Стаття 9.7.21. Підняття Державного Прапора України на морському чи річковому судні без права на цей Прапор

Особа, яка підняла Державний Прапор України на морському чи річковому судні без права на цей Прапор,—
вчинила проступок.

Розділ 9.8.

**ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПРИЗОВУ І МОБІЛІЗАЦІЇ
ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ СЛУЖБИ
І ПОРЯДКУ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ
ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗБОРІВ**

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 9.8.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтями 9.8.3 чи 9.8.5, особою, яка ухилилась від призову на військову службу чи службу цивільного захисту під час мобілізації.

Стаття 9.8.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 9.8.6, в складі простої групи.

Стаття 9.8.3. Ухилення від призову на військову службу

Особа, яка:

- 1) будучи призовником, ухилилась від призову на строкову військову службу або
 - 2) будучи військовозобов'язаною особою офіцерського складу, ухилилась від призову на військову службу за призовом осіб офіцерського складу,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.8.4. Ухилення резервіста від призову на військову службу

Резервіст, який ухилився від військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період,—

вчинив злочин 1 ступеня.

Стаття 9.8.5. Ухилення від проходження служби цивільного захисту

Особа, яка, будучи зобов'язаною пройти службу цивільного захисту в особливий період (крім відбудовного періоду), ухилилась від її проходження,—

вчинила злочин 1 ступеня.

Стаття 9.8.6. Ухилення від виконання обов'язків під час мобілізації

Керівник або інша службова особа державного органу, органу місцевого самоврядування, закладу освіти чи іншої юридичної особи, яка відповідно до закону під час мобілізації:

- 1) не забезпечила своєчасне прибуття працівника, який залучається до виконання обов'язку щодо мобілізації, на збірний пункт чи до військової частини,
 - 2) ухилилась від виконання військово-транспортного обов'язку,
 - 3) не забезпечила доставку техніки на збірні пункти чи у військові частини згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями),
 - 4) не здійснила заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, розгортання чи передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами,
 - 5) не надала будівлю, споруду, транспортний чи інший матеріально-технічний засіб Збройним Силам України, іншому військовому формуванню чи Оперативно-рятувальній службі згідно з мобілізаційним планом або
 - 6) ухилилась від участі у здійсненні заходу цивільного захисту,—
- вчинила злочин 1 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 9.8.7. Ухилення від проходження альтернативної служби

Особа, направлена для проходження альтернативної служби, яка без поважних причин:

- 1) не прибула на місце проходження альтернативної служби, зазначене у направленні,
 - 2) прибула на таке місце із запізненням більше ніж на три календарні дні або
 - 3) самовільно припинила виконання службових обов'язків з альтернативної служби,—
- вчинила проступок.

Стаття 9.8.8. Ухилення від проходження навчальних або спеціальних зборів

Військовозобов'язаний чи резервіст, який ухилився від проходження навчальних або спеціальних зборів,—

вчинив проступок.

Стаття 9.8.9. Ухилення громадянина від виконання обов'язків під час мобілізації

Громадянин України, який відповідно до закону під час мобілізації:

- 1) не надав будівлю, споруду, транспортний засіб чи інше майно, власником якого він є, Збройним Силам України, іншому військовому формуванню чи Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту згідно з мобілізаційним планом або
- 2) будучи не призваним на військову службу або не залученим до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, ухилився від виконання робіт, які мають оборонний характер,— вчинив проступок.

Книга десята. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Розділ 10.1. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПІДЛЕГЛОСТІ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ЧЕСТІ

Стаття 10.1.1. Значення термінів, вжитих у розділах 10.1–10.6 цього Кодексу

У розділах 10.1–10.6 цього Кодексу відповідні терміни мають таке значення:

1) *бойова обстановка* – обстановка застосування військової зброї і техніки військовим супротивником або стосовно нього, що розпочинається з отримання наказу про вступ у бій або з фактичного початку бою і закінчується з наказу про припинення бою або з фактичного завершення бою;

2) *військова публічна службова особа* – військовий командир (начальник) чи інший військовослужбовець, який:

а) обіймає постійно або тимчасово посаду, пов'язану з виконанням владних, організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських чи контрольно-ревізійних обов'язків, або

б) спеціально уповноважений виконувати такі обов'язки повноважним органом, повноважною службовою особою, судом або законом;

3) *військовий злочин* – передбачений розділами 10.1–10.6 цього Кодексу злочин проти встановленого законодавством порядку несення військової служби, вчинений:

а) військовозобов'язаним або резервістом – виключно під час проходження ними навчальних чи спеціальних зборів або

б) військовослужбовцем;

4) *військовий проступок* – передбачений розділами 10.1–10.6 цього Кодексу проступок проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинений:

а) військовозобов'язаним або резервістом – виключно під час проходження ними навчальних чи спеціальних зборів або

б) військовослужбовцем;

5) *військовослужбовець* – особа, яка у порядку, визначеному законом, проходить військову службу у військовому формуванні, Державній спеціальній службі транспорту чи Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України або будучи відрядженою для виконання завдань в інтересах оборони держави й її безпеки до іншого державного органу, закладу освіти чи іншої юридичної особи;

6) *ворог*:

а) держава, з якою Україна перебуває у стані війни чи збройного конфлікту (ворожа держава),

б) держава, визнана державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України, або

в) формування, для якого фінансове, військове, матеріально-технічне, кадрове та інше забезпечення здійснює ворожа держава;

7) *засоби ведення бою* – озброєння, військова техніка та укріплення;

8) *командир (начальник)* – військовослужбовець, наділений організаційно-розпорядчими обов'язками, тобто який для виконання певних завдань має у своєму розпорядженні підлеглих, наділений правом віддавати останнім накази, розпорядження та інші обов'язкові для виконання вимоги і застосовувати щодо них дисциплінарну владу;

9) *озброєння* – всі види військової зброї та засоби, що забезпечують її застосування;

10) *самокалічення* – порушення анатомічної цілості або функціональної придатності тканини чи органу власного тіла, що унеможливило постійне чи тимчасове виконання військовослужбовцем усіх або окремих обов'язків військової служби.

Стаття 10.1.2. Кримінальна відповідальність на умовах взаємності

Військовослужбовець, який проходить військову службу у спільному військовому підрозділі або під час спільної військової операції чи військової підготовки, та який вчинив злочин, передбачений статтями 10.1.7–10.1.12, або проступок, передбачений статтею 10.1.16 цього Кодексу, щодо військовослужбовця союзної держави, підлягає кримінальній відповідальності за цим Кодексом, якщо інше не передбачено чинним міжнародним договором України.

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 10.1.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) передбаченого статтями 10.1.8–10.1.12, щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку.

Стаття 10.1.4. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в складі простої групи;
- 2) з використанням зброї;
- 3) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 4) з мотиву статі або гендеру;
- 5) в особливий період (крім воєнного часу) або під час надзвичайного стану;
- 6) у бойовій обстановці.

Стаття 10.1.5. Публічна непокора

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який публічно відмовився виконати наказ командира (начальника), – вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.6. Невиконання наказу, що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який не виконав наказ командира (начальника), що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду, – вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.1.7. Невиконання наказу, що з необережності спричинило тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який не виконав наказ командира (начальника), що з необережності спричинило тяжку шкоду здоров'ю чи тяжку майнову шкоду, – вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.8. Опір командирів (начальників)

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який вчинив опір:

- 1) командирові (начальникові) або
 - 2) вартовому, патрульному чи іншій особі, яка виконує покладені на неї обов'язки щодо підтримання військового правопорядку,—
- вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.9. Примушування командира (начальника)

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який примушував командира (начальника), вартового, патрульного чи іншу особу, яка виконує покладені на неї обов'язки щодо підтримання військового правопорядку, до порушення цих обов'язків,—

вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.10. Насильство щодо командира (начальника)

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який щодо командира (начальника) у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби вчинив насильство, що завдало фізичного болю, але не спричинило розладу здоров'я, шляхом:

- 1) нанесення удару,
 - 2) завдання побоїв або
 - 3) застосування акустичного, світлового, термічного чи хімічного фактору,—
- вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.11. Погроза вбивством щодо командира (начальника)

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який виразив погрозу спричинити смерть чи тяжку шкоду здоров'ю командира (начальника) у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби,—

вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.12. Насильство за відсутності відносин підлеглості

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який щодо іншого військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста, за відсутності між ними відносин підлеглості, вчинив насильство, що завдало фізичного болю, але не спричинило розладу здоров'я, шляхом:

- 1) нанесення удару,
 - 2) завдання побоїв або
 - 3) застосування акустичного, світлового, термічного чи хімічного фактору,—
- вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.1.13. Осквернення Бойового Прапора військової частини або його втрата

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який:

- 1) осквернив Бойовий Прапор військової частини,
 - 2) не перешкодив його оскверненню або
 - 3) втратив Бойовий Прапор військової частини,—
- вчинив злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 10.1.14. Ухилення від виконання наказу

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який ухилився від виконання наказу командира (начальника),—

вчинив проступок.

Стаття 10.1.15. Невиконання наказу, що з необережності спричинило значну шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який не виконав наказ командира (начальника), що з необережності спричинило значну шкоду здоров'ю чи значну майнову шкоду,–

вчинив проступок.

Стаття 10.1.16. Погроза командирові (начальникові)

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який виразив погрозу командирові (начальникові) у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби,–

вчинив проступок.

Стаття 10.1.17. Перебування у стані сп'яніння під час виконання обов'язків військової служби

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який:

1) керував бойовою, спеціальною чи транспортною машиною або виконував інші обов'язки військової служби у стані сп'яніння,

2) передав керування бойовою, спеціальною чи транспортною машиною або іншим засобом ведення бою особі, яка перебуває у стані сп'яніння,

3) виконуючи обов'язки військової служби, відмовився від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння, або

4) привів себе у стан сп'яніння після дорожньо-транспортної події за його участю до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану сп'яніння чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду,–

вчинив проступок.

Стаття 10.1.18. Потурання з боку командира (начальника) приведенню підлеглим себе у стан сп'яніння

Командир (начальник) чи інша військова службова особа, який:

1) разом з підлеглим військовослужбовцем, військовозобов'язаним або резервістом під час виконання ними обов'язків військової служби привів себе у стан сп'яніння або

2) не вжив заходів для відсторонення від виконання обов'язків військової служби підлеглого, який перебував у стані сп'яніння,–

вчинив проступок.

Розділ 10.2.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 10.2.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) в особливий період (крім воєнного часу) або під час надзвичайного стану;

2) у бойовій обстановці;

3) передбаченого статтею 10.2.2, шляхом самокалічення, симуляції хвороби, фальсифікації документів чи іншого обману;

4) передбаченого статтею 10.2.2, поєднаного з підбурюванням іншого військовослужбовця до дезертирства;

5) передбаченого статтею 10.2.2, з метою назавжди ухилитися від військової служби (дезертирство).

Стаття 10.2.2. Самовільне залишення місця служби

Військовослужбовець, який на строк понад сім діб самовільно:

1) залишив місце служби або

2) не з'явився вчасно без поважних причин на службу у разі його призначення, переведення, відрядження, відпустки, лікування або звільнення з розташування військової частини,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.2.3. Залишення військового корабля, що гине

Військовослужбовець, який залишив корабель, що гине, будучи:

- 1) командиром корабля — до повного виконання своїх службових обов'язків, або
- 2) членом команди корабля — до отримання відповідного наказу командира,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 10.2.4. Самовільне залишення місця служби тривалістю до семи діб

Військовослужбовець, який на строк від однієї до семи діб самовільно:

- 1) залишив місце служби або
- 2) не з'явився вчасно без поважних причин на службу у разі його призначення, переведення, відрядження, відпустки, лікування або звільнення з розташування військової частини,—
вчинив проступок.

Розділ 10.3. ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ КОРИСТУВАННЯ ВІЙСЬКОВИМ МАЙНОМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗАСОБІВ ВЕДЕННЯ БОЮ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 10.3.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) в особливий період (крім воєнного часу) або під час надзвичайного стану;
- 2) у бойовій обстановці.

Стаття 10.3.2. Самовільне використання засобів ведення бою

Військовослужбовець, який використав засоби ведення бою:

- 1) без дозволу командира (начальника),
- 2) всупереч його наказу або
- 3) всупереч забороні, передбаченій законом,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.3.3. Знищення або пошкодження засобів ведення бою, що спричинило істотну майнову шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний чи резервіст, який знищив або пошкодив засоби ведення бою, якщо це спричинило істотну майнову шкоду,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.3.4. Втрата, знищення чи пошкодження засобів ведення бою, що з необережності спричинило тяжку майнову шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який втратив, знищив чи пошкодив ввірені йому для службового користування засоби ведення бою, що з необережності спричинило тяжку майнову шкоду,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.3.5. Порушення правил поведження із засобами ведення бою, що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який порушив:

- 1) правила водіння бойової, спеціальної чи транспортної машини, кораблеводіння чи польотів,
 - 2) правила експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини, військового корабля чи літального апарату, або
 - 3) інші правила поведження із засобом ведення бою,
- що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду,—
вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.3.6. Порушення правил поведження із засобами ведення бою, що з необережності спричинило тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який порушив:

- 1) правила водіння бойової, спеціальної чи транспортної машини, кораблеводіння чи польотів,
 - 2) правила експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини, військового корабля чи літального апарату, або
 - 3) інші правила поведження із засобом ведення бою,
- що з необережності спричинило тяжку шкоду,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 10.3.7. Знищення або пошкодження засобів ведення бою, що спричинило неістотну майнову шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний чи резервіст, який знищив або пошкодив засоби ведення бою, якщо це спричинило неістотну майнову шкоду,—
вчинив проступок.

Стаття 10.3.8. Втрата, знищення чи пошкодження засобів ведення бою, що з необережності спричинило значну майнову шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який втратив, знищив чи пошкодив ввірені йому для службового користування засоби ведення бою, що з необережності спричинило значну майнову шкоду,—
вчинив проступок.

Стаття 10.3.9. Порушення правил поведження із засобами ведення бою, що з необережності спричинило значну шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який порушив:

- 1) правила водіння бойової, спеціальної чи транспортної машини, кораблеводіння чи польотів,
 - 2) правила експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини, військового корабля чи літального апарату, або
 - 3) інші правила поведження із засобом ведення бою,
- що з необережності спричинило значну шкоду,—
вчинив проступок.

**Розділ 10.4.
ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ
ПРОТИ ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ
СПЕЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ**

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 10.4.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один

ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного або необережного злочину:

- 1) в особливий період (крім воєнного часу) або під час надзвичайного стану;
- 2) у бойовій обстановці.

Стаття 10.4.2. Порушення правил несення спеціальних служб, що спричинило особливо тяжку шкоду

Військовослужбовець, який порушив правила:

- 1) несення вартової (вахтової) служби,
- 2) патрулювання,
- 3) прикордонної служби або
- 4) бойового чергування (бойової служби),

що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду, – вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.4.3. Порушення правил несення спеціальних служб, що спричинило тяжку шкоду

Військовослужбовець, який порушив правила:

- 1) несення вартової (вахтової) служби,
- 2) патрулювання,
- 3) прикордонної служби або
- 4) бойового чергування (бойової служби),

що з необережності спричинило тяжку шкоду, – вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.4.4. Порушення правил несення внутрішньої служби, що спричинило особливо тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який входить у добовий наряд частини (крім варти, вахти і патрулю), та порушив правила несення внутрішньої служби, що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду, – вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.4.5. Порушення правил несення внутрішньої служби, що спричинило тяжку шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який входить у добовий наряд частини (крім варти, вахти і патрулю), та порушив правила несення внутрішньої служби, що з необережності спричинило тяжку шкоду, – вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.4.6. Порушення правил несення військової служби з охорони об'єктів чи громадського порядку, що спричинило особливо тяжку шкоду

Військовослужбовець Національної гвардії України, який порушив:

- 1) порядок несення військової служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів або
 - 2) правила охорони громадського порядку,
- що з необережності спричинило особливо тяжку шкоду, – вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.4.7. Порушення правил несення військової служби з охорони об'єктів чи громадського порядку, що спричинило тяжку шкоду

Військовослужбовець Національної гвардії України, який порушив:

- 1) порядок несення військової служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів або

2) правила охорони громадського порядку,
що з необережності спричинило тяжку шкоду,—
вчинив злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 10.4.8. Порухення правил несення спеціальних служб, що з необережності спричинило значну шкоду

Військовослужбовець, який порушив правила:

- 1) несення вартової (вахтової) служби,
- 2) патрулювання,
- 3) прикордонної служби або
- 4) бойового чергування (бойової служби),

що з необережності спричинило значну шкоду,—
вчинив проступок.

Стаття 10.4.9. Порухення правил несення внутрішньої служби, що з необережності спричинило значну шкоду

Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який входить у добовий наряд частини (крім варті, вахти і патрулю) та порушив правила несення внутрішньої служби, що з необережності спричинило значну шкоду,—
вчинив проступок.

Стаття 10.4.10. Порухення правил несення військової служби з охорони об'єктів чи громадського порядку, що з необережності спричинило значну шкоду

Військовослужбовець Національної гвардії України, який порушив:

- 1) порядок несення військової служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів або
 - 2) правила охорони громадського порядку,
- що з необережності спричинило значну шкоду,—
вчинив проступок.

Розділ 10.5.

ЗЛОЧИНИ ТА ПРОСТУПКИ ПРОТИ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІЙСЬКОВИМИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ

Підрозділ 1. ЗЛОЧИНИ

Стаття 10.5.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 10.5.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 10.5.3, щодо вагітної жінки;
- 2) передбаченого статтею 10.5.3, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства,

правосуддя або міжнародного правопорядку;

3) в складі простої групи;

4) передбаченого статтею 10.5.3, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;

5) передбаченого статтею 10.5.4, щодо тяжкого чи особливо тяжкого злочину.

6) в особливий період (крім воєнного часу) або під час надзвичайного стану;

7) у бойовій обстановці;

8) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;

9) передбаченого статтею 10.5.3, з мотиву статі або гендеру;

10) передбаченого статтею 10.5.4, з корисливого мотиву.

Стаття 10.5.3. Насильство щодо підлеглого

Командир (начальник), який щодо підлеглого застосував насильство, що завдало фізичного болю, але не спричинило розладу здоров'я, шляхом:

1) нанесення удару,

2) завдання побоїв або

3) застосування акустичного, світлового, термічного чи хімічного фактору,—

вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.5.4. Потурання командира (начальника) вчиненню підлеглим злочину

Командир (начальник), який, на порушення вимог військових статутів:

1) не запобіг вчиненню підлеглим злочину, маючи таку можливість,

2) не припинив злочину, що вчиняється підлеглим, або

3) не затримав підлеглого при вчиненні чи безпосередньо після вчинення ним злочину,—

вчинив злочин 3 ступеня.

Стаття 10.5.5. Легковажність чи недбалість до військової служби, що з необережності спричинило тяжку майнову шкоду

Військова службова особа, яка внаслідок легковажності чи недбалості не виконала або неналежно виконала свої службові повноваження, що з необережності спричинило тяжку майнову шкоду,—

вчинила злочин 3 ступеня.

Підрозділ 2. ПРОСТУПКИ

Стаття 10.5.6. Зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем, що спричинило неістотну майнову шкоду

Військова службова особа, яка в особистих інтересах або в інтересах третіх осіб використала:

1) військовослужбовця для виконання завдань, не пов'язаних з військовою службою, або

2) транспортний засіб, споруду чи інше військове майно (крім засобів ведення бою), якщо це спричинило неістотну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

Стаття 10.5.7. Застосування нестатутних заходів впливу щодо підлеглого

Командир (начальник), який застосував щодо підлеглого не передбачені військовими статутами заходи впливу, крім насильства,—

вчинив проступок.

Стаття 10.5.8. Потурання командира (начальника) вчиненню підлеглим кримінального проступку

Командир (начальник), який, на порушення вимог військових статутів:

- 1) не запобіг вчиненню підлеглим кримінального проступку, маючи таку можливість,
- 2) не припинив кримінального проступку, що вчиняється підлеглим, або
- 3) не затримав підлеглого при вчиненні чи безпосередньо після вчинення ним кримінального проступку,—
вчинив проступок.

Стаття 10.5.9. Легковажність чи недбалість до військової служби, що з необережності спричинило значну майнову шкоду

Військова службова особа, яка внаслідок легковажності чи недбалості не виконала або неналежно виконала свої службові повноваження, що з необережності спричинило значну майнову шкоду,—
вчинила проступок.

**Розділ 10.6.
ЗЛОЧИНИ
ПРОТИ ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ
ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ВОЄННИЙ ЧАС**

Стаття 10.6.1. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- б) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 10.6.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

- 1) передбаченого статтею 10.6.7, щодо уразливої людини;
- 2) передбаченого статтею 10.6.7, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
- 3) в складі простої групи;
- 4) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
- 5) передбаченого статтями 10.6.5 чи 10.6.7, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або здоров'ю людини;
- 6) передбаченого статтями 10.6.5 чи 10.6.6, з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
- 7) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення.

Стаття 10.6.3. Залишення ворогові засобів ведення бою

Командир (начальник), який здав ворогові засоби ведення бою,—
вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.6.4. Добровільна здача в полон

Військовослужбовець, який добровільно здався в полон за наявності можливості продовжувати бій,—
вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.6.5. Підлив волі до перемоги

Військовослужбовець, який схиляв іншого військовослужбовця:

- 1) здати ворогові засоби ведення бою,
- 2) ухилитися від виконання бойового наказу або
- 3) здатися в полон,—

вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.6.6. Сепаратні перемовини з ворогом

Військовослужбовець, який без наказу чи дозволу командира (начальника) вів перемовини з представником ворога,—

вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 10.6.7. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні

Військовослужбовець, який під час перебування в полоні спричинив тяжку шкоду іншому військовополоненому з метою забезпечення поблажливого ставлення до себе з боку ворога,—

вчинив злочин 5 ступеня.

Книга одинадцята.

ЗЛОЧИНИ

ПРОТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Розділ 11.1.

ГЕНОЦИД

Стаття 11.1.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

1. У цьому Розділі, а також Розділах 11.2 і 11.4 цього Кодексу відповідні терміни, якщо не визначено інше, застосовуються у такому значенні:

- 1) *тяжке насильство* — тяжка шкода здоров'ю, зґвалтування чи інша дія сексуального характеру.

Стаття 11.1.2. Геноцид

Особа, яка з метою знищити повністю або частково національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

- 1) вбила людей, що належать до однієї з таких груп,
 - 2) заподіяла тяжке насильство щодо осіб, які належать до однієї з таких груп,
 - 3) завідомо створила для такої групи умови життя, розраховані на її повне або часткове фізичне знищення,
 - 4) вжила заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню в такій групі, або
 - 5) здійснила насильницьку передачу дітей з однієї з таких груп до іншої,—
- вчинила злочин 9 ступеня.

Розділ 11.2.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ

Стаття 11.2.1. Роз'яснення термінів

1. У цьому Розділі, а також Розділі 11.3 цього Кодексу відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *апартеїд* — інституціоналізований режим системного гноблення і домінування однієї расової групи над іншою расовою групою чи групами, в контексті якого або з метою збереження якого вчиняються діяння, зазначені у статтях 11.2.3–8.2.4 цього Кодексу;
- 2) *винищування* — позбавлення доступу до продуктів харчування, ліків чи інше умисне створення умов життя з метою знищити частину населення;
- 3) *гендерний* — такий, що у контексті суспільства поширюється на дві статі — чоловічу та жіночу;

4) *депортація* – насильницьке переміщення особи, групи осіб чи населення шляхом виселення з території, на якій вони законно перебувають, за відсутності підстав, дозволених міжнародним правом;

5) *катування* – умисне заподіяння сильного болю або страждання, фізичного чи психічного, особі, яка перебуває під вартою або під контролем обвинуваченого; але катуванням не вважається біль чи страждання, що виникають лише в результаті законних санкцій, є невід’ємними від цих санкцій чи спричинені ними випадково;

6) *напад, спрямований проти цивільного населення*, – широкомасштабне або системне вчинення проти цивільного населення діянь, зазначених у статтях 11.2.2–11.2.3 цього Кодексу, як свідомо політика держави чи організації, зокрема в рамках режиму апартеїду або з метою винищування населення чи його частини;

7) *переслідування* – умисне і грубе позбавлення основних прав, у супереч міжнародному праву, за ознакою належності до тієї чи іншої групи або спільності;

8) *поневолення* – здійснення щодо людини одного чи всіх прав, подібних до права власності щодо речей, у тому числі під час торгівлі людьми;

9) *примусова вагітність* – незаконне позбавлення волі жінки, яка стала вагітною у примусовому порядку, з метою зміни етнічного складу населення або здійснення інших порушень міжнародного права, що мають характер воєнного злочину або злочину проти людяності.

Стаття 11.2.2. Злочин проти людяності у формі вбивства

Особа, яка в рамках нападу, спрямованого проти цивільного населення, вбила людину, – вчинила злочин 9 ступеня.

Стаття 11.2.3. Злочин проти людяності в інших формах, крім вбивства

Особа, яка в рамках нападу, спрямованого проти цивільного населення, вчинила:

- 1) депортацію,
- 2) поневолення,
- 3) торгівлю людьми, як вона визначена у статті 4.4.6 цього Кодексу,
- 4) ув’язнення чи інше подібне позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права,
- 5) насильницьке зникнення,
- 6) катування,
- 7) згвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусову вагітність, примусову стерилізацію чи іншу форму сексуального насильства, що становить серйозне порушення статті 3, спільної для чотирьох Женевських конвенцій,
- 8) переслідування групи чи спільноти людей, за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними чи іншими дискримінаційними мотивами, які загальновизнані неприпустимими згідно з міжнародним правом, або
- 9) інше нелюдське діяння, що полягає в заподіянні сильних страждань чи тяжкому насильстві, – вчинила злочин 7 ступеня.

Розділ 11.3. ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ

Стаття 11.3.1. Роз’яснення термінів

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *акт агресії* – застосування державою збройних сил будь-яким чином, несумісним із Статутом Організації Об’єднаних Націй, проти суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої держави. Відповідно до резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй від 14 грудня 1974 року визнається актом агресії будь-яка з таких дій, незалежно від оголошення війни, зокрема:

- 1) вторгнення (напад) збройних сил держави на територію іншої держави або військова окупація, що є результатом такого вторгнення (нападу), або здійснена із застосуванням сили анексія території іншої держави чи її частини,
- 2) бомбардування збройними силами держави території іншої держави чи застосування зброї державою проти території іншої держави,
- 3) блокада портів чи берегів держави збройними силами іншої держави,
- 4) напад збройних сил держави на сухопутні, морські чи повітряні сили або морський чи повітряний флот іншої держави,
- 5) застосування збройних сил однієї держави, що перебувають на території іншої держави за згодою з приймаючою державою, з порушенням умов, передбачених договором, або продовження їх перебування на такій території після припинення договору,
- 6) дія держави, яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала в розпорядження іншій державі, використовувалася такою іншою державою для здійснення акту агресії проти третьої держави, або
- 7) направлення державою чи від імені держави збройної групи, іррегулярних сил або найманців, що здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави, які мають настільки серйозний характер, що робить їх рівнозначними актам, які зазначені вище, або значна участь держави у цьому.

Стаття 11.3.2. Злочин агресії

Особа, яка, маючи можливість фактично здійснювати керівництво політичною чи військовою діяльністю держави чи контролювати таку діяльність:

- 1) розробила план акту агресії, якщо у подальшому такий акт агресії мав місце,
- 2) керувала діями, спрямованими на створення умов для реалізації розробленого плану акту агресії, якщо у подальшому такий акт агресії мав місце,
- 3) взяла участь у прийнятті політичного рішення щодо акту агресії,
- 4) віддала наказ про початок акту агресії, якщо у подальшому такий акт агресії мав місце, або
- 5) керувала діями, що утворюють акт агресії,—
вчинила злочин 9 ступеня.

Стаття 11.3.3. Пропаганда агресивної війни

Особа, яка:

- 1) публічно закликала до агресивної війни чи розв'язування воєнного конфлікту,
- 2) виготовила матеріали із закликами до агресивної війни чи розв'язування воєнного конфлікту,
- 3) поширила чи публічно використала такі матеріали або
- 4) заперечувала ведення агресивної війни чи виправдовувала її, —
вчинила злочин 7 ступеня.

Розділ 11.4. ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

Стаття 11.4.1. Роз'яснення термінів

У цьому Розділі відповідні терміни мають таке значення:

- 1) *відмітні емблеми і розпізнавальні знаки, встановлені міжнародним гуманітарним правом*, — емблеми та знаки, визначені у Конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях та Конвенції про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року, Додатковому протоколі до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III) від 8 грудня 2005 року та Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 року;
- 2) *військові об'єкти* — об'єкти, які в силу свого характеру, розташування, призначення чи використання є ефективним внеском у військові дії та руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за конкретних умов надає військової переваги;

3) *віроломство* – викликання довіри в особи, яка бере участь у бойових діях і належить до протилежної сторони конфлікту, з метою змусити її повірити, що вона має право на захист міжнародного гуманітарного права, та обманути її у цьому;

4) *цінність, що перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права*, – рухома чи нерухома цінність, будівля чи центр, передбачені статтею 1 Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 року, що перебувають під загальним, спеціальним або посиленням захистом за міжнародним гуманітарним правом;

5) *цінність, що перебуває під посиленням захистом міжнародного гуманітарного права*, – рухома чи нерухома цінність, будівля чи центр, включені до Міжнародного списку культурних цінностей, яким надається посилений захист;

6) *заволодіння власністю* – встановлення контролю над чужою власністю або цінністю, що перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, проти волі власника, внаслідок чого він позбавляється своїх прав власника чи обмежується у можливості їх реалізації;

7) *засоби ведення війни, заборонені міжнародним гуманітарним правом*, – зокрема:

а) отрута чи отруйна зброя;

б) задушливі, отруйні чи інші подібні гази або аналогічні рідини, матеріали чи засоби;

в) кулі, які легко розриваються або сплющуються в тілі людини, зокрема оболонкові кулі, тверда оболонка яких не покриває всього осердя чи має надрізи;

г) хімічна зброя;

д) зброя, основна дія якої полягає в заподіяння ушкоджень уламками, що не виявляються в тілі людини за допомогою рентгенівських променів;

е) лазерна зброя, спеціально призначена для використання у бойових діях виключно або зокрема для того, щоб спричинити постійну сліпоту незахищених органів зору людини;

ж) зброя, яка використовує мікробіологічні чи інші біологічні агенти чи токсини;

8) *заява, що пощади не буде*, – заява, адресована особам, які беруть участь у бойових діях на боці протилежної сторони конфлікту, що після припинення участі в бойових діях такі особи не зможуть скористатися гарантіями, передбаченими нормами міжнародного гуманітарного права, та будуть позбавлені життя або залишені в небезпечному для життя становищі;

9) *збройний конфлікт неміжнародного характеру* – інтенсивні і тривалі збройні зіткнення на території держави між урядовими збройними силами чи іншими державними військовими формуваннями та одним чи декількома організованими збройними формуваннями (групами), або між такими формуваннями (групами). До збройного конфлікту неміжнародного характеру не належать випадки порушення громадського порядку та ситуації внутрішньої напруженості (масові заворушення, терористичні акти, окремі акти насильства тощо);

10) *злочин, вчинений у зв'язку зі збройним конфліктом*, – злочин, вчинений за обставин, коли існування збройного конфлікту значним чином впливало на здатність особи вчинити інкриміноване їй діяння, на її рішення вчинити це діяння, на спосіб, у який діяння було вчинене, або на мету, з якою воно було вчинено;

11) *міжнародний збройний конфлікт*:

а) застосування двома чи більше державами своїх збройних сил одна проти одної,

б) часткова чи повна окупація території держави, навіть якщо цій окупації не чиниться збройний опір, або

в) вторгнення організованого збройного формування (групи), іррегулярних сил чи найманців, направлених іншою державою чи від її імені або підконтрольних їй, на територію іншої держави;

12) *напад* – акт застосування сили незалежно від того, здійснюється він під час наступу чи оборони;

13) *особи, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права*:

а) у контексті міжнародного збройного конфлікту – особа, яка перебуває під захистом відповідно до Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 року і Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року, включаючи хворих, поранених, осіб, які потерпіли корабельну аварію, військовополонених, медичний та духовний персонал і цивільних осіб;

б) у контексті збройного конфлікту неміжнародного характеру – особа, яка перебуває під захистом відповідно до статті 3, спільної для Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 року, і Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року, включаючи хворих, поранених, осіб, які потерпіли корабельну аварію, осіб, які не беруть безпосередню участь у воєнних діях і перебувають під владою сторони конфлікту, у тому числі осіб, що раніше брали участь у бойових діях на боці протилежної сторони конфлікту;

в) у контексті міжнародного збройного конфлікту чи збройного конфлікту неміжнародного характеру – представники збройних сил або особи, що беруть безпосередню участь у бойових діях, які склали зброю чи з іншої причини не мають більше засобів захисту (особи, що залишили з парашутом збитий літак, затримані тощо) і не перебувають під владою протилежної сторони конфлікту;

14) *опосередковане переміщення осіб* – створення особою, що здійснює владні чи управлінські функції від імені держави-окупанта, таких життєвих умов, які заохотили чи вимусили особу з числа цивільного населення держави-окупанта переселитися на окуповану територію або особу з числа населення окупованої території переселитися у межах цієї території чи за її межі;

15) *пряме переміщення осіб* – переселення особи з числа цивільного населення держави-окупанта на окуповану територію, незалежно від її згоди, що організовується, координується чи контролюється особою, яка здійснює владні або управлінські функції від імені держави-окупанта;

16) *установки та споруди, які містять небезпечні сили*, – гребля, дамба, хімічний чи нафтопереробний завод, атомна електростанція, навіть якщо вони є військовими об'єктами;

17) *цивільні об'єкти* – об'єкти, що не є військовими об'єктами (зокрема, будівлі, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових чи благодійних цілей, історична пам'ятка, шпиталь чи місце зосередження хворих і поранених);

18) *чужа власність*:

а) у контексті міжнародного збройного конфлікту – власність, що не належить особі, яка її захоплює чи знищує, та водночас є публічною власністю протилежної сторони конфлікту, приватною власністю громадян протилежної сторони конфлікту, підконтрольних їм юридичних осіб чи представників збройних сил протилежної сторони конфлікту, які не є громадянами останньої;

б) у контексті збройного конфлікту неміжнародного характеру – власність, що не належить особі, яка її захоплює чи знищує, та водночас є публічною власністю протилежної сторони конфлікту, приватною власністю осіб, що беруть безпосередню участь у бойових діях на боці протилежної сторони конфлікту, підконтрольних їм юридичних осіб або осіб, що не беруть безпосередню участь у бойових діях чи підконтрольних їм юридичних осіб;

19) *військові сили* – сили, які перебувають під фактичним командуванням і контролем військового командира, або, залежно від обставин, під фактичною владою і контролем особи, яка фактично діє як військовий командир;

20) *підлеглий* – особа, яка перебуває під фактичною владою та контролем начальника, якщо контроль стосується діяльності, що підпадає під таку відповідальність і контроль;

21) *особа, яка фактично діє як військовий командир*, – особа, яка не призначена у законному порядку виконувати роль військового командира, проте виконує її, здійснюючи фактичний контроль над групою осіб за допомогою командного ланцюга;

22) *начальник* – особа, яка має повноваження щодо керівництва та контролю над регулярними урядовими силами, такими як озброєні підрозділи поліції, або нерегулярними (неурядовими) силами, такими як повстанські групи, парамілітарні підрозділи, включаючи, з-поміж іншого, збройні рухи опору та ополчення, які слідують структурі військової ієрархії чи ланцюгу командування.

Стаття 11.4.2. Серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права у формі вбивства, у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом або збройним конфліктом неміжнародного характеру

Особа, яка на виконання політики сторони збройного конфлікту, яка передбачала широкомасштабне або системне порушення норм міжнародного гуманітарного права, вбила людину, серйозно порушивши норми міжнародного гуманітарного права, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах або збройних конфліктах неміжнародного характеру, встановлені у статті 3, спільної для чотирьох Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, у тому числі людину, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, або із віроломством щодо людини, яка належить до ворожої нації чи армії (у разі міжнародного збройного конфлікту) або бере участь у бойових діях (у разі збройного конфлікту неміжнародного характеру), –

вчинила злочин 9 ступеня.

Стаття 11.4.3. Серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права в інших формах, крім вбивства, у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом

Особа, яка на виконання політики сторони збройного конфлікту, яка передбачала широкомасштабне або системне порушення норм міжнародного гуманітарного права, серйозно порушила такі норми, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах:

- 1) примусила особу, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, до служби у збройних силах ворожої держави,
 - 2) примусила громадянина ворожої сторони до участі у воєнних діях проти їхньої власної країни, навіть якщо він перебував на службі воюючої сторони до початку війни,
 - 3) здійснила депортацію або пряме чи опосередковане переміщення осіб,
 - 4) позбавила особу, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, права на справедливе і належне судочинство,
 - 5) оголосила скасованими, призупиненими або недопустимими в суді права чи позови громадян ворожої сторони, або
 - 6) необґрунтовано затримала репатріацію осіб, зазначених в підпункті (а) пункту 13 статті 11.4.1 цього Кодексу, –
- вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 11.4.4. Серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права в інших формах, крім вбивства, у зв'язку зі збройним конфліктом неміжнародного характеру

Особа, яка на виконання політики сторони збройного конфлікту, яка передбачала широкомасштабне або системне порушення норм міжнародного гуманітарного права, серйозно порушивши такі норми, що застосовуються у збройних конфліктах неміжнародного характеру, винесла вирок чи привела його до виконання без попереднього рішення, ухваленого створеним у встановленому порядку судом, який забезпечує дотримання всіх судових гарантій, що визнані обов'язковими згідно з міжнародним правом, –

вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 11.4.5. Серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права в інших формах, крім вбивства, у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом або збройним конфліктом неміжнародного характеру

Особа, яка на виконання політики сторони збройного конфлікту, яка передбачала широкомасштабне або системне порушення норм міжнародного гуманітарного права, серйозно порушила такі норми, що застосовуються як в міжнародних збройних конфліктах, так і в збройних конфліктах неміжнародного характеру:

- 1) катувала людину чи здійснила інше нелюдське поводження щодо неї,

- 2) заподіяла тяжке насильство щодо людини,
- 3) посягнула на людську гідність, зокрема образила, принизила іншу особу, що перебувала під захистом міжнародного гуманітарного права, чи вчинила щодо неї чи щодо померлої особи інше діяння, що з урахуванням культурної приналежності потерпілої людини завдало шкоди людській гідності,
- 4) захопила заручника,
- 5) здійснила незаконну депортацію чи незаконне ув'язнення цивільних осіб з причин, пов'язаних з конфліктом, якщо необхідність у цьому не викликана вимогами безпеки цивільних осіб чи причинами воєнного характеру,
- 6) згвалтувала, звернула в сексуальне рабство, примусила до проституції, примусової вагітності, примусової стерилізації чи іншої форми сексуального насильства, що становить серйозне порушення статті 3, спільної для чотирьох Женевських конвенцій,
- є) набрала чи завербувала дітей віком до п'ятнадцяти років до складу національних збройних сил або груп чи використала таких дітей для активної участі в бойових діях, або
- 7) заподіяла людині, яка перебуває під владою протилежної сторони конфлікту, фізичне каліцтво або здійснила щодо неї медичний (біологічний) чи науковий експеримент, не обґрунтований ні потребою в її медичному, стоматологічному лікуванні чи лікарняному догляді, ні її інтересами, – вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 11.4.6. Серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права в інших формах, крім вбивства, у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом або збройним конфліктом неміжнародного характеру, що полягає у застосуванні заборонених методів чи засобів ведення війни

Особа, яка на виконання політики сторони збройного конфлікту, яка передбачала широкомасштабне або системне порушення норм міжнародного гуманітарного права, серйозно порушила такі норми, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах або збройних конфліктах неміжнародного характеру:

- 1) використала голод цивільного населення як метод ведення війни шляхом позбавлення населення предметів, необхідних для виживання, у тому числі створила перешкоди для надання допомоги, передбаченої в Женевських конвенціях,
- 2) спрямувала напад на цивільне населення чи на окремих цивільних осіб, що не беруть безпосередньої участі у воєнних діях,
- 3) спрямувала напад на цивільний об'єкт,
- 4) спрямувала напад на незахищені і такі, що не є воєнними цілями, місто, село, помешкання чи будівлю або обстріляла їх,
- 5) спрямувала напад з усвідомленням того, що він призведе до загибелі чи поранення цивільних осіб або завдасть шкоди цивільному об'єкту чи масштабної, тривалої і серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно надмірною порівняно з конкретно та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою,
- 6) застосувала засоби ведення війни, заборонені міжнародним гуманітарним правом,
- 7) спрямувала напад на установку чи споруду, яка містить небезпечну силу, що завідомо могло призвести до загибелі або поранення осіб, які належать до цивільного населення, чи завдати надмірної шкоди цивільному об'єкту,
- 8) заявила про те, що пощади не буде,
- 9) віроломно поранила особу, зазначену в підпункті (в) пункту 13 статті 11.4.1 цього Кодексу,
- 10) використала присутність цивільної особи чи іншої особи, що перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, для захисту певного пункту, району чи збройних сил від воєнних дій,
- 11) використала рухому чи нерухому цінність, яка перебуває під посиленням захистом міжнародного гуманітарного права, чи прилеглі до неї місця для підтримки бойових дій,
- 12) застосувала зброю, боєприпаси чи матеріали або методи ведення війни, які спричиняють надмірні ушкодження чи непотрібні страждання або є невибірковими за своєю суттю,

13) спрямувала напад на будівлю, матеріал, медичну установу, транспортний засіб або персонал, що використовують згідно з міжнародним правом емблему чи розпізнавальний знак, встановлені міжнародним гуманітарним правом, або позначені такою емблемою чи знаком,

14) неналежно використала зазначені відмітну емблему чи розпізнавальний знак, піддавши небезпеці особу чи осіб,

15) незаконно, безглуздо та в широких масштабах знищила чужу власність, якщо це не було викликано воєнною необхідністю,

16) заволоділа чужою власністю у місті чи іншому населеному пункті, якщо це не було викликано воєнною необхідністю,

17) заволоділа цінністю, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права,

18) спрямувала напад на цінність, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права,

19) вчинила акт вандалізму щодо цінності, яка перебуває під захистом міжнародного гуманітарного права, або

20) спрямувала напад на персонал, об'єкт, матеріал, підрозділ чи транспортний засіб, задіяний в наданні гуманітарної допомоги або в місії з підтримання миру відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, доки вони мають право на захист міжнародного гуманітарного права, яким користуються цивільні особи чи цивільні об'єкти,— вчинила злочин 7 ступеня.

Стаття 11.4.7. Відповідальність командира (начальника) за злочин проти міжнародного гуманітарного права

Особа, а саме:

1) військовий командир чи особа, яка фактично діє як військовий командир, який знав або за обставин, що склалися, повинен був знати, що військові сили вчинили чи мали намір вчинити злочин, передбачений розділами 11.1, 11.2, 11.3. чи 11.4 цього Кодексу, в результаті його нездатності здійснювати належний контроль над такими силами, але не вжив всіх необхідних і розумних заходів в межах своїх повноважень для запобігання або припинення вчинення зазначеного злочину чи для передачі цього питання в компетентні органи для розслідування і кримінального переслідування, або

2) начальник, який знав чи свідомо припускав, що підлеглий вчинив або мав намір вчинити злочин, передбачений розділами 11.1, 11.2 або 11.4 цього Кодексу, в результаті його нездатності здійснювати належний контроль над таким підлеглим, але не вжив всіх необхідних і розумних заходів в межах своїх повноважень для запобігання чи припинення вчинення зазначеного злочину або для передачі цього питання в компетентні органи для розслідування і кримінального переслідування,— вчинила злочин 7 ступеня.

Розділ 11.5. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

Стаття 11.5.1. Значення термінів, вжитих у цьому Розділі

1. У цьому Розділі відповідні терміни, якщо не визначено інше, застосовуються у такому значенні:

1) *представник держави* – публічна службова особа або особа, яка діє з дозволу, за підтримки чи за згодою держави;

2) *представник іноземної держави* – особа, яка:

а) діє як державний службовець іноземної держави,

б) проходить військову службу у збройних силах, органах поліції, органах державної безпеки, розвідувальних органах,

в) займає посаду в зазначених або будь-яких інших державних органах чи органах місцевого самоврядування іноземної держави, утворених відповідно до її законодавства,

г) діє за наказом осіб, перелічених у підпунктах (а) – (в) цього пункту,

д) є представником нерегулярного незаконного збройного формування, створеного, підпорядкованого, керованого чи фінансованого державою, визнаною державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України,

е) є представником окупаційної адміністрації держави, визнаної державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України, яку становлять її державні органи чи інші структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, або

є) є представником підконтрольних державі, визнаної державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України, самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України;

3) *найманець* – особа, яка:

а) спеціально завербована в Україні чи за її межами для того, щоб на території України чи території інших держав брати участь у конфлікті;

б) безпосередньо бере участь у конфлікті;

в) бере участь у конфлікті з метою одержання особистої вигоди, і якій дійсно було обіцяно стороною або за дорученням сторони, що перебуває в конфлікті, матеріальну винагороду, що істотно перевищує винагороду, яка обіцяна чи сплачується комбатантам такого ж рангу і функцій, які входять до особового складу збройних сил цієї сторони;

г) не є ні громадянином (підданим) сторони, що перебуває у конфлікті, ні особою, яка постійно на законних підставах проживає на території, яка контролюється стороною, що перебуває у конфлікті;

д) не входить до особового складу збройних сил держави, що перебуває у конфлікті;

е) не послана державою, яка не є стороною, що перебуває у конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил;

4) *конфлікт* – збройний конфлікт, воєнні дії або насильницькі дії, спрямовані на зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.

Стаття 11.5.2. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочинів на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують на два ступеня тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення умисного злочину:

1) передбаченого статтею 11.5.7, щодо малолітньої дитини;

2) передбаченого статтею 11.5.5 чи 11.5.6, з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття 11.5.3. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують на один ступінь тяжкість злочину, передбаченого цим Розділом, є вчинення злочину:

1) передбаченого статтею 11.5.4, щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;

2) в складі простої групи;

3) передбаченого статтею 11.5.5 чи 11.5.6, з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;

4) передбаченого статтею 11.5.7, з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для заподіяння шкоди життю або

здоров'ю людини.

Стаття 11.5.4. Насильницьке зникнення

Представник держави, у тому числі іноземної, який щодо людини, яка стала потерпілою від злочину, передбаченого статтею 4.4.5 цього Кодексу, з метою позбавлення їх правового захисту приховав:

- 1) факт вчинення цього злочину,
- 2) відомості про долю цієї особи або
- 3) місце її перебування,—

вчинив злочин 5 ступеня.

Стаття 11.5.5. Застосування зброї масового знищення чи заборонених засобів ведення війни

Особа, яка (крім випадків, передбачених розділами 11.2, 11.4 цього Кодексу):

- 1) застосувала зброю масового знищення, заборонену міжнародним договором України, чи засіб ведення війни, заборонений міжнародним гуманітарним правом,
- 2) віддала наказ про застосування такої зброї чи засобу, або
- 3) керувала діями щодо її (його) застосування,—

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 11.5.6. Поводження зі зброєю масового знищення чи забороненим засобом ведення війни

Особа, яка зброю масового знищення, заборонену міжнародним договором України, чи засіб ведення війни, заборонений міжнародним гуманітарним правом:

- 1) набула,
- 2) передала,
- 3) зберігала,
- 4) перемістила,
- 5) переміщувала через митний кордон України,
- 6) розробила чи виготовила,
- 7) відремонтувала або
- 8) переробила,—

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 11.5.7. Піратство

Особа, яка:

1) будучи членом екіпажу чи пасажиром морського, річкового чи повітряного судна, у відкритому морі або у місці, що знаходиться за межами юрисдикції будь-якої держави, вчинила насильство чи інші ворожі дії проти іншого судна або осіб чи майна, що знаходяться на його борту, або

2) добровільно взяла участь у використанні судна, яке завідомо для неї є піратським, з метою застосування таких ворожих дій,—

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 11.5.8. Найманство

Особа, яка іншу особу з метою її використання у конфлікті:

- 1) завербувала,
- 2) навчала,
- 3) фінансувала чи матеріально забезпечила або
- 3) використала у конфлікті як найманця,—

вчинила злочин 5 ступеня.

Стаття 11.5.9. Участь найманця у конфлікті

Особа, яка взяла участь у конфлікті як найманець,—

вчинила злочин 5 ступеня.

ЗРАЗКОВИЙ ПЕРЕЛІК ОЗНАК, ЩО ЗБІЛЬШУЮТЬ ТЯЖКІСТЬ ЗЛОЧИНУ

Стаття ____. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на два ступеня

Ознаками складу злочину, що підвищують тяжкість умисного злочину на два ступеня, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, є вчинення злочину:

-) щодо малолітньої дитини;
-) щодо особи (чи її близької людини), яка займає особливо відповідальне становище, у зв'язку з виконанням нею службових повноважень в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
-) загальнонебезпечним способом;
-) з використанням влади, службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей публічною службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище.

Стаття ____. Ознаки складу злочину, які підвищують тяжкість злочину на один ступінь

Ознаками складу злочину, що підвищують тяжкість умисного злочину на один ступінь, порівняно з базовим ступенем тяжкості злочину, є вчинення злочину:

-) щодо уразливої людини;
-) щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої людини, з якою суб'єкт злочину перебуває (перебував) у сімейних чи близьких відносинах;
-) щодо особи (чи її близької людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією нею суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку в інтересах суспільства, правосуддя або міжнародного правопорядку;
-) в складі простої групи;
-) з використанням влади, службових чи професійних повноважень або пов'язаних з ними можливостей;
-) з використанням зброї або іншого предмета, спеціально призначеного чи заздалегідь підготовленого для спричинення шкоди життю або здоров'ю людини;
-) у присутності малолітньої дитини, яка усвідомлювала обставини та значення вчиненого діяння;
-) з використанням засобу масової інформації, інформаційної системи чи мережі Інтернет;
-) в особливий період або під час надзвичайного стану;
-) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
-) з мотиву статі або гендеру;
-) з корисливого мотиву;
-) особою, яка має непогашену судимість за умисний злочин.